

F12.6

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Central Statistical
Office of Finland

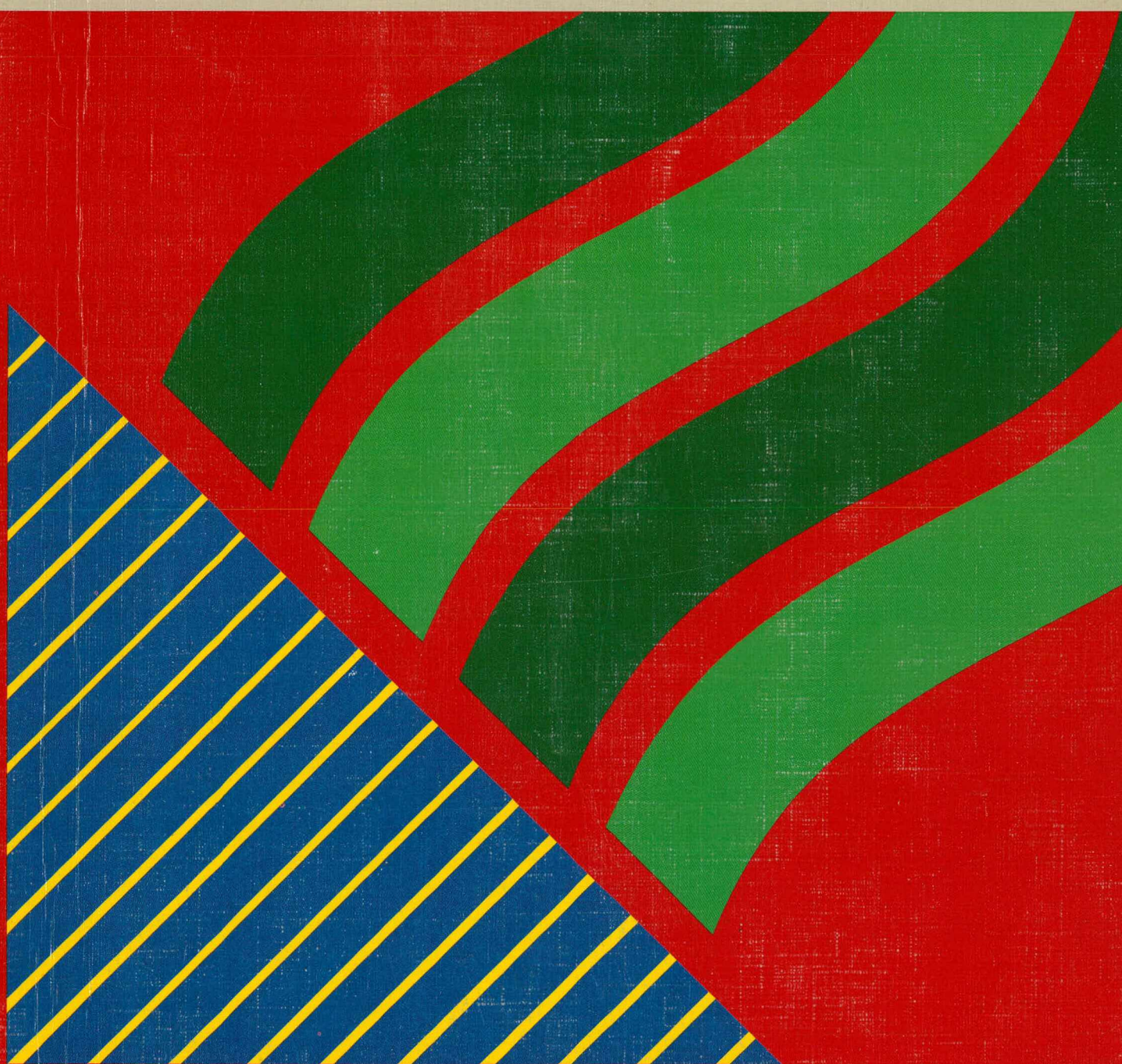

SVT

Kulttuuri ja viestintä 1991:2
Kultur och massmedier
Culture and the media

22. 10. 91

Joukkoviestintätilasto 1991

Joukkoviestintätilasto 1991

Syyskuu 1991

Tilastokeskus
 Statistikcentralen
 189436

Tiedustelut - Förfrågningar:

Tuomo Sauri
(90) 17 341

SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland

Kansikuva: Ilkka Kärkkäinen

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT

Ei mitään ilmoitettavaa —

Suure pienempi kuin puolet
käytetyistä yksiköistä 0,0

Tietoa ei ole saatu tai se
on liian epävarma ilmoitettavaksi "

Esipuhe

Joukkoviestintätilasto 1991 on osa liikenneministeriön ja Tilastokeskuksen yhteistyötä joukkoviestinnän tilastollisessa kuvaamisessa. Se on järjestyksessä kolmas Tilastokeskuksen ja liikenneministeriön yhteistyön tuloksena syntynyt kokonaisuus joukkoviestinnästä ja sen kehityksestä Suomessa. Lisäksi yhteistyöprojektin puitteissa on ilmestynyt useita joukkoviestinnän eri alueita ja ilmiöitä kuvaavia erillisraportteja.

Julkaisu on laadittu Tilastokeskuksen joukkoviestintä- ja kulttuuritilastoyksikössä.

Joukkoviestintätilasto 1991 -julkaisun suunnittelusta ja toteuttamisesta on vastannut erikoistutkija Tuomo Sauri, joka on myös laatinut lukujen yhteenvetoartikkelit. Julkaisun valmisteluun ovat sen eri vaiheissa osallistuneet myös yliaktuaari Rauli Kohvakka, osastosihteeri Hilikka Lehikoinen, erikoistutkija Mirja Liikkanen, tilastonlaatija Irma Ollila ja tilastonlaatija Päivi Seppälä.

Helsingissä syyskuussa 1991

Hilikka Vihavainen

Sisällys

Esipuhe	1
Taulukkuuettelo	3
Kuvioluettelo	8
1 Joukkoviestinnän talous ja joukkoviestinten käyttö	9
2 Televisio	29
3 Radio	51
4 Äänitteet	67
5 Video	79
6 Elokuva	89
7 Kirjat ja kirjastot	101
8 Lehdistö	113
9 Joukkoviestinnän julkinen tuki	135
10 Kansainvälisiä vertailutietoja	143
Asiahakemisto	150
Osoitehakemisto	155

Taulukkoluettelo

1. Joukkoviestinnätalous ja joukkoviestinten käyttö

1.1	Joukkoviestinnän liikevaihto vuosina 1985 – 1989	14
1.2	Suurimpien joukkoviestintäyritysten liikevaihto vuosina 1980 ja 1985 – 1990	15
1.3	Mainonnan investoinnit vuosina 1988 – 1990	16
1.4	Joukkoviestinnän eri sektoreiden kotimaisuusasteita	17
1.5	Graafisen tuotannon ja kustannustoiminnan henkilökunta vuosina 1985 – 1989 ja henkilökunnan jakautuminen vuosina 1985 – 1989)	18
1.6	Elektronisten viihdelaitteiden ja muiden tietoliikennevälineiden valmistuksessa ollut henkilökunta vuosina 1985 - 1988	19
1.7	Viihde-elektroniikan tuotteiden tuonti ja vienti vuosina 1980 ja 1985 – 1989	20
1.8	Viihde-elektroniikan tuotteiden valmistuksen arvo Suomessa vuosina 1975 ja 1980 – 1988	21
1.9	Viihde-elektroniikan laitteiden vähittäismyynti vuosina 1980 - 1990	22
1.10	Viihde-elektroniikan laitteiden keskihinnat ja myynnin arvo vuosina 1980 – 1990	23
1.11	Kotitalouksien kulutusmenot viestintään sekä viestinnän osuus kulutusmenoista päämiehen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985	24
1.12	Kotitalouksien elektronisten viihdelaitteiden omistus vuonna 1990 sosioekonomisen aseman mukaan	25
1.13	10-64 vuotiaiden joukkoviestimiin vapaa-ajan päätoimintana käyttämä aika sukupuolen mukaan vuosina 1979 ja 1987	26
1.14	10-64 vuotiaiden joukkoviestimiin vapaa-ajan päätoimintana käyttämä aika sukupuolen ja perhevaiheen mukaan vuonna 1987	27
1.15	Työllisten joukkoviestimiin vapaa-ajan päätoimintana käyttämä aika sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1987	28

2. Televisio

2.1	Yleisradion tulot vuosina 1970/71 – 1989/90	34
2.2	MTV:n ja Kolmostelevisiion liikevaihto vuosina 1975 - 1990	35
2.3	Kaapelitelevisiotoiminnan liikevaihto vuosina 1985 – 1990	36
2.4	Yleisradion henkilöstö tilikausina 1980/81 – 1989/90 ja henkilöstön jakautuminen organisaatioyksiköittäin kevätkaudella 1990	36
2.5	MTV:n henkilöstö vuosina 1980 - 1990	37
2.6	Kaapelitelevisioyhtiöiden henkilöstö vuonna 1990	37
2.7	Televisioluvat vuosina 1960 – 1990	39
2.8	Kaapelitelevisioliittymät (talouksia) vuosina 1975 – 1990	40
2.9	Kaapelitelevisiotoimiluvat vuoden 1990 lopussa	40
2.10	Kaapeliverkoissa välitettyjen televisio-ohjelmakanavien liittymät 31.12.1990	41
2.11	Yleisradion, MTV:n ja Kolmostelevisiion televisiolähetysten viikkotuntimäärät kanavittain vuosina 1960 – 1989/90	42
2.12	Yleisradion ja MTV:n televisio – ohjelmiston jakautuminen eri ohjelmatyyppeihin ohjelmayhtiöittäin vuosina 1975 – 1989/90	43

2.13	Yleisradion ja MTV:n televisio-ohjelmiston kotimaisuus ohjelmayhtiöittäin sekä kotimaisten ohjelmien osuus eri ohjelmatyypeistä toimintavuosina 1980/81, 1985/86 ja 1988/89	44
2.14	Yleisradion ja MTV:n lähettämien ulkomaisten televisio-ohjelmien jakautuminen alkuperämaittain vuosina 1980/81, 1985/86 ja 1988/89	45
2.15	Televisiolähetysten tavoitavuus keskimääräisenä päivänä vuosina 1980 – 1989/90	46
2.16	Televisiolähetysten tavoitavuus eri väestöryhmissä vuonna 1989/90	47
2.17	Television katseluun keskimäärin käytetty aika vuosina 1980 – 1989/90	48
2.18	Television katseluun käytetty aika väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä vuonna 1989/90 ..	49
2.19	Eri ohjelmatyypin katselun osuus (%) television (Yleisradio ja MTV) katseluun käytetystä kokonaisuudesta keskimääräisenä päivänä vuosina 1976 – 1989/90	50

3. Radio

3.1	Yleisradion radiolähetysten viikkotuntimäärät vuosina 1960 - 1989/90	54
3.2	Yksityisten paikallisradioasemien keskimääräiset viikkotuntimäärät janiiden jakautuminen vuosina 1985 – 1989	56
3.3	Toiminnassa olleet paikallisradioasemat helmikuussa 1991	57
3.4	Yksityisten paikallisradioiden liikevaihto vuosina 1985 – 1990	59
3.5	Paikallisradioasemien henkilöstö vuosina 1985 – 1990	60
3.6	Yleisradion alue- ja paikallisradiolähetykset alueittain toimintavuonna 1989/90	61
3.7	Radiolähetysten tavoitavuus keskimääräisenä päivänä vuosina 1976 – 1990	62
3.8	Radiolähetysten tavoitavuus väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä syksyllä 1990	62
3.9	Radion kuuntelu-aika keskimääräisenä päivänä vuosina 1976 – 1990	63
3.10	Radion kuuntelu-aika väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä syksyllä 1990	63
3.11	Yleisradion valtakunnallisen radio - ohjelmiston jakautuminen eri ohjelmatyyppeihin vuosina 1976 – 1989	64
3.12	Eri ohjelmatyypin kuuntelun osuus yleisradion radio-ohjelmien kuunteluun käytetystä kokonaisuudesta keskimääräisenä päivänä valtakunnallisilla kanavilla vuosina 1976 – 1989	65

4. Äänitteet

4.1	Äänitteiden tuonti, valmistus ja tallentamattomien äänikasettien tuonti vuosina 1980 – 1990	70
4.2	Äänitteiden kappalemääräinen tuonti alkuperämaittain vuosina 1980 – 1989 ja tuonnin arvo vuonna 1989	71
4.3	Äänitteiden nimiketutuotanto Suomessa vuosina 1983 – 1988	72
4.4	Äänitteiden valmistus Suomessa vuosina 1981 – 1989	73
4.5	Äänitteiden kokonaismarkkinat vuosina 1975 ja 1980–1989	74
4.6	Myynnin jakautuminen eri äänitetyypin kesken vuosina 1961 – 1990	75
4.7	Kirjastojen äänitemateriaali, soittokerrat ja kotilainat vuosina 1985 – 1989	76
4.8	Levyjen ja kasettien kuuntelu keskimääräisenä päivänä lokakuussa 1990	76
4.9	Kautta aikojen myydyimmät pitkäsoittoäänitteet (LP-levyt, kasetit, CD-levyt)	77
4.10	Myydyimmät pitkäsoittoäänitteet (LP-levyt, kasetit, CD-levyt) vuonna 1990	78

5. Video

5.1 Videokasettien tuonti, valmistus ja tallentamattomien videokasettien tuonti vuosina 1982 – 1990	82
5.2 Videotallenteiden tuonti alkuperämittain vuosina 1982 – 1989 ja tuonnin arvo vuonna 1989 ...	82
5.3 Videotallennemarkkinoiden liikevaihto vuosina 1980 – 1990	83
5.4 Suurimmat videotallenteiden levitysyrietykset vuonna 1989	83
5.5 Videotallenteiden vähittäisvuokraus- ja myyntipisteet vuosina 1986 ja 1990	84
5.6 Saatavilla olevien videotallenteiden kokonaisnimikemäärät vuosina 1982 – 1989	84
5.7 Tarkastetut videotallenteet alkuperämaan mukaan vuosina 1988 ja 1989	86
5.8 Videon tavoitavuus ja katseluun käytetty aika keskimääräisenä päivänä vuosina 1987/88 – 1989/90	87
5.9 Videonauhurin pääasiallinen käyttötapa kotitaloustyypeittäin vuosina 1984, 1986 ja 1989	88
5.10 Yleisten kirjastojen videotallenteet, niiden katselukerrat ja kotilainat vuosina 1985 – 1989	88

6. Elokuva

6.1 Esitetyt elokuvat ja elokuvanäytännöt vuosina 1980 – 1990	92
6.2 Elokuvien ensi-illat valmistusmittain 1950 – 1990	93
6.3 Pitkien elokuvien ensi-illat elokuvatoimistoittain vuosina 1981 – 1990	94
6.4 Valtion elokuvatarkastamon tarkastamat pitkät elokuvat vuosina 1950 – 1989	94
6.5 Kotimaisten elokuvien tuotanto yrityksittäin vuosina 1981 – 1990	95
6.6 Vuosina 1970 – 1990 tarkastetut kotimaiset elokuvat	95
6.7 Elokuvateattereiden lukumäärä, kaupunkiteattereiden osuus, istumapaikat, elokuvissa käynnit, sekä elokuvalipun keskihinta vuosina 1950 – 1990	96
6.8 Suurimmat elokuvateatteripaikkakunnat vuonna 1990	97
6.9 Televisiossa esitetyt pitkät elokuvat vuosina 1982 – 1989	97
6.10 Suomen elokuvakerhojen liiton jäsenmäärä vuosina 1970 – 1989	98
6.11 20 katsotuinta kotimaista ja ulkomaista elokuvaa vuosina 1972 – 1990	99
6.12 Vuoden 1990 suosituimmat elokuvat	100

7. Kirjat ja kirjastot

7.1 Suomessa julkaistu kirjallisuus vuosina 1945 – 1989 (nimikkeiden kokonaismäärä)	104
7.2 Tieto- ja kaunokirjallisuuden sekä koulukirjojen ja lastenkirjojen kokonaisnimiketutanto vuosina 1950 – 1989	105
7.3 Suomessa julkaistu kirjallisuus (nimikkeiden kokonaismäärä) kirjallisuuslajeittain vuosina 1980 – 1989	106
7.4 Suomenkielisten kirjojen nimiketutanto kirjallisuuslajeittain vuosina 1985 – 1990	107
7.5 Suomessa julkaistu käännöskirjallisuus alkuperäiskielen mukaan vuosina 1981 – 1989	108
7.6 Kirjakauppojen ja rautakirjan kioskien määrä vuosina 1950 – 1988 sekä antikvariaattien määrä vuosina 1980 – 1989	109
7.7 Suomessa kustannetun kirjallisuuden myyntikanavat 1975 – 1990	109
7.8 Kirjojen myynti kirjallisuusryhmittäin vuosina 1980 – 1990	110

7.9	Yleisten kirjastojen pää-, sivu- ja laitoskirjastot sekä kirjastoautot vuosina 1961 – 1989	110
7.10	Yleisten kirjastojen lainaajat, kotilainat ja kirjavarat vuosina 1930 – 1989	111
7.11	Yleisten kirjastojen lainaajat ja kirjalainat vuosina 1985 – 1989	112
8. Lehdistö		
8.1	Sanomalehdet vuosina 1950 – 1990 ilmestymistiheyden mukaan ja kokonaislevikin jakautuminen ilmestymistiheyden mukaan 1990	117
8.2	Sanomalehtien kustannusrakenne vuosina 1985, 1986 ja 1988	118
8.3	Päivälehtien ilmestymistiheys, puoluekanta, levikki, volyymi ja liikevaihto vuonna 1989 sekä levikin muutos 1985–1989	119
8.4	Sanomalehtien lukumäärä ja levikkiosuudet puoluekannan mukaan vuonna 1989 sekä levikki-osuudet puoluekannan mukaan vuosina 1946, 1966, 1986 ja 1989	120
8.5	Sanomalehdet lääneittäin lehtien ilmoittaman puoluekannan ja lehden kielen mukaan	120
8.6	20 suurinta lehtiyhtiötä ja omistusrhymää sanomalehdistössä levikin mukaisessa suuruusjärjestyksessä ja kasautuva osuus kokonaislevikistä	121
8.7	Sanomalehtien toimituksellisen aineiston jakauma vuosina 1986, 1987 ja 1989	122
8.8	Sanomalehtien tekstiaineiston lähteet vuosina 1986, 1987 ja 1989	123
8.9	3–1 kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien ilmestymistiheydet ja levikit vuonna 1990	124
8.10	Sanomalehtien omistuksessa olevia paikallislehtiä vuonna 1989	126
8.11	Ilmaislehtien määrä, kokonaispainos, volyymi ja ilmoitustulot vuosina 1975, 1979, 1984 ja 1989	127
8.12	Aikakauslehdistön lukumääräinen kehitys ilmestymistiheyden mukaan vuosina 1950 – 1989 ..	127
8.13	Suurimpien aikakauslehtien kustantajien volyymiosuudet vuonna 1989	127
8.14	Suurimpien aikakauslehtien ilmestymistiheydet, levikit ja kustantajat vuonna 1990	129
8.15	Eräiden aikakauslehtiryhmien levikkejä 1980–1990	131
8.16	Aikakauslehtien levikkien muutoksia vuosina 1980 – 1989	132
8.17	Postin kuljettamat lehdet ja joukkolähettykset vuosina 1980 – 1989	133
8.18	Tilattujen kotimaisten sanomalehtien eri jakelutapojen osuudet vuosina 1986 – 1989	133
8.19	Koti- ja ulkomaisten sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyynti vuosina 1985 – 1990	134
9. Joukkoviestinnän julkinen tuki		
9.1	Valtion tuki lehdistölle vuosina 1980 ja 1985 – 1991	138
9.2	Yleisen kuljetustuen kohdentuminen lehtiryhmittäin vuosina 1980 ja 1985 – 1990	138
9.3	Valtion kirjallisuusmäärärahat vuosina 1980 ja 1985 – 1991	139
9.4	Kirjallisuuden osuus valtion taiteilija-apurahoista 1990	139
9.5	Valtion tuki kirjastoille vuosina 1980 ja 1985 – 1991	140
9.6	Valtion elokuvataiteen määrärahat vuosina 1980 ja 1985 – 1991	140
9.7	Suomen elokuvasäätiön tukitoiminta 1980 ja 1985 – 1989	141
9.8	Elokuvasäätiön tuki videotuotannolle ja -levitykselle 1986–1989	142
9.9	Valtion äänitetuotannon tuki vuosina 1985 – 1991	142

10. Kansainvälisiä vertailutietoja

10.1 Kirjatuotanto maanosittain ja maaryhmittäin vuosina 1960 – 1988	144
10.2 Istumapaikat elokuvateattereissa vuosina 1970 ja 1987 ja vuosittaiset elokuvissakäynnit maanosittain ja maaryhmittäin vuosina 1970 - 1987	145
10.3 Pitkien elokuvien tuotanto maanosittain ja maaryhmittäin vuosina 1970 – 1987	145
10.4 Yleiseurooppalaisten satelliittikanavien liittymät kohdemaittain syksyllä 1990	146
10.5 Tietoja viihde-elektroniikan omistuksesta, viestintävälineiden käytöstä ja mainonnasta eräissä maissa vuonna 1989	148

Kuvioluettelo

KUVIO 1.1. Joukkoviestinnän liikevaihto 1989.	9
KUVIO 1.2. Viihde-elektroniikan omistus 1991 alussa.	11
KUVIO 1.3. Televisioiden tuonti ja vienti 1980 - 1989.	19
KUVIO 2.1. Kaapelitelevisioliittymät 1975 - 1990	29
KUVIO 2.2. Television keskimääräinen katseluaika. Koko väestö 1989/90.	31
KUVIO 2.3. Television keskimääräinen katseluaika. Kaapelitaloudet 1989/90.	32
KUVIO 2.4. Yleisradion tulot 1989/90.	34
KUVIO 2.5. Television ykkös-, kakkos- ja kolmoskanavan sekä TV4:n näkyvyysalueet	38
KUVIO 2.6. Televisioluvat 1960 - 1990.	39
KUVIO 2.7. YLE:n ja MTV:n ohjelmatarjonta ja kulutus 1989/90	50
KUVIO 3.1. Radion kuunteluajan jakautuminen. Syksy 1990.	52
KUVIO 3.2. YLE:n radiolähetykset kotimaahan 1980/81 - 1989/90.	54
KUVIO 3.3. Yleisradion radiokanavien kuuluvuusalueet	55
KUVIO 3.4. Paikallisradiolähetykset vuonna 1989.	56
KUVIO 3.5. Yksityiset paikallisradioasemat vuoden 1991 alussa	58
KUVIO 3.6. Paikallisradioiden liikevaihto 1985 - 1990.	59
KUVIO 3.7. Paikallisradioiden ohjelmisto 1988.	64
KUVIO 4.1. Äänitteiden ja tallentamattomien äänikasettien tuonti 1980 - 1990.	67
KUVIO 4.2. Äänitemyyntin jakautuminen 1980 - 1989.	68
KUVIO 4.3. Äänitemyynti Suomessa 1980 - 1989.	74
KUVIO 5.1. Videotallennemarkkinoiden liikevaihdon jakautuminen 1980 - 1990.	79
KUVIO 5.2. Videotallenteiden tuonti ja valmistus sekä tallentamattomien kasettien maahantuonti 1982 - 1989.	80
KUVIO 5.3. Videotallenteet ohjelmatyypeittäin 1988.	85
KUVIO 5.4. Kotimaiset videotallenteet ohjelmatyypeittäin 1989.	85
KUVIO 5.5. Myyntivideot ohjelmatyypeittäin, talvi 1988/89.	85
KUVIO 6.1. Esitetyt elokuvat, ensi-illat ja keskimääräiset esityskerrat vuosina 1980 - 1990.	89
KUVIO 6.2. Elokuvien ensi-illat valmistusmaittain 1990.	93
KUVIO 6.3. Elokuvateatterien ja elokuvaalien määrä vuosina 1950 - 1990.	96
KUVIO 7.1. Kirjallisuuden kokonaisnimiketuotanto 1950 - 1989.	101
KUVIO 7.2. Kirjallisuuden nimikemäärä 1945 - 1989.	104
KUVIO 7.3. Lainaajat ja kotilainat 1930 - 1989.	111
KUVIO 8.1. Päivälehdet ilmestymispaikkakunnittain	115
KUVIO 8.2. Sanomalehtien kulurakenne 1988.	118
KUVIO 8.3. Sanomalehtien toimituksellinen aineisto 1989.	122
KUVIO 8.4. Aikakauslehtien tuottorakenne 1989.	128
KUVIO 8.5. Aikakauslehtien kulurakenne 1989.	128
KUVIO 9.1. Yleisen kuljetustuen kohdentuminen 1990.	135
KUVIO 10.1. Sanomalehdistön kokonaislevikit 1989.	144

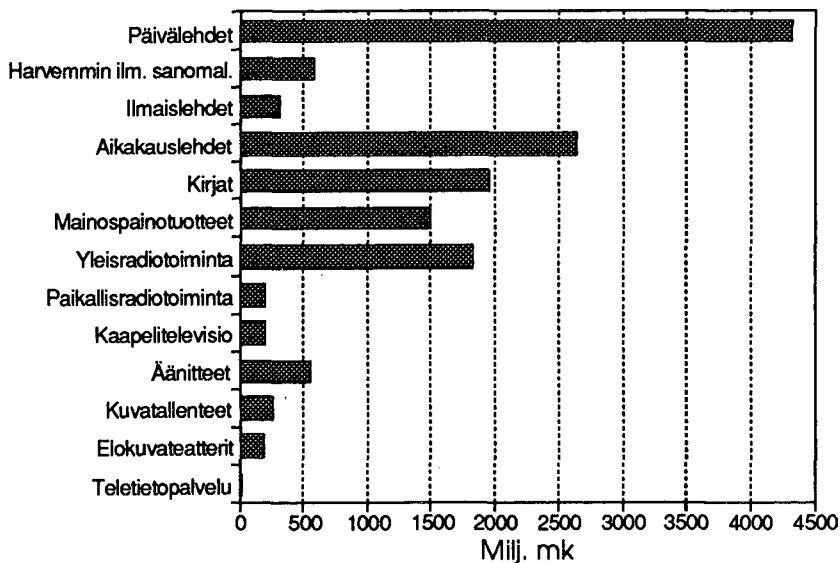
1 Joukkoviestinnän talous ja joukkoviestinten käyttö

Joukkoviestinnän kokonaisliikevaihto oli noin 14,5 miljardia markkaa vuonna 1989 (kuvio 1.1). Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna (liikevaihto/BKT) joukkoviestinnän osuus oli 3,1 prosenttia. Osuus on hivenen laskenut vuosikymmenen puolivälin jälkeen.

Graafisen ja sähköisen joukkoviestinnän keskinäisosuudet liikevaihdosta eivät ole vuosikymmenen jälkipuolella juuri muuttuneet. Graafisen viestinnän osuus on uusien sähköisten viestintävälineiden noususta huolimatta edelleen yli kolme neljäsosaa joukkoviestinnän liikevaihdosta. (Taulukko 1.1.)

Ainakin toistaiseksi uusien sähköisten viestintä- ja tallennevälineiden - yksityisten paikallisradioasemien, kaapelitelevisioyhtiöiden, kuvatalennemarkkinoiden ja teletietopalvelun - osuus joukkoviestinnän kokonaisliikevaihdosta on pysynyt suhteellisen vähäisenä, alle 5 prosenttina, vaikka niiden osuus sähköisen ja tallenneviestinnän sisällä olikin kasvanut jo noin 20 prosenttiin vuonna 1989.

KUVIO 1.1 Joukkoviestinnän liikevaihto 1989.

Lähde: ks. taulukko 1.1

Graafisen viestinnän puolella perinteisesti vahva sanomalehdistö on kasvattanut osuuttaan. Aikakauslehdistön kasvun taittuminen näkyy sen osuuden laskuna. Paikallis- ja muiden harvemmin ilmestyvien sanomalehtien liikevaihdon jopa absoluuttinen lasku on osittain näennäinen, sillä vuonna 1987 osa paikallislehdistä siirrettiin muihin lehtiryhmiin.

Mainontaan käytettiin 6.9 miljardia vuonna 1990 (taulukko 1.3). Bruttokansantuotteesta tämä on 1,3 prosenttia. Mainostajien mediatilan ostoon käyttämästä markkamäärästä yli 90 prosenttia sijoitetaan joukkoviestinmainontaan ja suoramainonnan osuudeksi jää vajaat 10 prosenttia.

Lehdistön osuus mainonnasta on viime vuosina ollut noin kolme neljäsosaa. Viime vuosina lehtien osuus on kuitenkin hieman laskenut. Sanomalehdistö on silti edelleen ylivoimaisesti suurin mainosväline, joka yksinään lohkaisee yli puolet mediatilan ostoon käytetystä rahasta. Aikakauslehtien osuus mainosrahasta on ollut viime vuosina kymmenisen prosenttia.

Viime vuosina sähköisen mainonnan osuus on jonkin verran kasvanut. Vuonna 1990 osuus oli 16,5 prosenttia mediainvestoinneista. Osuutta on kasvattanut lähinnä lisääntynyt paikallisradiomainonta.

Mediatilan ostojen lisäksi mainosrahaa kuluu mainonnan suunnittelu- ja tuotantokustannuksiin. Näiden osuus on neljännes (1,7 miljardia vuonna 1990) mainontaan käytetystä kokonaissummasta.

Mainonnan kehityksen tarkastelua hankaloittaa laskentaperusteiden oleellinen muuttaminen vuosikymmenen lopulla. Vertailukelpoiset tiedot on saatavissa vain vuodesta 1988 lähtien.

Viihde-elektroniikan laitteiden vähittäismyynnin arvo oli 2,6 miljardia vuonna 1990. Monien laitteiden myynnin kasvu on viime vuosien aikana ollut hidasta tai myynti on kääntynyt laskuun. (Taulukot 1.9 & 1.10.)

Viime vuosikymmenen puolivälissä kotitaloudet käyttivät joukkoviestimiin 4,8 prosenttia kulutusmenoistaan. Tästä hieman yli puolet (54%) käytettiin sähköiseen viestintään ja loput (46%) graafiseen viestintään. Sähköisen ja graafisen viestinnän keskinäissuhde kulutusmenoista vaihtelee sosioekonomisen aseman ja koulutuksen mukaan. Esimerkiksi korkeamman sosioekonomisen aseman omaavilla ja pitkälle koulutetuilla graafisen viestinnän kulutus korostuu. (Taulukko 1.11.)

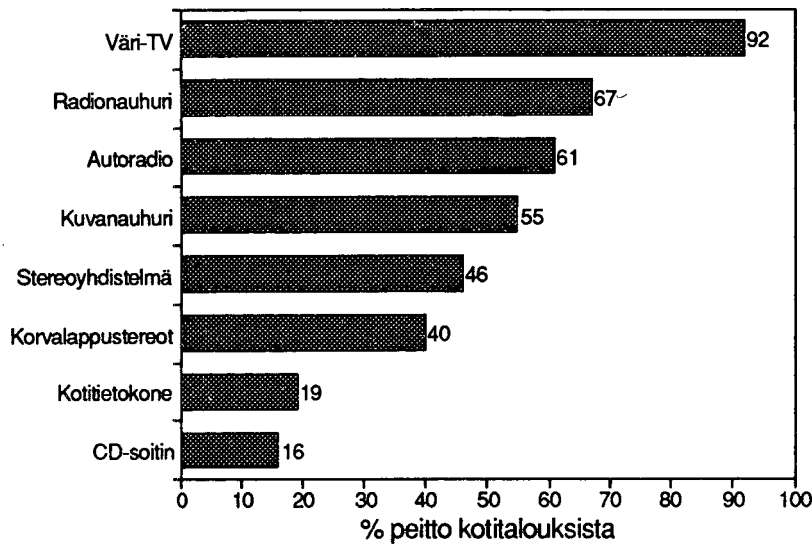
Eräiden viihde-elektroniikan laitteiden yleisyys kotitalouksissa ilmenee kuvioista 1.2. (Vrt. myös taulukko 1.12.)

Vapaa-ajan muutoksia ja joukkoviestinnän asemaa siinä voidaan seurata mm. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimusten (vuosilta 1979 ja 1987) avulla. Niissä vapaa-aika on määritelty nk. jäännöskäsitteenä eli sinä aikana, joka jää jäljelle kun nukkumiseen, ruokailuun ja muihin fyysisiin tarpeisiin, ansio- ja kotityöhön sekä päätoimiseen opiskeluun käytetty aika on vähennetty.

Ajankäyttötutkimusten lukuihin ei sisälly muiden toimien yhteyteen sijoittuva viestintävälineiden seuraaminen. Tämä vähentää lehtien ja kirjojen lukemiseen sekä erityisesti radion ja äänitteiden kuunteluun käytettävän ajan osuutta. Lisäksi sellaisista ajankäyttömuodoista, jotka vain hyvin harvoin tapahtuvat päivittäin, kuten elokuvissa käyminen, ajankäyttötutkimusten antamat tiedot ovat vaikeasti tulkittavia.

Ajankäyttötutkimuksen mukaan 10-64-vuotiaalla väestöllä oli keskimäärin 5 tuntia 49 minuuttia päivittäistä vapaa-aikaa vuonna 1987. Joukkoviestimien päätoimiseen seuraamiseen tästä ajasta käytettiin lähes puolet eli 2 tuntia 46 mi-

KUVIO 1.2 Viihde-elektroniikan omistus 1991 alussa.

Lähde: Elektroniikan tukkukauppiat/ Suomen Gallup Oy

nuuttia. Vapaa-aikana joukkoviestimien seuraamiseen käytetty aika on lisääntynyt keskimäärin 25 minuutilla vuodesta 1979.

Nimenomaan televisiota katsellaan entistä pidempään. Television päätoimiseen katseluun (sisältää tässä myös videon katselun) käytettiin vuonna 1987 keskimäärin 1 tunti 41 minuuttia vuorokaudessa, joka on 23 minuuttia enemmän kuin 1970-luvun lopussa. Ajankäyttötutkimuksen mukaan keskimääräisenä päivänä 82 prosenttia väestöstä katselee televisiota. Vuonna 1979 televisiota katselevia oli ajankäyttötutkimuksen mukaan kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän. (Taulukko 1.13.)

Miehet katsovat televisiota parikymmentä minuuttia enemmän kuin naiset ja miehet ovat myös lisänneet television katselua naisia enemmän (taulukko 1.13).

Työssä käyvistä miehistä television katselua ovat eniten lisänneet ylemmät toimihenkilöt. Seuraavina tulevat alemmat toimihenkilöt, työntekijät ja maatalousyrittäjät. Työssä käyvistä naisista sen sijaan ylemmät toimihenkilöt katsovat edelleen vähiten televisiota. Ero muihin ryhmiin on tosin kaventunut. Työssä käyvistä naisista eniten televisiota katsovat työntekijät ja alemmat toimihenkilöt. (Taulukko 1.15.)

Ajankäyttötutkimus soveltuu huonosti radion kuuntelun ja siinä tapahtuneiden muutosten erittelyyn, koska suurin osa radion kuuntelusta tapahtuu muiden toimintojen yhteydessä ja on paljolti nk. taustakuuntelua. Seuraavat tiedot perustuvat Yleisradion seuraamistutkimuksiin. (Ks. luvun 3 taulukot 3.7-3.10.)

Radion kuuntelu väheni selvästi 1980-luvulla, kunnes aivan vuosikymmenen lopulla kuunteluluvut kääntyivät uuteen nousuun. 1980-luvun alkuvuosina radiota kuunteli keskimääräisenä päivänä lähes 80 prosenttia väestöstä. Siitä tavoitta-

vuus laski 70 prosentin tuntumaan, mutta vuonna 1990 radion päivittäinen tavoitavuus kohosi yli 80 prosentin.

Radion kuunteluun keskimäärin päivässä käytetty aika alkoi kasvaa 1980-luvun puolivälissä yksityisen paikallisradiotoiminnan käynnistymisen myötä. Kun vuosikymmenen alkupuolella radion kuunteluun käytettiin keskimäärin runsaat kaksi tuntia päivässä, kului radion kuunteluun jo yli kolme tuntia vuonna 1990.

Lukemiseen käytetty aika pysyi ajankäyttötutkimusten mukaan ennallaan 1970-luvun lopusta vuoteen 1987. Lukemiseen käytetään päivittäisestä vapaa-ajasta keskimäärin 49 minuuttia, josta lehtien lukemiseen kului noin kaksi kolmasosaa ja kirjojen lukemiseen noin yksi kolmasosa. (Taulukko 1.13.)

Miehet ja naiset käyttävät lukemiseen suunnilleen yhtä paljon aikaa, mutta aika jakautuu miehillä ja naisilla eri tavoin. Naiset käyttävät miehiä enemmän aikaa kirjojen lukemiseen ja he ovat lisänneet hieman sekä kirjojen että sanomalehtien lukemista. Miehet lukevat enemmän sanomalehtiä ja 1970-luvun loppuun verrattuna he ovat lisänneet sanomalehtien lukemista ja samalla edelleen vähentäneet kirjojen lukemista.

Nuoret ja nuoret aikuiset käyttävät ajankäyttötutkimusten mukaan entistä vähemmän aikaa lukemiseen. Lukemiseen käytetty aika väheni selvimmin 15-24-vuotiailla keskimäärin 47 minuutista vuonna 1979 keskimäärin 38 minuuttiin vuonna 1987.

Elokuvisakäynnit vähenivät edelleen koko 1980-luvun ajan vuosien 1988 ja 1989 pientä nousua lukuunottamatta. Vuonna 1990 elokuvissa käytiin enää keskimäärin 1,25 kertaa vuodessa (ks. luvun 6 taulukko 6.7). Se väestönosa, joka ylipäänsä käy elokuvissa, näyttää kaventuneen 1980-luvulla. Tilastokeskuksen vuoden 1981 kulttuuriharrastustutkimuksen mukaan lähes puolet väestöstä oli käynyt elokuvissa ainakin kerran vuoden aikana, mutta vuoden 1986 elinolotutkimuksen mukaan osuus oli laskenut 40 prosentin tuntumaan. Näiden tutkimusten mukaan elokuvissa käyvien osuus on vähentynyt kaikissa ikäryhmissä ja kummankin sukupuolen keskuudessa. Lisäksi elokuvissa käyminen on vähentynyt suhteellisesti eniten juuri niissä ikäryhmissä, jotka ovat perinteisesti käyneet paljon elokuvissa eli nuorison ja nuorten aikuisten joukossa.

Tilastointi

Tiedot joukkoviestinnän kokonaisliikevaihdosta toimialoittain perustuvat useisiin laadultaan eritasoisiin tilastolähteisiin. Useiden alojen tiedot ovat karkeita arvioita.

Mainontaan käytettyä nettomarkkamäärää ja sen jakautumista eri joukkoviestintävälineiden kesken seuraa Suomen Gallup Oy. Tutkimusmenetelmässä tapahtuneen oleellisen muutoksen johdosta vertailukelpoiset tiedot ovat saatavilla vain vuodesta 1988 lähtien.

Joukkoviestintäalan teollista tuotantoa, tuontia ja vientiä sekä vähittäismyyntiä koskevia keskeisiä tilastolähteitä ovat Tilastokeskuksen teollisuustilasto ja yrittäjärekisteri, Tullihallituksen ulkomaankauppatilasto ja Kodintekniikkaliiton vähittäismyyntitilastot.

Tämän luvun joukkoviestinnän kulutusta ja käyttöä koskevien tietojen keskeiset lähteet ovat Tilastokeskuksen kotitaloustiedustelu (tehty vuodesta 1966 lähtien noin viiden vuoden välein), kuluttajabarometri (tehdään kaksi kertaa vuodessa) ja ajankäyttötutkimus (tehty vuosina 1979 ja 1987/88).

Täydentävää kirjallisuutta

- Jyrkiäinen, Jyrki: *Joukkotiedotuksen keskittymistutkimus I-III*. Liikenneministeriön julkaisuja 19/88, 33/88, 2/89. Helsinki 1988, 1989.
- KM 1989:15. *Viestintäkulttuuritoimikunnan I mietintö*. Opetusministeriö, Helsinki 1989.
- Kohvakka, Rauli: *Mainonta joukkoviestinnän taloudessa 1980-luvulla*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.
- Korri, Jane: *Mainonta*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.
- Liikkanen, Mirja: *Kulttuurin ja joukkoviestinnän ammateissa toimivat 1970, 1980 ja 1985*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1988:1. Tilastokeskus, Helsinki 1988.
- Liikkanen, Mirja: *Joukkoviestintien käyttö 1980-luvulla*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*, emt.
- Liimatainen, Eila: *Luetaanko sanomalehtiä 12 vai 46 minuuttia päivässä?* Suomen Lehdistö 61 (1990): 3.
- Mainonnan investoinnit Suomessa 1990*. Gallup-Media, Helsinki 1991.
- Niemi, Iiris & Pääkkönen, Hannu: *Ajankäytön muutokset 1980-luvulla*. Tilastokeskus, Tutkimuksia 153. Helsinki 1989.
- Sauli, Hannele ym.: *Elinolot numeroina*. Vuoden 1986 elinolotutkimus. SVT, Elinolot 1989: 1. Tilastokeskus, Helsinki 1989.
- Sinkko, Risto: *Joukkoviestinnän kulutus*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.), emt.
- Soramäki, Martti: *Joukkotiedotuksen talous*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.), emt.
- Uusi viestintä. *Viestinnän uudet tuotteet ja palvelut*. Osat 1 - 4. SITRA, Sarja A nro:t 94, 95, 96 & SITRA 107. Helsinki 1989/90.

1.1 Joukkoviestinnän liikevaihto vuosina 1985 – 1989

	Liikevaihto				
	1985	1986	1987 ¹⁾	1988	1989
	Milj.mk				
Päivälehdet (7–4 krt/vk)	2 920	3 155	3 405	3 820	4 320
Harvemmin ilmestyvät sanomalehdet (3–1 krt/vk) ...	565	510	460	510	585
Ilmaislehdet	230	270	290	305	315
Aikakauslehdet	2 125	2 180	2 280	2 460	2 645
Kirjat	1 340	1 530	1 710	1 790	1 960
Mainospainotuotteet	1 000	1 150	1 200	1 400	1 500
Graafinen joukkoviestintä yhteensä	8 280	8 795	9 345	10 285	11 325
Valtakunnallinen yleisradiotoiminta	1 390	1 480	1 570	1 700	1 830
Paikallisradiot	10	39	73	116	195
Kaapelitelevisio ²⁾	44	55	161	224	190
Äänitteet	404	368	417	462	558
Kuvatallenteet	190	205	210	225	255
Elokuvateatterit	173	160	139	155	189
Teletietopalvelu	2	4	6	12	12
Sähköinen ja tallenneviestintä yhteensä	2 213	2 311	2 576	2 894	3 229
KOKO JOUKKOVIESTINTÄ	10 493	11 106	11 921	13 179	14 554

1) Vuodesta 1987 lähtien tilastointiperuste muuttunut. Lehtiä on siirretty lehtiryhmästä toiseen.

2) Toistaiseksi liittymämaksut ovat muodostaneet huomattavan osan liikevaihdosta.

Huom!

– Useita aloja kuvaavat luvut ovat arvioita.

– Laskentaperusteita on useiden alojen osalta tarkennettu ja luvut poikkeavat siksi aiemmin esitetystä liikevaihtotiedoista.

Lähteet: VTT, Graafinen laboratorio & Tilastokeskus, Joukkoviestintä- ja kulttuuritilastoyksikkö.

1.2 Suurimpien joukkoviestintäyritysten¹⁾ liikevaihto vuosina 1980 ja 1985 – 1990

	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	Milj.mk						
Sanoma Yhtymä	611	1 351	1 480	1 627	1 801	2 106	2 203
Oy Yleisradio Ab ²⁾	674	1 241	1 352	1 371	1 460	1 593	1 684
Aamulehti-yhtymä	126	340	650	660	856	1 481	1 468
TS-yhtymä	218	461	494	539	604	718	788
WSOY	229	496	514	532	553	625	674
MTV-konserni	237	501	507	517	498	536	611
Yhtyneet Kuvalehdet Oy	149	282	291	300	321	344	502

1) Mukana yritykset, joiden liikevaihto oli yli 500 milj.mk vuonna 1990. Suurimpien joukkoviestintäyritysten joukkoon voidaan lukea myös pääasiallisesti vähittäiskaupan alalla toimiva Rautakirja-yhtymä, jonka kokonaisliikevaihdosta (2 620 milj.mk vuonna 1990) yli neljännes muodostuu lehtien vähittäismyynnistä, videotallenteiden vuokrauksesta ja myynnistä sekä elokuvien levitystoiminnasta. (Lisäksi yhtymään kuuluu Suomalainen Kirjakauppa-kirjakauppaketju)

2) YLE:n tilikausi on 1.6. – 31.5. Tilikauden 1990/91 luku on ennakkotieto.

Lähteet: Soramäki, Martti: Joukkotiedotuksen talous, teoksessa Nordenstreng ja Wiio (toim.): Suomen viestintäjärjestelmä. Helsinki 1990; Yritysten vuosikertomukset.

1.3 Mainonnan¹⁾ investoinnit²⁾ vuosina 1988 – 1990

	1988		1989		1990		Muutos
	Milj.mk	%	Milj.mk	%	Milj.mk	%	89/90 %
Sanomalehdet (7 - 3 krt/vk)	2 484	55,5	2 907	56,3	2 837	54,4	-2,4
Paikalliset sanomalehdet (2 - 1 krt/vk)	193	4,3	208	4,0	203	3,9	-2,1
Sanoma- ja paikallislehdet yhteensä	2 677	59,8	3 115	60,3	3 040	58,3	-2,4
Ilmaislehdet	218	4,9	225	4,4	237	4,6	5,3
Sanoma-, paikallis- ja ilmaislehdet yhteensä	2 895	64,7	3 340	64,6	3 277	62,9	-1,9
Yleisaikakaus-, naisten- ja harrastelehdet	229	5,1	263	4,9	266	6,1	6,1
Ammattilehdet	180	4,0	207	4,0	203	3,9	-1,9
Asiakaslehdet	41	0,9	43	0,8	50	1,0	16,3
Aikakauslehdet yhteensä	450	10,1	503	9,7	519	10,0	3,2
Kaikki lehdet yhteensä	3 345	74,7	3 843	74,4	3 796	72,8	-1,2
Televisiomainonta ³⁾	531	11,8	608	11,8	638	12,2	4,9
Kaapelitelevisiomainonta	7	0,2	8	0,2	10	0,2	18,8
Radiomainonta	109	2,4	180	3,5	215	4,1	19,4
Sähköinen mainonta yhteensä	646	14,4	796	16,4	863	16,5	8,4
Elokuvamainonta	3	0,1	3	0,1	4	0,1	8,8
Ulko- ja liikennemainonta	100	2,2	118	2,3	123	2,4	4,2
Joukkoviestinmainonta yhteensä	4 095	91,5	4 760	92,1	4 785	91,8	0,5
Suoramainonta	380	8,5	407	7,9	427	8,2	5,0
Mediainvestoinnit yhteensä	4 474	100,0	5 167	100,0	5 212	100,0	0,9
Tuotanto ja suunnittelu	1 458		1 603		1 663		3,7
MAINONNAN INVESTOINNIT YHTEENSÄ	5 932		6 770		6 875		1,6
MAINONNAN INVESTOINTIEN OSUUS							
BKT:STA %		1,34		1,36		1,31	

1) Sisältää joukkoviestinmainonnan eli mediamainonnan ja postitse jaetun suoramainonnan.

2) Mainostajien mainontaan käyttämä nettomarkkamäärä. Se muodostuu kahdesta osasta: mediatilan ostoista (mediainvestoinnit) ja mainonnan suunnitteluun ja tuotantoon käytetystä rahasta (suunnittelu- ja tuotantoinvestoinnit). Lehtien ns. luokitellusta ilmoittelusta mukaan on otettu varsinaiseksi mainonnaksi luettava osuus. Ts. ulkopuolelle on jätetty julkiset ja yksityiset kuulutukset, julkiset virat, tiedotukset ja yksityishenkilöiden rivi-ilmoitukset.

3) MTV ja Kolmostelevisio.

Huom! Mittausmenetelmän oleellisen muutoksen vuoksi aiempien vuosien tiedot (nk. "mainonnan kustannukset") eivät ole vertailukelpoisia ja ne on siksi jätetty pois. Aiempien vuosien tiedoista ks. esim. Joukkoviestintätilasto 1989 (Tilastokeskus, Kulttuuri ja viestintä 1989:3.), s. 121–122.

Lähde: Mainonnan investoinnit Suomessa, Gallup-Media Oy.

1.4 Joukkoviestinnän eri sektoreiden kotimaisuusasteita

Ala	Kotimaisuusaste (%)	Laskentaperuste (Vuosi)
Kirjallisuus	67	Kotimaisen kirjallisuuden osuus julkaistuista nimikkeistä 1989
Äänitteet	40	Suomessa valmistettujen äänitteiden osuus tuonnin ja valmistuksen yhteismäärästä 1990 ¹⁾
Elokuva	14	Kotimaisten elokuvien katsojaosuus 1990
Televisio, josta		
– Yleisradio	63	Ohjelma-ajasta 1989/1990
– MTV	44	Ohjelma-ajasta 1989/1990
– Kolmostelevisio ...	26	Ohjelma-ajasta ilman aamulähetyksiä 1990

1) Kotimaisuusastetta laskee erityisesti se, että kotimaista tuotantoa olevien cd-levyjten tekninen valmistus tapahtuu toistaiseksi ulkomailla.

1.5 Graafisen tuotannon ja kustannustoiminnan henkilökunta vuosina 1985 – 1989 ja henkilökunnan jakautuminen vuosina 1985 – 1989¹⁾

Vuosi	Henkilökunta				
	Toimihenkilöitä		Työntekijöitä		Yhteensä
	Lukumäärä	%	Lukumäärä	%	Lukumäärä
1985	14 232	36,7	24 496	63,3	38 728
1986	14 168	37,1	24 062	62,9	38 230
1987	14 331	37,1	24 252	62,9	38 583
1988	14 477	37,4	24 192	62,6	38 669
1989	14 467	38,1	23 516	61,9	37 983

	Lehtien kustantaminen ja painaminen	Kirjojen kustantaminen ja painaminen	Erillinen painaminen	Painamista palveleva toiminta
1985				
Toimihenkilöitä	8 652	1 665	3 617	298
Työntekijöitä	7 772	767	14 355	1 602
Yhteensä lkm	16 424	2 432	17 972	1 900
1986				
Toimihenkilöitä	8 650	1 471	3 707	340
Työntekijöitä	7 749	227	14 306	1 780
Yhteensä lkm	16 399	1 698	18 013	2 120
1987				
Toimihenkilöitä	8 779	1 503	3 678	371
Työntekijöitä	8 169	150	14 091	1 842
Yhteensä lkm	16 948	1 653	17 769	2 213
1988				
Toimihenkilöitä	8 998	1 536	3 685	412
Työntekijöitä	8 653	193	13 564	1 782
Yhteensä lkm	17 651	1 729	17 249	2 194
1989				
Toimihenkilöitä	9 162	1 463	3 478	374
Työntekijöitä	9 079	175	12 482	1 752
Yhteensä lkm	18 241	1 638	15 960	2 126
MUUTOS 1985 – 1989 %	11,1	-33,0	-11,2	11,9

1) Vain yli viisi ihmistä työllistävien yritysten henkilöstö. Niiden osalta mukana myös säännöllistä osapäivätyötä tekevä henkilöstö (esim. lehdenjakajat).

Lähde: Teollisuustilasto, Teollisuus 1985 – 1990

1.6 Elektronisten viihdelaitteiden ja muiden tietoliikennevälineiden valmistuksessa ollut henkilökunta vuosina 1985 - 1988

	Henkilökunta				
	Toimihenkilöitä		Työntekijöitä		Yhteensä
	lukumäärä	%	lukumäärä	%	lukumäärä

Tietoliikennevälineiden valmistus¹⁾

1985	3 177	48,7	3 343	51,3	6 520
1986	3 229	49,4	3 304	50,6	6 533
1987	3 433	50,5	3 364	49,5	6 797
1988	4 117	52,7	3 697	47,3	7 814
1989	4 455	55,4	3 582	44,6	8 037
Muutos 1985 - 1989 %	40,2		7,1		23,3

Radio- ja TV-vastaanotinten ja tallenteiden valmistus²⁾

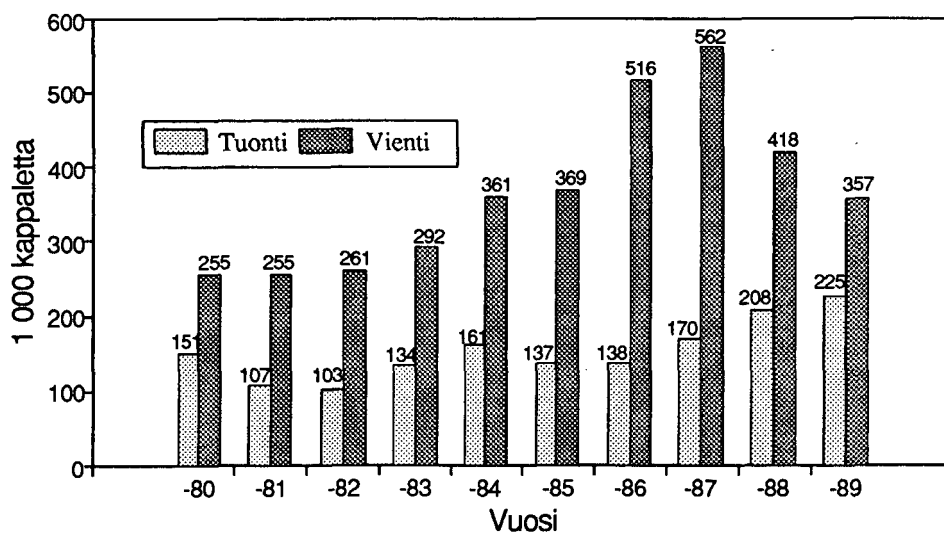
1985	666	29,5	1 595	70,5	2 261
1986	702	29,7	1 666	70,4	2 368
1987	764	27,1	2 057	72,9	2 821
1988	844	27,2	2 265	72,9	3 109
1989	843	29,1	2 054	70,9	2 897
Muutos 1985 - 1989	26,6		28,8		28,1

1) Luokkaan kuuluu puhelinlaitteiden, radio- ja TV-lähetyslaitteiden, röntgen- ja läpivalaisulaitteiden, sanelukoneiden, tutkalaitteiden, äänilevyjen ja äänitettujen ääninauhujen valmistus.

2) Luokkaan kuuluu kasettinauhuriin, levysoittimien, magnetofonien, radioiden ja televisioiden valmistus.

Lähde: SVT XVIII A: Teollisuustilasto
Teollisuuden vuosikirja osa I 1990:16

kuvio 1.3 Televisioiden tuonti ja vienti 1980 - 1989.

Lähde: SVT 1A; Ulkomaankauppa

1.7 Viihde-elektronikan tuotteiden tuonti ja vienti vuosina 1980 ja 1985 – 1989

		1980	1985	1986	1987	1988	1989
		Milj.mk					
Väritelevisiot	Tuonti	116,4	160,4	170,1	204,0	221,0	279,0
	Vienti	438,7	604,4	913,1	1 060,6	801,8	672,3
Muut televisiovastaanottimet	Tuonti	24,3	7,7	6,0	3,2	6,0	3,0
	Vienti	2,6	0,2	0,2	0,1	0,4	0,4
Autoradiot	Tuonti	37,0	75,8	92,2	102,3	128,7	139,0
	Vienti	0,2	0,6	1,2	1,5	4,0	5,7
Paristokäyttöiset radionauhurit ...	Tuonti	58,1	105,1	89,2	95,7	62,2	66,2
	Vienti	52,1	1,2	3,0	2,2	31,1	60,3
Kuulokkeet	Tuonti	9,4	10,7
	Vienti	0,6	0,9
Stereot/Hifilaitteet	Tuonti	55,0	65,2	55,2	49,8	80,6	104,6
	Vienti	2,7	1,0	1,2	8,1	1,1	3,2
Mikrofonit ja niiden jalustat	Tuonti	5,4	8,0	9,5	10,5	10,5	13,4
	Vienti	0,3	0,7	0,8	10,2	0,3	3,2
Kaiuttimet	Tuonti	42,8	68,2	73,9	80,4	89,1	98,0
	Vienti	10,9	9,9	10,8	19,4	18,3	18,3
Levysoittimet (myös automaattit) ..	Tuonti	20,6	30,5	46,4	40,0	28,9	33,0
	Vienti	0,2	0,3	1,9	1,5	0,6	0,8
Videot	Tuonti	37,2	265,9	301,4	283,1	289,1	147,4
	Vienti	14,1	29,1	50,8	36,7	61,4	6,0
Kuvalevysoittimet	Tuonti	–	–	–	–	2,5	1,4
	Vienti	–	–	–	–	1,1	0,8
Nauhurit	Tuonti	51,4	66,2	68,0	55,8	58,3	66,8
	Vienti	0,9	7,6	13,5	12,5	1,5	1,3
LP-levyt	Tuonti	28,1	44,5	60,5	76,8	51,1	58,0
	Vienti	2,7	5,0	3,4	2,4	1,4	1,8
CD-levyt	Tuonti	31,1	47,2
	Vienti	0,5	1,3
Äänikasetit ¹⁾	Tuonti	9,2	13,9	16,9	20,9	22,3	27,2
	Vienti	1,6	1,5	1,0	1,3	1,2	0,9
Videotallenteet	Tuonti	..	41,3	35,9	34,2	60,2	80,8
	Vienti	..	1,6	1,5	0,9	1,3	1,1
Videokasetit	Tuonti	..	49,2	70,0	59,7	76,0	87,0
	Vienti	..	0,7	0,2	0,7	1,8	0,8
C-kasetit	Tuonti	21,3	29,3	30,5	22,8	22,5	23,9
	Vienti	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,3
YHTEENSÄ	Tuonti	506,8	1 031,2	1 125,7	1 139,2	1 249,5	1 286,6
	Vienti	527,2	664,0	1 002,7	1 158,4	928,8	779,4

1) Ei sisällä kielilevyjä ja -kasetteja.

Lähde: SVT 1A, Ulkomaankauppa, vuosilta 1980 – 1989

1.8 Viihde-elektronikan tuotteiden valmistuksen arvo Suomessa vuosina 1975 ja 1980 – 1988

	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
	Mlj. mk									
Väritelevisiot	316,2	572,6	547,9	653,9	785,1	838,1	909,0	1 133,00	1 309,3	1 132,9
Muut televisiot	35,9	3,9	2,4	–	–	–	–	–	–	–
Autoradiot	99,1	49,1	8,6	1,9	1,9	1,3	1,2	1,0	1,0	6,9
Stereot/muut radiot	18,2	5,7	1,5	–	–	–	–	–	–
Mikrofonit	0,3	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	–	–	0,1	1,0
Vahvistimet	4,1	8,2	9,4	11,0	11,9	19,9	14,6	18,1	33,2	43,7
Kaiuttimet	24,6	7,2	18,3	20,6	25,5	23,7	27,5	23,5	27,3	29,7
Levysoittimet	0,3	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Videot/videonauhasoitt.	0,8	6,8
Nauhurit	0,3	–	–	–	–	3,6	2,8	3,1	3,4	21,9
Äänilevyt ¹⁾	3,3	3,5	3,2	3,3	3,0	2,2	2,6	2,4	2,7	3,1
Äänikasetit ¹⁾	4,5	5,0	5,2	4,7	2,5	2,3	2,3	2,8	3,0
Videotallenteet	1,4	1,0	0,9	0,6	0,8	..	1,8
Videokasetit	5,3	..
YHTEENSÄ	484,1	667,3	601,5	698,8	833,1	892,3	960,6	1 184,2	1 385,1	1 250,8

1) Ei sisällä kieli levyjä ja -kasetteja.

Lähteet: SVT XVIII A: Teollisuustilasto (1975–85)
Teollisuuden vuosikirja, osa 2 (1986–88)

1.9 Viihde-elektroniikan laitteiden vähittäismyynti vuosina 1980 - 1990 1)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	1 000 kpl										
Väritelevisiot	155	145	165	180	215	200	185	225	275	285	285
Mustavalkoiset televisiot	72	55	50	42	35	28	15	10	7	3	-
Videonauhurit	6	13	48	85	115	130	120	145	180	190	195
Videokamerat	-	1	2,5	3	3,5	5	6	8	12	24	30
Kotitietokoneet	-	-	3	30	50	50	50	45	45	50	55
Stereolaitteet:											
- virittimet	14	26	32	30	30	40	30	12	12	18	15
- vahvistimet	15	30	35	33	32	42	32	15	16	24	20
- viritinvahvistimet	31	40	35	30	28	23	18	15	14	14	16
- stereo yhdistelmät	48	37	32	27	30	50	40	55	62	70	74
Stereolaitteet yhteensä	108	133	134	120	120	155	120	97	104	126	125
Kaiuttimet (vain erikseen myytävät)	100	155	155	140	130	140	110	95	95	95	80
Soittimet:											
- levysoittimet	41	62	65	58	57	65	45	28	22	25	22
- CD-soittimet	-	-	-	2	3	8	15	30	45	65	85
- kelanauhurit	1	1	1	0	-	-	-	-	-	-	-
- stereodekit	47	70	75	65	60	70	50	28	29	33	28
- kasettinauhurit, korvalappustereot ym.	15	25	25	30	180	200	170	200	200	180	170
Soittimet yhteensä	104	158	166	155	300	343	280	286	296	303	305
Radiot:											
- radionauhurit	155	170	200	200	250	280	270	290	275	260	260
- matkaradiot	35	25	25	30	45	50	60	70	80	75	75
- koti- ja kelloradiot	70	75	65	45	40	40	45	50	60	85	80
- autoradiot	130	140	145	152	155	170	175	190	215	240	200

1) Tiedot perustuvat Kodintekniikkaliiton tekemään arvioon, jossa lähteenä on käytetty mm. tukkukauppojen toimituksia ja ulkomaankauppatilastoja.

Lähde: Kodintekniikkaliitto ry.

1.10 Viihde-elektroniikan laitteiden keskihinnat ja myynnin arvo vuosina 1980 – 1990 1)

		1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Väritelevisiot	Keskihinta, mk	2 950	2 900	2 900	3 000	2 850	2 750	2 800	2 750	2 825	2 800	2 750
	Arvo, milj. mk	457	421	478	540	613	550	518	619	777	798	784
Mustavalkoiset televisiot	Keskihinta, mk	800	800	775	825	800	700	675	600	700	750	–
	Arvo, milj. mk	58	44	39	35	28	20	10	6	5	2	–
Videonauhurit	Keskihinta, mk	5 100	4 850	4 500	4 450	4 200	3 800	3 500	3 100	2 875	2 675	2 400
	Arvo, milj. mk	31	63	216	374	483	494	420	450	518	508	468
Videokamerat	Keskihinta, mk	–	5 000	5 000	5 000	4 900	6 000	6 000	–	–	–	–
	Arvo, milj. mk	–	5	12	15	17	12	6	–	–	–	–
Videokameranauhurit	Keskihinta, mk	–	–	–	–	–	10 000	10 000	8 500	8 000	7 200	5 600
	Arvo, milj. mk	–	–	–	–	–	30	50	68	96	173	168
Kotitietokoneet (sis. lisälaitteita)	Keskihinta, mk	–	–	2 500	2 000	2 500	2 500	3 500	3 500	4 000	4 000	5 000
	Arvo, milj. mk	–	–	7	60	125	125	175	158	180	200	275
Stereolaitteet:												
– virittimet	Keskihinta, mk	950	850	750	800	750	700	750	900	950	975	825
	Arvo, milj. mk	13	22	24	24	22	28	23	11	11	18	12
– vahvistimet	Keskihinta, mk	1 100	1 000	850	950	900	850	950	1 150	1 250	1 350	1 300
	Arvo, milj. mk	17	30	30	31	29	36	30	17	20	32	26
– viritinvahvistimet	Keskihinta, mk	1 300	1 200	1 100	1 150	1 100	1 100	1 150	1 350	1 450	1 600	1 600
	Arvo, milj. mk	40	48	39	34	31	25	21	20	20	22	26
– stereoyhdistelmät kaiuttimineen	Keskihinta, mk	2 400	2 150	2 000	2 000	2 000	2 200	2 300	2 400	2 200	2 200	2 200
	Arvo, milj. mk	115	80	64	54	60	110	92	132	136	154	163
Stereolaitteet yht.	Arvo, milj. mk	185	180	157	143	142	199	166	180	187	226	227
Kaiuttimet (vain erikseen myytävät)	Keskihinta, mk	400	400	360	380	360	360	380	420	460	500	525
	Arvo, milj. mk	40	62	56	53	47	50	42	40	44	48	42
Soittimet:												
– levysoittimet	Keskihinta, mk	850	800	720	740	740	700	675	750	800	850	800
	Arvo, milj. mk	35	50	47	43	42	46	30	21	18	21	18
– CD-soittimet	Keskihinta, mk	–	–	–	4 000	3 000	2 200	1 900	1 575	1 400	1 300	1 200
	Arvo, milj. mk	–	–	–	8	9	18	29	47	63	85	102
– kelanauhurit	Keskihinta, mk	3 500	4 500	5 000	5 000	–	–	–	–	–	–	–
	Arvo, milj. mk	4	5	5	3	–	–	–	–	–	–	–
– stereodekit	Keskihinta, mk	1 100	1 050	975	1 050	1 000	950	1 000	1 200	1 300	1 400	1 300
	Arvo, milj. mk	52	74	73	68	60	66	50	34	38	46	36
– kasettinauhurit, korvalappust. ym.	Keskihinta, mk	350	400	450	500	300	270	280	230	230	260	265
	Arvo, milj. mk	5	10	11	15	54	54	47	46	46	47	45
Soittimet yhteensä:	Arvo, milj. mk	96	139	136	137	165	184	156	148	165	199	201
Radionauhurit	Keskihinta, mk	670	680	710	800	750	730	670	600	560	530	530
	Arvo, milj. mk	104	116	142	160	188	204	181	154	154	138	138
Radiot:												
– matkaradiot	Keskihinta, mk	310	340	340	300	280	260	240	215	210	210	215
	Arvo, milj. mk	11	9	9	9	13	13	14	15	17	16	16
– koti- ja kello-radiot	Keskihinta, mk	300	270	230	250	260	260	250	220	200	170	180
	Arvo, milj. mk	21	20	15	11	10	10	11	11	12	14	14
Radiot yhteensä:	Arvo, milj. mk	32	29	24	20	23	23	25	26	29	30	30
Autoradiot	Keskihinta, mk	900	950	1 000	1 125	1 250	1 275	1 350	1 350	1 400	1 450	1 400
	Arvo, milj. mk	117	133	145	171	194	217	236	257	301	348	280
MYYNNTI YHTEENSÄ:	Arvo, milj. mk	1 120	1 192	1 412	1 708	2 025	2 108	1 985	2 106	2 456	2 670	2 613

1) Tiedot perustuvat Kodintekniikkaliiton tekemään arvioon, jossa lähteenä on käytetty mm. tukkukauppojen toimituksia ja ulkomaankauppatilastoja.

Lähde: Kodintekniikkaliitto ry.

1.11 Kotitalouksien kulutusmenot viestintään sekä viestinnän osuus kulutusmenoista päämiehen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1985

	Sähköinen viestintä		Tallenneviestintä		Kirjat		Lehdet ja painotuotteet		Kulutusmenot viestintään yhteensä		Kokonaiskulutusmenot	Viestinnän osuus % kulutuksesta
	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%	mk	%		
Kaikki kotitaloudet	1 000	27,9	923	25,8	518	14,5	1 144	32,0	3 585	100,0	73 974	4,8
Maatalousyrittäjät	948	25,4	735	19,7	603	16,2	1 422	38,7	3 728	100,0	82 498	4,5
Muut yrittäjät	1 160	25,8	1 377	30,6	628	14,0	1 332	29,6	4 497	100,0	99 323	4,5
Ylemmät toimihenkilöt												
Ylemmän kand.asteen koulutuksen saaneet . .	1 323	21,2	1 596	25,5	1 443	23,1	1 888	30,2	6 250	100,0	127 592	4,9
Ammatillisen koulutuksen saaneet	1 003	20,0	1 363	27,1	1 068	21,2	1 593	31,7	5 027	100,0	107 032	4,7
Alemmat toimihenkilöt												
Ammatillisen koulutuksen saaneet	1 166	27,4	1 151	27,1	729	17,1	1 205	28,3	4 054	100,0	77 959	5,2
Muut alemmat toimihenkilöt	1 130	27,9	1 094	27,0	683	16,8	1 147	28,3	4 054	100,0	77 959	5,2
Maa- ja metsätaloustyöntekijät	1 073	26,3	1 576	38,6	410	10,0	1 023	25,1	4 082	100,0	74 520	5,5
Teollisuus- ja rakennustoiminnan työntekijät	1 145	29,1	1 277	32,4	368	9,4	1 146	29,1	3 936	100,0	83 685	4,7
Palvelualojen työntekijät	1 021	25,7	1 404	35,3	509	12,8	1 042	26,2	3 976	100,0	77 870	5,1
Ansioeläkkeen saajat	864	38,6	132	5,9	173	7,7	1 068	47,7	2 237	100,0	49 088	4,6
Kansaneläkkeen tai sosiaalivastuksen varassa elävät	712	40,9	121	7,0	158	9,1	748	43,0	1 739	100,0	35 241	4,9
Muut ammatissa toimimattomat	615	26,7	697	30,3	377	16,4	613	26,6	2 302	100,0	43 007	5,4

Lähde: Tilastokeskus: Kotitaloustiedustelu 1985

1.12 Kotitalouksien elektronisten viihdelaitteiden omistus vuonna 1990 sosioekonomisen aseman mukaan

	Elektronisten viihdelaitteiden omistus (%)				
	Väritelevisio	Mustavalko- televisio	Stereolaitteet	Videonauhuri	Kotitietokone
Kaikki kotitaloudet	91	21	66	54	18
Maatalousyrittäjät	88	31	40	50	11
Muut yrittäjät	97	21	73	64	25
Ylemmät toimihenkilöt	95	23	86	59	36
Alemmat toimihenkilöt	95	19	79	61	21
Teollisuustyöntekijät	95	18	75	66	14
Palvelualojen työntekijät	93	26	69	67	15
Muut työntekijät	93	19	66	63	12
Opiskelijat	85	24	83	60	31
Eläkeläiset	85	22	27	24	2
Muut	81	22	59	51	15

Lähde: Tilastokeskus, kuluttajabarometri, marraskuu 1990

1.13 10-64 vuotiaiden Joukkoviestimiin vapaa-ajan päätölmintana käyttämä aika sukupuolen mukaan vuosina 1979 ja 1987

Toiminto	Molemmat sukupuolet				Miehet				Naiset			
	Käytetty aika t.min/vrk		Toimintaan osallistuneita %		Käytetty aika t.min/vrk		Toimintaan osallistuneita %		Käytetty aika t.min/vrk		Toimintaan osallistuneita %	
	1979	1987	1979	1987	1979	1987	1979	1987	1979	1987	1979	1987
Elokuvat	0.02	0.01	1,4	0,7	0.02	0.01	1,6	0,6	0.01	0.01	1,1	0,8
Radion kuuntelu	0.08	0.1	17,8	20,1	0.1	0.12	20,4	21,6	0.06	0.08	15,5	18,6
Tv:n katselu	1.18	1.41	72,1	81,6	1.27	1.51	74,4	83,8	1.10	1.31	70,0	79,5
Levyt ja kasetit	0.03	0.04	5,9	8,5	0.03	0.05	6,7	8,9	0.02	0.04	5,1	8,1
Katselu ja kuuntelu yhteensä ..	1.31	1.56			1.42	2.09			1.19	1.44		
Sanomalehdet	0.15	0.18	48,9	51,5	0.17	0.2	50,1	53,1	0.13	0.16	47,8	49,9
Aikakauslehdet	0.08	0.08	19,1	18,2	0.08	0.08	17,4	17,2	0.08	0.07	20,8	19,3
Kirjat	0.14	0.14	19,3	20,1	0.13	0.11	16,0	14,5	0.15	0.18	22,4	25,8
Erittelemätön lukeminen	0.12	0.09	28,7	25,4	0.14	0.1	31,0	25,9	0.1	0.08	26,5	24,8
Lukeminen yhteensä	0.49	0.49			0.52	0.49			0.46	0.49		
Kirjastot	0.01	0.01	2,3	2,4	0.01	0.01	2,1	2,0	0.01	0.01	2,5	2,8
Joukkoviestintä yhteensä	2.21	2.46			2.35	2.59			2.06	2.34		
Vapaa-aika yhteensä	5.39	5.49			6.01	6.02			5.19	5.35		
Joukkoviestinnän osuus vapaa-ajasta %	41,6	47,6			42,9	49,4			39,5	46,0		
Ansio työ	3.41	3.53			4.18	4.29			2.33	3.02		
Kotityö	2.47	2.47			1.5	2.01			3.39	3.35		
Henkilökohtaiset tarpeet	10.64	10.23			10.35	10.25			10.33	10.21		
Opiskelu	1.17	1.05			1.14	1.01			1.2	1.1		

Lähde: Tilastokeskus: Ajankäyttötutkimukset 1979 ja 1987

1.14 10-64 vuotiaiden joukkoviestimiin vapaa-ajan päätoimintana käyttämä aika sukupuolen ja perhevaiheen mukaan vuonna 1987

Toiminto 1987	Miehet yhteensä		Perhevaihe									
			Vanhempien luona asuva naimaton		Muu naimaton ei lapsia		Yksinhuoltaja, on lapsia		Naimisissa/ avoliitossa, ei lapsia		Naimisissa/ avoliitossa, on lapsia	
	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk
Elokuvat	0,6	0.01	1,4	0.02	1,4	0.01	0,2	0.00	0,4	0.00
Radion kuuntelu	21,6	0.12	13,5	0.07	35,2	0.23	29,5	0.18	16,4	0.07
Tv:n katselu	83,8	1.51	83,0	1.58	76,8	1.38	87,3	0.24	83,5	1.39
Levyt ja kasetit	8,9	0.05	22,6	0.14	12,7	0.07	2,4	0.01	2,5	0.01
Katselu ja kuuntelu yht.		2.09		2.21		2.09		2.23		1.47
Sanomalehdet	53,1	0.20	31,4	0.08	50,8	0.24	68,5	0.30	58,0	0.21
Aikakauslehdet	17,2	0.08	25,8	0.13	14,4	0.08	15,9	0.07	12,5	0.05
Kirjat	14,5	0.11	15,9	0.11	11,4	0.13	16,0	0.13	12,6	0.10
Erittelemätön lukem.	25,9	0.10	23,7	0.09	17,8	0.06	29,2	0.13	27,5	0.09
Lukeminen yhteensä	76,5	0.50	68,7	0.42	67,8	0.51	86,2	1.03	77,6	0.44
Kirjastot	2,0	0.01	2,6	0.01	2,7	0.01	1,7	0.01	1,6	0.00
Joukkoviestintä yhteensä ...		3.00		3.04		3.01		3.27		2.31
Vapaa-aika yhteensä		6.02		6.41		6.43		6.23		5.00
Joukkoviestinnän osuus %		49.7		45.0		46.0		54.0		50.3
Ansiotyö		4.29		2.14		4.08		4.39		6.14
Kotityö		2.01		1.09		1.53		2.15		2.30
Henkilökohtaiset tarpeet		10.25		10.55		10.26		10.23		10.03
Opiskelu		1.01		2.59		0.47		0.16		0.11

Toiminto 1987	Naiset yhteensä		Perhevaihe									
			Vanhempien luona asuva naimaton		Muu naimaton ei lapsia		Yksinhuoltaja, on lapsia		Naimisissa/ avoliitossa, ei lapsia		Naimisissa/ avoliitossa, on lapsia	
	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk	Osal- listu- neet %	Käy- tetty aika t.min/ vrk
Elokuvat	0,8	0.01	2,1	0.03	1,1	0.02	0,9	0.01	0,6	0.01	0,0	0.00
Radion kuuntelu	18,6	0.08	12,8	0.04	31,2	0.17	11,7	0.03	22,9	0.11	12,8	0.04
Tv:n katselu	79,5	1.31	78,6	1.39	71,7	1.29	81,1	1.42	82,8	1.35	80,9	1.20
Levyt ja kasetit	8,1	0.04	23,6	0.12	10,2	0.05	2,4	0.00	3,2	0.01	1,8	0.01
Katselu ja kuuntelu yht.		1.44		1.58		1.53		1.46		1.48		1.25
Sanomalehdet	49,9	0.16	24,2	0.06	58,8	0.21	41,5	0.11	63,3	0.23	50,8	0.13
Aikakauslehdet	19,3	0.00	23,1	0.08	17,8	0.07	3,6	0.01	20,3	0.08	18,4	0.06
Kirjat	25,8	0.18	37,3	0.26	32,3	0.22	24,5	0.14	20,3	0.14	20,0	0.13
Erittelemätön lukem.	24,8	0.08	24,8	0.07	27,6	0.11	30,4	0.10	24,4	0.08	23,1	0.06
Lukeminen yhteensä	78,4	0.48	74,8	0.48	83,6	1.02	74,4	0.37	82,3	0.53	74,8	0.39
Kirjastot	2,8	0.01	5,7	0.02	2,8	0.01	2,8	0.00	1,6	0.01	2,0	0.00
Joukkoviestintä yhteensä ...		2.33		2.48		2.56		2.23		2.42		2.04
Vapaa-aika yhteensä		5.35		6.28		6.26		4.54		5.31		4.41
Joukkoviestinnän osuus %		45.6		43.2		45.5	..	48.6		48.9		44.1
Ansiotyö		3.17		0.51		3.33	..	4.25		3.57		3.59
Kotityö		3.35		1.25		2.44	..	4.09		3.49		5.11
Henkilökohtaiset tarpeet		10.21		11.04		10.26	..	10.10		10.16		9.57
Opiskelu		1.10		4.11		0.50	..	0.09		0.24		0.09

Lähde: Tilastokeskus, Ajankäyttötutkimus 1987

1.15 Työllisten joukkoviestimiin vapaa-ajan päätoimintana käyttämä aika sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 1987

Toiminto/Miehet	Yhteensä		Sosioekonominen asema									
			Maatalous-yrittäjä		Muu yrittäjä		Ylempi toimihenkilö		Alempi toimihenkilö		Työntekijä	
	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk
Elokuvat	0,5	0.01	—	—	—	—	1,1	0.01	0,3	0,00	0,6	0.01
Radion kuuntelu	18,9	0.08	25,5	0.12	10,6	0.03	19,9	0.06	18,6	0.07	19,1	0.09
Tv:n katselu	83,5	1.43	79,2	1.3	64,7	1.11	83,9	1.33	84,7	1.44	85,6	1.51
Levyt ja kasetit	5,4	0.03	3,2	0.01	4,4	0.02	6,1	0.03	3,6	0.02	6,8	0.04
Katselu ja kuuntelu yht.	1.55	1.43	1.16	1.43	1.53	2.05						
Sanomalehdet	56,1	0.2	51,2	0.21	52,9	0.21	66,4	0.31	59,2	0.22	54,2	0.17
Aikakauslehdet	13,6	0.06	13,2	0.06	9,8	0.05	20,5	0.08	15,1	0.08	12,1	0.05
Kirjat	13,4	0.1	4,8	0.04	12,6	0.1	21,1	0.15	14,6	0.11	12,9	0.09
Erittelemätön lukem.	26,0	0.1	32,6	0.15	24,4	0.08	34,0	0.13	29,3	0.11	22,4	0.08
Lukeminen yhteensä	0.46	0.46	0.44	0.44	1.07	0.52	0.39					
Kirjastot	1,5	0.00	0,7	0.00	0,8	0.00	3,1	0.01	1,6	0.00	1,2	0.00
Joukkoviestintä yhteensä	2.42	2.49	2.00	2.51	2.45	2.44						
Vapaa-aika yhteensä	5.17	4.52	4.47	5.3	5.2	5.19						
Joukkoviestinnän osuus vapaa-ajasta %	51,1		57,9		41,8		51,8		51,6		51,4	
Ansiotyö	6.3		7.08		7.13		6.1		6.04		6.32	
Kotityö	2.00		1.36		1.5		2.1		2.17		1.58	
Henkilökohtaiset tarpeet	10.07		10.16		10.03		10.02		10.08		10.07	
Opiskelu	0.05		0.00		0.05		0.08		0.10		0.02	

Toiminto/Naiset	Yhteensä		Sosioekonominen asema									
			Maatalous-yrittäjä		Muu yrittäjä		Ylempi toimihenkilö		Alempi toimihenkilö		Työntekijä	
	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk	Osalistuneet %	Käytetty aika t.min/vrk
Elokuvat	0,6	0.01	—	—	—	—	—	—	1,2	0.01	—	—
Radion kuuntelu	15,9	0.07	25,2	0.12	12,2	0.02	13,0	0.06	14,5	0.06	18,5	0.08
Tv:n katselu	78,8	1.22	80,1	1.12	77,6	1.17	77,0	1.01	77,6	1.24	82,1	1.31
Levyt ja kasetit	4,1	0.02	2,0	0.00	0,0	0.00	6,3	0.03	4,1	0.02	4,8	0.02
Katselu ja kuuntelu yht.	0,0	1.32	0,0	1.24	0,0	1.19	0,0	1.1	0,0	1.33	0,0	1.41
Sanomalehdet	53,1	0.16	60,6	0.18	49,6	0.14	54,4	0.21	53,3	0.17	51,0	0.14
Aikakauslehdet	16,7	0.06	18,9	0.06	19,8	0.06	18,9	0.07	17,4	0.07	12,6	0.05
Kirjat	22,3	0.15	13,4	0.08	21,7	0.11	25,5	0.18	25,6	0.18	16,7	0.12
Erittelemätön lukem.	24,6	0.07	32,1	0.11	16,9	0.04	24,3	0.07	25,5	0.07	22,9	0.07
Lukeminen yhteensä	0,0	0.44	0.43	0.35	0,0	0.53	0,0	0.49	0,0	0.38	0,0	0.38
Kirjastot	2,0	0.01	—	—	—	—	2,9	0.01	2,8	0.01	1,0	0,00
Joukkoviestintä yhteensä	2.17	2.07	1.54	2.04	2.23	2.19						
Vapaa-aika yhteensä	4.53	4.17	4.08	4.55	5.01	4.55						
Joukkoviestinnän osuus vapaa-ajasta %	46,8		49,4		46,0		42,0		47,5		47,1	
Ansiotyö	5.18		5.04		5.3		5.46		5.00		5.41	
Kotityö	3.36		4.46		4.06		3.22		3.31		3.29	
Henkilökohtaiset tarpeet	10.02		9.53		10.02		9.49		10.15		9.46	
Opiskelu	0.07		—		0.05		0.08		0.1		0.04	

Lähde: Tilastokeskus, Ajankäyttötutkimus 1987

2 Televisio

1980-luvun jälkipuoliskolla suomalaisen televisiotoiminnan rakenne on edelleen uusiutunut. Leimallista on ollut kaapelitelevision nopean leviämisen jatkuminen ja sen myötä satelliittikanavien tulo laajojen väestöryhmien saataville. Samaan aikaan myös videonauhurit ovat yleistyneet kotitalouksissa. Satelliittikanavien ja videotallenteiden leviäminen koettiin erityisesti vuosikymmenen puolivälin tienoilla uhaksi suomalaisen television "yhtenäiskulttuurille" ja taloudelliselle pohjalle. Seurauksena oli mm. Yleisradion ja MTV:n yhteistyön tiivistyminen ja Kolmostelevisio perustaminen.

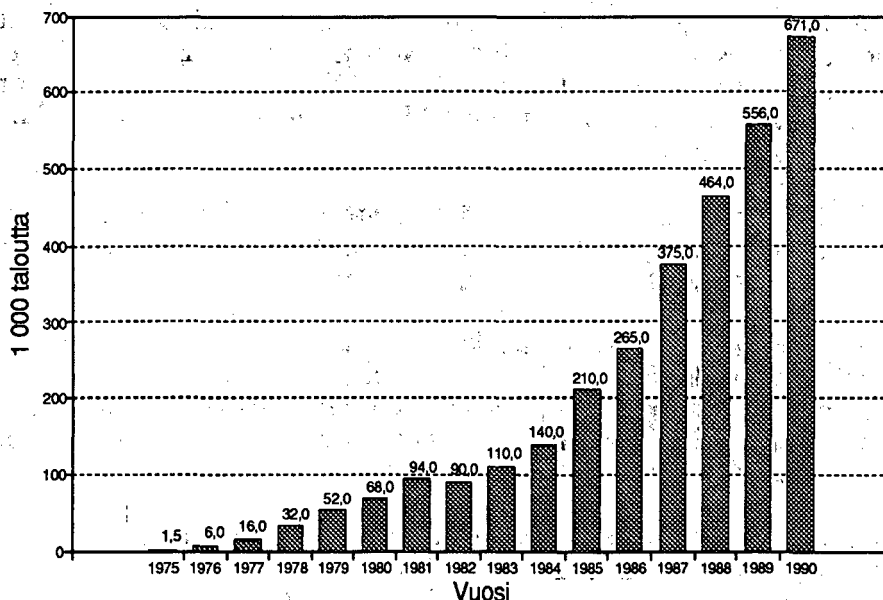
Oy Kolmostelevisio Ab perustettiin vuoden 1985 syksyllä ja varsinainen ohjelmatoiminta alkoi syksyllä 1987. Perustamisvaiheessa Yleisradion osuus oli 50 prosenttia, MTV:n 35 prosenttia ja Nokian 15 prosenttia Kolmostelevisio osakepääomasta. Pariin otteeseen suoritettujen omistusrakenteiden jälkeen MTV:llä on 80 prosenttia ja Yleisradiolla 20 prosenttia Kolmostelevisio osakkeista. Vuoden 1993 alussa MTV siirtää toimintansa kokonaisuudessaan Kolmostelevisio käyttöön nyt olevalle kanavalle, joka on siihen mennessä laajennettu valtakunnalliseksi ykkös- ja kakkoskanavien tapaan. Kolmostelevisiolle on ollut ominaista hakeutuminen alueellisille mainosmarkkinoille ja kotimaisen ohjelmiston perustaminen itsenäisten ulkopuolisten tuotantoyhtiöiden tarjontaan.

Kolmostelevisio varsinaiset näkyvyysalueet kattoivat noin 65 prosenttia väestöstä vuoden 1990 lopussa. Lisäksi eräiden näkyvyysalueen ulkopuolisten kaapeliverkkojen piirissä oli joitakin kymmeniä tuhansia katsojia.

Vuonna 1990 lunastettiin lähes 1,9 miljoonaa televisiolupaa, joista yli 90 prosenttia oli värilupia. Televisiolupien määrä ei enää ole oleellisesti kasvanut 1980-luvun jälkipuoliskolla. (Taulukko 2.7.)

Kaapeliteleviotoiminta laajentui Suomessa nopeasti koko 1980-luvun ajan. Vuonna 1980 kaapelitalouksia oli alle 70 000, vuonna 1985 runsaat 200 000 ja vuoden 1990 lopussa jo noin 670 000 eli lähes kolmannes talouksista oli liitetty kaapelitelevioverkkoihin. (Kuvio 2.1.)

KUVIO 2.1. Kaapelitelevioliittymät 1975 - 1990

Lähde: ks. taulukko 2.8

Vuoden 1990 loppuun mennessä valtioneuvosto oli myöntänyt toimiluvan 205 kaapelitelevisioverkolle kaikkiaan 210 kunnan alueelle eli lähes joka toisen (47%) kunnan alueella oli kaapelitelevisioverkko tai useampia verkkoja. Koska yksittäisten asunto- ja kiinteistöyhtiöiden ja alle 200 liittymän verkot eivät tarvitse toimilupaa, eivät tiedot verkkojen ja liittymien kokonaismääristä ole aivan tarkkoja. (Taulukko 2.9.)

Vuoden 1990 alussa Helsingin, Tampereen ja Turun suuret kaapelitelevisioyhtiöt perustivat lähetys- ja markkinointitoimintaansa koordinoimaan PTV:n (Suomen Paikallis-tv Kanavat OY), jonka toiminta on nopeasti laajentunut muidenkin suurten kaupunkien kaapeliverkkoihin. Alkukevällä 1991 PTV:n piirissä oli jo noin 430 000 kytkettyä taloutta eli hieman yli miljoona potentiaalista katsojaa.

Yleisradio lähetti kahdella valtakunnallisella tv-kanavalla yhteensä 95 viikkotuntia ohjelmaa toimintavuonna 1989/90. Lähetysaika on vuosikymmenen puolivälistä kasvanut noin viidenneksellä. MTV:n viikottainen lähetysaika oli samana ajankohtana 21 tuntia. MTV:n käytössä valtakunnallisilla kanavilla ollut ohjelma-aika on pysynyt ennallaan 1980-luvulla. Kahden valtakunnallisen kanavan lisäksi MTV:n lähetystoiminta on kuitenkin laajentunut myös tytäryhtiö Kolmostelevisio-kanavalle (mm. aamulähetykset). Kolmostelevisio-kanavan oma keskimääräinen viikottainen lähetysaika oli noin 40 tuntia toimikaudella 1989/90. (Taulukko 2.11.)

YLE:n ohjelmiston suurimman luokan muodostavat asiaohjelmat (24%), seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat ovat uutis- ja ajankohtaisohjelmat (yhteensä 16%) ja lastenohjelmat (13%). MTV:n ylivoimaisesti suurin ohjelmaluokka on sarjafilmit (40%). Keskeinen osuus ohjelmistossa on myös uutis- ja ajankohtaisohjelmilla ja toisaalta viihdeohjelmilla (molemmat 18% ohjelmistosta). Yhtiöiden ohjelmatarjonnan rakenteessa ei 1980-luvun jälkipuolella ole tapahtunut kovin suuria muutoksia. (Taulukko 2.12.)

Valtakunnallisten televisioyhtiöiden ohjelmiston kotimaisuusaste on varsin korkea. YLE:n ohjelmistosta lähes 60 prosenttia on kotimaista tuotantoa ja MTV:lläkin kotimaisen tarjonnan osuus on melkein puolet. (Taulukko 2.13.) Kolmostelevisio-ohjelmatarjonnan jakautumisesta ei ole saatavissa aivan tarkkoja tietoja. Sen ohjelmista noin neljännes on kotimaista tuotantoa ja mikäli MTV:n kolmosverkossa lähetettävät ohjelmat lasketaan mukaan, on tarjonnasta kotimaista noin 40 prosenttia. Kolmostelevisio ei itse tuota kotimaista ohjelmitoiaan vaan ostaa sen itsenäisiltä ulkopuolisilta ohjelmatuottajilta.

Kaapeliverkkojen ohjelmisto koostuu pääasiallisesti ulkomaisten satelliittikanavien tarjonnasta. Yleisimmin kaapeliverkot välittävät Eurosportin (616 000 liittymää), Super Channelin (605 000 liittymää) ja TV5:n (566 000 liittymää) ohjelmistoa. Seuraaville sijoille tulevat Music Television Europe ja Moskovan TV1. (Taulukko 2.10.)

Yksittäisillä talouksilla ja taloyhtiöillä on myös mahdollisuus ottaa vastaan suoraan oman satelliittiantennin kautta lukuisten sellaistenkin satelliittikanavien ohjelmia, joita Suomessa toimivat kaapeliverkot eivät välitä.

Vuoden 1990 lopussa 45 kaapeliverkossa välitettiin paikallisesti koottuja ohjelmia omalla kanavalla. PTV:n piirissä olevilla verkoilla on illan parhaiden katselutuntien (nk. prime-time) aikaan yhtenäinen ohjelmarunko, joka muodostuu lähinnä sarja-, musiikki-, urheilu- ja lastenohjelmista sekä paikallisista ajankohtaisohjelmista.

Valtakunnalliset television ykkös- ja kakkoskanava tavoittivat päivittäin keskimäärin lähes kaksi kolmasosaa (63%) väestöstä toimintavuonna 1989/90. YLE:n tavoittavuusluku (59%) on perinteisesti MTV:tä (48%) korkeampi. Osittain tämä

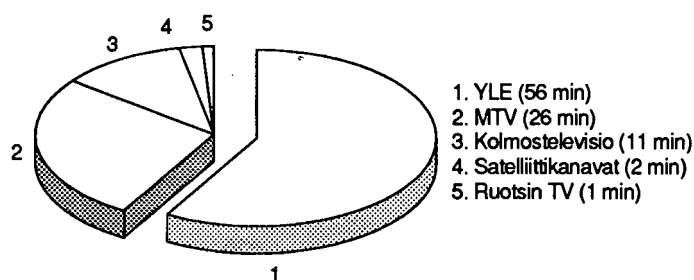
selittyy YLE:n huomattavasti suuremmalla ohjelmatuntien määrällä. YLE:n ja MTV:n tavoitavuusluvut ovat laskeneet viime vuosien aikana vain vähän, vaikka vaihtoehtoinen tarjonta on oleellisesti kasvanut. (Taulukko 2.15.)

Kolmostelevisio tavoittaa näkyvyysalueidensa väestöstä päivittäin keskimäärin lähes kolmanneksen (30%). Koko valtakunnan tasolla se merkitsee väestön viidenneksen (19%) tavoittamista kanavalle keskimääräisenä päivänä. (Taulukot 2.15 & 2.16.)

Maamme koko väestöstä satelliitti- ja kaapelitelevisiokanavat tavoittavat päivittäin alle kymmenesosan mutta kaapeliverkkojen piirissä olevasta väestöstä päivittäin keskimäärin noin kolmannes katsoo ainakin jotain tarjolla olevista kaapeli- ja satelliittikanavista. (Taulukot 2.15 & 2.16.)

Televisiota katsotaan keskimäärin runsaat puolitoista tuntia päivässä. Vaikka YLE:n ja MTV:n ohjelmat tavoittavat päivittäin suurin piirtein yhtä suuren osan väestöstä kuin ennenkin, on niiden osuus kokonaiskatseluajasta jonkin verran laskenut. Mutta koko väestön tasolla edelleen valtaosa television katseluajasta kuuluu perinteisten ykkös- ja kakkoskanavan parissa. (Kuvio 2.2.) Näin on laita myös Kolmostelevisiion näkyvyysalueella, jossa Kolmostelevisio lohkaisee kuitenkin noin viidenneksen kokonaiskatseluajasta.

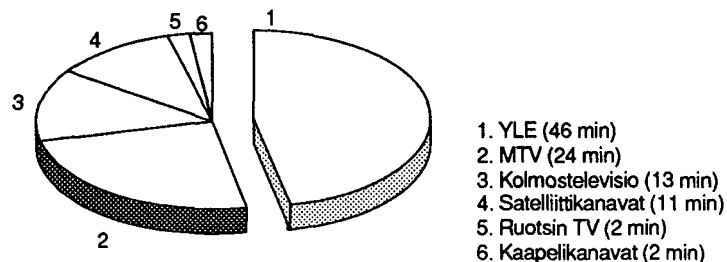
KUVIO 2.2. Television keskimääräinen katseluaika. Koko väestö 1989/90.

Lähde: ks. taulukko 2.17

Kaapeliverkkojen piirissä olevassa väestössä keskimääräisestä kokonaiskatse-
lajasta kuluu jo yli neljännes muilla kuin perinteisillä valtakunnallisilla kanavilla.
(Kuvio 2.3.) Ja maksullisten kaapeli- ja satelliittilähetysten tilaajilla katselusta
noin 40 prosenttia on satelliitti- ja kaapelikanavien tai Kolmostelevisi-
on katse-
lua.

KUVIO 2.3. Television keskimääräinen katseluaika. Kaapelitaloudet 1989/90.

Lähde: ks. taulukko 2.18

Lisääntyvät katselumahdollisuudet eivät kuitenkaan Suomessa näytä lisäävän te-
levision kokonaiskatse-
lujaa. Kaapeliväestön päivittäinen katseluaika ei eroa
koko väestön katselujasta ja vähiten aikaa television katsomiseen käyttävät ne,
joilla on saatavilla ilmeisesti laajin ohjelmistovalikoima eli maksullisten kaapeli-
televiisipalvelujen tilaajat. (Taulukko 2.18.)

Toisaalta se väestönosa, jonka ulottuvilla ei ole mitään uusista ohjelmapalveluis-
ta, katselee televisiota selvästi keskimääräistä enemmän (lähes kaksi tuntia päi-
vässä). Asia selittyy ainakin osaksi tämän väestönosan rakenteellisilla ominai-
suuksilla. Voidaan olettaa, että perinteisesti runsaasti televisiota katsovien ryh-
mien kuten suhteellisen iäkkään väestön ja maanviljelijäväestön osuus on
keskimääräistä suurempi pelkästään television peruspalveluiden piirissä olevilla
alueilla.

Yleisradion taloutta ei voida yksikäsitteisesti jakaa kahtia television ja radion
osuuksiin. Yleisradion tuotot olivat noin 1,6 miljardia tilikaudella 1989/90. Tuo-
toista hieman alle 80 prosenttia tulee televisiolupamaksuista. Liikevaihdolla mi-
taten YLE on maamme toiseksi suurin joukkoviestintäyrittäjä. Liikevaihdoltaan

sitä suurempi on Sanoma Yhtymä (2,2 miljardia vuonna 1990), jolla on useita, tosin kokonaisliikevaihdon kannalta suhteellisen vähäisiä kytkentöjä televisiotoimintaan (Helsinki Televisio OY, Eurocable OY, PTV:n osaomistus ym.). (Taulukko 2.1; luvun 1 taulukko 1.2.)

MTV:n liikevaihto oli 675 mmk vuonna 1990. Valtaosa liikevaihdosta muodostuu mainostuloista. MTV tilittää tuloistaan huomattavan osan YLE:lle lähetysverkon käyttökorvauksina. YLE:n tuotoista MTV:n maksamien korvausten osuus on viime vuosina ollut hieman alle viidennes. MTV:n tytäryhtiö Kolmostelevisio liikevaihto oli noin 150 mmk vuonna 1990. Myös Kolmostelevisio on maksanut osan tuloistaan YLE:lle verkonkäyttökorvauksina. Kaapelitelevisiotoiminnan liikevaihto vuonna 1990 oli 313 miljoonaa. (Taulukot 2.2 & 2.3.)

Yleisradion palveluksessa oli noin 4 700 henkeä tilikaudella 1989/90. (Televisio- ja radiotoiminnan osuuksia YLE:n henkilöstöstä ei voida yksikäsitteisesti erottaa.) Henkilöstön määrä on viime vuosien aikana hivenen laskenut. MTV-konsernin palveluksessa henkilöstöä oli vuonna 1990 kaikkiaan noin 620, josta Kolmostelevisio palveluksessa runsaat 50. Kolmostelevisiolla ei ole omaa ohjelmatuotantoa ja suoranaississa toimituksellisissa tehtävissä olevaa henkilöstöä sillä ei siksi ole. (Taulukot 2.4 & 2.5.)

Kaapelitelevisioverkoissa kokopäiväistä henkilöstöä oli yhteensä alle 300, joista alle kymmenesosa oli toimituksellisissa tehtävissä. (PTL-Telen kaapeliverkkojen henkilöstö ei sisälly näihin lukuihin.) (Taulukko 2.6.)

Tilastointi

Valtaosa television katselua ja ohjelmarakennetta koskevista tiedoista on saatu Yleisradion tilastojulkaisuista ja tutkimusraporteista

Taloutta ja henkilöstöä kuvaavat tiedot ovat yhtiöiden tili- ja toimintakertomuksista.

Kaapelitelevisiotoimintaa käsitellään liikenneministeriön vuosittaisissa kaapelitelevisiokatsauksissa. Kaapelitelevisiota koskevia tietoja on saatu myös Suomen Kaapelitelevisioliitolta ja PTV:ltä.

Täydentävää kirjallisuutta

Heikkinen, Kalle (toim.): *Elämää kuvavirrassa. Televisio suomalaisissa elämäntavoissa*. Yleisradion suunnittelu- ja koulutustoiminnan julkaisusarja no. 3. Tammi, Helsinki 1989.

Hellman, Heikki: *Uustelevisio aika?* Hanki ja Jää, Helsinki 1988.

Kosonen, Ismo & Åkermark, Mikael: *Kabel-tv verksamheten i Finland 1990*. Liikenneministeriö, Julkaisuja 26/91. Helsinki 1991.

Lassila, Juha: *Riippumattomat televisiotuottajat*. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 17. Jyväskylä 1989.

Ruohomaa, Erja: *Yleisradiotoiminta*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen Viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

Tulin, Matti: *Kaapeli- ja satelliittitelevisio*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös Jyväskylä 1990.

Österlund-Karinkanta: *Yleisradiotoiminta - 1980-luvun kehitys*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

2.1 Yleisradion tulot vuosina 1970/71 – 1989/90

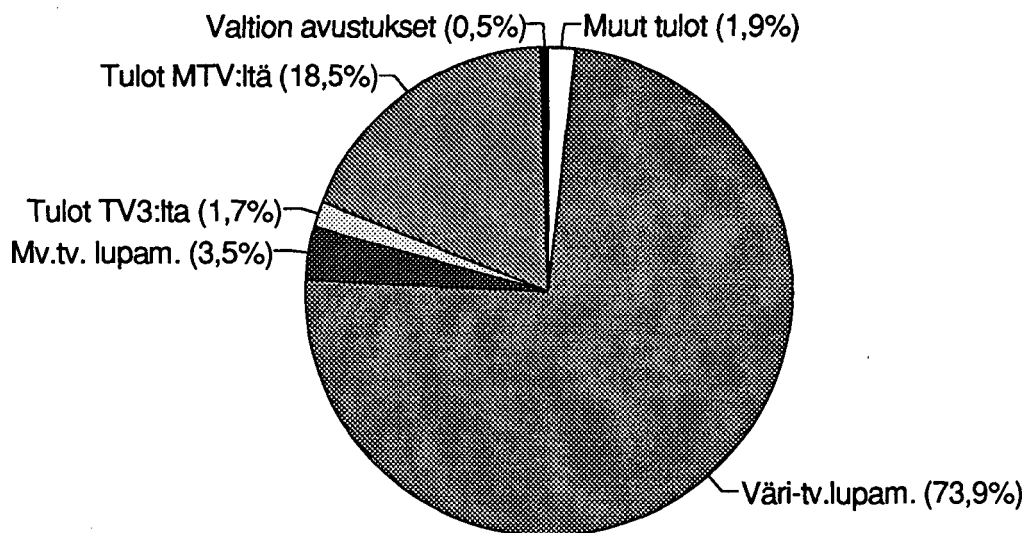
Vuosi	Lupamaksut ¹⁾		Tulot MTV:itä		Tulot Kolmos- televisiolta		Valtion avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	%
1970/71	94 445	74,4	26 997	21,3			..	0,0	5 459	4,3	126 901	100,0
1975/76	216 684	79,4	53 642	19,6			..	0,0	2 709	1,0	273 035	100,0
1980/81 ²⁾ ...	511 736	76,0	149 768	22,2			1 189	0,2	11 038	1,6	673 731	100,0
1981/82	604 404	76,0	173 995	21,9			1 556	0,2	15 740	2,0	795 696	100,0
1982/83	692 754	76,2	199 729	22,0			2 349	0,3	13 704	1,5	908 536	100,0
1983/84	837 037	77,4	230 662	21,3			2 393	0,2	11 978	1,1	1 082 070	100,0
1984/85	889 300	76,3	262 465	22,5			4 394	0,4	9 729	0,8	1 165 888	100,0
1985/86	928 328	74,8	291 817	23,5			6 472	0,5	14 760	1,2	1 241 377	100,0
1986/87	1 010 227	74,7	309 800	22,9	2 200	0,2	12 540	0,9	16 862	1,2	1 351 629	100,0
1987/88	1 054 221	76,9	267 100	19,5	8 600	0,6	16 329	1,2	24 863	1,8	1 371 113	100,0
1988/89	1 127 400	77,2	276 600	19,0	16 800	1,2	11 400	0,8	27 500	1,9	1 459 800	100,0
1989/90	1 234 400	77,5	294 600	18,5	27 000	1,7	7 500	0,5	29 800	1,9	1 593 300	100,0

1) Radiolupamaksut poistettiin 1.1.1977, ja 1.9.1977 voimaantulleen lupauudistuksen jälkeen ei väritelevisiovastaanottimen haltija tarvitse enää mustavalkoisen television lupaa

2) Tilastointiperusteet muuttuneet. Ennen tilikautta 1979/80 valtion avustukset eivät sisällyneet varsinaisiin tuottoihin.

Lähteet: Suomen tilastollinen vuosikirja; Yleisradion toimintakertomukset, Oy Yleisradio Ab.

KUVIO 2.4. Yleisradion tulot 1989/90.

Lähde: Ks. taulukko 2.1

2.2 MTV:n¹⁾ ja Kolmostelevisiön liikevaihto vuosina 1975 - 1990

Vuosi	MTV					Yhteensä	KOLMOS- TELEVISIO
	Mainosaika	Av-osasto	Laboratorio	Muut palvelut	Milj.mk		
	%					Milj.mk	Milj. mk
1975	97,2		
1980	236,5		
1981	290,5		
1982	93,8	2,9	1,8	1,5	339,5		
1983	92,8	3,2	1,5	2,5	395,5		
1984	92,7	3,1	1,2	3,0	476,5		
1985	93,7	2,7	1,4	2,2	500,8		
1986	93,1	2,5	1,8	2,6	507,1		
1987	91,9	2,6	1,2	4,3	517,4		
1988 ²⁾	498,4		96,0
1989	536,1		127,0
1990	674,9		(151,3) ³⁾

- 1) Vuodesta 1983 MTV-konsernin liikevaihto. MTV-konserniin kuuluivat vuonna 1990 MTV Oy:n ja Oy Kolmostelevisio Ab:n lisäksi MTV-Palvelukiinteistöt Oy, Tuotantoyhtiö FOR Oy, Spede Team Oy, Funny Films Oy ja Spedevideo Oy.
- 2) Kolmostelevisiön vuoden 1988 liikevaihtoluku on vuoden 1988 laskennallinen osuus tilikauden 1.1.1988 - 31.5.1989 kokonaisliikevaihdosta.
- 3) Vuoden 1990 alusta Oy Kolmostelevisio Ab muuttui MTV-konsernin tytäryhtiöksi. Sen liikevaihto sisältyy konsernin vuoden 1990 liikevaihtoon.

Lähteet: MTV:n ja Kolmostelevisiön vuosikertomukset.

**2.3 Kaapelitelevisiotoiminnan liikevaihto vuosina
1985 – 1990**

	Milj.mk
1985	44
1986	55
1987	161
1988	224
1989	190
1990	313
Siitä vuonna 1990:	
Liittymismaksut	136
Vuosimaksut	89
Maksu-tv-tulot	55
Mainostulot	17
Muut tulot	17

Lähde: Liikennemisteriö, Viestintähallinto-osasto.

2.4 Yleisradion henkilöstö tilikausina¹⁾ 1980/81 – 1989/90 ja henkilöstön jakautuminen organisaatiosyksiköittäin kevätkaudella 1990

	Palkansaajia keskimäärin/tilikausi		
	Vakinaiset	Määräaikaiset	Yhteensä
	Lukum.	Lukum.	Lukum.
1980/81	4 027	403	4 430
1981/82	4 180	357	4 537
1982/83	4 237	439	4 676
1983/84	4 300	441	4 741
1984/85	4 342	471	4 813
1985/86	4 411	468	4 879
1986/87	4 459	397	4 856
1987/88	4 445	354	4 799
1988/89 ²⁾	4 369	365	4 734
1989/90	4 369	364	4 733 ³⁾

Henkilöstö yksiköittäin keväällä 1990:

		%
Keskuskanslia	62	1,3
Tiedotustoiminta	42	0,9
Kehitystoiminta	60	1,3
Radio	359	7,6
TV1	1 134	23,9
TV2	538	11,3
Ruotsinkielinen ohjelmayksikkö	319	6,7
Alue- ja uutisyksikkö	895	18,8
Resurssiyksikkö	1 339	28,2
Yhteensä		100,0

1) Yleisradion tilikausi: 1.6. - 31.5.

2) Laskentaperusteita tarkennettu tilikaudella 1988/89.

3) Toimittajatehtävissä työskenteleviä oli 1 146 henkeä 31.12.1989

Lähde: Oy Yleisradio Ab, Henkilöstöhallintoryhmä

2.5 MTV:n¹⁾ henkilöstö vuosina 1980 - 1990

Vuosi	Henkeä
1980	567
1981	638
1982	657
1983	655
1984	665
1985	702
1986	696
1987	667
1988	586 ²⁾
1989	625 ³⁾
1990	621
Siitä vuonna 1990:	
MTV Oy	467
Oy Kolmostelevisio Ab	56
MTV - Palvelukiinteistöt Oy	50
FOR Oy ⁴⁾	39
Spede - Team Oy	9

1) Vuodesta 1983 MTV-konserni.

2) Henkilöstön väheneminen johtuu osaksi MTV:n lavastamon eriytymisestä itsenäiseksi Suomen Lavastepalvelu Oy -nimiseksi yhtiöksi 1.9.1988

3) Vuodesta 1989 mukana myös Kolmostelevisiön henkilöstö.

4) FOR Oy:n toimialana ovat äänitteiden monistus, sekä mainos- ja yritysvideoiden tuotanto.

Lähde: MTV:n vuosikertomukset.

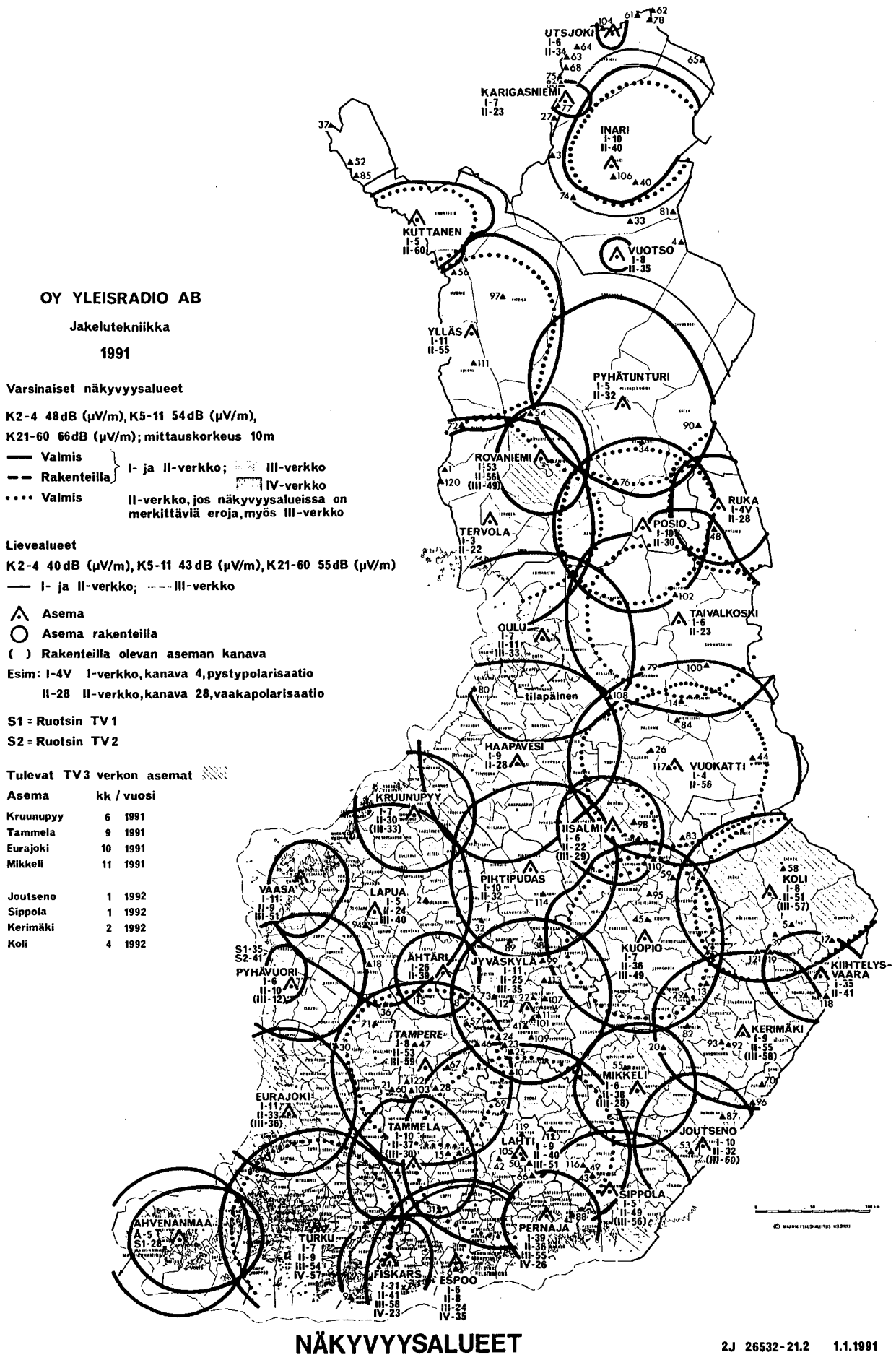
2.6 Kaapelitelevisioyhtiöiden henkilöstö vuonna 1990

	Henkeä
Kokopäiväinen henkilöstö¹⁾:	
Toimistotyö	27
Tekniikka	119
Hallinto & markkinointi	139
Yhteensä	285

1) Telen kaapeliverkkojen henkilöstö ei sisälly lukuihin

Lähde: Liikenneministeriö, Viestintähallinto-osasto.

KUVIO 2.5 Television ykkös-, kakkos- ja kolmoskanavan sekä TV4:n näkyvyysalueet.

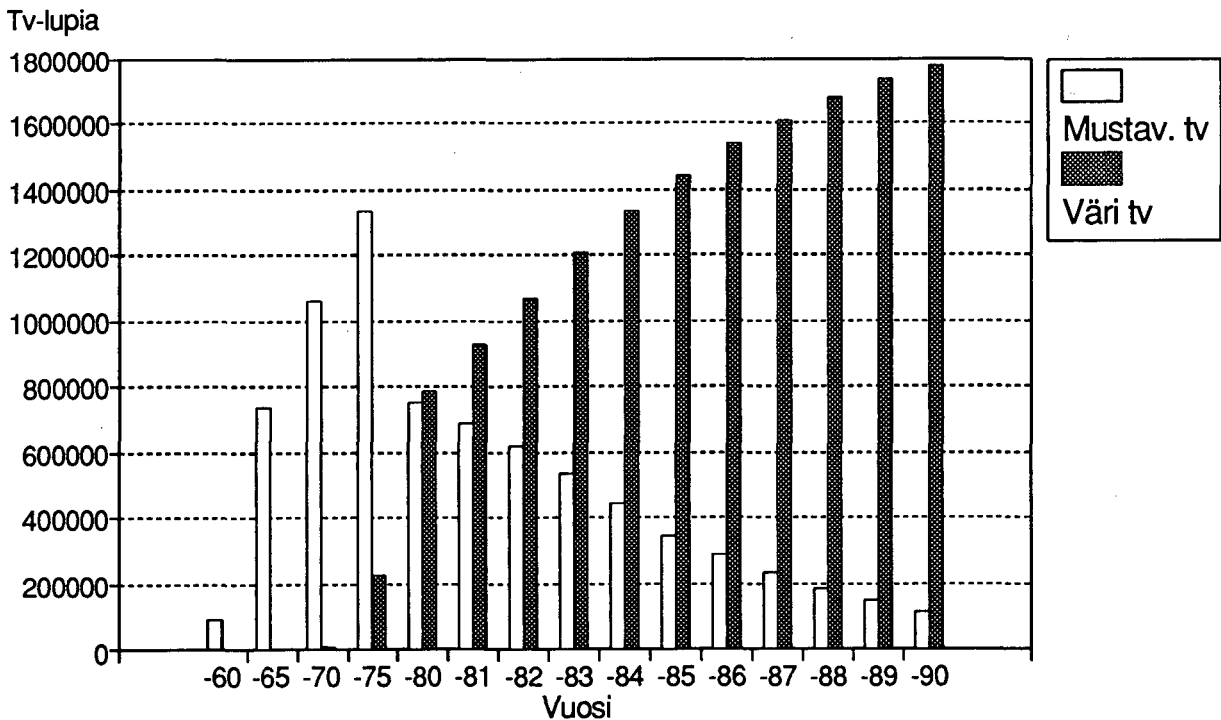
2.7 Televisioluvat vuosina 1960 – 1990

Vuosi	Mustavalko-TV-luvat		Väri-TV-luvat		TV-luvat yhteensä
	Kpl	1 000 as. kohti	Kpl	1 000 as. kohti	
1960	92 500	21	—	—	92 500
1965	732 000	160	—	—	732 000
1970	1 058 400	230	4 200	1	1 062 600
1975	1 335 600	285	222 600	47	1 558 200
1980 ¹⁾	752 200	157	786 000	164	1 538 200
1981	689 800	144	923 800	192	1 613 600
1982	613 800	127	1 064 400	220	1 678 200
1983	533 400	110	1 204 400	248	1 737 800
1984	439 400	90	1 330 700	273	1 770 100
1985	344 600	71	1 439 700	296	1 784 300
1986	287 500	58	1 534 900	312	1 822 400
1987	236 700	48	1 606 200	326	1 842 900
1988	185 300	37	1 677 200	339	1 862 500
1989	147 300	30	1 731 900	349	1 879 200
1990	118 300	24	1 775 200	355	1 893 500

1) 1.9.1977 voimaantulleen lupaudistuksen jälkeen ei väritelevisiovastaanottimen haltija tarvitse enää mustavalkoisen television lupaa.

Lähteet: Suomen tilastollinen vuosikirja; Oy Yleisradio Ab.

KUVIO 2.6. Televisioluvat 1960 - 1990.

Lähde: ks. taulukko 2.7

2.8 Kaapelitelevisioliittymät (talouksia) vuosina 1975 – 1990

	1 000 taloutta	Talouksista ¹⁾ %
1975	1,5	0,1
1976	6,0	0,4
1977	16,0	0,9
1978	32,0	1,8
1979	52,0	2,8
1980	68,0	3,6
1981	94,0	4,9
1982	90,0	4,6
1983	110,0	5,6
1984	140,0	7,0
1985	210,0	10,3
1986	265,0	13,0
1987	375,0	18,0
1988	464,0	22,1
1989	556,0	25,9
1990	671,0	31,2

1) Kaikki liittymät eivät ole kotitalouksia.

Lähteet: Suomen Kaapelitelevisioliitto ry;
Liikenneministeriö, Viestintähallinto-osasto.

2.9 Kaapelitelevisiotoimiluvat 1) vuoden 1990 lopussa

	Toimiluvat / kpl
Tele	72
Alueelliset telelaitokset	40
Varsinaiset kaapelitelevisioyhtiöt	30
Antenniosuuskunnat/asunto-osakeyhtiöt . . .	33
Muut	30
Yhteensä	205

1) Toimilupia oli 210 kunnan alueella (47 % kaikista kunnista) vuonna 1990

Lähde: Liikenneministeriö, Viestintähallinto-osasto

2.10 Kaapeliverkoissa välitetyjen televisio-ohjelmakanavien liittymät 31.12.1990

	Liittym. lukum. 1 000 kpl	Osuus kaapelital. ¹⁾ %	Rahoitusmuoto
Kaapelikanavat:			
PTV ²⁾	427	63,6	mainosrahoitt.
Viihdekanava ^{2) 3)}	19	2,9	tilaajamaks.
Satelliittikanavat:			
Eurosport	616	91,7	mainosrahoitt.
Super Channel	605	90,1	mainosrahoitt.
TV 5 ⁴⁾	566	84,2	julk.rahoitus
MTV-Europe	498	74,1	mainosrahoitt.
Nordic Channel ⁵⁾	51	7,5	mainosrahoitt.
Ghorizont	402	59,9	julk.rahoitus
Filmnet ³⁾	33	4,9	tilaajamaks.
Rajakatselu⁶⁾:			
RTV1	246	36,6	lupamaksut
RTV2	247	36,8	lupamaksut

1) Kaikki liittymät eivät ole kotitalouksia. Kaapelitalouksia 671 000.

2) Muiden omaa ohjelmatoimintaa harjoittavien kanavien osalta tietoja liittymien määristä ei ole saatavissa.

3) Maksullisista ohjelmapalveluista tilaajatiedot on vain Filmnetistä ja Viihdekanavasta. Muita maksullisia ohjelmapalveluja ovat ainakin Plussat-kanavapaketti (BBC World Service TV, Children's Channel, CNN, Discovery, 3Sat, Lifestyle, Screensport) ja Eurosat-kanavapaketti (3Sat, Kindernet, RTL+, Sky News, TV4 (=ruots. mainosrahoitteinen satelliittikanava)). Vrt. kuitenkin luvun 10 taulukko 4.

4) TV 5:n kanavalla lähetetään iltapäivisin myös Worldnet-kanavan ohjelmaa.

5) Nordic Channelin kanavalla lähetetään myös One World Channelin ohjelmaa.

6) Moskovan tv:n, Leningradin tv:n, Tallinnan tv:n ja Kostamuksen tv:n liittymien määrästä ei ole tietoa.

Lähteet: Liikennemisteriö, Viestintähallinto-osasto; Suomen Kaapelitelevisioliitto ry;
Sanoma Yhtymä, toimintakertomus 1990

2.11. Yleisradion, MTV:n ja Kolmostelevisiön televisiolähetysten viikkotuntimäärät kanavittain vuosina 1960 – 1989/90

Vuosi	YLEISRADIO		MTV		KOLMOS- TELEVISIO
	TV 1	TV 2	MTV 1	MTV 2	
	Tuntia/viikko				
1960	19	–	8	–	
1970/71 ¹⁾	35	14	13	3	
1980/81	40	29	13	4	
1981/82	40	30	13	6	
1982/83	40	30	13	7	
1983/84	41	34	13	7	
1984/85	45	36	13	7	
1985/86	42	36	13	7	
1986/87	44	38	14	6	
1987/88	48	42	13	7	..
1988/89 ²⁾	48	41	12	7	38
1989/90	52	43	12	8	40 ³⁾

- 1) Tilastointiajanjakso on muuttunut vuodesta tilikaudeksi joka alkaa kesäkuun alussa.
- 2) Toimintavuoden lähetysaikoihin vaikutti radio- ja televisiotoimittajien lakko 30.11.–21.12.1988.
- 3) Aamulähetykset (Huomenta Suomi) mukaan lukien Kolmostelevisiön viikkotuntimäärä oli noin 50.

Lähteet: Yleisradion, MTV:n ja Kolmostelevisiön toimintakertomukset.

2.12 Yleisradion ja MTV:n televisio – ohjelmiston jakautuminen eri ohjelmatyyppeihin ohjelmayhtiöittäin vuosina 1975 – 1989/90

Ohjelmatyyppi	1975 ²⁾			1980/81 ¹⁾			1985 ²⁾			1986 ²⁾		
	YLE	MTV	Yht.	YLE	MTV	Yht.	YLE	MTV	Yht.	YLE	MTV	Yht.
Uutiset	14	–	11	11	–	9	13	11	12	12	11	12
Ajankohtaisohjelmat	7	5	7	5	6	5	7	2	6	7	3	6
Asiaohjelmat	21	17	20	25	14	23	22	8	19	24	3	20
Opetusohjelmat	9	–	7	8	–	7	3	–	3	3	–	3
Teatteri, tv-elokuvat	3	4	3	5	7	5	6	2	5	4	11	5
Elokuvat	8	16	9	7	20	9	7	11	8	9	12	10
Sarjafilmit	11	43	18	5	30	9	10	40	16	8	33	12
Viihdeohjelmat	4	9	5	4	20	7	6	20	9	7	26	11
Musiikkiohjelmat	5	6	5	5	2	4	5	2	4	3	–	3
Urheiluohjelmat	8	–	6	12	–	10	7	2	6	8	1	6
Lastenohjelmat	10	–	8	12	1	10	12	3	10	14	–	11
Muut	1	–	1	2	–	1	2	–	2	1	–	1
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ohjelmatyyppi	1987/88 ¹⁾			1988/89 ¹⁾			1989/90 ¹⁾		
	YLE	MTV	Yht.	YLE	MTV	Yht.	YLE	MTV	Yht.
Uutiset	9	11	9	9	12	10	9	11	9
Ajankohtaisohjelmat	7	3	6	7	8	7	7	7	7
Asiaohjelmat	22	8	19	20	6	18	24	5	21
Opetusohjelmat	5	–	4	4	–	3	5	–	4
Teatteri, tv-elokuvat	5	2	5	5	2	5	6	5	6
Elokuvat	8	16	10	8	14	9	7	12	8
Sarjafilmit	9	38	14	11	39	15	10	40	15
Viihdeohjelmat	5	21	8	4	18	6	5	18	6
Musiikkiohjelmat	4	1	4	5	1	3	5	1	4
Urheiluohjelmat	11	–	9	13	–	11	8	–	7
Lastenohjelmat	12	–	10	11	–	9	13	–	11
Muut	2	–	2	2	–	2	2	–	2
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100	100	100

YLE = Oy Yleisradio Ab, MTV = MTV Oy

1) Toimintavuoden kokonaistarjonta.

2) Tiedot perustuvat otoksiin.

Lähteet: Marja-Leena Kalkkinen/Heikki Kasari, TV-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 6/1986, D 4/1987, D 12/1988, D 16/1989, D 5/1990.

2.13 Yleisradion ja MTV:n¹⁾ televisio-ohjelmiston kotimaisuus ohjelmayhtiöittäin sekä kotimaisten ohjelmien osuus eri ohjelmatyypeistä toimintavuosina 1980/81, 1985/86 ja 1988/89

	1980/81			1985/86			1988/89			
	YLE	MTV	Yhteensä	YLE	MTV	Yhteensä	YLE	MTV	Yhteensä	
	%									
Kotimainen tuotanto	61	45	58	54	50	53	56	48	55	
Ulkomainen tuotanto	33	55	37	42	50	44	35	52	38	
Kansainvälinen kuvasignaali ²⁾	6	-	5	4	-	3	9	-	7	
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Kotimaisten ohjelmien osuus eri ohjelmatyypeistä:										
Uutiset	100	-	100	}	76	99	79
Ajankohtaisohjelmat	100	100	100				
Asiaohjelmat	56	60	56				
Opetusohjelmat	74	-	74	}	27	12	24
Teatteri	44	65	49				
TV-elokuvat							}	7	8	8
Elokuvat	11	27	18				
Sarjafilmit	16	4	9	76	96	86	
Viihdeohjelmat	84	90	87	58	94	66	
Musiikkiohjelmat	59	72	61	46	-	46	
Urheiluohtjelmat	48	-	48	68	0	68	
Lastenohjelmat	63	8	61				
Muut (lähinnä lotto)	95	-	95	95	-	95	

1) Taulukon MTV:n tuotantoa kuvaavat luvut eroavat hieman MTV:n vuosikertomuksissa esitetyistä tiedoista.

2) Ohjelmat joiden kuvateknisestä toteutuksesta vastaa joku ulkomainen yhtiö, mutta joka on toimitettu suomalaisiin tarpeisiin ja selostettu kotimaisella kielellä, esim. kansainväliset urheilutapahtumat. (Vuosien 1985/86 ja 1988/89 luvut ovat arvioita).

Lähteet: Raija Sarkkinen/ Tuuli Tukiainen/ Seija Nurmi, TV-ohjelmiston rakennetutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 2/1983, B 2/1987, C 2/1989.

2.14 Yleisradion ja MTV:n lähettämien ulkomaisten televisio-ohjelmien jakautuminen alkuperämaittain vuosina 1980/81, 1985/86 ja 1988/89

Alkuperämaa	1980/81		1985/86		1988/89	
	YLE	MTV	YLE	MTV	YLE	MTV
Pohjoismaat						
Ruotsi	15,1	2,5	9,8	0,8	9,5	3,8
Muut ja yhteistuotanto	9,2	0,1	7,4	–	6,5	–
Länsi-Eurooppa						
Iso-Britannia	14,9	21,4	24,5	27,4	25,9	11,8
Ranska	5,5	8,6	5,2	2,1	8,1	1,3
Saksan Itv.	6,9	2,6	9,6	2,9	7,9	5,4
Muut ja yhteistuotanto	11,2	3,6	6,7	1,8	7,0	3,2
Itä-Eurooppa						
Neuvostoliitto	3,8	1,0	4,7	1,4	2,3	0,2
Muut ja yhteistuotanto	7,6	2,7	5,6	1,9	2,8	–
Pohjois-Amerikka						
Yhdysvallat	18,4	54,0	16,3	60,1	13,4	73,4
Kanada	2,5	0,1	2,2	0,1	3,4	0,4
Väli- ja Etelä-Amerikka	0,2	0,4	1,0	–	0,9	–
Aasia ja Australia	4,3	2,6	7,0	1,5	12,1	0,4
Afrikka	–	–	0,0	–	0,2	–
Muut ja yhteistuotanto	0,5	0,3	0,0	–	–	–
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Tuntia	1 093	423	1 635	518	1 980	475
Ulkomaisten ohjelmiston osuus % ...	33	55	42	50	35	52

Lähteet: Raija Sarkkinen/ Tuuli Tukiainen/ Seija Nurmi, TV-ohjelmiston rakennetutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 2/1983, B 2/1987, C 2/1989.

2.15 Televisiolähetysten tavoitavuus keskimääräisenä päivänä vuosina 1980 – 1989/90

	1980 ¹⁾	1985 ¹⁾	1987/88	1988/89	1989/90
	%				
YLE	62	60	59
MTV	52	50	48
YLE + MTV	78	81	66	64	63
Kolmostelevisio	–	–	7	15	19
TV4	–	–			1
Sveriges TV			2
Satelliittilähetykset	9	3	6
Kaapeliähetykset			2

1) Huom! Vuosien 1980 ja 1985 tiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempien vuosien tavoitavuuslukujen kanssa tutkimusmenetelmän oleellisen muutoksen takia. Vuonna 1987 käyttöön otettu nk. mittaritutkimus perustuu katselun jatkuvaan seurantaan ja tiedot ovat koko vuoden keskiarvoja.

Mittaritutkimusten otos oli aluksi 350 taloutta. Keväällä 1990 otos laajennettiin 450 talouden eli noin 1200 henkilön suuruiseksi.

Lähteet: Marja-Leena Kalkkinen/ Heikki Kasari, TV-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 6/1986, D 12/1988, D 16/1989, D 5/1990.

2.16 Televisiolähetysten tavoittavuus eri väestöryhmissä vuonna 1989/90

	1989/90							
	YLE	MTV	YLE + MTV	Kolmos-tv	TV4	SVE	SAT	Kaapeli
	%							
KAIKKI	59	48	63	19	1	2	6	2
Sukupuoli:								
Naiset	60	49	63	19	1	2	5	2
Miehet	58	47	62	20	1	2	7	3
Ikä:								
3 – 9 vuotta ¹⁾	147	22	49	14	–	1	3	–
10 – 14 vuotta	51	38	57	23	1	2	3	1
15 – 24 vuotta	36	29	41	15	1	2	8	3
25 – 34 vuotta	57	46	61	23	1	2	7	3
35 – 44 vuotta	59	47	63	20	1	3	6	2
45 – 64 vuotta	67	56	69	18	2	3	6	2
65 – vuotta	78	67	79	20	1	2	3	1
Asuinpaikka:								
Helsingin seutu	56	44	60	30	5	–	7	6
Muu Kolmos-tv-alue	57	48	61	32	–	2	7	5
Muut kaupungit	60	50	63	15	1	5	10	1
Muut taajamat	61	52	65	16	–	1	2	–
Maaseutu	58	46	61	10	–	2	–	–
Kotikieli:								
Ruotsi	48	34	52	6	3	32	10	5
Videon omistus:								
On video	57	46	61	21	1	3	8	3
Kaapelitv-mahdollisuus:								
Kaapelitv on	60	49	64	25	1	9	30	9
Lisämaksullisia kanavia .	52	39	56	28	10	–	23	28
Kolmos-tv-mahdollisuus:								
On Kolmos-tv	58	47	61	30	2	1	7	3
Yhteenveto kanavamahdollisuuksista:								
Vain YLE + MTV	64	54	67	–	–	–	–	–
YLE + MTV + MUITA ...	58	47	62	23	1	3	7	3

1) Taulukon muissa katselua kuvaavissa tiedoissa mukana vain yli 9-vuotiaiden katselu.

Lähde: Heikki Kasari, TV-yleisö 1989– 1990, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, D 5/1990.

2.17 Televisiön katseluun keskimäärin käytetty aika vuosina 1980 – 1989/90

	1980 ¹⁾	1985 ¹⁾	1987/88	1988/89	1989/90
	T.min./päivä				
YLE	1.02	1.12	1.02	.58	.56
MTV41	.39	.29	.27	.26
YLE + MTV yhteensä	1.43	1.51	1.31	1.25	1.22
Kolmostelevisio	–	–	.04	.08	.11
TV4	–	–			.00
Sveriges TV01
Satelliittilähetykset05	.05	.02
Kaapelilähetykset00
Yhteensä	1.42	1.40	1.39

1) Huom! Vuosien 1980 ja 1985 katseluaikatiedot eivät ole vertailukelpoisia myöhempien vuosien katseluaikojen kanssa tutkimusmenetelmän oleellisen muutoksen takia. Vuonna 1987 käyttöön otettu nk. mittaritutkimus perustuu katselun jatkuvaan seurantaan ja tiedot ovat koko vuoden keskiarvoja.

Mittaritutkimusten otos oli aluksi 350 taloutta. Keväällä 1990 otos laajennettiin 450 talouden eli noin 1200 henkilön suuruiseksi.

Lähteet: Marja-Leena Kalkkinen/ Heikki Kasari, TV-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 6/1986, D 12/1988, D 16/1989, D 5/1990.

2.18 Television katseluun käytetty alka väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä vuonna 1989/90

Väestöryhmä	1989/90							
	YLE	MTV	YLE + MTV	Kolmos-tv	TV4	SVE	SAT	Kaapeli
	T.min./päivä							
KAIKKI56	.26	1.22	.11	—	.01	.02	—
Sukupuoli:								
Naiset57	.27	1.24	.11	—	.01	.01	—
Miehet54	.25	1.19	.12	—	.01	.02	.01
Ikä:								
3 – 9 vuotta ¹⁾34	.08	.42	.07	—	—	.01	—
10 – 14 vuotta38	.17	.56	.13	—	.01	.01	—
15 – 24 vuotta22	.14	.36	.09	—	—	.03	—
25 – 34 vuotta46	.23	1.09	.15	—	—	.02	.01
35 – 44 vuotta48	.24	1.12	.11	—	.01	.02	—
45 – 64 vuotta	1.09	.31	1.40	.10	—	.01	.02	—
65 – vuotta	1.49	.42	2.32	.11	—	.04	—	—
Asuinpaikka:								
Helsingin seutu49	.23	1.12	.20	—	—	.02	.02
Muu TV3:n näkyvyysalue46	.24	1.10	.19	—	—	.02	.01
Muut kaupungit	1.00	.27	1.27	.08	—	.02	.03	—
Muut taajamat55	.27	1.22	.09	—	—	.01	—
Maaseutu	1.04	.26	1.30	.05	—	.02	—	—
Kotikieli:								
Ruotsi38	.14	.52	.02	.01	.31	.03	.01
Videon omistus:								
On video47	.23	1.11	.12	—	—	.02	.01
Kaapelltv-mahdollisuus:								
Kaapelityn on46	.24	1.10	.13	—	.02	.11	.02
Lisämaksullisia kanavia34	.16	.51	.14	.01	—	.08	.12
Kolmos-tv-mahdollisuus:								
On Kolmos-tv49	.24	1.14	.18	—	—	.02	.01
Yhteenveto kanavamahdollisuuksista:								
Vain YLE + MTV	1.21	.33	1.54	—	—	—	—	—
YLE + MTV + MUITA51	.25	1.16	.13	.01	.02	.01	—

1) Taulukon muissa katselua kuvaavissa tiedoissa mukana vain yli 9-vuotiaiden katselu.

Lähde: Heikki Kasari, TV-yleisö 1989 – 1990, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, D 5/1990.

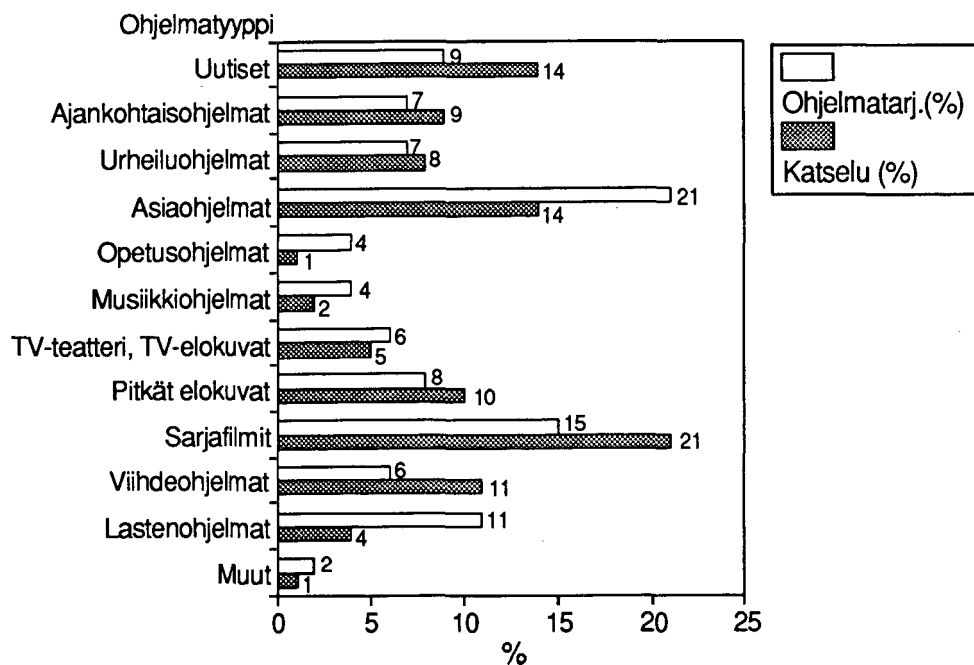
2.19 Eri ohjelmatyyppien katselun osuus (%) television (Yleisradio ja MTV) katseluun käytetystä kokonaisajasta keskimääräisenä päivänä¹⁾ vuosina 1976 – 1989/90

	Syksy						Koko toimintavuosi		
	1976	1980	1982	1984	1985	1986	1987/88	1988/89	1989/90
	%								
Uutiset	17	11	15	17	17	15	13	15	14
Ajankohtaisohjelmat	7	9	6	9	7	7	8	8	9
Asiaohjelmat	11	12	8	9	10	9	12	11	14
Opetusohjelmat (iltalähetykset) ..	0	1	1	1	1	1	1	–	1
Teatteri ja tv-elokuvat	13	6	5	3	4	7	4	4	5
Pitkät elokuvat	14	21	17	11	8	13	12	10	10
Sarjafilmit	17	14	19	17	25	20	20	21	21
Viihdeohjelmat	12	10	15	19	15	16	13	11	11
Musiikki	3	5	1	2	3	1	1	1	2
Urheilu	5	4	5	4	6	6	11	13	8
Lastenohjelmat	1	5	7	7	3	4	4	3	4
Muut	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1) Aineistoon ei sisälly päiväsaikaan lähetettyjen Koulu-tv- yms. ohjelmien seuraaminen.

Lähteet: Marja-Leena Kalkkinen/ Heikki Kasari, TV-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 6/1986, D 4/1987, D 12/1988, D 16/1989, D 5/1990.

KUVIO 2.7. YLE:n ja MTV:n ohjelmatarjonta ja kulutus 1989/90

Lähteet: ks. taulukot 2.12 ja 2.19

3 Radio

Radiotoiminnassa on tapahtunut 1980-luvulla suuria muutoksia. Vuosikymmenen puolivälissä myönnettiin ensimmäisille yksityisille paikallisradioasemille toimiluvat. Uudessa kilpailutilanteessa myös valtakunnallisista radiolähetyksistä vastaava Yleisradio on voimakkaasti laajentanut lähetyksiään ja profiloitunut uudelleen radiokanaviaan. Yleisradio mm. vei loppuun kolmannen lähetysverkkonsa laajentamisen valtakunnalliseksi, ja erityisesti alueellista toimintaa kehitettiin.

Yksityiset paikallisradioasemat ovat alun kokeiluvaiheen jälkeen nopeasti lisääntyneet. Maaliskuussa 1991 toiminnassa oli yhteensä 63 paikallisradioasemaa, joista oli kaupallisia 56 asemaa ja ei-kaupallisia 7 asemaa. (Taulukko 3.3.) Kuluneiden noin puolen vuosikymmenen aikana on toisaalta 12 asemaa ehtinyt lopettaa toimintansa lähinnä taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Näistä eräät ovat sittemmin jatkaneet toimintaansa uudella toimiluvalla tai yhdistyneet toiseen paikallisradioon. Paikallisradiotoiminnan alkuvuosina toimintansa lopettaneet asemat olivat tyypillisesti pienten paikkakuntien osittain harrastuspohjaisia asemia. Viime vuosina kato on kohdannut pikemminkin suurten kaupunkien kahden tai jopa useamman paikallisradioaseman ankarassa kilpailutilanteessa toimivia asemia.

YLE:n radiolähetysten volyyymi on mittava. Toimintavuonna 1989/90 Yleisradio lähetti kahdessa suomenkielisessä valtakunnallisessa verkossaan ohjelmaa noin 300 tuntia viikossa ja ruotsinkielisessä verkossa lähes 130 tuntia viikossa. Yksityisen paikallisradiotoiminnan nousun luomassa uudessa kilpailutilanteessa Yleisradio on kasvattanut erityisesti aluelähetystensä määrää. Alueellisten radiolähetysten viikkotunnit ovat enemmän kuin kolminkertaistuneet vuosikymmenen puolivälin alle 200 viikkotunnista (toimintavuonna 1985/86) yli 600 viikkotuntiin toimintavuonna 1989/90. Myös ulkomaille suunnattujen lyhytaaltoähetysten, jotka koostetaan YLE:n eri lähetysverkkojen ohjelmistosta, tuntimääriä lisättiin. Niitä lähetettiin vuosikymmenen lopussa noin 230 tuntia viikossa. Yksityiset paikallisradioasemat puolestaan lähettivät keskimäärin hieman alle 100 viikkotuntia ohjelmaa vuonna 1989. (Taulukot 3.1, 3.2 & 3.6.)

Uudessa kilpailutilanteessa YLE on kahteen kertaan profiloitunut ohjelmatarjontaansa. Ensimmäisessä vaiheessa (toimintavuonna 1985/86) kahden valtakunnallisen suomenkielisen lähetysverkon tarjontaa pyrittiin jäsentämään siten, että toinen muodostui aiempaa selkeämmin "vakavan" ja toinen "kevyen" ohjelmiston kanavaksi. Samalla kolmatta suomenkielistä verkkoa laajennettiin valtakunnalliseksi erityisesti alueellisiin ja paikallisiin ohjelmiin perustuvaksi kanavaksi. Tosin kolmannen valtakunnallisen verkon profiili selkeytyi vasta kesän 1990 radio-uudistuksen yhteydessä.

Kesällä 1990 toteutetussa kanavajaossa YLE:n ykkösverkosta muodostettiin "klassisen musiikin ja kulttuuriohjelmien kanava" (Ylen ykkönen), kakkosverkosta "populaarikulttuurin kanava nuorille aikuisille" (Radiomafia) ja kolmosverkosta "uutis-, ajankohtais- ja aluelähetysten kanava" (Radio Suomi). Neljäs verkko jatkaa edelleen ruotsinkielisenä täyden palvelun kanavana (Riksradiön), jonka kuuluvuusalue on tarkoitus laajentaa koko maan kattavaksi.

Ennen kesän 1990 kanavaprofilointia valtakunnallisten suomenkielisten kanavien ohjelmatarjonnasta noin 40 prosenttia oli kevyttä musiikkia tai nk. puhemuusiikkiohjelmiä. Uutis- ja ajankohtaislähetysten osuus oli noin 15 prosenttia ohjelmistosta ja yleissivistäviä-, kulttuuri- ja opetusohjelmiä ohjelmatarjonnasta oli noin kymmenesosa. Loppu ohjelma-aika jakautui suhteellisen tasaisesti muiden ohjelmatyyppien kesken. (Taulukko 3.11.)

Kanavaudistuksen jälkeen ohjelmatarjonnan rakennetta ei ole entiseen tapaan mitattu, ja pitkälle vietyyn kohderyhmäajatteluun perustuvan kanavaprofiloinnin vuoksi perinteiset luokitukset ovatkin ainakin osaksi menettäneet merkityksensä. Lisäksi erityisesti Radiomafiassa on omaksuttu paikallisradioiden tapaan nk. ohjelmavirtamalli, jossa yksityiset ohjelmat eivät enää ole selkeästi toisistaan erotuvia kokonaisuuksia ja ohjelmiston sävyä muokataan kulloinkin tavoiteltavan kohderyhmän mukaiseksi esimerkiksi soitettavan musiikin tyyppin avulla.

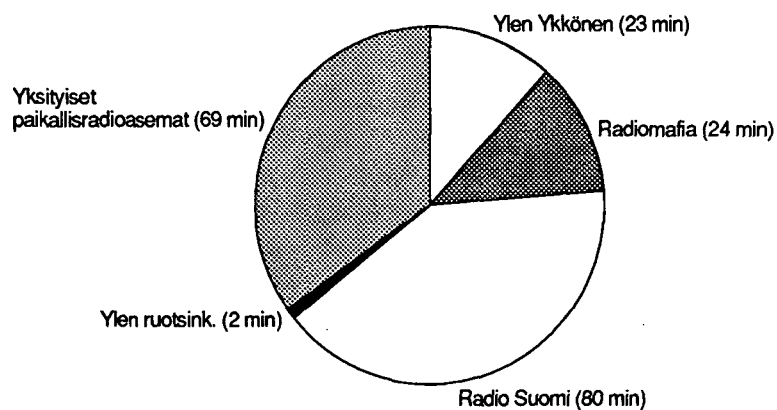
Edellä sanottu pätee erityisesti valtaosaan paikallisradioita. Suoritetut karkeahkot paikallisradioiden ohjelmistokartoitukset osoittavat, että niiden ohjelmisto painottuu voimakkaasti musiikkiin (58% tarjonnasta vuonna 1988). Toisen suuren ohjelmakategorian muodostavat uutis- ja ajankohtaisohjelmat, joiden osuus on noin kymmenesosa ohjelmatarjonnasta. (Kuvio 3.7.)

YLE:n lähetysten tavoitavuus on 1980-luvulla laskenut. Vuosikymmenen alussa YLE:n radio-ohjelmat keräsivät kuulijoikseen päivittäin noin 75 prosenttia väestöstä, mutta vuosikymmenen lopussa tavoitettiin enää noin 60 prosenttia yleisöstä. Tosin kesän 1990 kanavaudistuksen jälkeen tavoitavuus näyttää kääntyneen nousuun. (Taulukot 3.7 & 3.8.)

Yksityisten paikallisradioiden tavoitavuus valtakunnallisella tasolla on kohonnut näyttävästi asemien määrän lisääntyttyä nopeasti. Syksyllä 1990 ne yhteensä tavoittivat päivittäin jo noin 40 prosenttia väestöstä. Paikallisradioiden nousun myötä radiolähetysten päivittäinen kokonaistavoitavuus onkin noussut jo yli 80 prosentin. (Taulukot 3.7 & 3.8.)

Keskimääräinen radion kuuntelu-aika on samaan aikaan kasvanut kolmanneksella ja on nyt yli kolme tuntia päivässä. Tästä ajasta YLE:n kanavilla kuluu noin kaksi tuntia. Paikallisradiokanavia kuunnellaan runsaan tunnin ajan. (Kuvio 3.1.)

KUVIO 3.1. Radion kuunteluajan jakautuminen. Syksy 1990.

Lähde: ks. taulukko 3.9

Yksityisten paikallisradioiden tuotot olivat yhteensä noin 215 mmk vuonna 1990. Tuotoista noin 95 prosenttia muodostuu mainostuloista. (Taulukko 3.4.) Mainosajan osuus yksityisten paikallisradioiden lähetyksajasta oli keskimäärin 2,8 prosenttia vuonna 1989. (Kuvio 3.4.)

Vuoden 1990 lopussa paikallisradioasemilla oli vakinaista henkilöstöä 630 henkeä, josta toimituksellista henkilöstöä hieman alle puolet. Free lance henkilöstöä oli lisäksi keskimäärin noin 800. (Taulukko 3.5.) Henkilöstön kasvu on viime vuosien aikana ollut nopeaa. - YLE:n radiotoiminnan taloutta ja nimenomaan radiolähetyksen piirissä toimivaa henkilöstöä on vaikea tarkasti erottaa yhtiön kokonaistaloudesta. (Ks. kuitenkin luvun 2 taulukot 2.1 ja 2.4.)

Tilastointi

Valtakunnallisia radiolähetyksiä koskevat tiedot on saatu Yleisradion omista tilastojulkaisuista ja tutkimuksista.

Yksityisiä paikallisradioita koskevat tiedot on saatu osittain Paikallisradioliitosta ja osa liikenneministeriöstä, jolle yksityiset paikallisradiot ovat velvollisia raporttoimaan toiminnastaan. Vuoden 1991 alusta yksityisten paikallisradioiden taloustilastointia hoitaa Turun kauppakorkeakoulun yhteydessä toimiva Viestintäalan taloudellinen tutkimussäätiö liikenneministeriön ja Paikallisradioliiton toimeksiannosta.

Osa tiedoista on peräisin erillistutkimuksista.

Täydentävää kirjallisuutta

Aulake, Kimmo: *Paikallisradioiden omistus Suomessa*. Liikenneministeriön julkaisuja 27/90. Helsinki 1990.

Mäntylä, Jorma: *Paikallisradiotoiminta*. Teoksessa Joukkoviestintätilasto 1989. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989:3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

Paikallisradiotyöryhmän mietintö. Liikenneministeriön julkaisuja 39/90. Helsinki 1990.

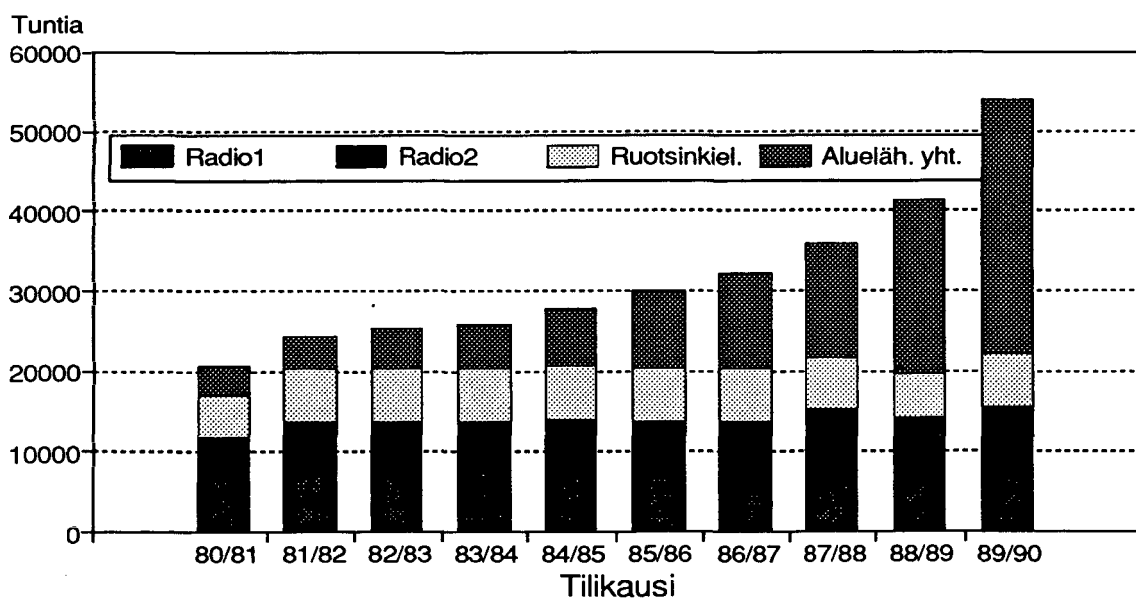
Ruohomaa, Erja: *Yleisradiotoiminta*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

3.1 Yleisradion radiolähetysten viikkotuntimäärät vuosina 1960 - 1989/90¹⁾

Vuosi	Valtakunnalliset verkot			Lyhytaalto- lähetykset	Aluelähetykset ²⁾		
	Radio1 ³⁾	Radio2 ⁴⁾	Ruotsink. ohjelma- verkko		Suomenk. ohj.	Ruotsink. ohj.	Saamenk. ohj. ⁵⁾
	Tuntia/viikko						
1960	86	15	30	18	-	-	..
1970/71 ⁶⁾⁷⁾	116	68	64	60	26	15	..
1975/76 ⁸⁾	115	88	80	65	41	11	1
1980/81 ⁹⁾	121	109	99	40	52	17	2
1981/82	135	130	131	163	56	18	2
1982/83	135	130	130	179	75	19	2
1983/84	135	130	130	168	84	24	2
1984/85	133	137	131	187	109	26	3
1985/86	130	136	130	187	142	42	3
1986/87	129	135	129	187	176	50	4
1987/88	130	165	124	222	210	58	6
1988/89	124	151	103	235	354	54	10
1989/90	133	168	127	232	547	58	10

- 1) 60-luvulle saakka tilastointiperusteet ovat melko epäselviä, joten tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Toimintakauteen 1980/81 asti luvut ovat ohjelmatuntimääriä ja sen jälkeen lähetystuntimääriä.
- 2) Suomenkieliset aluelähetykset sisältävät toimintavuodesta 1975/76 lähtien myös paikallisohjelmat.
- 3) Vuoteen 1985/86 Yleisohjelma.
- 4) Vuoteen 1985/86 Rinnakkaisohjelma.
- 5) Lisäksi saamen kielellä yhteispohjoismaisia lähetyskiä.
- 6) Tilastointiajanjakso muuttunut vuodesta tilikaudeksi, joka alkaa kesäkuun alussa.
- 7) Tilikaudesta 1970/71 lähtien ruotsinkielisen ohjelman tuntimääriin sisältyy myös suomenkielisiltä kanavilta otetut musiikkiohjelmat.
- 8) Valtakunnallisten verkkojen tilastointiperusteet ovat muuttuneet, joten tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien lukujen kanssa. Yhteislähetyksistä laskettu mukaan vain pääkanavan osuus.
- 9) Lyhytaaltolähetysten tilastointiperusteet muuttuneet. Luvut sisältävät vain ulkomaanpalvelun oman tuotannon. Lyhytaaltolähetyksinä on lähetetty myös suorina tai viivästettyinä kanavalainoina eri valtakunnallisten ohjelmayksiköiden ohjelmia. Vuodesta 1981/82 esitetty kaikki tunnit.

KUVIO 3.2. YLE:n radiolähetykset kotimaahan 1980/81 - 1989/90.

Lähde: ks. taulukko 3.1

OY YLEISRADIO AB

Jakelutekniikka

1991

Varsinaiset kuuluvuusalueet

Ula 54dB (µV/m); mittauskorkeus 10m

- I-verkko (Ylen Ykkönen)
- II-verkko (Radiomafia)
- III-verkko (Radio Suomi/aleradio)
- IV-verkko (ruotsinkielinen ohjelma)
- V-verkko (ruotsinkielinen aleradio)
- VI- ja VII-verkko (lisälähettimä)

▲ Asema

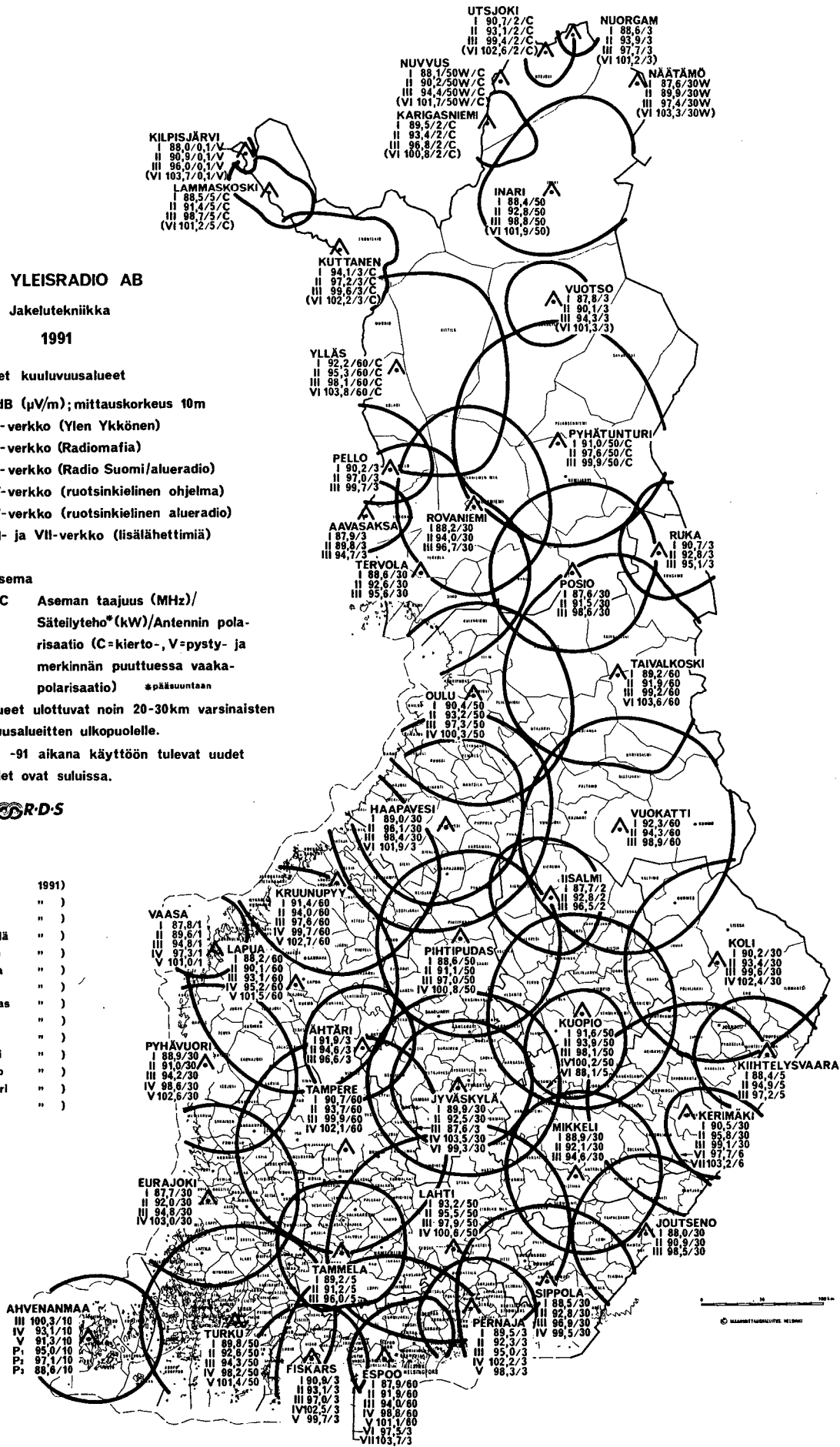
95,5/50/C Aseman taajuus (MHz)/
Säteilyteho* (kW)/Antennin polarisaatio (C=kierto-, V=pysty- ja merkinnän puuttuessa vaakapolarisaatio) *pääsuuntaan

Lieveluheet ulottuvat noin 20-30km varsinaisten kuuluvuusalueitten ulkopuolelle.

Vuoden -91 aikana käyttöön tulevat uudet taajuudet ovat suluisia.

RDS R-D-S

- Espoo
- Lahti
- Turku
- (Fiskars 1991)
- (Pernaja ")
- (Kuopio ")
- (Jyväskylä ")
- (Tampere ")
- (Tammela ")
- (Sippola ")
- (Pihtipudas ")
- (Lapua ")
- (Eurajoki ")
- (Kerimäki ")
- (Joutseno ")
- (Pyhävuori ")
- (Koli ")

KUULUVUUSALUEET

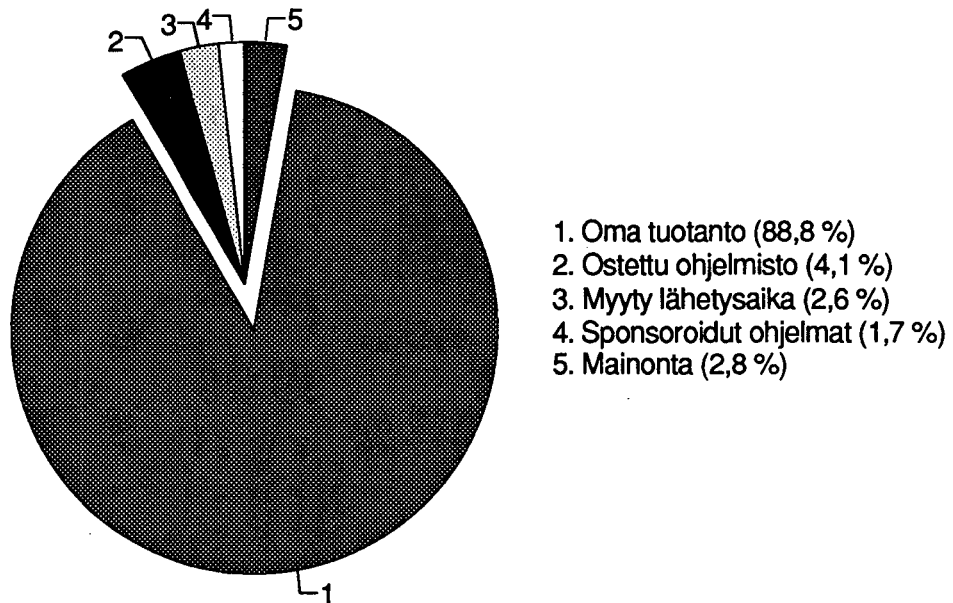
3.2 Yksityisten paikallisradioasemien keskimääräiset viikkotuntimäärät ja niiden jakautuminen vuosina 1985 – 1989¹⁾

	1985	1986	1987	1988	1989
Lähetystunteja/vko	30	39	62	70	94
Siitä keskimäärin	%	%	%	%	%
Oma tuotanto	90,0	96,6	90,8	92,5	88,8
Mainonta	1,5	2,3	3,5	2,1	2,8
Ostettu ohjelmisto	2,9	0,4	2,7	2,2	4,1
Myyty lähetysaika	5,6	0,7	2,4	2,8	2,6
Sponsoroidut ohjelmat	0,7	0,4	1,7
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1) Kesken vuotta toimintansa aloittaneet asemat eivät ole mukana ko. vuoden luvuissa vuosina 1986 - 89.

Lähde: Liikenneministeriö, Paikallisradiokatsaukset, eri vuosilta.

KUVIO 3.4. Paikallisradiolähetykset vuonna 1989.

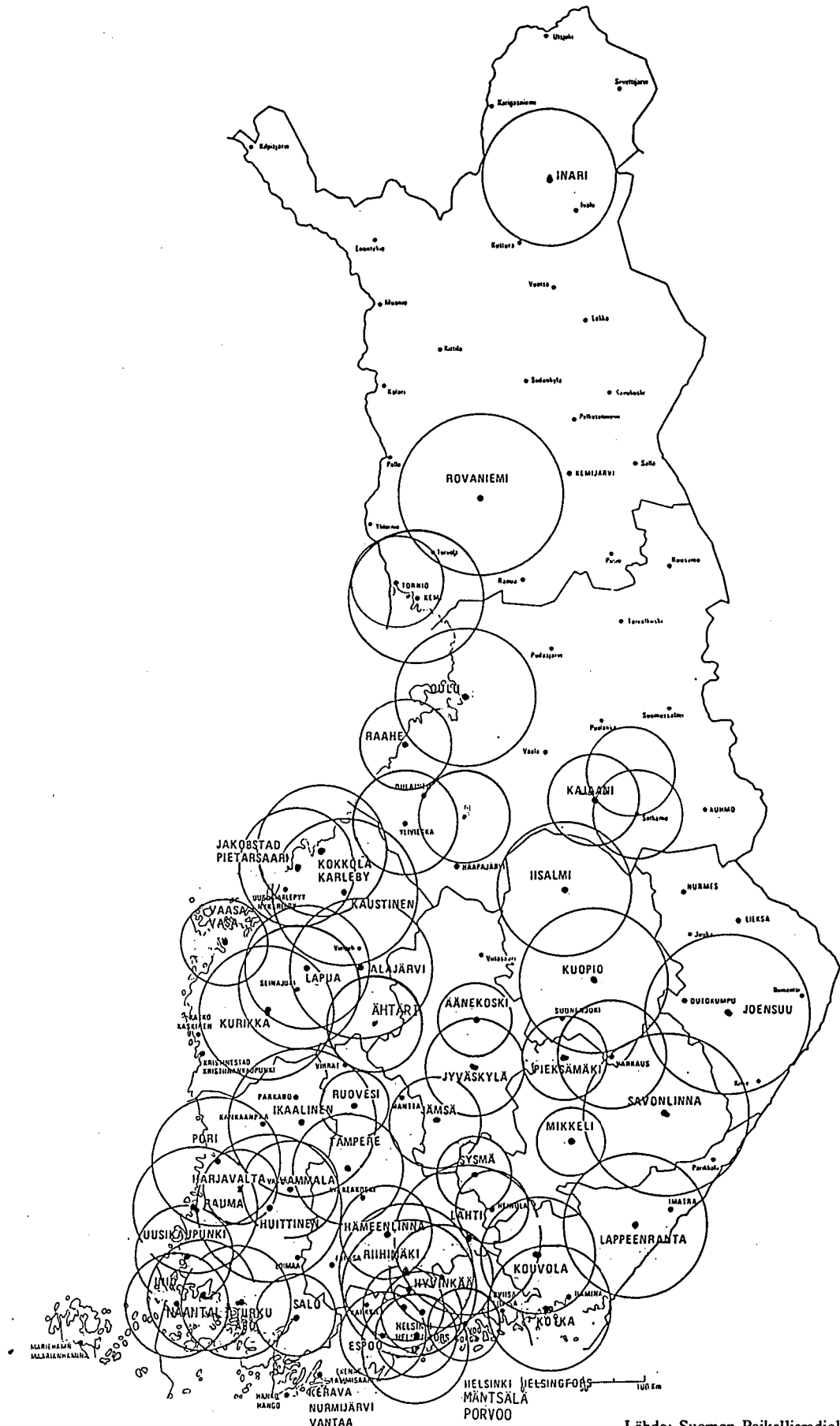
Lähde: ks. taulukko 3.2

3.3 Toiminnassa olleet paikallisradioasemat helmikuussa 1991

Radioasema	Aloitusvuosi	Toimiluvan haltija	Toimialue
Järviradio	1987	Järviseudun paikallisradio Oy	Alajärvi, Lappajärvi, Lehtimäki, Töysä, Vimpeli
Turwetuutti	1989	Haapaveden Opiston Kannatusyhdistys	Haapavesi
Radio Suomen Salo	1989	Salon Alueradio Oy	Halikko, Salo
Radio Satakieli	1989	Teljän paikallisradio Oy	Harjavalta, Kokemäki
Radio Heinola	1990	Radio Heinola Oy	Heinola, Heinolan mlk.
Lähiradio	1988	Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry. Kansan Radiol.	Helsinki
Messuradio	1990	Osuuskunta Suomen Messut	Helsinki
Radio City	1985	Helsingin Paikallinen Radio Oy	Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen
Radio Ykkönen	1985	Etelä-Suomen Lähiradio, Sanoma, Kansanvalta mm.	Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen
Radio Länsituuli	1987	Satakunnan Kirjateollisuus Oy	Huittinen
Radio Pikkupäkä	1988	Hyvinkään Viestintä Oy, Arolammin Radio Oy	Hyvinkää, Riihimäki
Radio Janne	1989	Hämeenlinnan Paikallisradio Oy	Hämeenlinna, Janakkala, Hattula, Forssa
Radio Salminen	1988	Ylä-Savon Radio Oy	Iisalmi, Kiuruvesi, Lapinlahti, Vieremä
Radio Satahäme	1985	Pohjois-Satakunnan Viestintä Oy	Ikaalinen, Hämeenkyrö, Jämijärvi, Viljakkala
Radio Inari	1988	Inarin Opiston kannatusyhdistys ry.	Inari
Radio Iniö	1986	Iniön Kunta	Iniö
Radio Jokinen	1988	Radio Jokinen Oy	Joensuu, Juuka, Lieksa, Nurmes
Radio Jyväskylä	1985	Jyväskylän Seudun Paikallisradio Oy	Jyväskylä, Jyväskylän mlk.
Radio Jämsä	1989	Jämsänjokilaakson Paikallisviestintä Oy	Jämsä, Jämsänkoski, Kuorevesi, Mänttä
Radio Kajaus	1989	Kainuun Paikallisradio Oy	Kajaani, Hyrynsalmi, Kuhmo, Suomussalmi, Sotkamo ym.
Avainasema	1987	Perhonjokilaakson Paikallisradio Oy	Kaustinen, Halsua, Veteli
Radio Ankkuri	1990	Radio Meri-Lappi Oy	Kemi, Tornio, Simo, Keminmaa, Tervola, Ylitornio
Etelän Ääni	1988	Keskisen Uudenmaan Ääniradio Oy	Kerava, Järvenpää, Sipoo, Itä-Vantaa
Radio Kokkola	1988	Kokkolan Paikallisradio	Kokkola
Radio Lokki	1987	Kymenlaakson Radio Oy	Kotka, Hamina
SBC-Radio	1988	SBC-Radio	Kouvola, Valkeala
Oikea Asema	1985	Kuopion Paikallisradio Oy	Kuopio
Radio Paitapiiska	1985	Kurikka-Lehti Oy	Kurikka, Jalasjärvi, Jurva, Kauhajoki, Teuva
Rytmiradio	1987	Radioaktiivit Oy	Lahti
Radio 99	1990	Bubo Bubo Oy	Lahti
Saimaan Aallot	1985	Saimaan Aallot Oy	Lappeenranta, Imatra, Joutseno
Radio Simpsiö	1985	Lapuan Paikallisradio Oy	Lapua, Alahärmä, Kauhava, Ylihärmä
Radio Päämaja	1987	Mikkelin Seudun Paikallisradio Oy	Mikkeli, Anttola, Mikkelin mlk.
Radio 103,4	1990	Timo T.A. Mikkonen Today Oy	Mäntsälä
Radio Kolme	1987	Radio Kolme Oy	Nurmijärvi, Vantaa
Radio Mega	1988	Oulun Horisontti Oy	Oulu
Radio Pieksämäki	1985	Lehtisevät Oy	Pieksämäki, Joroinen, Pieksämäen mlk.
Radio Botnia	1987	Pietarsaaren Audiovisuaalinen Tuotanto ja Viestintä	Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy
Radio Pori	1985	Porin Paikallisradio Oy	Pori
Jokiradio	1990	Minion Tuotanto Oy	Porvoo, Porvoon mlk.
Radio Pooki	1989	Tapio Järvelä Ky	Raahe, Vihanti, Pattijoki
Radio Ramona	1988	Oy Länsi-Suomi	Rauma, Lappi, Rauman mlk.
Radio Pirkka	1989	KTH Know How OY	Ruovesi, Juupajoki, Vilppula, Virrat
Radio Savonmaa	1987	Savon Mediat Oy	Savonlinna, Kerimäki, Kitee
Radio Seinäjoki	1990	Eteläpohjanmaan viestintä Oy	Seinäjoki
Päijänneradio	1989	Pitäjälehti Sysmälinen Reino Pulkkanen Ky.	Sysmä
Radio 957	1985	Tampereen yliopiston yo-kunta	Tampere
Radio Sataplus	1989	Tampereen Seudun Paikallisradio Oy	Tampere, Orivesi
Yliopistoradio	1989	Tampereen Yliopisto	Tampere
Radio Provinssi	1989	Tornion paikallisradioyhdistys ry.	Tomio
Radio Sata	1989	Pro Radio Oy	Turku
Radio Robin Hood	1990	Työväen Sivistysliiton Turun Opintojärjestö ry.	Turku
Radio Auran Aallot	1985	Turun Paikallisradio Oy	Turku
Radio Majakka	1989	Vakka-Suomen Paikallisradio Oy	Uusikaupunki, Kalanti, Laitila
Radio Vaasa	1985	Vaasan	Seudun Paikallisradio Oy
Radio Manta	1989	Kustannusliike Aluelehdet Oy	Vammala
Radio Lohi	1988	Radiolohi Oy	Vantaa, Helsinki, Espoo, Kauniainen
Radiovarkaus	1990	Tiistai Oy	Varkaus, Leppävirta
Meriradio	1988	Navimedia Oy	Velkua, Korppoo
Radio Polaris	1987	Viitasaaren Paikallisradioyhdistys	Viitasaari, Kannonkoski, Keitele, Kivijärvi, Pihitipudas
Radio Foni	1990	Nivalan Kustannus Oy, Ylivieskan Paikallisradio Oy	Ylivieska
Radio Toiska	1990	Radio Ostola Oy	Ähtäri
Radio Nelostie	1989	Viestintätoimisto Äänekosken Viiskulma Oy	Äänekoski

Lähteet: Liikenneministeriö, Viestintähallinto-osasto; Paikallisradioliitto ry

KUVIO 3.5 Yksityiset paikallisradioasemat vuoden 1991 alussa.

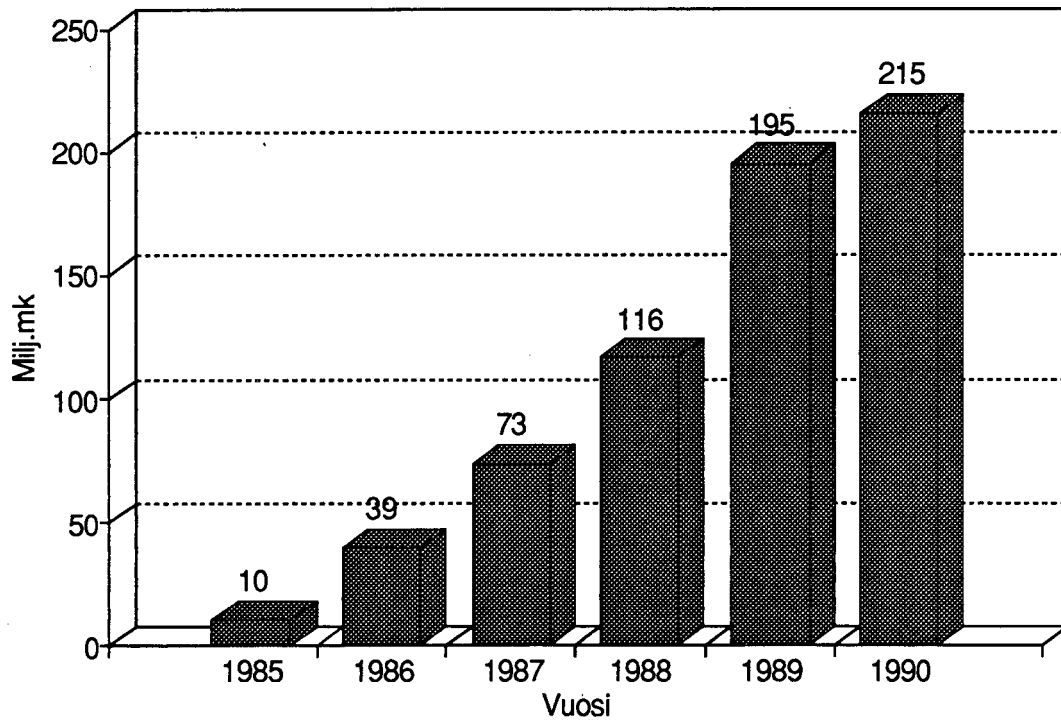
Lähde: Suomen Paikallisradioliitto ry

**3.4 Yksityisten paikallisradioiden liikevaihto vuosina
1985 – 1990**

Vuosi	Milj.mk
1985	10
1986	39
1987	73
1988	116
1989	195
1990	215

Lähteet: Liikenneministeriö, Paikallisradiokatsaukset, eri vuosilta;
Suomen Paikallisradioliitto ry

KUVIO 3.6. Paikallisradioiden liikevaihto 1985 - 1990.

Lähde: ks. taulukko 3.4

3.5 Paikallisradioasemien henkilöstö vuosina 1985 – 1990

	1985		1986		1987		1988		1989 ¹⁾		1990 ¹⁾	
	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%	Henk.	%
Toimittajat	77,5	50,0	76,5	45,7	167,5	41,9	266,5	45,8	291	46,2
Talous ja hallinto	23,5	15,2	25	14,9	86,5	21,7	122,5	21,1	159	25,2
Markkinointi	36,5	23,6	47	28,1	113,5	28,4	146	25,1	132	21,0
Tekniikka	17,5	11,3	19	11,3	32	8,0	48	8,3	48	7,6
Vakinaiset yhteensä	155	100,0	167,5	100,0	399,5	100,0	582	100,0	630	100,0
Free lance henkilöstö		190		..		418		722		800	
Asemia yhteensä	17		17		..		40		49¹⁾		57¹⁾	
Vakinaisia keskim/asema	9		10		..		10		12		11	

1) Mukana vain Paikallisradioliiton jäsenasemat vuosina 1989 ja 1990. Muina vuosina mukana kaikki toiminnassa olleet asemat.

Lähteet: Liikenneministeriö, Paikallisradiotutkimus I ja II, Julkaisuja 1/87 ja 15/89; Paikallisradioliitto ry.

3.6 Yleisradion alue- ja paikallisradiolähetysalueittain toimintavuonna 1989/90

	Suomenkieliset	Ruotsinkieliset	Saamenkieliset
	Tuntia/viikko		
Uusimaa	52	31	–
Länsi-Suomi	63	7	–
Häme	69	–	–
Kaakkois-Suomi	48	–	–
Itä-Suomi	69	–	–
Keski-Suomi	80	–	–
Pohjanmaa	70	8	–
Oulun lääni	52	–	–
Lappi	44	–	–
Saamenkielinen ohjelma-alue	–	–	10
Ahvenanmaa		12	–
Yhteensä	547	58	10

Lähde: Oy Yleisradio Ab, Vuosikirja 1988/89.

Yleisradion aluetoimitukset

Toimituksen sijainti:	Toimipisteen nimi:	Toiminnan aloitusvuosi:
Helsinki	Ylen Aikainen	1975
Helsinki	Radio Mellanlyland	1976
Tampere	Tampereen Radio	1982
Turku	Turun Radio	1982
Oulu	Oulu Radio	1983
Kuopio	Kuopion länj	1984
Lahti	Lahten Radio	1984
Mikkeli	Radio Mikkeli	1985
Jyväskylä	Radio Keski-Suomi	1986
Inari	Sami Radio	1987
Pori	Satakunnan Radio	1988
Joensuu	Pohjois-Karjalan Radio	1988
Vaasa	Radio Pohjanmaa	1988
Kajaani	Kainuun Radio	1988
Rovaniemi	Lapin Radio	1988
Kotka/Kouvola	Kymenlaakson Radio	1989
Lappeenranta	Etelä-Karjalan Radio	1989

Lähde: Oy Yleisradio Ab

3.7 Radiolähetysten tavoittavuus keskimääräisenä päivänä¹⁾ vuosina 1976 – 1990

	1976	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	%							
YLE 1-verkko ²⁾	66	52	33	32	32	32	26	20
YLE 2-verkko ³⁾	45	55	52	53	54	51	42	20
YLE 3-verkko ⁴⁾	9	12	15	37
YLE 4-verkko ⁵⁾	1	1	1	1	1	1	1	2
YLE yhteensä	81	76	68	66	66	65	58	63
Yksityiset paikallisradioasemat ⁶⁾	–	–	..	6	11	16	24	41
Kaikki yhteensä	81⁷⁾	76⁷⁾	..	67	70	71	67	83

1) Tiedot loppusyksyltä; vuoden 1986 tiedot maaliskuulta.

2) Vuoteen 1985 Yleisohjelma, vuodesta 1985 1-verkko, kesäkuusta 1990 lähtien Ylen Ykkönen.

3) Vuoteen 1985 Rinnakkaisohjelma, vuodesta 1985 2-verkko, kesäkuusta 1990 lähtien Radiomafia.

4) Kesäkuusta 1990 lähtien Radio Suomi.

5) Ruotsinkielinen täyden palvelun ohjelmakanava.

6) Yksityinen paikallisradiotoiminta alkoi keväällä 1985.

7) 1-verkko, 2-verkko ja 4-verkko.

Lähteet: Erja Erholm: Radio-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 1/1987, D 4/1988, D 1/1989, D 1/1990, Tutkimusmuistio 1/1991. (Tiedot perustuvat päiväkirjatutkimuksiin, joiden otantakriteerit ovat jonkin verran vaihdelleet eri vuosina.)

3.8 Radiolähetysten tavoittavuus väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä syksyllä 1990

	Ylen Ykkönen	Radiomafia	Radio Suomi	Yle ruots.	Yle yhteensä	Yksit. paikallisradiot	Kaikki yhteensä
	%						
Keskim. päivänä	20	20	37	2	63	41	83
Koulutus:							
Kansak./kansalaisk.	26	14	57	2	79	33	89
Perusk./keskik.	16	21	31	3	55	47	81
Yo./opisto/korkeak.	19	26	29	2	60	42	81
Ikä:							
9 – 14 vuotta	15	19	14	3	41	37	65
15 – 24 vuotta	9	32	14	2	46	49	76
25 – 34 vuotta	13	28	25	1	52	53	81
35 – 44 vuotta	16	19	42	2	63	43	84
45 – 64 vuotta	28	11	60	3	81	35	90
65 – 74 vuotta	42	8	54	2	83	20	90
Sukupuoli:							
Naiset	23	18	34	2	61	40	81
Miehet	16	22	40	2	64	43	85

Lähde: Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto. (Tiedot perustuvat päiväkirjatutkimukseen, jonka otos oli 1258 henkeä ja vastausprosentti 61.)

3.9 Radion kuuntelu-aika keskimääräisenä päivänä¹⁾ vuosina 1976 – 1990

	1976	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	T.min./päivä							
YLE 1-verkko ²⁾	1.29	1.04	.29	.35	.34	.34	.29	.23
YLE 2-verkko ³⁾45	1.04	1.23	1.36	1.54	1.37	1.18	.24
YLE 3-verkko ⁴⁾06	.06	.09	.13	.23	1.20
YLE 4-verkko ⁵⁾01	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.02
YLE yhteensä	2.15⁷⁾	2.08⁷⁾	1.59	2.18	2.38	2.26	2.11	2.09
Yksityiset paikallisradioasemat ⁶⁾ ..	–	–	..	0.6	.16	.26	.44	1.09
Kaikki yhteensä	2.15	2.08	..	2.25	2.54	2.52	2.55	3.19

1) Tiedot loppusyksyltä; 1986 tiedot maaliskuulta.

2) Vuoteen 1985 Yleisohjelma, vuodesta 1985 1-verkko, kesäkuusta 1990 Ylen Ykkönen.

3) Vuoteen 1985 Rinnakkaisohjelma, vuodesta 1985 2-verkko, kesäkuusta 1990 Radio Mafia.

4) Kesäkuusta 1990 lähtien Radio Suomi.

5) Ruotsinkielinen täyden palvelun ohjelmakanava.

6) Yksityinen paikallisradiotoiminta alkoi keväällä 1985.

7) 1-verkko, 2-verkko ja 4-verkko.

Lähteet: Erja Erholm: Radio-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 1/1987, D 4/1988, D 1/1989, D 1/1990, Tutkimusmuistio 1/1991. (Tiedot perustuvat päiväkirjatutkimuksiin, joiden otantakriteerit ovat jonkin verran vaihdelleet eri vuosina.)

3.10 Radion kuuntelu-aika väestöryhmittäin keskimääräisenä päivänä syksyllä 1990

Väestöryhmä	Ylen Ykkönen	Radiomafia	Radio Suomi	Yle ruots	Yle yhteensä	Yksit. paikallisradiot	Kaikki yhteensä
	T.min./päivä						
Keskim. pñä	.23	.24	1.20	.02	.47	1.09	3.19
Koulutus:							
Kansakoulu/kansalaiskoulu36	.17	2.37	.02	3.33	.58	4.31
Peruskoulu/keskikoulu15	.24	1.02	.02	1.43	1.21	3.05
Yo./opisto/korkeak.22	.35	.40	.02	1.39	1.02	2.42
Ikä:							
9 – 14 vuotta08	.18	.08	.01	.35	.31	1.05
15 – 24 vuotta04	.41	.12	.02	.59	1.08	2.07
25 – 34 vuotta09	.39	.27	.02	1.17	1.37	2.54
35 – 44 vuotta16	.24	1.35	.01	2.16	1.21	2.37
45 – 64 vuotta37	.13	2.37	.02	3.29	1.04	4.33
65 – 74 vuotta	1.14	.06	2.16	.03	3.39	.45	4.24
Sukupuoli:							
Naiset30	.23	1.15	.02	2.10	1.08	3.17
Miehet15	.26	1.26	.02	2.09	1.11	3.21

Lähde: Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto. (Tiedot perustuvat päiväkirjatutkimukseen, jonka otos oli 1258 henkeä ja vastausprosentti 61.)

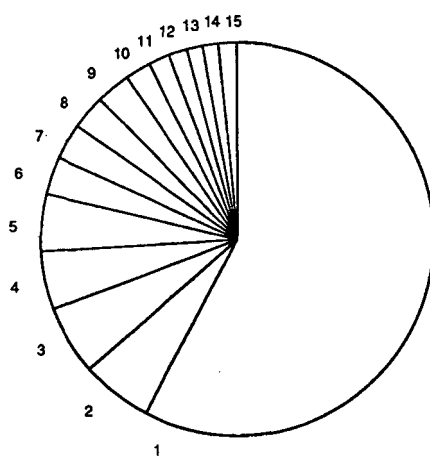
3.11 Yleisradion valtakunnallisen radio - ohjelmiston¹⁾ jakautuminen eri ohjelmatyyppeihin vuosina 1976 – 1989

Ohjelmatyypit	1976	1980	1982	1984	1986	1988	1989
	%						
Uutiset	7	6	7	7	7	5	5
Sää tiedotukset	4	2	2	2	2	2	1
Ajankohtaisohjelmat	8	8	8	9	7	7	8
Yleissivistävät ohjelmat	8	4	4	4	5	5	4
Kulttuuri ohjelmat	2	5	7	5	7	5	5
Opetusohjelmat	3	3	4	4	3	3	2
Praktiset ohjelmat	4	4	5	4	4	4	3
Uskonnolliset ohjelmat	3	3	2	2	2	2	1
Radioteatteri	2	2	2	3	2	2	2
Vakava musiikki	18	18	19	19	18	15	19
Kevyt musiikki	25	25	24	21	21	19	16
Puhemusiikkiohjelmat	13	10	9	12	11	21	25
Puheviihde	1	3	3	4	3	3	4
Urheilu	1	1	0	1	4	2	4
Lastenohjelmat	1	4	4	4	4	3	2
Alueohjelmat	3	..
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100

1) Sisältää Yleisohjelman ja Rinnakkaisohjelman, vuodesta 1986 1-verkon ja 2-verkon ohjelmistot. Tiedot perustuvat otosviikkoihin, kevään 1990 kanavaprofiloinnin jälkeen ohjelmatyypikartoituksia ei ole tehty.

Lähteet: Erja Erholm: Radio-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 1/1987, D 1/1989, D 1/1990.

KUVIO 3.7. Paikallisradioiden ohjelmisto 1988.

	%
1. musiikki	57,8
2. ajankohtaisohjelmat	5,8
3. väljuonnot	5,7
4. uutiset	4,8
5. kontaktiohjelmat	4,7
6. tiedotukset	3,1
7. kulttuuri	3,0
8. asia- ja dokumentti	2,8
9. mainokset	2,8
10. viihde	2,1
11. urheilu	1,8
12. äänitunnukset	1,5
13. myyty aika	1,3
14. palveluohjelmat	1,3
15. muut	1,5

Lähde: Paikallisradiotutkimus II. Julkaisuja 15/89, Liikenneministeriö

3.12 Eri ohjelmatyyppien kuuntelun osuus yleisradion radio-ohjelmien kuunteluun käytetystä kokonaisajasta keskimääräisenä päivänä valtakunnallisilla kanavilla¹⁾ vuosina 1976 – 1989

Ohjelmatyyppi	Syksy ²⁾						
	1976	1980	1982	1984	1986	1988	1989
	%						
Uutiset	11	9	10	10	11	6	6
Säätiedotukset	5	3	2	2	2	2	1
Ajankohtaisohjelmat	13	12	11	12	10	12	13
Yleissivistävät ohjelmat	5	2	3	3	4	3	3
Kulttuuriohjelmat	1	2	2	2	4	4	3
Opetusohjelmat	0	1	1	1	1	2	1
Praktiset ohjelmat	3	4	5	4	4	4	4
Uskonnolliset ohjelmat	5	3	3	3	2	2	2
Radioteatteri	2	2	2	1	1	2	1
Vakava musiikki	5	6	6	5	5	5	8
Kevyt musiikki	31	30	32	29	24	21	19
Puhemusiikkiohjelmat	20	15	14	18	17	22	26
Puheviihde	0	6	6	8	5	5	7
Urheilu	0	0	0	1	6	2	3
Lastenohjelmat	1	5	3	3	4	3	3
Alueohjelmat	3	..
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100

1) Yleisohjelma ja Rinnakkaisohjelma. Vuodesta 1986 1-verkko ja 2-verkko.

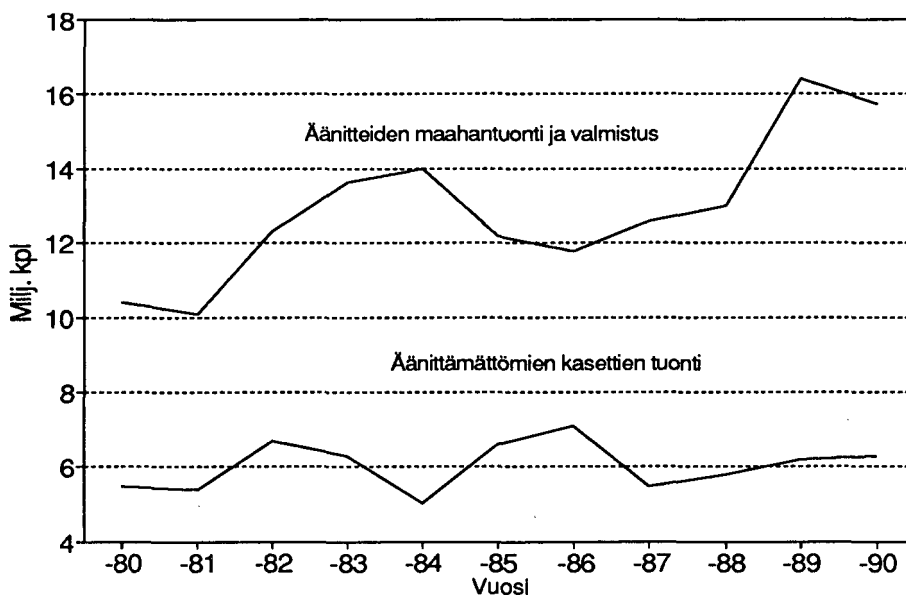
2) Vuoden 1986 tiedot maaliskuulta.

Lähteet: Erja Erholm: Radio-ohjelmien seuraamistutkimukset, Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto, B 1/1987, D 1/1989, D 1/1990.

4 Äänitteet

Äänitemarkkinoiden pitkään jatkunut kasvu taittui pariksi vuodeksi 1980-luvun puolivälissä, mutta sen jälkeen kasvu on jälleen jatkunut (taulukko 4.5). Parin viime vuoden aikana maassamme on valmistettu tai maahan on tuotu noin 16 miljoonaa äänitettä vuodessa. Vuosikymmenen alussa määrä oli noin 10 miljoonaa äänitettä. Äänitteiden ohella maahan tuotiin noin kuusi miljoonaa äänittämättömää kasettia vuodessa. Äänittämättömien kasettien tuontimäärä on säilynyt suurin piirtein samalla tasolla koko 1980-luvun ajan. (Kuvio 4.1.)

KUVIO 4.1. Äänitteiden ja tallentamattomien äänikasettien tuonti 1980 - 1990.

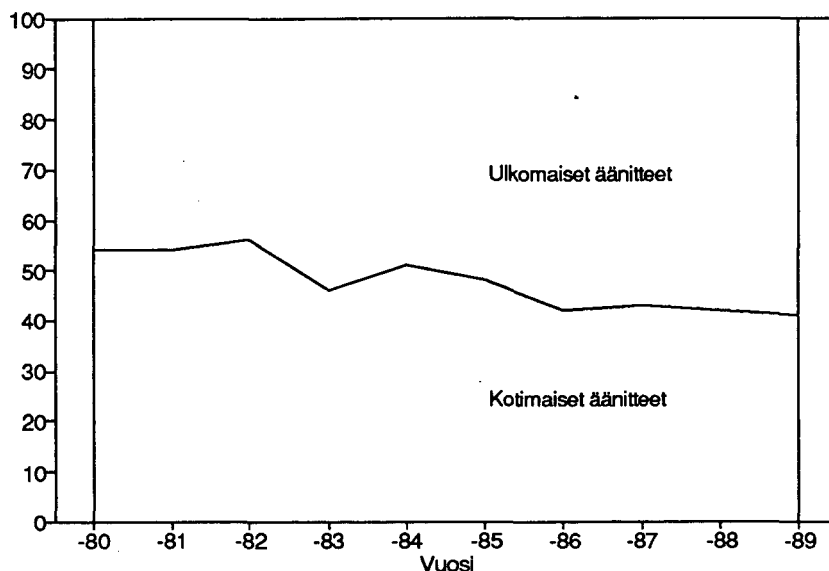
Lähde: ks. taulukko 4.1

Suomessa on vuosittain julkaistu lähes 2 000 kotimaista äänitenimikettä ja 2 000 kappaleen raja jopa ylitettiin vuonna 1986. Luvuissa ovat mukana myös vanhempien äänitteiden uusintajulkaisut. Kasettien osuus kotimaisesta nimike-tuotannosta ja äänitteiden valmistuksesta on ollut selvästi suurin koko 1980-luvun ajan. (Taulukot 4.3 & 4.4.)

Vuonna 1989 äänitteitä myytiin kaikkiaan noin 560 miljoonalla markalla. Suomen äänitemarkkinat ovat perinteisesti jakautuneet suhteellisen tasan kotimaisten ja ulkomaisten äänitteiden myynnin kesken. 1980-luvun jälkipuoliskolla ulkomaisten äänitteiden myynti on kuitenkin jatkuvasti ylittänyt kotimaisten äänitteiden myynnin arvon. (Kuvio 4.2.)

Silti kotimaisilla äänitteillä on edelleen keskeinen sija äänitemarkkinoilla. Niiden suurta merkitystä osoittaa sekin, että kaikkien aikojen myydyimpien pitkäsoittolevyjen listoilta löytyy yksitoista suomalaista mutta vain yksi ulkomainen 100 000 kappaleen myyntiin yltänyt äänite. (Taulukko 4.9.)

KUVIO 4.2. Äänitemyyntin jakautuminen 1980 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 4.5

Kasetti on hallinnut koko 1980-luvun ajan kotimaisten äänitteiden markkinoita. Ulkomaisten artistien äänitteet sen sijaan ostetaan yleisimmin vinyylilevyinä tai yhä useammin CD-levyinä. CD-levyjen kappalemääräinen myynti on nopeasti lähestynyt vinyylilevyjen myyntiä. Vuonna 1990 CD-levyjen markkamääräinen myynti lienee ohittanut vinyylilevyjen myynnin. (Taulukko 4.6.)

Lähes neljäsosa suomalaisista kuuntelee tavallisena päivänä omia tai lainaamia äänitteitä. Aikaa kuunteluun kuluu keskimäärin runsaat parikymmentä minuuttia. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat erityisen aktiivinen äänitteiden kuuntelijaryhmä. 15-24-vuotiaista yli puolet kuuntelee tavallisena päivänä levyjä ja kasetteja ja aikaa kuunteluun käytetään yli tunti. (Taulukko 4.8.) Omien levyjen ja kasettien kuuntelun lisäksi tulee radion ja television musiikkiohjelmiston kuuntelu. Musiikilla on keskeinen sija paikallisradioiden ohjelmatarjonnassa. Myös YLE:n eri kanavilla musiikin tarjonta on runsasta. (Vrt. luvun 3 taulukot 3.11 & 3.12; kuvio 3.7).

Kokonaistiedot kirjastojen äänitemateriaalista ja sen käytöstä ovat saatavissa vain vuodesta 1987 lähtien. Tiedot osoittavat ääniteaineiston ja äänitelainojen suhteellisen nopeaa kasvua. Vuonna 1989 yleisillä kirjastoilla oli kokoelmissaan 1,4 miljoonaa äänitettä, joista noin 70 prosenttia oli musiikkiäänitteitä. Musiikkiäänitteitä lainattiin samana vuonna 2,6 miljoonaa kertaa. (Taulukko 4.7.)

Tilastointi

Äänitealan keskeiset tilastolähteet ovat Säveltäjäin tekijänoikeustoimisto Teostory, Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry, tullihallituksen ulkomaankauppatilasto ja Jyväskylän yliopiston kirjasto. ÄKT tilastoi jäsenyritystensä kappale- ja markkamääräisen myynnin ja laatii vuosittain myös arvion äänitteiden kokonaismyynnistä ja sen jakautumisesta kotimaisten ja ulkomaisten äänitteiden kesken. Vielä 1970-luvun puolivälissä ÄKT:n jäsentuottajien osuus koko-

naismyynnistä oli noin neljä viidesosaa. Viime vuosina osuus on ollut reilut 60 prosenttia arvioidusta kokonaisymyynnin arvosta.

Teosto saa tekijänoikeuslain perusteella tiedot kaikista Suomessa valmistetuista musiikkiäänitteistä. Ulkomaankauppatilastosta löytyvät puolestaan tiedot vuosittaisesta äänitetuonnista ja äänittämättömien kasettien tuonnista. Näissä tilastoissa äänitteiden alkuperämaa tarkoittaa maata, jossa ne on teknisesti valmistettu. ÄKT:n tilastoissa alkuperämaa puolestaan tarkoittaa äänitteiden tuotantomaata. Tämä hankaloittaa eri tilastojen rinnakkaista käyttöä. Esimerkiksi kaikki kotimaista tuotantoa olevat CD-levyt esiintyvät toistaiseksi ulkomaankauppatilastoissa ulkomaisina äänitteinä, koska levyt on prässätty ulkomaisissa levyvalmistamoissa. Sama ongelma tulee esiin myös ulkomaisten äänitteiden tilastoinnissa valmistusmaittain. Myös näissä tilastoissa alkuperämaa tarkoittaa äänitteiden teknistä valmistusmaata eikä välttämättä todellista alkuperämaata. Esimerkiksi huomattava osa Yhdysvalloissa tuotetuista äänitteistä on kirjattu Euroopan maisa tai Kanadassa valmistettuihin äänitteisiin.

Täydentävää kirjallisuutta

Gronow, Pekka: *Äänitteet*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

Gronow, Pekka: *Äänilevy*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

Lassila, Juha: *Kultalevyn alkemia*. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisu 6. Jyväskylä 1987.

Lassila, Juha: *Mitä Suomi soittaa?* Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisu 20. Jyväskylä 1990.

Muikku, Jari: *Laulujen lunnaat*. Raportti suomalaisesta äänitetuotantopolitiikasta. Taiteen keskustoimikunnan julkaisu n:o 7. Helsinki 1989.

4.1 Äänitteiden tuonti, valmistus ja tallentamattomien äänikasettien tuonti vuosina 1980 – 1990

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	Milj. kpl										
CD-levyjen maahantuonti ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4	2,7	3,4
Äänilevyjen maahantuonti ¹⁾				5,5	4,8	4,3	4,0	4,5	3,6	4,4	3,5
Musiikkikasettien maahantuonti	5,1	4,1	5,5	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	2,6	3,0
Äänilevyjen valmistus Suomessa					2,8	2,4	2,4	2,3	2,7	2,4	2,0
Musiikkikasettien valmistus Suomessa	5,3	6,0	6,8	6,7	4,9	3,9	3,7	4,0	3,5	4,3	3,8
Äänitteiden valmistus ja tuonti yhteensä ..	10,4	10,1	12,3	13,6	14,0	12,2	11,8	12,6	13,0	16,4	15,7
Äänittämättömien kasettien maahantuonti ²⁾ ..	5,5	5,4	6,7	6,3	5,0	6,6	7,1	5,5	5,8	6,2	6,3

1) Vuoteen 1987 asti CD-levyjen maahantuonti sisältyy äänilevyjen maahantuontiin. (Huom! Myös kotimaiset CD -levyt valmistetaan teknisesti ulkomaisissa levyvalmistamoissa ja sisältyvät maahantuotujen CD -levyjen lukuihin)

2) Vain C-kasetit, muiden kasettien tuonti eri tuontinimikkeellä.

Lähde: Teosto

4.2 Äänitteiden¹⁾ kappalemääräinen tuonti alkuperämaittain²⁾ vuosina 1980 – 1989 ja tuonnin arvo vuonna 1989

Maa	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989		Tuonnin arvo
	%									1 000 kpl	%	1 000 mk
ÄÄNILEVYT												
Tanska	0,1	0,1	0,5	0,4	0,7	0,3	0,4	0,2	–	20	0,5	144
Norja	3,4	4,4	3,8	1,1	0,0	–	0,1	0,3	–	2	0,1	67
Ruotsi	10,9	11,6	13,2	8,0	7,7	6,1	7,5	6,1	8,3	336	7,8	4 305
Saksan ltv.	10,9	17,6	13,1	10,9	14,4	21,9	26,7	26,0	24,0	1 392	32,4	19 029
Itävalta	–	–	–	–	–	–	0,4	0,2	–	–	–	–
Belgia ³⁾	0,0	0,1	0,2	0,7	0,2	1,1	0,3	0,2	0,2	9	0,2	130
Espanja	0,1	0,1	0,4	0,5	0,4	0,2	–	0,2	1,1	24	0,6	373
Ranska	1,5	2,0	1,3	1,4	0,9	0,9	1,0	1,6	0,5	27	0,6	463
Kreikka	0,1	0,1	–	–	–	–	–	–	0,1	–	–	–
Irlanti	0,1	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Italia	0,4	0,4	3,7	4,9	1,3	1,8	1,1	1,6	2,6	46	1,1	532
Alankomaat	10,2	23,4	22,0	25,5	22,4	26,9	28,5	24,3	26,3	1 136	26,4	11 929
Portugali	0,1	0,1	–	0,1	–	–	–	0,1	0,2	–	–	–
Iso-Britannia	15,4	22,6	23,3	36,9	48,0	35,7	24,2	19,4	21,5	832	19,4	12 641
Sveitsi	0,3	–	0,1	0,0	0,0	0,1	1,1	5,2	–	6	0,1	107
Unkari	–	0,2	–	0,1	0,1	–	0,1	–	0,2	–	–	–
Tsekkoslovakia	0,1	0,1	0,1	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–
Neuvostoliitto	0,4	0,3	–	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1	–	–	–
Yhdysvallat	45,1	13,5	14,7	6,3	2,0	3,2	2,8	3,6	7,9	403	9,4	7 188
Kanada	0,5	2,7	2,6	2,5	1,3	1,2	4,1	8,1	5,7	23	0,5	582
Brasilia	0,2	0,1	–	–	–	0,1	–	–	–	–	–	–
Meksiko	–	–	0,0	0,0	–	0,0	–	–	–	–	–	–
Japani	–	0,1	–	0,1	0,4	0,5	1,4	1,1	0,1	–	–	–
Filippiinit	–	0,1	0,8	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–
Hongkong	–	–	0,0	0,3	–	–	–	1,0	0,6	23	0,5	83
Korean tasavalta	–	–	–	–	–	–	–	0,3	–	–	–	–
Australia	–	–	–	–	–	–	–	0,1	0,3	10	0,2	162
Erittelemätön ⁴⁾	0,2	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	8	0,2	167
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	57 902
1 000 kappaletta	3 800	2 900	4 100	4 500	4 800	4 300	4 000	4 500	3 400	4 291		
KASETIT												
Tanska	6,4	10,6	3,5	1,5	7,2	22,8	22,6	5,0	8,8	165	6,1	826
Norja	4,3	3,8	4,6	1,8	–	–	–	0,4	0,2	4	0,1	120
Ruotsi	21,3	17,4	12,6	15,4	13,5	11,4	9,8	9,6	10,5	375	13,9	4 047
Saksan ltv.	8,7	10,1	13,2	12,3	14,6	19,2	16,2	18,0	12,8	370	13,7	4 787
Belgia ³⁾	–	–	0,3	0,4	0,6	0,6	0,8	–	–	–	–	–
Espanja	–	–	1,1	2,9	1,3	0,2	–	–	1,3	29	1,1	272
Ranska	0,3	0,8	0,3	1,2	0,3	0,3	0,2	3,4	0,3	10	0,4	212
Italia	0,8	0,6	4,1	2,7	0,6	3,0	0,6	1,0	4,6	106	3,9	1 059
Alankomaat	14,0	27,6	24,6	29,8	30,7	30,8	25,9	30,3	25,1	917	34,0	6 330
Iso-Britannia	14,9	18,2	19,2	9,5	19,5	5,7	11,4	18,1	25,3	469	17,4	6 131
Sveitsi	5,8	6,4	4,9	10,4	9,2	3,5	7,9	5,3	2,5	25	0,9	387
Yhdysvallat	22,0	3,9	9,3	4,2	1,2	0,9	2,9	0,4	1,6	70	2,6	1 781
Meksiko	–	–	–	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–
Japani	–	0,1	0,2	1,8	1,1	1,6	1,2	1,3	0,2	4	0,2	169
Hongkong	–	–	1,9	5,9	–	–	–	–	1,9	41	1,5	253
Singapore	0,7	–	–	–	–	–	–	–	0,0	–	–	–
Kanada	–	–	–	–	–	–	0,2	3,9	2,1	4	0,2	85
Portugali	–	–	–	–	–	–	–	1,7	1,9	91	3,4	520
Neuvostoliitto	–	–	–	–	–	–	–	0,1	–	–	–	–
Itävalta	–	–	–	–	–	–	–	1,0	0,4	–	–	–
Australia	–	–	–	–	–	–	–	–	0,4	–	–	–
Erittelemätön ⁴⁾	0,8	0,5	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	16	0,6	260
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	27 239
1 000 kappaletta	1 368	1 231	1 353	1 390	1 473	1 505	1 623	1 761	1 833	2 696		

Taulukko 4.2 (jatk.)

Maa	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989		Tuonnin arvo
	%									1 000 kpl	%	1 000 mk
CD-LEVYT⁵⁾												
Itävalta	-	-	-	-	-	-	-	-	9,4	290	10,9	4 373
Belgia	-	-	-	-	-	-	-	-	0,6	9	0,3	114
Sveitsi	-	-	-	-	-	-	-	-	9,1	219	8,2	1 884
Saksan Itv.	-	-	-	-	-	-	-	-	24,0	637	23,9	15 106
Tanska	-	-	-	-	-	-	-	-	5,9	319	12,0	2 566
Espanja	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	9	0,3	158
Ranska	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	57	2,2	937
Iso-Britannia	-	-	-	-	-	-	-	-	18,8	403	15,1	8 013
Italia	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7	14	0,5	248
Alankomaat	-	-	-	-	-	-	-	-	11,6	353	13,3	4 493
Norja	-	-	-	-	-	-	-	-	4,9	1	0,0	59
Portugali	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5	23	0,9	377
Ruotsi	-	-	-	-	-	-	-	-	5,2	152	5,7	2 855
Japani	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7	8	0,3	214
Korean tasavalta	-	-	-	-	-	-	-	-	3,3	23	0,9	289
Kanada	-	-	-	-	-	-	-	-	0,6	12	0,5	215
USA	-	-	-	-	-	-	-	-	2,6	125	4,7	5 196
Australia	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-
Erittelemätön ⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	8	0,3	103
Yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	100,0		100,0	47 200
1 000 kappaletta	-	-	-	-	-	-	-	-	1 446	2 662		

1) Muiden kuin kielenopetukseen tarkoitettujen äänitteiden.

2) Tarkoittaa maata, jossa äänite on teknisesti valmistettu. Tekninen valmistusmaa ei ole välttämättä sama kuin alkuperäinen tuotantomaa.

3) Belgian lisäksi Luxemburg vuoteen 1978 asti.

4) Ulkomaankauppatilastossa yksittäiset maat on nimikkeessä mainittu vain mikäli tuonti niiden osalta on ollut vähintään 20 000 mk.

5) Vuoteen 1987 saakka CD-levyjä ei ole tilastoitu erikseen vaan ne sisältyvät LP-levyihin.

Lähde: SVT 1A: Ulkomaankauppa, Tullihallitus.

4.3 Äänitteiden nimiketutanto Suomessa vuosina 1983 – 1988

Vuosi	Nimikkeitä kpl													
	Singlet ¹⁾		LP-levyt ¹⁾		Kasetit		CD-levyt		Äänikirjat		Avokelanauhat		Yhteensä ²⁾	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
1983	377	21,1	511	28,6	896	50,2	-	-	-	-	-	-	1 784	100,0
1984	392	22,3	510	29,0	837	47,7	-	-	17	1,0	1	0,1	1 756	100,0
1985	380	20,3	489	26,1	981	52,4	-	-	22	1,2	1	0,1	1 872	100,0
1986	390	18,3	571	26,8	1 123	52,7	9	0,4	36	1,7	-	-	2 129	100,0
1987	405	20,8	516	26,5	924	47,5	23	1,2	78	4,0	-	-	1 946	100,0
1988	406	21,6	457	24,3	706	37,5	123	6,5	190	10,1	-	-	1 882	100,0

1) EP-levyt on sijoitettu eri luokkiin koon mukaan: Singlen kokoiset EP-levyt singlelevyihin, LP:n kokoiset LP-levyihin. Maxi-singlet on sijoitettu LP-levyihin.

2) Vuoden 1984 lukuun sisältyy 22 kpl jälkilähetysenä vuodelta 1983. Vuoden 1985 lukuun sisältyy 6 kpl jälkilähetysenä vuodelta 1984.

Lähde: Jyväskylän yliopiston kirjasto.

4.4 Äänitteiden valmistus¹⁾ Suomessa vuosina 1981 – 1989

	Äänitteiden valmistus									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	1 000 kpl									
Kaikki tuottajat:										
Singlejä	82	146	263	233	275	374	406
EP-levyjä	4	13	12	10	20	23	29
LP-levyjä	2 713	2 244	2 130	2 083	2 146	2 037	1 573
Kasetteja	4 923	3 891	3 655	4 007	3 851	4 365	3 817
Yhteensä	5 985	6 790	6 746	7 722	6 294	6 060	6 333	6 292	6 799	5 825
ÄKT:n jäsentuottajat:										
Singlejä	36	77	167	111	132	126	168
EP-levyjä	–	5	–	–	7	8	10
LP-levyjä	1 604	1 503	1 350	1 403	1 396	1 167	935
Kasetteja	2 582	2 474	1 959	2 015	1 756	1 854	1 776
Yhteensä	3 378	3 345	3 762	4 222	4 059	3 476	3 529	3 291	3 155	2 889
Muut nk. "standardituottajat"²⁾										
Singlejä	3	39	59	66	56	70	67
EP-levyjä	–	–	–	–	–	–	–
LP-levyjä	725	496	568	496	502	564	415
Kasetteja	900	601	762	748	664	958	877
Yhteensä	1 635	1 986	1 772	1 628	1 136	1 389	1 310	1 222	1 592	1 359
Nk. "satunnaistuottajat"³⁾										
Singlejä	71	81	35	43	30	37	56	87	178	171
EP-levyjä	3	9	8	4	8	12	10	13	15	19
LP-levyjä	156	138	198	384	245	212	184	248	306	223
Kasetteja	742	1 232	972	1 441	816	934	1 244	1 431	1 553	1 164
Yhteensä	972	1 459	1 212	1 872	1 099	1 195	1 494	1 779	2 052	1 577

1) Kotimaisten tuottajien CD -levyjen tekninen valmistus tapahtuu ulkomaisissa levyvalmistamoissa ja ne eivät sisälly kotimaisiin valmistuslukuihin.

2) Tuottajilla on samoin kuin ÄKT:n jäsentuottajilla Nordisk Copyright Bureaun (NCB) kanssa standardisopimus musiikin tekijänoikeuksien perinnästä.

3) Musiikin tallentamislupa erikseen kullekin äänite-erälle. Vuonna 1990 tallentamislupia myönnettiin noin 1 000 kpl.

Lähteet: Teosto; Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry

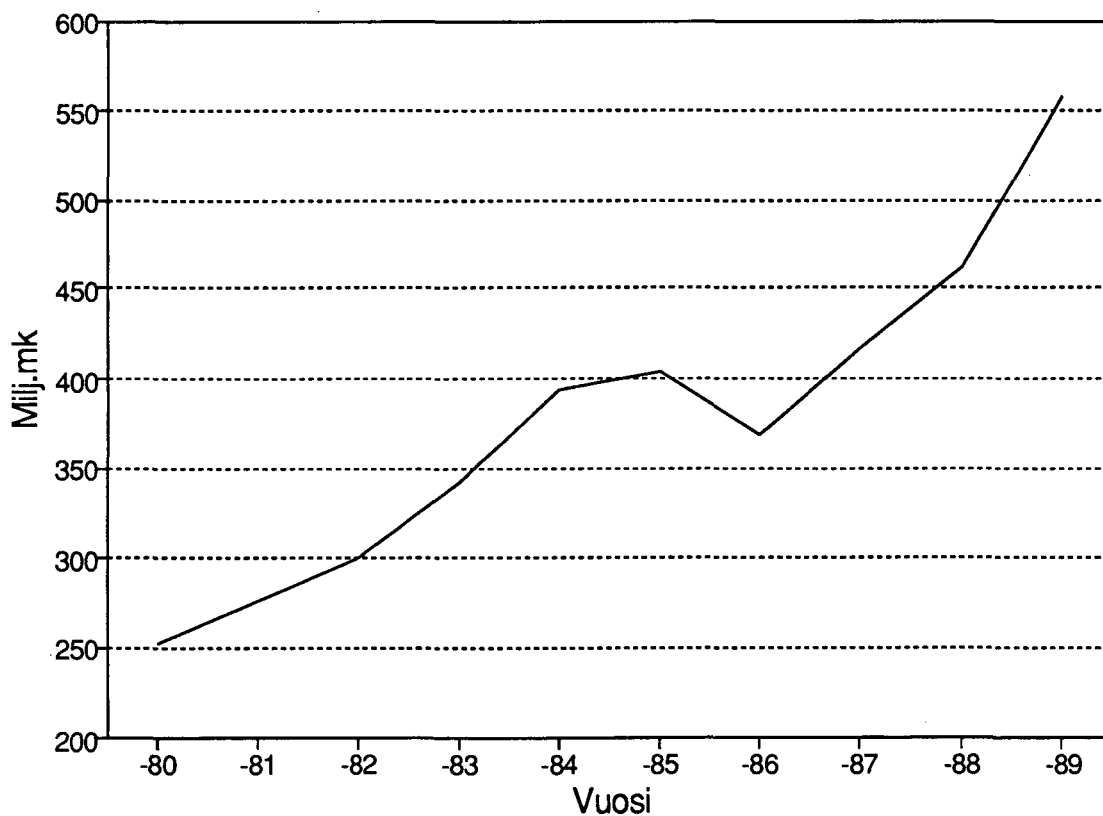
4.5 Äänitteiden kokonaismarkkinat¹⁾ vuosina 1975 ja 1980–1989

	Milj.mk	Kotimaisten äänitteiden	Ulkomaisten äänitteiden
		osuus	osuus
		%	%
1975	99	49	51
1980	252	54	46
1981	277	54	46
1982	300	56	44
1983	343	46	54
1984	393	51	49
1985	404	48	52
1986	368	42	58
1987	417	43	57
1988	462	42	58
1989	558	41	59

1) Luvut ovat arvioita.

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry

KUVIO 4.3. Äänitemyynti Suomessa 1980 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 4.5

4.6 Myynnin¹⁾ jakautuminen eri äänitetyyppien kesken vuosina 1961 – 1990

Vuosi	Levyt			Kasetit			CD-levyt			Yhteensä		
	Koti- maiset	Ulko- maiset	Yh- teensä	Koti- maiset	Ulko- maiset	Yh- teensä	Koti- maiset	Ulko- maiset	Yh- teensä	Koti- maiset	Ulko- maiset	Yh- teensä
	1 000 kpl											
1961	484	564	1 048	–	–	–	484	564	1 048
1965	413	469	882	–	–	–	413	469	882
1970	464	694	1 158	48	66	114	–	–	–	512	760	1 272
1975	1 104	1 292	2 396	1 034	526	1 560	–	–	–	2 138	1 818	3 956
1980	1 158	1 647	2 805	1 424	627	2 051	–	–	–	2 582	2 274	4 856
1981	1 485	1 769	3 254	1 672	692	2 364	–	–	–	3 157	2 461	5 618
1982	1 472	1 724	3 196	1 812	558	2 370	–	–	–	3 284	2 282	5 566
1983	1 223	1 898	3 121	1 827	659	2 486	–	–	–	3 050	2 557	5 607
1984	1 328	1 807	3 135	2 641	644	3 285	–	–	–	3 969	2 451	6 420
1985	1 430	2 144	3 574	2 365	694	3 059	–	–	–	3 795	2 838	6 633
1986	1 177	2 300	3 477	1 764	799	2 563	–	–	–	2 941	3 099	6 040
1987	1 220	2 072	3 292	1 767	822	2 589	34	215	249	3 021	3 102	6 130
1988	1 333	2 002	3 335	1 631	832	2 463	125	555	680	3 089	3 389	6 478
1989	1 066	2 090	3 156	1 825	1 113	2 938	248	901	1 149	3 139	4 104	7 243
1990	1 206	1 846	3 052	2 267	1 341	3 608	525	1 273	1 798	3 998	4 460	8 458

%

1961	46,2	53,8	–	–	–	–	–	–	100,0
1965	46,8	53,2	–	–	–	–	–	–	100,0
1970	36,5	54,6	3,8	5,2	11,4	–	–	–	–	–	–	100,0
1975	27,9	32,7	26,1	13,3	39,4	–	–	–	–	–	–	100,0
1980	23,9	33,9	29,3	12,9	42,2	–	–	–	–	–	–	100,0
1981	26,4	31,5	29,8	12,3	42,1	–	–	–	–	–	–	100,0
1982	26,5	30,9	32,6	10,3	42,9	–	–	–	–	–	–	100,0
1983	21,8	33,9	32,6	11,8	44,4	–	–	–	–	–	–	100,0
1984	20,7	28,2	41,1	10,0	51,1	–	–	–	–	–	–	100,0
1985	21,6	32,3	35,7	10,5	46,2	–	–	–	–	–	–	100,0
1986	19,5	38,1	29,2	13,2	42,4	–	–	–	–	–	–	100,0
1987	19,9	33,8	28,8	13,4	42,2	0,6	3,5	–	–	–	–	100,0
1988	20,6	30,9	25,2	12,8	38,0	1,9	8,6	–	–	–	–	100,0
1989	14,7	28,9	25,2	15,4	40,6	3,4	12,4	–	–	–	–	100,0
1990	14,3	21,8	26,8	15,9	42,7	6,2	15,1	–	–	–	–	100,0

1) Sisältää vain Ääni- ja kuvatalennetuottajat ry:n jäsentuottajien myynnin. Huom! Vielä vuonna 1975 ÄKT:n osuus arvioidusta kokonaismyynnin arvosta oli lähes 85 %. Sen jälkeen osuus on laskenut ja on 1980-luvulla ollut eri vuosina noin 55 – 65 %. Luvut antavat siksi vain likimääräisen kuvan myynnin jakautumisesta eri äänitetyyppien kesken.

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry

4.7 Kirjastojen äänitemateriaali, soittokerrat ja kotilainat vuosina 1985 – 1989

	Äänitteitä		Soittokertoja kirjastoissa (1 000 kpl)	Kotilainoja		
	Musiikki-äänitteitä (1 000 kpl)	Muita äänitteitä		Musiikki-äänitteitä (1 000 kpl)	Kielikursseja	Kirjallisuus-äänitteitä
1985	915	47
1986	861	99
1987	752	327	845	1 835	289	887
1988	843	388	726	2 153	286	1 069
1989	949	446	688	2 576	290	1 352

Lähde: Kouluhallitus, kirjastoinisto/ Opetusministeriö, kulttuuriosasto: Tilastotietoja yleisistä kirjastoista, eri vuosilta.

4.8 Levyjen ja kasettien kuuntelu keskimääräisenä päivänä lokakuussa 1990

	Kuunnelleiden osuus %	Kuunteluun keskimäärin käytetty aika min.
Koko väestö	24	23
Sukupuoli:		
Naiset	24	24
Miehet	23	23
Ikä:		
9 – 14	44	35
15 – 24	58	70
25 – 34	29	26
35 – 44	13	10
45 – 64	7	6
65 – 75	2	2
Koulutus:		
Alempi aste	7	5
Keskiaste	28	31
Ylempi aste	31	29

1) Tiedot perustuvat 9 – 75 -vuotiaiden suomenkielisten keskuudessa tehtyyn päiväkirjatutkimukseen. Otos oli 1 258 henkeä, josta päiväkirjan palautti 61 %.

Lähde: Oy Yleisradio Ab, Tutkimus- ja kehitysosasto.

4.9 Kautta alkojen myydyimmät pitkäsoittoäänitteet (LP-levyt, kasetit, CD-levyt)

Yhtye/Solisti	Äänitteen nimi	1 000 kpl
Kotimaiset:		
Dingo	Kerjäläisten valtakunta	180
Kirka	Surun pyyhit silmistäni	180
Tapio Rautavaara	Reissumiehen taival	140
Topi Sorsakoski	Besame Mucho	136
Irwin	Rentun ruusu	125
Matti ja Teppo	Et voi tulla rajan taa	120
Vesa-Matti Loiri	Eino Leino 1.	112
Matti ja Teppo	Pidä itsestäsi huolta	107
Kirka	Anna käsi	106
Topi Sorsakoski	In Beat	103
Erkki Junkkarinen	Ruusuja hopeamaljassa	100
Dingo	Nimeni on Dingo	100
Eri esittäjiä	Finnhits 2	100
Vesa-Matti Loiri (Kusela)	Naurava kulkuri	92
Eppu Normaali	Kahdeksas ihme	91
Eppu Normaali	Valkoinen kupla	90
Topi Sorsakoski	POP	88
Eppu Normaali	Imperiumin vastaisku	81
Kim Lönnholm	Minä olen muistanut	81
Raptori	Moel	77
Eija Merilä	Konsta Jyihän hengellisiä lauluja	75
Rainer Friman	Linnut	75
Ulkomaiset:		
Baccara	Baccara	102
Bruce Springsteen	Born In The USA	97
Dire Straits	Brothers In Arms	87
Michael Jackson	Thriller	80
Abba	Arrival	80
Abba	Voulez vous	75
Julio Iglesias	14 suosituinta iskelmää	71
Barbara Streisand	Memories	70
Eri esittäjiä	Flashdance	70
Eri esittäjiä	Great Love Songs 2	69
Phil Collins	But Seriously	68
Dire Straits	Money For Nothing	67
Eri esittäjiä	Smash 2	66
Europe	The Final Countdown	65
Abba	Visitors	64
Pet Shop Boys	Actually	62
Jason Donovan	Ten Good Reasons	62
Madonna	Like A Prayer	61
Bon Jovi	Slippery When Wet	59
Sandra	Long Play	59

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry

4.10 Myydyimmät pitkäsoittoäänitteet (LP-levyt, kasetit, CD-levyt) vuonna 1990

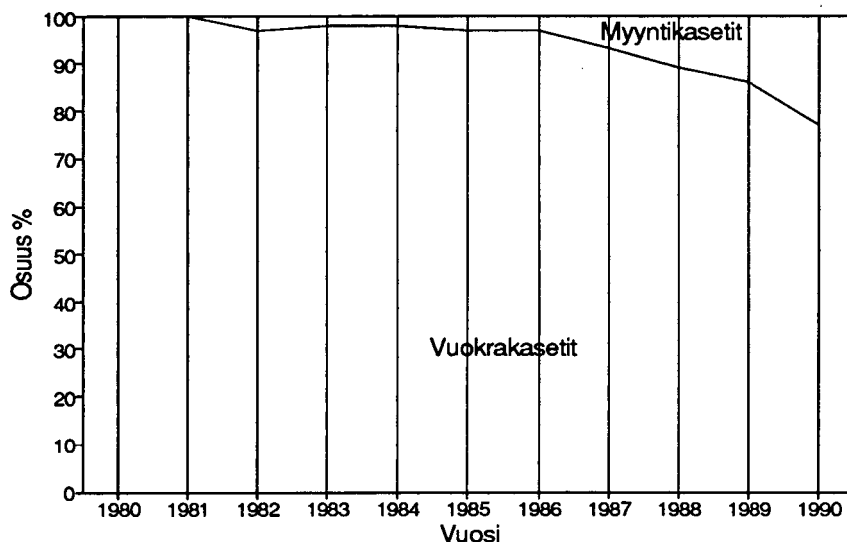
Yhtye/Solisti	Äänitteen nimi	1 000 kpl
Kotimaiset:		
Raptori	Moel	77
Eppu Normaali	Historian suurmiehiä	66
Kirka	Ota lähellesi	66
Tenavatähti '90		58
Arja Koriseva		56
Juha Vainio	Laulaja ja lauluntekijä	46
Ressu		46
Pekka Ruuska	Yhdestoista hetki	42
Juice Leskinen	Sinä	37
Rainer Friman	Se on salaisuus	34
Topi Sorsakoski & Agents	Half & Half	31
Trio Erektus		30
Kolmas Nainen	Hyvää ja kaunista	26
Eri esittäjiä	Suomalainen	25
Juhamatti	Kun rakastunut on	23
Viktor Klimenko	Vapaa kasakka	23
Mc Nikke T	Jos halua saada	21
Miljoonasade	Vain nopeat elävät	21
J. Karjalainen	Keltaisessa talossa	21
Lapinlahden Linnut	Tähdet kertovat	20
Ulkomaiset:		
Synthesizer Gratest 1		57
ZZ TOP	Recycler	45
Eri esittäjiä	Summer Love 2	45
Eri esittäjiä	Great Love songs 3	43
Eri esittäjiä	Hit Attack!	42
Madonna	Immaculate Collection	42
Madonna	I'm Breathless	36
Eri esittäjiä	Smash 8	36
Pet Shop Boys	Behaviour	34
Eri esittäjiä	Powerplay	33
Eri esittäjiä	Smash 7	33
AC/DC	The Razors Edge	31
Synthesizer Greatest Vol.2		29
New Kids On The Block	Step By Step	27
Phil Collins	Serious Hits...Live	26
Gary Moore	Still Got The Blues	25
Eri esittäjiä	Dance Explosion	24
Sinead O'Connor	Nothing Compares	23
The Blues	Eri esittäjiä	22
Tina Turner	Foreign Affair	22

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvataallennetuottajat ÄKT ry

5 Video

Video on Suomessa nimenomaan 1980-luvun ilmiö. Vuosina 1982-84 videotal-
lennemarkkinoiden liikevaihto viisinkertaistui 30 miljoonasta 150 miljoonaan
markkaan. Vuonna 1986 liikevaihto saavutti 200 miljoonan markan rajan, minkä
jälkeen videovuokrauksen kasvu lähes pysähtyi. Vuosikymmenen loppuvuodet
ovatkin olleet videovuokrauksen hitaan kasvun kautta. Samaan aikaan kuitenkin
videotallenteiden myynti, joka pitkään oli hyvin vähäistä, on alkanut nopeasti
kasvaa. Vuonna 1990 myyntikasettien osuus oli jo lähes neljännes liikevaihdosta.
Videotallenteiden liikevaihdosta 235 miljoonaa tuli vuokrakaseteista ja 70
miljoonaa myyntikaseteista vuonna 1990. (Kuvio 5.1. & taulukko 5.3.)

KUVIO 5.1. Videotalennemarkkinoiden liikevaihdon jakautuminen
1980 - 1990.

Lähde: ks. taulukko 5.3

Videotallenteiden maahantuontiyrityksiä on nykyisin nelisenkymmentä kappaletta. 4 - 5 suurinta maahantuojaa ovat kuitenkin alalla keskeisessä asemassa. (Taulukko 5.4.) Ne hallitsevat suurten amerikkalaisten elokuvayhtiöiden videoedustuksia.

Video-ohjelmien vuokraamiseen ja myyntiin kuluttajille erikoistuneilla liikkeillä oli vuosikymmenen lopussa noin 200 toimipistettä. Näiden lisäksi R-kioskeista noin 500 vuokraa tai myy videokasetteja, ja arvioiden mukaan muita videoiden vuokraus- ja myyntipisteitä on lähes 1500 (muuta kioskeja, tavarataloja, kauppoja, huoltoasemia). Kaikkiaan videoiden vuokraus- ja myyntipisteiden määrä näyttää lisääntyneen lähes tuhannella vuodesta 1986 vuoteen 1990. (Taulukko 5.5.)

Tarjolla olevien videonimikkeiden määrä on myös jatkuvasti kasvanut. Nimikemäärä on yli kymmenkertaistunut vajaasta kuudestasadasta yli kuuteen tuhaten vuosina 1982 - 1989. Yhdysvaltalaiset tallenteet hallitsevat markkinoita yli

60 prosentin osuudella. Seuraavaksi eniten tarjolla on englantilaisia nimikkeitä, joiden osuus on kymmenisen prosenttia. (Taulukot 5.6 & 5.7.)

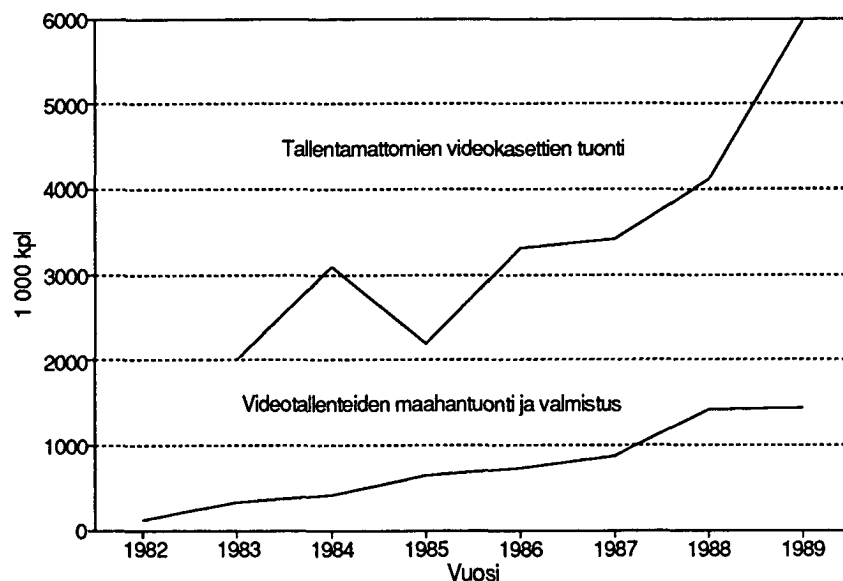
Videotarjonnan painopiste on koko ajan ollut jännitys- ja seikkailuelokuvissa. Vaikka näiden osuus saatavana olevista videonimikkeistä onkin laskenut kymmenisen prosenttia vuosikymmenen alusta, on niitä edelleen noin puolet tarjonnasta. Toiseksi eniten tarjolla on ollut huumori- ja kevyitä viihde-elokuvia. Niiden osuus kaikista nimikkeistä oli noin neljäsos vuonna 1988. Kotimaisten videoiden tarjonnasta huumori ja kevyt viihde on suurin yksittäinen nimikeryhmä. (Kuviot 5.3 & 5.4.)

Myyntivideot poikkeavat selvästi vuokravideoista. Aikuisten elokuvien osuus saatavilla olevista myyntivideonimikkeistä on vain runsas kolmannes. Lasten elokuvia on neljäsos tarjonnasta. Musiikkivideot ovat kolmanneksi suurin nimikeryhmä, joiden osuus on runsas kymmenesosa nimikkeistä. (Kuvio 5.5.)

Videotallennemarkkinoiden jatkuvasta kasvusta huolimatta videonauhureiden käyttö on Suomessa kuitenkin painottunut ohjelmien televisio-ohjelmien nauhoittamiseen ja ajansiirtoon. Kaikissa kolmessa opetusministeriön 1980-luvulla teettämässä videotutkimuksessa (vuosilta 1984, 1986 ja 1989) videon omistavista talouksista yli 70 prosenttia käyttää videotaan pääasiallisesti televisio-ohjelmien nauhoitukseen ja katseluun. Näiden talouksien osuus on myös kasvanut joka tutkimuskerralla muutamalla prosenttiyksiköllä. (Taulukko 5.9.) Yleisimmin televisio-ohjelmien nauhoitetaan elokuvia mutta myös sarjafilmejä nauhoitetaan runsaasti.

Ajansiirron keskeinen merkitys videon käyttömuotona näkyy myös videotallenteiden valmistuksen ja tuonnin sekä tallentamattomien videokasettien tuonnin määrällisessä suhteessa. Vuonna 1989 videotallenteita tuotiin maahan tai valmistettiin/monistettiin Suomessa noin 1,4 miljoonaa mutta tallentamattomia kasetteja tuotiin noin 6 miljoonaa kappaletta. (Kuvio 5.2.)

KUVIO 5.2. Videotallenteiden tuonti ja valmistus sekä tallentamattomien kasettien maahantuonti 1982 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 5.1

Yleisradion jatkuvaan seurantaan perustuvat television katselututkimukset sisältävät myös tietoja videoiden katselusta. Tietojen mukaan tutkimuskaudella 1989-90 videon päivittäinen tavoitavuus oli keskimäärin 9 prosenttia koko väestöstä ja 17 prosenttia siitä osasta väestöstä, jolla on käytössään videonauhuri. Videoväestö katseli videoita keskimäärin 13 minuuttia päivässä. (Tämä keskiarvo on laskettu kaikille niille, joilla on käytössään video; keskimääräinen katseluaika on tietenkin huomattavasti pitempi niiden joukossa, jotka videota kunakin päivänä todella katsovat.) (Taulukko 5.8.)

Videotallenteiden määrä kirjastoissa on kasvanut nopeasti vuosikymmenen loppupuolella. Niiden osuus kirjastojen koko AV-aineistosta on kuitenkin edelleen vähäinen (1,5 % vuonna 1989). Vuonna 1989 kirjastoissa oli lainattavissa hieman alle 20 000 videotallennetta, joita vuoden aikana lainattiin noin 440 000 kertaa. (Taulukko 5.10.)

Tilastointi

Videotallenteiden valmistusta ja monistusta Suomessa tilastoi Säveltäjien tekijänoikeustoimisto Teosto ry. Lukuihin sisältyy ulkomaista alkuperää olevien videoiden monistus Suomessa, jonka osuus on huomattava. Videotallenteiden sekä tallentamattomien videokasettien maahantuontia alkuperämaittain tilastoi tullihallitus.

Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry tilastoi jäsenyritystensä videotallenteiden myynnin ja laatii yhteistyössä videovähittäiskaupan kanssa vuosittain arvion videotallennemarkkinoiden kokonaisliikevaihdosta ja sen jakautumisesta vuokra- ja myyntivideokasettien kesken.

Yleisten kirjastojen tilastot sisältävät tietoja myös kirjastojen videoaineistosta ja sen lainaamisesta.

Opetusministeriön vuosina 1984, 1986 ja 1989 teettämät videotutkimukset ovat keskeinen videon yleistymistä ja katselutapojen kehitystä Suomessa koskeva tietolähde.

Täydentävää kirjallisuutta

Km 1989: 60. *Videotoimikunnan V mietintö*. Opetusministeriö, Helsinki 1989.

Nyman, Lars-Erik: *Kotivideojärjestelmä Suomessa*. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto 1991.

Samola, Juha: *Arkipäiväistyvä video*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

Videotutkimus 1984, 1986, 1989. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1985: 36, 1987: 5, 1990: 1. Helsinki 1985, 1987, 1990.

5.1 Videokasettien tuonti, valmistus ja tallentamattomien videokasettien tuonti vuosina 1982 – 1990

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	1 000 kpl								
Videotallenteiden maahantuonti	116	310	350	390	345	390	415	770	..
Videotallenteiden valmistus Suomessa ¹⁾	-	-	51	239	379	468	992	654	552
Tallentamattomien videokasettien maahantuonti	2 000	3 100	2 200	3 300	3 400	4 100	5 970	7 302

1) Huomattava osa kotimaisesta valmistuksesta on ulkomaisen materiaalin monistusta Suomessa. Sen osuus vaihtelee eri vuosina.

Lähteet: Teosto ry; Tullihallitus; Ulkomaankauppatilastot.

5.2 Videotallenteiden tuonti alkuperäimittäin¹⁾ vuosina 1982 – 1989 ja tuonnin arvo vuonna 1989

Maa	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989		Tuonnin arvo	
	%							Kpl	%	1 000 mk	%
Ruotsi	51,4	46,2	36,2	47,2	68,2	51,4	31,0	160 759	20,9	23 477	29,1
Tanska	0,0	4,3	5,7	0,8	0,9	2,2	2,0	57 010	7,4	12 178	15,1
Norja	-	1,1	1,0	0,0	0,9	0,7	0,2	736	0,1	193	0,2
Saksan Itv.	2,9	2,1	1,9	4,0	3,6	1,4	4,6	17 319	2,3	4 056	5,0
Belgia	-	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,6	722	0,1	214	0,3
Ranska	0,0	0,0	1,0	0,8	1,8	2,9	1,0	821	0,1	217	0,3
Italia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7	295	0,0	311	0,4
Alankomaat	0,0	2,1	1,9	3,2	2,7	10,1	2,3	117 771	15,3	7 641	9,5
Iso-Britannia	25,7	15,1	31,4	24,8	11,8	22,5	36,5	195 386	25,4	9 866	12,2
Sveitsi	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	311	0,0	68	0,0
Yhdysvallat	5,7	2,2	1,9	1,6	4,5	2,9	6,9	22 993	3,0	18 489	22,9
Kanada	-	-	0,0	-	-	0,0	0,0	290	0,0	116	0,1
Japani	8,6	25,8	17,1	16,0	4,5	0,7	1,1	4 677	0,6	665	0,8
Hongkong	0,0	1,1	1,9	-	0,0	0,0	-	187 640	24,4	1 976	2,5
Australia	-	0,0	-	-	0,0	0,0	-	-	-	-	-
Korean tasavalta	-	-	-	-	0,9	2,9	-	-	-	-	-
Neuvostoliitto	-	-	-	-	-	0,0	-	51	0,0	365	0,4
Turkki	-	-	-	-	-	0,7	-	-	-	-	-
Erittelemätön ²⁾	5,7	0,0	0,0	1,6	0,0	1,4	1,3	2 981	0,4	933	1,2
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	769 762	100,0	80 765	100,0

1) Alkuperämaa on maa, jossa äänite on teknisesti valmistettu. Se ei ole välttämättä tallenteen alkuperäinen tuotantomaa.

2) Ulkomaankauppatilastossa yksittäiset maat on nimikkeessä mainittu vain, mikäli tuonti niiden osalta on ollut vähintään 20 000 mk.

Lähde: SVT 1A: Ulkomaankauppa, Tullihallitus.

5.3 Videotallennemarkkinoiden liikevaihto vuosina 1980 – 1990 1)

	Liikevaihto	Vuokrataseista		Myyntikaseista	
	Milj.mk	Milj.mk	%	Milj.mk	%
1980	3	3	100	–	–
1981	10	10	100	–	–
1982	30	29	97	1	3
1983	75	73,5	98	1,5	2
1984	145	142	98	3	2
1985	190	185	97	5	3
1986	205	198	97	7	3
1987	210	196	93	14	7
1988	225	200	89	25	11
1989	255	220	86	35	14
1990	305	235	77	70	23

1) Tiedot perustuvat ÄKT:n ja videovähittäiskaupan yhteisarvioon.

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvataallennetuottajat ÄKT ry

5.4 Suurimmat videotallenteiden levitysyrietykset vuonna 1989

	Liikevaihto Milj.mk
Oy Europa Vision Ab (Rautakirja Oy)	44,5
Fazer Video ¹⁾ (Fazer Musiikki Oy)	33,0
Esselte Video (Esselte Ab)	35,0
Yritysten yhteisösuus video- tallennemarkkinoista	n. 44 %

1) Tilikausi 1.4.89 – 31.3.90.

Lähde: Yritysten vuosikertomukset.

5.5 Videotallenteiden vähittäisvuokraus- ja myyntipisteet vuosina 1986 ja 1990¹⁾

	1986		1990	
	Lkm	%	Lkm	%
Erikoisliikkeet	150	12	200	9
R-kioskit	490	36	500	23
Tavaratalot/marketit	250	20	600	28
Muut ²⁾	400	32	870	40
Yhteensä	1 290	100	2 170	100

1) Luvut ovat arvioita.

2) Muita vuokraus / myyntipisteitä ovat mm. äänite- ja soitinkaupat, radio- ja tv-liikkeet, kirjakaupat ja huoltoasemat.

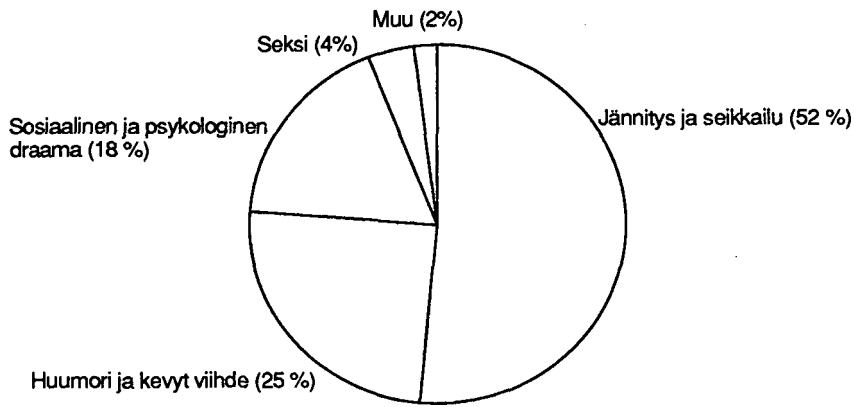
Lähteet: 1986: Rautakirja Oy; 1990: Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry.

5.6 Saatavilla olevien videotallenteiden kokonaismäärät vuosina 1982 – 1989

	Nimikkeitä Kpl
1982	600
1983	1 500
1984	2 500
1985	3 500
1986	4 000
1987	4 500
1988	5 200
1989	6 200

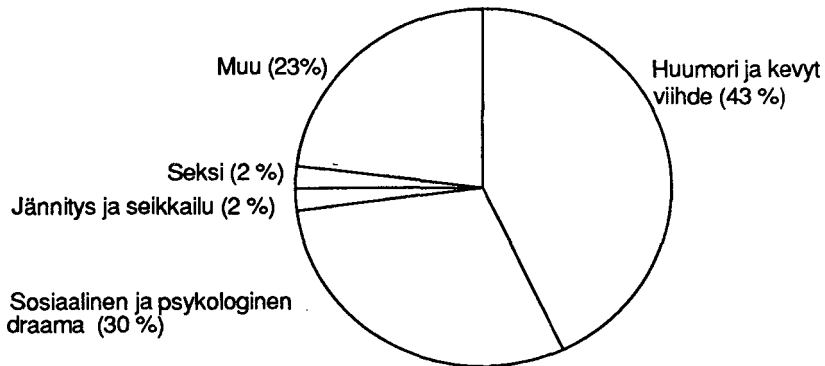
Lähteet: Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry; Valtion elokuva-tarkastamon tarkastusluettelot; Lars-Erik Nyman: Kotivideojärjestelmä Suomessa, julkaisematon pro gradu-työ, Helsingin yliopisto 1991.

KUVIO 5.3. Videotallenteet ohjelmatyypeittäin 1988.

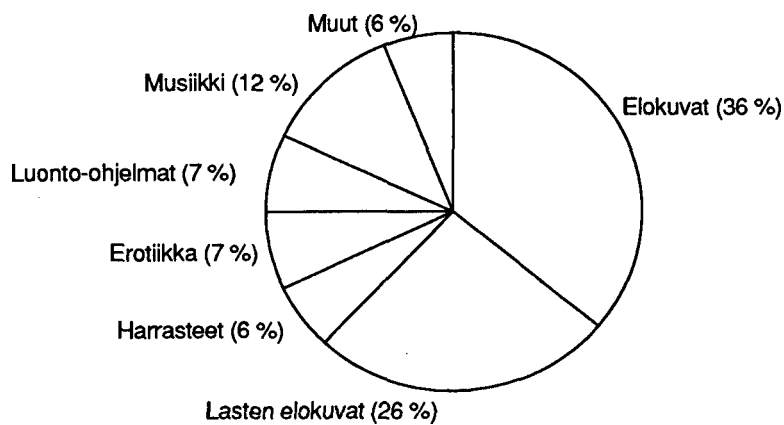
Lähteet: Videolevityksen valvontalautakunta; Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry

KUVIO 5.4. Kotimaiset videotallenteet ohjelmatyypeittäin 1989.

Lähde: Nyman 1991

KUVIO 5.5. Myyntivideot ohjelmatyypeittäin, talvi 1988/89.

Lähde: Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry/ Taloustutkimus Oy

5.7 Tarkastetut¹⁾ videotallenteet alkuperämaan mukaan vuosina 1988 ja 1989

	Nimikkeitä			
	1988		1989	
	Kpl	%	Kpl	%
Yhdysvallat	2 359	67,4	1 834	61,2
Englanti	294	8,4	384	12,8
Ranska	52	1,5	48	1,6
Italia	43	1,3	99	3,3
Saksan Itv	30	0,9	50	1,7
Espanja	4	0,1	7	0,2
Neuvostoliitto	18	0,5	8	0,3
Suomi	96	2,7	93	3,0
Muut pohjoismaat	23	0,6	18	0,6
Yhteistuotannot	140	4,0	116	3,9
Muut	443	12,6	341	11,4
Yhteensä	3 502	100,0	2 998	100,0

1) Lukuihin sisältyvät Videolevityksen valvontalautakunnalle ilmoitetut sekä Valtion elokuvatarkastamon tarkastamat video-ohjelmat.

Lähde: Lars-Erik Nyman, Kotivideojärjestelmä Suomessa, julkaisematon pro gradu-työ, Helsingin yliopisto 1991.

5.8 Videon tavoitavuus ja katseluun käytetty aika keskimääräisenä päivänä vuosina 1987/88 – 1989/90

	1987/88	1988/89	1989/90	1987/88	1988/89	1989/90
	%			min/vrk		
Kaikki:	8	8	9	.06	.06	.07
Videon omistus:						
On video	1713
Sukupuoli:						
Naiset	7	7	8	.05	.05	.07
Miehet	8	9	10	.06	.07	.08
Ikä:						
3 – 9 vuotta ¹⁾	10	10	12	.06	.07	.08
10 – 14 vuotta	12	14	15	.08	.09	.12
15 – 24 vuotta	9	9	10	.07	.07	.07
25 – 34 vuotta	11	13	14	.08	.11	.12
35 – 44 vuotta	9	10	11	.06	.07	.08
45 – 64 vuotta	4	4	6	.03	.03	.04
65 – vuotta	–	1	6	.00	.01	.01
Asuinpaikka:						
Helsingin seutu	8	9	9	.05	.07	.07
Muu Kolmos-TV:n näkyvyysalue ..	10	11	10	.09	.09	.09
Muut kaupungit	9	8	10	.06	.05	.07
Muut taajamat	6	7	8	.05	.05	.07
Maaseutu	5	6	7	.05	.05	.07
Ammatti:						
Maanviljelijät	4	3	5	.02	.01	.04
Työväestö	7	7	9	.05	.06	.07
Alemmat toimihenkilöt	6	7	8	.05	.05	.06
Ylemmät toimihenkilöt	8	8	8	.06	.06	.06
Koululaiset ja opiskelijat	10	11	12	.08	.09	.10

1) Taulukon muissa videon katselua kuvaavissa tiedoissa mukana vain yli 9-vuotiaiden katselu.

Lähteet: Marja Leena Kalkkinen / Heikki Kasari: TV-ohjelmien seuraamistutkimukset. YLE, Tutkimus- ja kehitysosasto, Sarja D 12/1988, 16/1989, 5/1990.

5.9 Videonauhurin pääasiallinen käyttötapa kotitaloustyypeittäin vuosina 1984, 1986 ja 1989

Kotitaloustyyppi	Tv-ohj. nauh. ja katselu sopivamp. ajankoh.	Tv-ohj. nauhoitt. pysyvään käyttöön	Vuokratt. ohjelmien katsominen	Itse kuvattujen ohjelmien katsominen	Muu tai ei tietoa	Yhteensä
	%					
Yhteensä v.1984	71	–	24	3	3	100,0
Yhteensä v.1986	74	–	19	2	5	100,0
Yhteensä v.1989	78	3	14	2	3	100,0
1989:						
Kotitalouden koko						
1 henkilö	69	8	16	2	6	100,0
2 henkilöä	78	3	12	3	4	100,0
3 henkilöä	75	3	18	2	3	100,0
4 henkilöä	83	3	11	1	1	100,0
5 + henkilöä	76	3	19	1	1	100,0
Alle 15-vuotiaita lapsia						
0– 6 vuotiaita	81	3	14	1	1	100,0
7–14 vuotiaita	82	3	12	0	2	100,0
Molempia	84	5	6	3	2	100,0
Ei alle 15-vuotiaita	74	3	17	2	5	100,0
Kotitalouden kuukausitulot						
0 – 4 000 mk	41	14	36	5	4	100,0
4 001 – 6 000 mk	69	2	25	2	3	100,0
6 001 – 9 000 mk	81	2	11	3	3	100,0
9 001 – 12 000 mk	77	3	17	1	2	100,0
12 001 – 15 000 mk	87	4	7	2	0	100,0
Yli 15 000 mk	81	3	11	1	4	100,0
Ei tietoa	72	4	19	2	4	100,0

Lähde: Samola, Juha: Videotutkimus 1989. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1990: 1. Helsinki 1990.

5.10 Yleisten kirjastojen videotallenteet, niiden katselukerrat ja kotilainat vuosina 1985 – 1989

	Videotallenteita 1 000 kpl	Katselukertoja kirjastossa 1 000 kpl	Kotilainoja 1 000 kpl
1985	6,1	..
1986	3,4	..
1987	5,1	4,6	109,3
1988	9,9	5,0	206,1
1989	19,4	4,8	438,0

Lähde: Kouluhallitus/Opetusministeriö: Tilastotietoja yleisistä kirjastoista, eri vuosina.

6 Elokuva

Elokuviissa käyntien määrä Suomessa on myös 1980-luvulla edelleen vähentynyt. Vuonna 1990 käyntikertoja oli enää 6,2 miljoonaa eli 1,25 käyntiä asukasta kohden. Vielä vuonna 1980 suomalaiset kävivät elokuvissa noin 10 miljoonaa kertaa (2,08 käyntiä/asukas). (Taulukko 6.7.)

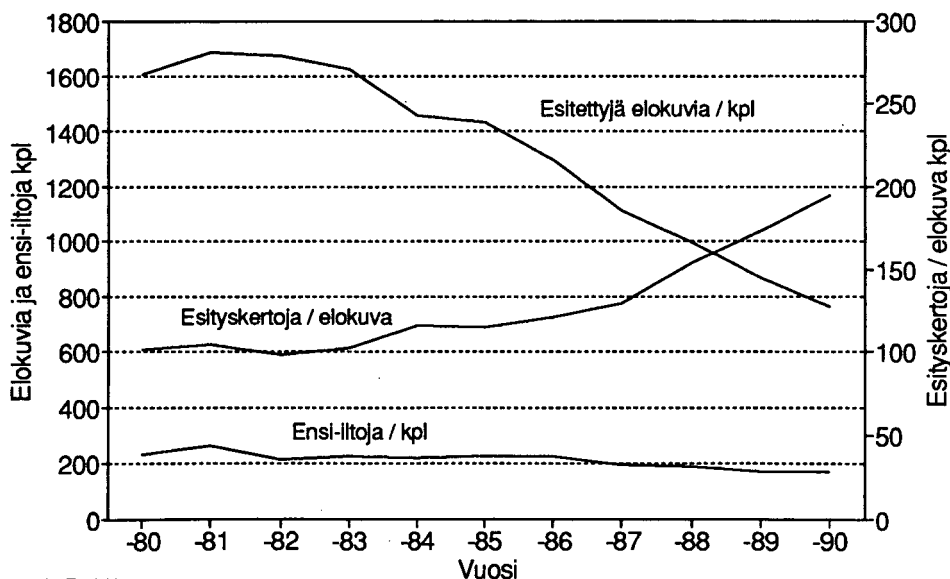
Elokuva-ala on joutunut mukautumaan katsojien vähenemiseen. Elokuvateatterien määrä on laskenut ja elokuvasalien keskikoko on pienentynyt. Levityksessä olevien elokuvien ja ensi-iltaelokuvien määrät ovat laskeneet jyrkästi.

Vaikka elokuvateatterien määrä on vähentynyt, on elokuvasalien määrä kuitenkin pysynyt melkein ennallaan. Varsinkin suuremmissa kaupungeissa yksittäisten elokuvateattereiden tilalle ovat tulleet useamman pienehkön elokuvasalin ryppäät. Samalla elokuvasalien keskikoko on pienentynyt. Istumapaikkojen kokonaismäärä on vähentynyt yli neljänneksellä 1980-luvun aikana. Vuonna 1990 elokuvateattereita oli 264. Elokuvasaleja oli samana vuonna 340, joista kaupungeissa noin 70 prosenttia. Vain kahdessa kaupungissa (Nokia, Raisio) ei ollut lainkaan elokuvateatteria. (Taulukko 6.7.)

Elokuvateattereiden omistus keskittyi vuosikymmenen puolivälissä. Finnkino Oy perustettiin vuonna 1986 jatkamaan kolmen suuren elokuva-alan yhtiön (Oy Kinosto, Adams Filmi Oy ja Oy Savoy Filmi Ab) toimintaa. Näiltä siirtyi Finnkinon omistukseen mm. 135 elokuvateatteria. Osa teattereista on sittemmin lakautettu ja osa on siirtynyt paikallisille omistajille. Vuoden 1991 alussa Finnkinolla oli 86 teatterisalia eli lähes 30 prosenttia saleista. Yhtiö on keskittänyt toimintansa suuriin kaupunkeihin, joiden teatterisaleista se omistaa valtaosan.

Vuoden 1980 jälkeen teatterilevityksessä vuosittain olevien elokuvien määrä on pudonnut puoleen. Vuonna 1990 esitetyjen elokuvien määrä oli alle 800. Myös

KUVIO 6.1. Esitetyt elokuvat, ensi-illat ja keskimääräiset esityskerrat vuosina 1980 - 1990.

Lähde: Taulukko 6.1

ensi-iltojen määrä on huomattavasti laskenut. Vuonna 1980 esitettiin 236 ensi-iltaelokuvaa, mutta ensi-iltoja oli enää 172 vuonna 1990. (Kuvio 6.1.)

Ensi-iltojen määrän vähentyessä yhdysvaltalaisen elokuvien osuus tarjonnasta on edelleen korostunut. Vielä 1980-luvun alussa niiden osuus jäi alle puoleen ensi-illoista. Vuonna 1990 lähes kaksi kolmasosaa ensi-iltaelokuvista oli valmistettu Yhdysvalloissa. Kaikkien muiden tuotantomaiden osuus jäi alle kymmenen prosentin. Niistä ovat viime vuosina olleet keskeisimpiä Suomen lisäksi Iso-Britannia, Ranska ja Neuvostoliitto (Taulukko 6.2.).

Ensi-iltojen ja esitettyjen elokuvien määrät vähenivät erityisen nopeasti 1980-luvun puolivälin jälkeen. Entistä harvempia elokuvia kuitenkin esitetään teattereissa entistä tiiviimmin. Vuosikymmenen aikana elokuvien keskimääräiset esityskerrat ovat lisääntyneet puolella. Vuonna 1990 esityskertoja elokuvaa kohden kertyi noin 200. (Taulukko 6.1.)

Finnkino on myös suurin elokuvien levitystoimisto. Vuonna 1990 sen osuus maahantuoduista ensi-iltaelokuvista oli jo yli 40 prosenttia. Sillä ja kahdella muulla suurimmalla elokuvatoimistolla (Warner Bros Oy ja United Pictures Oy) oli levityksessään yhteensä yli kolme neljäsosaa ensi-iltaelokuvista. (Taulukko 6.3.) Vuoden 1991 keväällä Finnkino laajensi toimintaansa myös elokuvien videotallennelevitykseen hankkimalla omistukseensa alan suurimpiin maahan-tuojiin kuuluvan Oy Nordic Film Group AB:n.

Viime vuosikymmenellä kotimaisten pitkien näytelmäelokuvien ensi-iltoja on vuotta 1981 lukuunottamatta ollut vähintään kymmenen. Huippuvuosi oli 1986, jolloin ensi-iltoja oli 21. Pitkät elokuvat muodostavat kotimaisesta elokuva-tuotannosta näkyvän mutta nimikemäärällä mitaten pienen osan. Esimerkiksi vuonna 1990 Suomen elokuvatarkastamossa tarkastettiin 237 kotimaista elokuvaa (mukaanlukien mm. lyhytelokuvat, mainoselokuvat, trailerit ja videoelokuvat). Televisiossa esitettiin lisäksi lähes 4 000 mainosfilmiä. Niiden määrä on yli kaksinkertaistunut Kolmostelevisiön lähetysten alettua. (Taulukot 6.1 & 6.6.)

Suomalaiselle pitkien näytelmäelokuvien tuotannolle on ominaista pienten ja usein tilapäisluontoisten tuotantoyritysten huomattava osuus. Viiden eniten elokuvia tuottaneen yhtiön osuus oli noin neljännes 1980-luvulla valmistuneista kotimaisista ensi-iltaelokuvista. (Taulukko 6.5.) Finnkino oli 1980-luvun jälkipuolella tytäryhtiönsä National Filmi Oy:n kautta myös yksi suurista kotimaisten elokuvien tuottajista. Suuren budjetin elokuvien tuotanto kotimaisten elokuvien laskevien katsojamäärien kaudella osoittautui kuitenkin tappiolliseksi, ja yhtiö joutui vetäytymään elokuvatuotannosta.

Kotimaisten elokuvien katsojaosuus on 1980 luvulla vaihdellut vuosittain yli 20 prosentista alle 10 prosenttiin. (Taulukko 6.1.)

Television elokuvatarjonta lisääntyi tasaisesti joka vuosi vuoteen 1987 asti. Sittem esitettyjen elokuvien määrä lähes kaksinkertaistui yhdessä vuodessa Kolmostelevisiön aloitettua lähetyksensä. Aivan viime vuosina elokuvien määrä television kolmella pääkanavalla on kuitenkin jonkin verran laskenut. (Taulukko 6.9.) Vuonna 1989 YLE, MTV ja Kolmostelevisio esittivät kaikkiaan 521 elokuvaa. Myös paikallisilla kaapeli- ja satelliittikanavilla esitetään runsaasti elokuvia. Lisäksi tilaajapohjainen Filmnet-kanava lähettää elokuvia 24 tuntia vuorokaudessa.

Televisiossa myös kotimaiset elokuvat lähes teatterimenestyksestä riippumatta keräävät satojentuhansien katsojien yleisön. Suosituimpien elokuvien kokonaiskatsojamäärät ovat viime vuosina olleet 1,5 miljoonan katsojan tuntumassa.

Tilastointi

Suomen elokuväsäätiön vuosittain julkaisema Elokuvatilastot on keskeinen elokuva-alan tilastolähde. Suurin osa elokuvaa koskevista tiedoista on peräisin Elokuvasäätiön tilastoista.

Valtion elokuvatarkastamo tarkastaa kaikki Suomessa elokuvateattereissa tai muuten julkisesti esitettävät elokuvat televisiossa esitettäviä elokuvia lukuunottamatta. Tarkastamo tilastoi tarkastamansa elokuvat.

Televisiossa esitettyjä elokuvia koskevat tiedot on saatu suoraan televisioyhtiöiltä.

Täydentävää kirjallisuutta

Samola, Juha: *Elokuva ja video*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

Uusitalo, Kari: *Elokuvan murros*. Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

6.1 Esitetyt elokuvat ja elokuvanäytännöt vuosina 1980 – 1990

Vuosi	Esitetyjä elokuvia yhteensä	Ensi-iltoja	Kotim. pitkiä näytelmä-elokuvia	Näytäntöjä (1 000 kpl)	Esityskertoja/elokuva	Näytäntöjä/sali	Katsojia/näytäntö	Kotimaisten katsoja-osuus %
1980	1 608	236	10	163,8	101,9	465,4	60,6	15,4
1981	1 686	263	9	176,5	104,7	487,5	53,3	13,7
1982	1 669	214	11	163,9	98,2	459,2	55,2	16,2
1983	1 622	224	12	167,1	103,0	454,1	54,4	11,8
1984	1 455	222	19	167,7	115,3	438,9	45,4	20,0
1985	1 433	224	13	164,6	114,8	435,3	40,7	21,6
1986	1 297	229	21	156,4	120,6	410,6	40,4	22,6
1987	1 115	195	13	144,1	129,2	404,8	45,2	14,7
1988	995	188	10	152,6	153,3	431,0	43,8	11,3
1989	868	171	10	150,3	173,2	437,0	48,2	7,4
1990	762	172	13	148,5	194,9	436,8	41,7	13,9

Lähde: Suomen elokuvaseäitiö: Elokuvatilastot.

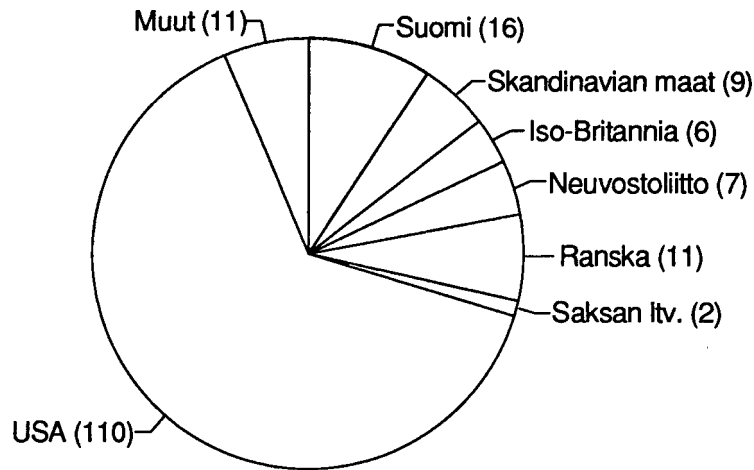
6.2 Elokuviens ensi-illat valmistusmaittain 1950 – 1990

Vuosi	Elokuviens tuotantomaa																			
	Suomi ¹⁾		Skandinavian maat		Iso-Britannia		Italia		Neuvostoliitto		Ranska		Saksan Itv.		USA		Muut		Yhteensä	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%		%
1950	14	3,6	19	4,9	26	6,7	32	8,2	12	3,1	10	2,6	272	70,0	6	1,5	391	100,0
1960	18	5,2	16	4,6	36	10,3	18	5,2	12	3,5	43	12,4	49	14,1	139	40,0	17	4,9	348	100,0
1970	12	5,4	14	6,3	19	8,6	30	13,6	13	5,9	33	14,9	8	3,6	82	37,1	10	4,5	221	100,0
1980	8	3,4	10	4,2	21	8,9	18	7,6	8	3,4	5	2,1	5	2,1	111	47,0	50	21,2	236	100,0
1981	10	3,9	9	3,5	19	7,4	5	1,9	17	6,6	11	4,3	12	4,7	110	42,6	65	25,2	258	100,0
1982	17	7,9	6	2,8	14	6,5	4	1,9	13	6,1	8	3,7	11	5,1	104	48,6	37	17,3	214	100,0
1983	14	6,3	8	3,6	18	8,0	10	4,5	15	6,7	8	3,6	5	2,2	103	46,0	43	19,2	224	100,0
1984	20	9,0	4	1,8	20	9,0	7	3,2	15	6,8	12	5,4	3	1,4	116	52,3	25	11,3	222	100,0
1985	15	6,7	6	2,7	18	8,0	7	3,1	11	4,9	10	4,5	4	1,8	126	56,3	27	12,1	224	100,0
1986	29	12,7	10	4,4	15	6,6	4	1,8	14	6,1	13	5,7	2	0,9	117	51,1	25	10,9	229	100,0
1987	15	8,2	8	4,1	13	6,7	8	4,1	18	9,2	8	4,1	2	1,0	113	58,0	9	4,6	195	100,0
1988	16	8,0	7	3,7	9	4,8	3	1,6	7	3,7	10	5,3	2	1,1	110	58,5	25	13,3	188	100,0
1989	16	7,0	4	2,3	6	3,5	5	2,9	5	2,9	8	4,7	0	0,0	112	65,5	19	11,1	171	100,0
1990	16	9,3	9	5,2	6	3,5	0	0,0	7	4,1	11	6,4	2	1,2	110	64,0	11	6,4	172	100,0

1) Sisältää myös dokumenttielokuvat ja matineaesitykset.

Lähde: STV; Suomen elokuvaääitiö: Elokuvatilastot.

KUVIO 6.2. Elokuviens ensi-illat valmistusmaittain 1990.

Lähde: ks. taulukko 6.2

6.3 Pitkien elokuvien ensi-illat elokuvatoimistoittain vuosina 1981 – 1990

Toimisto	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Yhteensä
Finnkino Oy	0	4	4	5	4	26	71	60	61	73	308
Warner Bros. Oy ...	24	23	21	27	29	28	26	30	39	38	285
United Pictures Oy ..	0	0	19	19	31	18	15	22	22	24	170
Kosmos-Filmi Oy ...	20	14	21	16	13	16	18	7	5	7	137
Adams Filmi Oy ¹⁾ ...	28	25	16	24	31	12	0	0	0	0	136
Kinosto Oy ¹⁾	16	16	18	22	26	26	0	0	0	0	124
Europa Vision Oy ...	0	1	18	11	10	16	22	18	9	5	110
Suomi-Filmi Oy	20	23	19	21	8	3	1	0	0	0	95
Tralag Oy	4	9	9	12	10	3	1	1	0	0	49
Cine-Studio Oy	11	13	12	8	4	0	0	0	0	0	48
Gaudeamus Oy	0	4	6	5	4	7	4	4	2	5	41
Cic (UIP)	15	21	4	0	0	0	0	0	0	0	40
Muut toimistot ²⁾	115	54	64	58	50	74	37	46	33	20	549
Yhteensä	253	207	231	228	220	229	195	188	171	172	2 092

1) Adams Filmi Oy ja Kinosto Oy sekä Oy Savoy Filmi Ab yhdistettiin vuonna 1986 Finnkino Oy:hyn. (Savoy Filmi toi maahan yhteensä 14 elokuvaa vuosina 1983 – 1986.)

2) Muita elokuvan maahantuojia on vuosina 1981 – 1990 ollut yhteensä noin 50.

Lähde: Suomen elokuvasäätiö: Elokuvatilastot.

6.4 Valtion elokuvatarkastamon tarkastamat pitkät elokuvat vuosina 1950 – 1989

Vuosi	Ulkomaiset			Kotimaiset			Yhteensä 2)			Leikkaut ³⁾	Kielletyt ³⁾
	Vero- tetut	Vero- vapaat ¹⁾	Yhteen- sä	Vero- tetut	Vero- vapaat ¹⁾	Yhteen- sä	Vero- tetut	Vero- vapaat ¹⁾	Yhteen- sä		
1950 ⁴⁾	346	31	377	27	85	112	373	116	489	48	16
1960	445	25	470	1	17	18	446	42	488	56	48
1970	270	39	309	12	1	13	282	40	322	33	14
1975	284	28	312	5	9	14	289	37	326	48	41
1980	344	8	352	8	5	13	352	13	365	46	14
1981	412	17	429	12	1	13	424	18	442	63	22
1982	356	18	374	12	7	19	368	25	393	48	15
1983	411	16	427	17	4	21	428	20	448	42	18
1984	389	9	398	17	5	22	406	14	420	20	22
1985	411	22	433	36	20	56	447	42	489	24	17
1986	417	24	441	22	2	24	439	26	465	18	6
1987	449	15	464	17	2	19	466	17	483	6	7
1988	354	8	362	8	4	12	362	12	374	28	2
1989	280	7	287	8	4	12	288	11	299	11	3

1) Opetuselokuvia.

2) Pl. kielletyt pitkät elokuvat.

3) Yhteensä pitkät ja lyhyet elokuvat.

4) Vuonna 1950 oli paljon kotimaisten elokuvien uusintatarkastuksia.

Lähteet: Valtion elokuvatarkastamo; Suomen tilastollinen vuosikirja.

6.5 Kotimaisten elokuvien tuotanto yrityksittäin vuosina 1981 – 1990

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	Yhteensä
Villealfa Filmproductions	1	1	1	1	3	1	4	2	3	3	20
Reppufilmi Oy	–	–	2	3	1	4	–	–	1	1	12
Filmituot. Spede Pasanen Oy	–	–	1	2	2	1	2	1	–	–	9
Jörn Donner Productions Oy	–	1	–	3	–	1	2	1	–	1	9
National-Filmi Oy	–	1	1	–	–	0,5 ¹⁾	–	3	1	2	8,5
Produktion Visa Mäkinen	1	1	1	2	1	1	–	–	1	–	8
Skandia Filmi Oy	–	–	–	1,5 ¹⁾	–	4	2	–	–	–	7,5
Filminor Oy	1	–	–	1	–	1	1	1	0,5 ¹⁾	2	7,5
Funny Films Oy	2	1	–	–	–	1	–	–	–	–	4
Sateenkaarifilmi Oy	1	1	2	–	–	–	–	–	–	–	4
Oy Kinosto	0,5 ¹⁾	0,5 ¹⁾	1	1	–	1	–	–	–	–	4
Taideteollinen korkeakoulu	1	–	–	–	1	1	–	1	–	–	4
Kinotuotanto Oy	–	–	–	–	–	1	1	–	2	–	4
Elovalkia Oy	–	–	–	1	–	–	0,5 ¹⁾	–	1	1	3,5
Muut valmistajat ²⁾	6,5	10,5	4	4,5	7	11,5	1,5	6	2,5	6	60
Yhteensä	14	17	13	20	15	29	14	15	12	16	165

1) Valmistettu yhteistyössä toisen yrityksen kanssa.

2) Yhteensä 47 korkeintaan 3 elokuvaa vuosina 1981 – 1990 tuottanutta yritystä.

Lähde: Suomen elokuvasäätiö: Elokuvatilastot.

6.6 Vuosina 1970 – 1990 tarkastetut kotimaiset elokuvat

Vuosi	35 mm:n elokuvia				16 mm:n elok.	8 mm:n elok.	Video-elok.	Kuva-levyjä	Yhteensä	MTV:n main. elok.	Kolmos-tv:n main. elok.
	Pitkiä elok. ¹⁾	Lyhyt-elok.	Mainos-elok.	Elok. mainok-sia							
1970	13	57	141	14	82	17	–	–	324	969	–
1975	7	34	128	5	91	26	–	–	291	1 068	–
1980	10	18	162	12	104	9	–	–	315	1 448	–
1981	12	19	145	14	97	15	5	–	307	1 553	–
1982	17	23	120	16	88	60	8	–	332	1 496	–
1983	16	18	88	16	107	24	12	–	281	1 559	–
1984	23	21	89	20	57	20	57	–	287	1 817	–
1985	32	20	60	19	101	5	95	–	332	1 832	–
1986	32	12	48	26	64	10	149	–	341	1 788	–
1987	21	19	61	13	58	24	203	–	399	2 086	110
1988	11	16	62	7	43	17	62	–	218	1 545	1 157
1989	13	21	51	15	59	4	77	5	245	1 621	2 115
1990	16	13	67	12	44	1	84	–	237	1 622	2 346

1) Sisältää pitkien näytelmäelokuvien lisäksi pitkät dokumenttielokuvat.

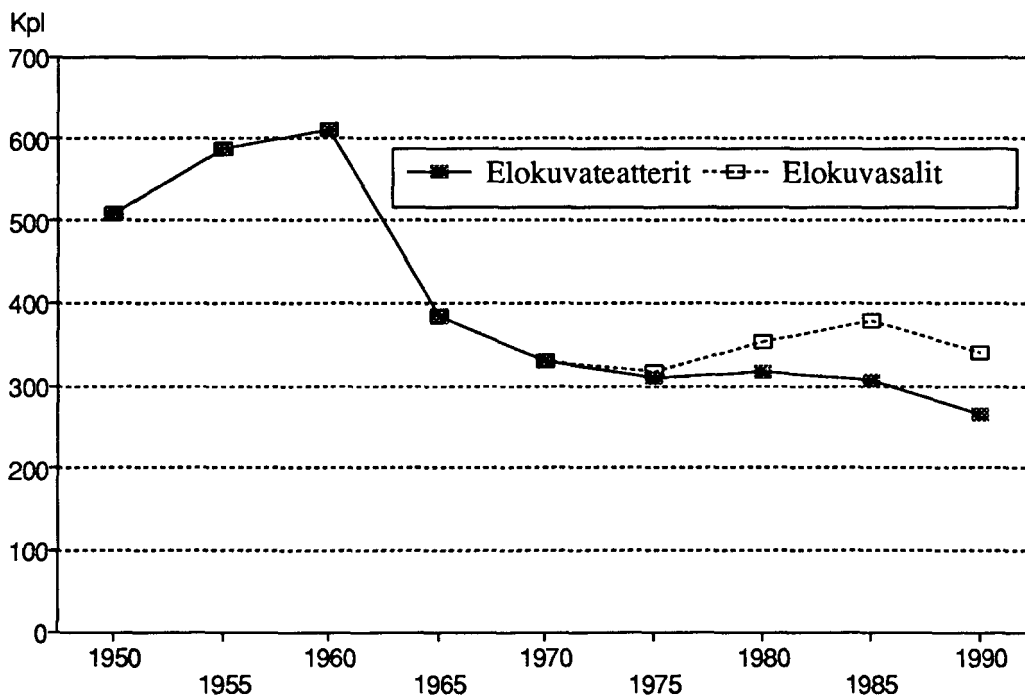
Lähde: Suomen elokuvasäätiö: Elokuvatilastot.

6.7 Elokuvateattereiden lukumäärä, kaupunkiteattereiden osuus, istumapaikat, elokuvissa käynnit, sekä elokuvalipun keskihinta vuosina 1950 – 1990

Vuosi	Elokuva- teatte- reita	Elokuva- saleja	Elokuva- saleista kaupun- geissa	Kuntia, joissa on elokuvateatteri		Istuma- paikkoja	Näytän- töjä	Eloku- vissa käyntejä	Käyntejä asukasta kohti	Elokuva- lipun keski- hinta
	Kpl	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	Kpl	Milj. kpl	Kpl	Mk
1950	507	507	34,5	267	48,8	146 600	..	25,7	6,4	..
1955	588	588	31,0	299	54,6	164 700	..	33,6	7,9	..
1960	610	610	33,0	316	57,7	171 000	..	24,6	5,5	..
1965	384	384	42,7	220	40,3	116 400	..	10,9	2,4	..
1970	330	330	45,2	194	37,5	100 700	..	11,7	2,5	2,7
1975	310	317	58,2	178	37,3	95 200	132 800	9,6	2,0	7,4
1980	317	352	70,7	177	38,1	93 700	163 800	9,9	2,1	13,4
1981	312	362	68,2	176	38,2	93 600	176 500	9,4	2,0	15,0
1982	305	357	73,4	178	38,6	88 000	163 900	9,1	1,9	16,4
1983	318	368	71,2	181	39,3	85 400	167 100	9,1	1,9	19,0
1984	312	370	68,6	180	39,0	91 200	167 700	7,6	1,6	22,0
1985	305	378	69,0	184	39,9	88 800	164 600	6,7	1,4	24,6
1986	271	344	71,2	187	40,6	87 100	156 400	6,3	1,3	24,7
1987	256	328	69,8	182	39,5	74 300	144 100	6,5	1,3	20,9
1988	261	344	73,5	183	39,7	69 800	152 600	6,7	1,4	22,7
1989	262	344	75,6	178	38,7	66 612	150 300	7,2	1,5	25,9
1990	264	340	70,6	189	41,1	66 283	148 519	6,2	1,3	29,4

Lähteet: Suomen elokuvasäätiö; Suomen tilastollinen vuosikirja.

KUVIO 6.3. Elokuvateattereiden ja elokuvasalien määrä vuosina 1950 - 1990.

Lähde: taulu 6.7

6.8 Suurimmat elokuvateatteripaikkakunnat vuonna 1990

Elokuvateatteri- paikkakunta	Elokuvateattereita	Elokuvissa käyntejä 1 000 kpl	Osuus kaikista elo- kuvissa käynneistä %	Käyntejä asukasta kohti	Osuus liikevaihdosta %
Helsinki	39	2 303	37,2	4,7	37,3
Tampere	13	462	7,5	2,7	7,4
Turku	13	452	7,3	2,8	7,7
Oulu	11	239	3,9	2,4	3,9
Jyväskylä	5	199	3,2	3,0	3,3
Lahti	7	164	2,6	1,8	2,7
Kuopio	6	140	2,3	1,8	2,3
Vaasa	5	118	1,9	2,2	1,9
Lappeenranta	5	112	1,8	2,0	1,8
Pori	5	106	1,7	1,4	1,8
Yhteensä	109	4 295	69,4	3,2	70,1
KOKO MAA	264	6 194	100,0	1,3	100,0

Lähde: Suomen elokuvasäätiö: Elokuvatilastot 1990.

6.9 Televisiossa esitetyt pitkät elokuvat vuosina 1982 – 1989

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Kotimaisten % osuus vuonna 1989
TV1 ¹⁾	73	83	99	109	109	143	166	133	28
TV2 ¹⁾	90	91	84	104	95	118	97	83	23
MTV	83	91	84	70	95	79	88	86	6
Kolmostelevisio ²⁾	–	–	–	–	30	260	190	219	0
Yhteensä	246	265	267	283	329	600	541	521	12

1) YLE:n tilastokausi alkaa kesäkuun alusta.

2) Kolmostelevisio aloitti lähetykset vuoden 1986 lopulla. Vuoden 1986 luku sisältää joulukuussa esitetyt elokuvat.

Lähteet: Oy Yleisradio Ab; MTV Oy; OY Kolmostelevisio Ab; Elävän kuvan vuosikirja 1990

**6.10 Suomen elokuvakerhojen liiton jäsenmäärä vuosina
1970 – 1989**

Vuosi	Toimivia kerhoja	Henkilöjäsen- määrä ²⁾
1970	53	6 900
1975	163	17 000
1980	228	18 300
1981	232	19 500
1982 ¹⁾	280	24 000
1983	256	24 000
1984	228	25 000
1985	210	25 000
1986	192	25 000
1987	193	25 000
1988	181	25 000
1989	197	22 000

1) Laskentatapa poikkeaa muista vuosista.

2) Arvioitu.

Lähde: Suomen Elokuvakerhojen Liitto SEKL ry.

6.11 20 katsotuinta kotimaista ja ulkomaista elokuvaa vuosina 1972 – 1990

Elokuva	Ensi-iltavuosi	Katsojia
Kotimaiset elokuvat		
Uuno Turhapuro armeijan leivissä	1984	750 965
Maa on syntinen laulu	1973	711 898
Talvisota	1989	627 312
Uuno Turhapuro	1973	613 009
Uuno Epsanjassa	1985	607 939
Tuntematon sotilas	1985	588 943
Uuno Turhapuro menettää muistinsa	1982	572 488
Uuno Turhapuro muuttaa maalle	1986	556 519
Loma	1976	515 277
Viimeinen savotta	1977	497 346
Koeputkiakuinen ja Simon enkelit	1979	490 439
Lottovoittaja UKK Turhapuro	1976	480 083
Professori Uuno Turhapuro	1975	455 739
Uuno Turhapuron aviokriisi	1981	452 656
Ruskan jälkeen	1979	410 339
Häpy endkö-kuinka Uuno Turhapuro sai..	1977	407 877
Täältä tullaan elämä	1980	382 024
Uuno Turhapuron muisti palailee..	1983	381 181
Viu-Hah Hah-Taja	1974	372 274
Jäniksen vuosi	1977	362 533
Ulkomaiset elokuvat		
Yksi lensi yli käenpesän (USA)	1976	820 600
Papillon (USA)	1974	759 301
E.T. The Extra-Terrestrial (USA)	1982	686 724
Kummit (USA)	1972	637 825
Tappajahai (USA)	1975	587 451
Puhallus (USA)	1974	573 052
Tom ja Jerry (USA)	1968	556 663
Octopussy - Mustekala (Iso-Britannia)	1983	534 512
Tuulen viemää (USA)	1950	532 257
Viimeinen tango Pariisissa (Italia-Ranska)	1973	524 857
Kadonneen aarteen metsästäjät (USA)	1981	510 614
Elä ja anna toisten kuolla (Iso-Britannia)	1973	484 865
Tyttö joka tiesi liikaa (USA)	1979	481 821
Erittäin salainen (Iso-Britannia)	1981	469 309
007 Vaaran vyöhykkeellä (USA)	1987	468 377
Clockwork Orange (Iso-Britannia)	1972	466 916
Amadeus (USA)	1984	461 615
Indiana Jones ja viimeinen ristiriita (USA)	1989	454 548
Indiana Jones ja tuomion temppeleitä (USA)	1984	450 049
Saturday night fever (USA)	1978	449 903

Lähde: Suomen elokuvastatistia, Elokuvatilastot 1990

6.12 Vuoden 1990 suosituimmat elokuvat

	Ensi-ilta	Katsojia	Pääsylipputuotto 1 000 mk
Kotimaiset elokuvat			
Talvisota	1989	288 995	11 038
Uunon huikeat poikamiesvuodet maaseudulla	1990	232 397	6 321
Vääpeli Körmy ja marsalkan sauva	1990	69 290	1 983
Ameriikan raitti	1990	54 938	1 618
Ystävät, toverit	1990	33 908	1 169
Tulitikkutehtaan tyttö	1990	32 565	930
I hired a contract killer	1990	30 456	897
Rampe ja Naukkis	1990	26 697	756
Porttikielto taivaaseen	1990	26 578	785
Amazon	1990	16 161	563
Yhteensä		811 985	26 060
Osuus kokonaiskatsojamääristä ja pääsylipputuotoista vuonna 1990 (%)		13,1	14,3
Ulkomaiset elokuvat			
Pretty Woman (USA)	1990	379 306	11 256
Vain kuolleen ruumiini yli 2 (USA)	1990	308 186	10 688
Kuolleiden runoilijoiden seura (USA)	1990	161 383	4 684
Paluu tulevaisuuteen 3 (USA)	1990	155 532	4 565
Musta sade (USA)	1990	147 707	4 380
Syntynyt 4. heinäkuuta (USA)	1990	147 451	4 702
Kuin lintu langalla (USA)	1990	144 085	4 288
Punaisen lokakuun metsästys (USA)	1990	139 681	4 170
Toiset 48 tuntia (USA)	1990	129 969	3 867
Näkymätön rakkaus-ghost (USA)	1990	127 604	3 810
Yhteensä		1 840 904	56 410
Osuus kokonaiskatsojamääristä ja pääsylipputuotoista vuonna 1990 (%)		29,7	31,0

Lähde: Suomen elokuvasäätiö: Elokuvatilastot 1990.

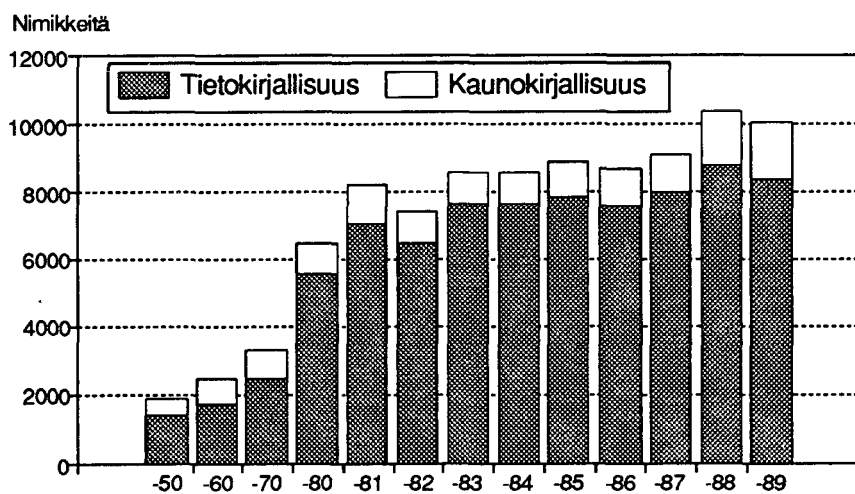
7 Kirjat ja kirjastot

Kirjat

Suomessa julkaistaan paljon kirjoja suhteessa väestön määrään. Vuonna 1988 julkaistujen kirjojen määrä ylitti jo 10 000 nimikeen rajan. Suomen- ja ruotsinkielinen kotimainen kirjallisuus muodostaa noin 70 prosenttia nimikkeiden kokonaismäärästä. Osuus on 1980-luvun aikana hieman laskenut. Käännöskirjallisuuden osuus on viime vuosina ollut 15 prosenttia. Suomessa julkaistaan runsaasti kirjallisuutta myös muilla kuin suomen tai ruotsin kielellä ja muunkielisen kirjallisuuden osuus on jatkuvasti kasvanut. Vuonna 1989 jo lähes viidesosa julkaistuista nimikkeistä (yli 1800 kirjaa) oli muunkielisiä kirjoja. Niitä julkaistaan eniten luonnontieteiden, tekniikan, kansantalouden tai politiikan, lääketieteen ja kielitieteen aloilta. (Taulukot 7.1 & 7.3.)

Tietokirjallisuuden osuus kokonaisnimikemäärästä oli pitkään yli 85 prosenttia. Vuosikymmenen loppuvuosina kaunokirjallisuuden osuus on kuitenkin hieman kasvanut. Vuonna 1989 kaunokirjallisuutta julkaistiin 1 702 nimikettä (17%). (Kuvio 7.1.)

KUVIO 7.1. Kirjallisuuden kokonaisnimiketuotanto 1950 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 7.2

Englanninkielistä kirjallisuutta käännetään suomeksi selvästi eniten. Osuus on 1980-luvulla vuosittain jonkin verran vaihdellut mutta se ei ole laskenut kertaaakaan alle puoleen käännöksistä. (Taulukko 7.5.)

Edellä esitetyissä luvuissa ovat mukana kaikki Suomessa painetut Unescon suosituksen mukaisen kirjan määritelmän täyttävät julkaisut. Mukana ovat varsinaisten kustannusyritysten lisäksi mm. julkaisutoimintaa harjoittavat valtion laitokset, kunnat, järjestöt, tutkimuslaitokset ja nk. omakustanteet. Mukana ovat

myös nk. pienpainatteet (5 - 48-sivuiset julkaisut). Kaikkiaan Suomessa arvioidaan olevan 500 - 600 kustantajaa.

Varsinaisia kirjankustannusyhtiöitä edustavaan Suomen Kustannusyhdistykseen kuului 66 jäsentä vuonna 1990. Ne julkaisevat noin puolet kirjojen kokonaisnimikemäärästä. Vuonna 1990 kolmannes suomenkielisten kustannusyhtysten kustantamista nimikkeistä oli kaunokirjallisuutta (siitä 15 prosenttiyksikköä lasten- ja nuortenkirjoja). Toinen kolmannes oli koulukirjoja ja jäljelle jäävä kolmannes tietokirjoja ja suurteoksia. (Taulukko 7.4.)

Seitsemän pääkustantajan (Gummerus, Karisto, Kirjayhtymä, Otava Tammi, Weilin+Göös, WSOY) osuus Kustannusyhdistyksen jäsenten nimiketuotannosta oli 64 prosenttia ja kappalemääräisestä myynnistä 75 prosenttia vuonna 1990. Myynnistä noin puolet oli koulukirjoja. Muiden tietokirjojen osuus oli viidennes ja loput kolmisenkymmentä prosenttia kappalemyyntistä oli kaunokirjallisuutta. (Taulukko 7.8.)

Viime vuosien aikana pääkustantamot ovat pyrkineet vahvistamaan asemiaan keskinäisillä yrityskaupoilla ja alan omistusjärjestelyillä.

Vuonna 1990 arviolta noin puolet kirjoista myytiin kirjakauppojen kautta. Arvio perustuu Kustannusyhdistyksen tietoihin myynnistä kirjakaupoille ja tukkuliikkeille. Kirjakauppojen osuus on kuitenkin viime vuosina vaihdellut paljon. Kirjakauppojen määrä säilyi 1980-luvulla yli viidessäsadassa. Vuonna 1989 kirjakauppoja oli 536. Näiden lisäksi oli 215 antikvariaattia. (Taulukot 7.6 & 7.7.)

Kirjakerhomyynti, josta vain osa sisältyy Kustannusyhdistyksen myyntitilastoihin, on myös tärkeä kirjojen myyntikanava. Vaikka kirjakerhojen määrä on 1980-luvun alusta pudonnut seitsemästätoista kuuteen, myydään niiden kautta silti noin viidesosa yleisestä kirjallisuudesta. Kirjakerhot ovat lähinnä suurimpien kustantajien omistuksessa.

Myös suurteosten ja kirjasarjojen osamaksumyynti on Suomessa perinteisesti merkittävä kirjojen myyntikanava. Sen osuus oli 17 prosenttia Kustannusyhdistyksen jäsenten myynnistä vuonna 1990. (Taulukko 7.7.)

Kirjastot

Yleisillä kirjastoilla oli kaikkiaan noin 1 400 toimipistettä vuonna 1989. Luvussa ovat mukana kuntien yleisten kirjastojen pääkirjastot, sivukirjastot, laitoskirjastot ja kirjastoautot tai -veneet. Määrä on vähentynyt huomattavasti. Vuonna 1980 toimipisteitä oli vielä noin 1800. Erityisesti sivukirjastojen määrä on vähentynyt. (Taulukko 7.9.)

Kirjastojen toimipisteiden määrä on vähentynyt, mutta kirjavarat ovat karttuneet. 20 miljoonan niteen raja ylitettiin 1970-luvun lopussa. Vuonna 1989 kirjastojen kokoelmissa oli jo lähes 35 miljoonaa kirjaa. Asukasta kohden tämä tekee 7 nidettä. (Taulukko 7.10.)

Lainajien osuus väestöstä on 1980 luvulla edelleen hitaasti kasvanut. Vuonna 1989 osuus kuitenkin laski noin yhdellä prosenttiyksiköllä. Silloin 44 prosenttia väestöstä lainasi kirjoja yleisistä kirjastoista. (Kuvio 7.2.)

Kotilainojen määrä asukasta kohti vuonna 1989 oli 17 nidettä. Jokainen lainaaja lainasi keskimäärin 39 kirjaa. Kirjalainoista oli 44 prosenttia lastenkirjoja, 35 prosenttia aikuisten kaunokirjallisuutta ja 21 prosenttia aikuisten tietokirjallisuutta. (Taulukko 7.10.)

Yleiset kirjastot käyttivät kirjahankintoihin noin 175 mmk vuonna 1989. Samana vuonna yleisissä kirjastoissa työskenteli noin 1 800 kirjastonhoitajaa. Muuta henkilökuntaa oli myös noin 1 800 henkeä.

Tilastointi

Suomessa julkaistujen kirjanimikkeiden tilastoinnista on vuodesta 1954 lähtien vastannut Helsingin yliopiston kirjaston vapaakappaletoimisto, jolle kirjapainot ja julkaisijat toimittavat vapaakappaleet julkaisemistaan kirjoista. Tilastojen luotettavuutta häytti erityisesti 1970-luvulla se, ettei luettelointia aina ehditty suorittaa kokonaisuudessaan vuosittain. Tilanne korjaantui vuonna 1979, jolloin luettelointia hajautettiin myös Jyväskylän ja Turun yliopistojen kirjastoihin. Tilastointiperusteet muuttuivat 1970-luvulla kaksi kertaa. Tämä vaikeuttaa pidemmän aikavälin tarkasteluja.

Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos tilastoi varsinaisia kirjankustannusyhtiöitä edustavan Suomen Kustannusyhdistyksen toimeksiannosta sen jäsenkustantajien nimiketuotantoa, kappalemääristä tuotantoa ja kirjojen myyntiä. Nk. pääkustantajien tiedot ovat kattavia, mutta muita pienempiä kustantajia koskevien tietojen laatu ja kattavuus vaihtelevat.

Kirjojen kustantamista ja myyntiä koskevia toimialakohtaisia tietoja on myös Tilastokeskuksen teollisuustilastossa, tukku- ja vähittäiskaupan myyntitilastossa ja yritysrekisterissä.

Yleisten kirjastojen toiminnasta tehdään kahta eri tilastaselvitystä. Kouluhallituksen valtionaputoimisto hoitaa kirjastojen valtionosuusseurantaan liittyvää tilastointia. Tilasto sisältää lähinnä kustannustietoja ja joitakin kustannusseurannan kannalta oleellisia toimintatietoja. Kuntien kirjastolaitosten toimintatilasto (KITO) sisältää nimensä mukaisesti kirjastojen toimintaa kuvaavia tietoja. Tilastoa ylläpitävät lääninhallitukset ja kouluhallitus.

Täydentävää kirjallisuutta

Brunila, Anne & Uusitalo, Liisa: *Kirjatuotannon rakenne ja strategiat*. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 15. Jyväskylä 1989.

Eskola, Katarina: *Lukijoiden kirjallisuus Sinuhesta Sonja O:hon*. Tammi, Helsinki 1990.

Jokinen, Kimmo: *Ostajat, lukijat, arvioijat, tukijat*. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 5. Jyväskylä 1987.

Niemi, Juhani: *Kirjallisuus*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä*. 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

Uusitalo, Liisa: *Kirjojen kustantamisen rakenne Suomessa*. Teoksessa *Joukkoviestintätalasto*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

Uusitalo, Liisa & Lassila, Juha: *Vanhojen kirjojen kenttä*. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 7. Jyväskylä 1988.

Vakkari, Pertti: *Kirjastolaitos*. Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.), emt.

7.1 Suomessa julkaistu kirjallisuus vuosina 1945 – 1989 (nimikkeiden kokonaismäärä)¹⁾

Vuosi	Kotimainen kirjallisuus				Käännöskirjallisuus				Muunkieliset teokset		Yhteensä		
	Suomenkielinen ²⁾	Ruotsinkielinen	Yhteensä	% kaikista	Suomenoksia	Ruotsinoksia	Yhteensä	% kaikista	Yhteensä	% kaikista	Kpl	%	Näistä ensipainoksia
	Kpl				Kpl				Kpl				
1945	1 514	275	1 789	88,3	148	43	191	9,4	45	2,2	2 025	100,0	..
1950	1 217	232	1 449	76,6	279	16	295	15,6	147	7,8	1 891	100,0	..
1960	1 455	207	1 662	66,7	582	17	599	24,0	232	9,3	2 493	100,0	..
1970	2 083	198	2 281	68,1	822	27	849	25,3	221	6,6	3 351	100,0	..
1980	4 387	342	4 729	72,6	959	56	1 015	15,6	767	11,8	6 511	100,0	6 294
1981 ³⁾	5 578	475	6 053	73,6	1 155	68	1 223	14,9	951	11,6	8 227	100,0	8 008
1982	5 040	449	5 489	73,8	884	65	949	12,8	998	13,4	7 436	100,0	7 213
1983	5 881	526	6 407	74,6	874	85	959	11,2	1 228	14,3	8 594	100,0	8 264
1984	5 892	511	6 403	74,8	892	83	975	11,4	1 185	13,8	8 563	100,0	8 098
1985	6 181	474	6 655	74,5	906	89	995	11,1	1 280	14,3	8 930	100,0	8 358
1986	6 183	446	6 629	76,2	996	97	1 093	12,6	972	11,2	8 694	100,0	7 978
1987	6 320	450	6 770	74,3	971	78	1 049	11,5	1 287	14,1	9 106	100,0	8 397
1988	6 615	457	7 072	68,1	1 458	134	1 592	15,3	1 722	16,6	10 386	100,0	9 585
1989	6 295	430	6 725	66,6	1 420	107	1 527	15,1	1 845	18,3	10 097	100,0	9 365

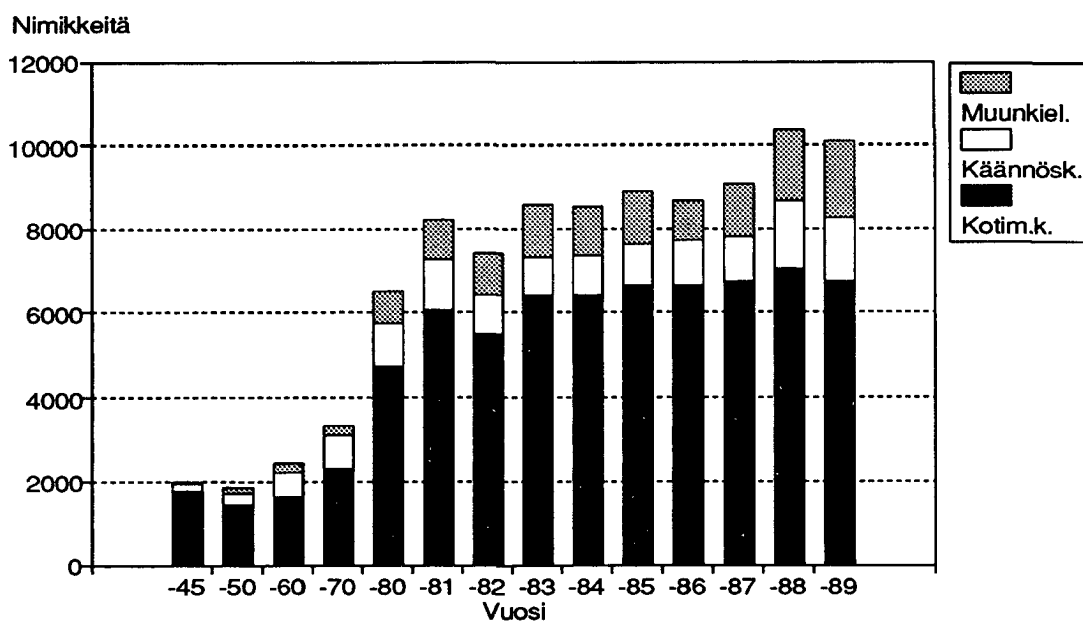
1) Vuodesta 1973 tilastointi perustuu kansallisbibliografian Suomen kirjallisuus alanmukaisen osaston aineistoon. Tilastoinnissa on noudatettu Unescon suositusta ks. Unescon tilastollinen vuosikirja. Vuoteen 1972 saakka pienpainatteet (5–48 sivua) eivät sisällyneet lukuihin. Vuoden 1973 jälkeen osa pienpainatteista (pääasiassa kaunokirjallisuutta) sisältyy lukuihin. Vuoden 1979 jälkeen kaikki pienpainatteet sisältyvät lukuihin.

2) Sisältää myös kaksi- ja useampikieliset kirjat.

3) Uuden vapaakappalelain ja tehostetun tiedotuksen takia saatiin ja luetteloiin paljon edellisten vuosien taannehtivaa materiaalia.

Lähde: Helsingin yliopiston kirjasto, Vapaakappaletoimisto.

KUVIO 7.2. Kirjallisuuden nimikemäärä 1945 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 7.1

7.2 Tieto- ja kaunokirjallisuuden sekä koulukirjojen ja lastenkirjojen kokonaisnimiketuotanto vuosina 1950 – 1989¹⁾

Vuosi	Tietokirjallisuus		Kaunokirjallisuus ²⁾		Yhteensä		Tästä			
							Koulukirjoja		Lastenkirjoja	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
1950	1 391	73,6	500	26,4	1 891	100,0	147	7,8
1960	1 712	68,7	781	31,3	2 493	100,0	224	9,0
1970	2 496	74,5	855	25,5	3 351	100,0	397	11,8	198	5,9
1980	5 590	85,9	921	14,1	6 511	100,0	531	8,2	228	3,5
1981	7 049	85,7	1 178	14,3	8 227	100,0	575	7,0	403	4,9
1982	6 454	86,8	982	13,2	7 436	100,0	450	6,1	118	1,6
1983	7 604	88,5	990	11,5	8 594	100,0	542	6,3	254	3,0
1984	7 610	88,9	953	11,1	8 563	100,0	670	7,8	318	3,7
1985	7 847	87,9	1 083	12,1	8 930	100,0	692	7,7	290	3,2
1986	7 588	87,3	1 106	12,7	8 694	100,0	631	7,3	268	3,1
1987	8 021	88,1	1 085	11,9	9 106	100,0	638	7,0	353	3,9
1988	8 777	84,5	1 609	15,5	10 386	100,0	760	7,3	579	5,6
1989	8 395	83,1	1 702	16,9	10 097	100,0	600	5,9	583	5,8

1) Vuodesta 1973 tilastointi perustuu kansallisbibliografian Suomen kirjallisuus alanmukaisen osaston aineistoon. Tilastoinnissa on noudatettu Unescon suositusta, ks. Unescon tilastollinen vuosikirja. Vuoteen 1972 pienpainatteet (5–48 sivua) eivät sisällyneet lukuihin. Vuodesta 1973 osa pienpainatteista (pääasiassa kaunokirjallisuutta) sisältyy lukuihin. Vuodesta 1979 kaikki pienpainatteet sisältyvät lukuihin.

2) Kaunokirjallisuus sisältää proosan ja lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä runouden.

Lähteet: Helsingin yliopiston kirjasto, Vapaakappaletoimisto; Suomen tilastollinen vuosikirja.

7.3 Suomessa julkaistu kirjallisuus (nimikkelden kokonaismäärä) kirjallisuuslajittain vuosina 1980 – 1989¹⁾

Kirjallisuuden laji	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1989 %	Tästä		
								Suomen- kielisiä	Ruot- sin- kielisiä	Muun- kielisiä
Yleisteokset	297	329	325	384	361	397	3,9	336	26	35
Filosofia, psykologia	165	191	176	188	156	165	1,6	140	1	24
Uskonto	365	360	333	342	382	326	3,2	296	17	13
Sosiologia, tilasto	212	233	211	215	194	196	1,9	150	10	36
Politiikka, kansantalous	564	795	766	807	938	949	9,4	677	48	224
Oikeus, julkinen hallinto	447	625	582	626	771	727	7,2	625	62	40
Sotataito ja -tiede	69	61	56	50	65	76	0,8	68	5	3
Kasvatus	381	533	429	463	597	633	6,3	553	47	33
Kansatiede, kansanrunous	76	98	78	87	72	77	0,8	64	7	6
Kielitiede	264	347	316	319	324	310	3,1	146	27	137
Matematiikka	180	257	219	202	215	208	2,1	96	11	101
Luonnontieteet	507	683	577	744	710	695	6,9	402	28	265
Lääketiede	351	415	396	471	490	520	5,2	311	22	187
Insinööritieteet, tekniikka, teollisuus	614	1 053	1 236	1 131	1 247	1 205	11,9	953	35	217
Maa- ja metsätalous	204	433	372	404	391	335	3,3	289	16	30
Kotitalous	83	121	98	103	114	118	1,2	113	3	2
Liiketalous, liikenne	217	403	461	453	507	499	4,9	425	27	47
Arkkitehtuuri, taide	198	330	326	392	404	438	4,3	384	18	36
Pelit, urheilu	54	98	75	102	124	105	1,0	97	5	3
Kirjallisuuden historia	35	46	58	56	68	70	0,7	52	6	12
Kaunokirjallisuus	921	1 083	1 106	1 085	1 609	1 392	13,8	1 317	72	3
Maantiede, matkailu	79	111	84	92	115	118	1,2	82	14	22
Historia, elämäkerrat	228	325	414	390	532	538	5,3	459	63	16
Yhteensä	6 511	8 930	8 694	9 106	10 386	10 097	100,0	8 035	570	1 492

1) Sisältää myös nk. pienpainatteet.

Lähteet: Helsingin yliopiston kirjasto, Vapaakappaletoimisto ; Suomen tilastollinen vuosikirja.

7.4 Suomenkielisten kirjojen nimiketutanto¹⁾ kirjallisuuslajittain vuosina 1985 – 1990

Kirjallisuuden laji	1985		1986		1987		1988		1989		1990	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
Kotimainen kaunokirjallisuus												
Proosa	352	8,0	282	6,0	306	6,3	295	6,2	287	5,8	307	5,6
Lasten kirjat	118	2,7	153	3,3	137	2,8	128	2,7	150	3,1	158	2,9
Nuorten kirjat	18	0,4	72	1,5	120	2,5	90	1,9	126	2,6	118	2,1
Käännetty kaunokirjallisuus												
Proosa	398	9,1	427	9,1	388	8,0	451	9,5	405	8,2	533	9,9
Lasten kirjat	312	7,1	504	10,7	496	10,2	296	6,3	304	6,2	382	7,1
Nuorten kirjat	102	2,3	109	2,3	123	2,5	156	3,3	169	3,4	132	2,4
Runous, näytelmät	80	1,8	90	1,9	88	1,8	89	1,9	100	2,0	125	2,3
Tietokirjat	1 267	28,9	1 334	28,4	1 416	29,2	1 462	30,9	1 487	30,2	1 707	31,6
Suurteokset	51	1,2	64	1,4	89	1,8	79	1,7	92	1,9	138	2,6
Peruskoulukirjat	870	19,9	878	18,7	810	16,7	900	19,1	904	18,4	858	15,9
Muut koulukirjat	747	17,1	779	16,6	872	18,0	779	16,5	901	18,3	947	17,5
Yhteensä	4 378	100,0	4 692	100,0	4 845	100,0	4 725	100,0	4 925	100,0	5 405²⁾	100,0

1) Suomen Kustannusyhdistyksen tiedusteluun osallistuneiden jäsenkustantajien tuotanto. Jäsenkustantajien lukumäärä saattaa vaihdella vuosittain, 1990 tiedusteluun osallistui 49 kustantajaa 61:sta Suomen kustannusyhdistyksen suomenkielisestä jäsenkustantamosta.

2) Niistä ensipainoksia 2 818 ja uusia painoksia 2 587 vuonna 1990.

Lähde: Suomen Kustannusyhdistys ry/ Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos: Kirjojen tuotantotilasto, eri vuosina.

7.5 Suomessa julkaistu käännöskirjallisuus alkuperäiskielen mukaan vuosina 1981 – 1989

Alkuperäiskieli	1981		1985		1986		1987		1988		1989	
	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%	Kpl	%
Käännökset suomen kielelle												
Englanti	612	53,0	520	57,4	554	55,6	557	57,4	859	58,9	795	56,0
Ruotsi	165	14,3	124	13,7	153	15,4	149	15,3	186	12,8	216	15,2
Saksa	103	8,9	96	10,6	96	9,6	74	7,6	117	8,0	147	10,4
Ranska	68	5,9	43	4,7	49	4,9	61	6,3	68	4,7	63	4,4
Tanska	28	2,4	10	1,1	10	1,0	26	2,7	20	1,4	21	1,5
Venäjä	50	4,3	26	2,9	32	3,2	22	2,3	60	4,1	51	3,6
Norja	31	2,7	22	2,4	21	2,1	13	1,3	20	1,4	16	1,1
Italia	17	1,5	11	1,2	9	0,9	16	1,6	27	1,9	28	2,0
Espanja	9	0,8	6	0,7	7	0,7	8	0,8	17	1,2	20	1,4
Muut ¹⁾	72	6,2	48	5,3	65	6,5	45	4,6	84	5,8	63	4,4
Yhteensä	1 155	100,0	906	100,0	996	100,0	971	100,0	1 458	100,0	1 420	100,0
Käännökset ruotsin kielelle												
Suomi	63	92,6	86	96,6	89	91,8	68	87,2	124	92,5	101	94,4
Englanti	1	1,5	2	2,2	1	1,0	4	5,1	3	2,2	3	2,8
Muut ¹⁾	4	5,9	1	1,1	7	7,2	6	7,7	7	5,2	3	2,8
Yhteensä	68	100,0	89	100,0	97	100,0	78	100,0	134	100,0	107	100,0

1) Sisältää myös käännökset useasta eri kielestä.

Lähde: Helsingin yliopiston kirjasto, Vapaakappaletoimisto.

7.6 Kirjakauppojen ja Rautakirjan kioskien määrä vuosina 1950 – 1988 sekä antikvariaattien määrä vuosina 1980 – 1989

Vuosi	Kirjakauppoja ¹⁾	10 000 asukasta kohti	Rautakirjan kioskeja	Antikvariaatteja
1950	624	1,5	200	–
1955	688	1,6	226	–
1960	729	1,6	293	–
1965	788	1,7	357	–
1970	739	1,6	466	–
1975	603	1,3	618	–
1980	542	1,1	622	161
1981	542	1,1	653	–
1982	548	1,1	694	153
1983	550	1,1	749	–
1984	514	1,1	796	165
1985	520	1,1	832	–
1986	520	1,1	840	189
1987	528	1,1	837	–
1988	535	1,1	823 ²⁾	247
1989	536	1,0	844	215

1) Lisäksi kaupan keskusliikkeiden (EKA, ELANTO, KESKO, SOK, TUKO (ANTTILA)) tavarataloissa oli esim. vuonna 1988 noin 150 kirjaosastoa paperiosastojen yhteydessä. Kirjaosastojen määrä ja laajuus saattaa vaihdella huomattavasti.

2) 1988 Rautakirjan kioskien tilastointi muuttunut, muut myymälät (esim. videopisteet) eivät sisälly kioskien lukumäärään.

Lähteet: Rautakirja Oy; Tilastokeskus, Yritysrekisteri.

7.7 Suomessa kustannetun kirjallisuuden myyntikanavat 1975 – 1990¹⁾

Myyntikanava	Nettomyynti ²⁾							
	1975	1980	1985	1986	1987	1988	1989	1990
	%							
Kirjakaupat	51,0	44,8	49,3	45,9	39,4	38,1	47,3	36,4
Kirjavälitys Oy	6,3	7,1	9,8	10,4	11,5	14,0	13,2	10,0
Muut tukkuliikkeet	5,2	1,3						
Muut (mm. koulutarvikeliikkeet)	2,9	6,4	3,2	7,5	7,3	8,1	2,5	4,4
Osamaksumyynti	28,2	22,6	15,5	14,3	15,1	14,2	14,1	16,8
Muut kanavat ³⁾	6,5	17,8	22,2	21,8	26,7	25,7	22,9	32,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 000 mk	245 000	494 000	763 113	815 095	919 274	938 578	927 554	1 200 049

1) Luvut eivät ole vuosittain täysin vertailukelpoisia, koska tietoja antaneet Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajat eivät ole eri vuosina täysin samoja. Esim. vuonna 1990 tiedusteluun osallistui 52 kustantajaa 66:sta Suomen kustannusyhdistyksen jäsenkustantajasta; tuotantotiedot eivät siis ole täydellisiä, mutta ulkopuolelle jääneiden kustannusliikkeiden tuotanto on kokonaisuuteen nähden vähäinen.

2) Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajien nettomyynti eli kokonaisymyynnin arvosta on vähennetty jälleenmyyjien myyntipalkkio. Eriyppisistä kirjoista myönnetty palkkio vaihtelee ja on kansa- ja peruskoulukirjoilla 6%, muilla oppikirjoilla 25 % ja muulla kirjallisuudella 20 – 42 %.

3) Esim. vuonna 1990 muut kanavat olivat suurusjärjestyksessä: suoramarkkinointi kuluttajille, myynti kunnille, muu jälleenmyynti, myynti kirjakerhoille, muu myynti, myynti Kirjastopalvelulle ja myynti ulkomaille.

Lähde: Suomen Kustannusyhdistys ry/ Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos: Kirjojen tuotantotilasto, eri vuosina.

7.8 Kirjojen myynti¹⁾ kirjallisuusryhmittäin vuosina 1980 – 1990²⁾

Kirjallisuusryhmä	1980		1985		1986	1987	1988	1989	1990	
	1 000 kpl	%	1 000 kpl	%	1 000 kpl	1 000 kpl	1 000 kpl	1 000 kpl	1 000 kpl	%
Pääkustantajat³⁾										
Kaunokirjallisuus	3 030	14,9	3 981	20,9	3 643	3 447	3 669	3 285	3 473	18,6
Lasten ja nuorten kirjat	2 347	11,5	2 085	11,0	1 995	2 326	2 472	2 270	2 263	12,1
Suurteokset			836	4,4	696	622	667	453	855	4,6
Tietokirjat	3 617	17,8	2 387	12,6	2 252	2 694	2 668	2 925	3 124	16,7
Kansa- ja peruskoulukirjat ...	8 974	44,1	7 301	38,4	7 112	7 153	7 116	7 114	6 791	36,4
Muut koulu- ja kurssikirjat ...	2 392	11,7	2 416	12,7	2 348	2 282	2 235	2 216	2 158	11,6
Pääkustantajat yhteensä	20 359	100,0	19 006	100,0	18 046	18 524	18 827	18 263	18 664	100,0
Muut kustantajat yhteensä	2 835	12,2	1 487	7,3	3 533	4 028	4 424	3 706	6 316	25,3
Yhteensä	23 194	100,0	20 493	100,0	21 578	22 552	23 251	21 969	24 980	100,0

1) Suomen Kustannusyhdistyksen jäsenkustantajien ilmoittama myynti.

2) Luvut eivät ole vuosittain täysin vertailukelpoisia, koska tietoja antaneet Suomen kustannusyhdistyksen jäsenkustantajat eivät ole eri vuosina täysin samoja. Esim.vuonna 1990 tiedusteluun osallistui 52 Suomen Kustannusyhdistyksen 66:sta jäsenkustantajasta.

3) Pääkustantajia 7 kpl.

Lähde: Suomen Kustannusyhdistys ry/ Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos: Kirjojen tuotantotilasto, eri vuosina.

7.9 Yleisten kirjastojen pää-, sivu- ja laitospkirjastot sekä kirjastoautot vuosina 1961 – 1989

Vuosi	Pääkirjastoja	Sivukirjastoja	Laitospkirjastoja	Yhteensä	Kirjastoautoja
1961	553	2 280	–	2 833	1
1970	519	2 174	210	2 903	89
1980	464		1 144	1 608	219
1981	461		1 133	1 594	223
1982	461		1 119	1 580	223
1983	461		1 097	1 558	230
1984	461		1 125	1 586	230
1985	461		1 083	1 544	234
1986	461	877	205	1 543	234
1987	461	623	205	1 289	235
1988	461	563	204	1 228	233
1989	460	535	203	1 198	231

Lähteet: Vuoden 1973 kirjastokomitea, Komiteamietintö 1975 : 110;
Suomen tilastollinen vuosikirja; Kouluhallitus/ Opetusministeriö: Tilastotietoja yleisistä kirjastoista, eri vuosina.

7.10 Yleisten kirjastojen lainaajat, kotilainat ja kirjavarat vuosina 1930 – 1989

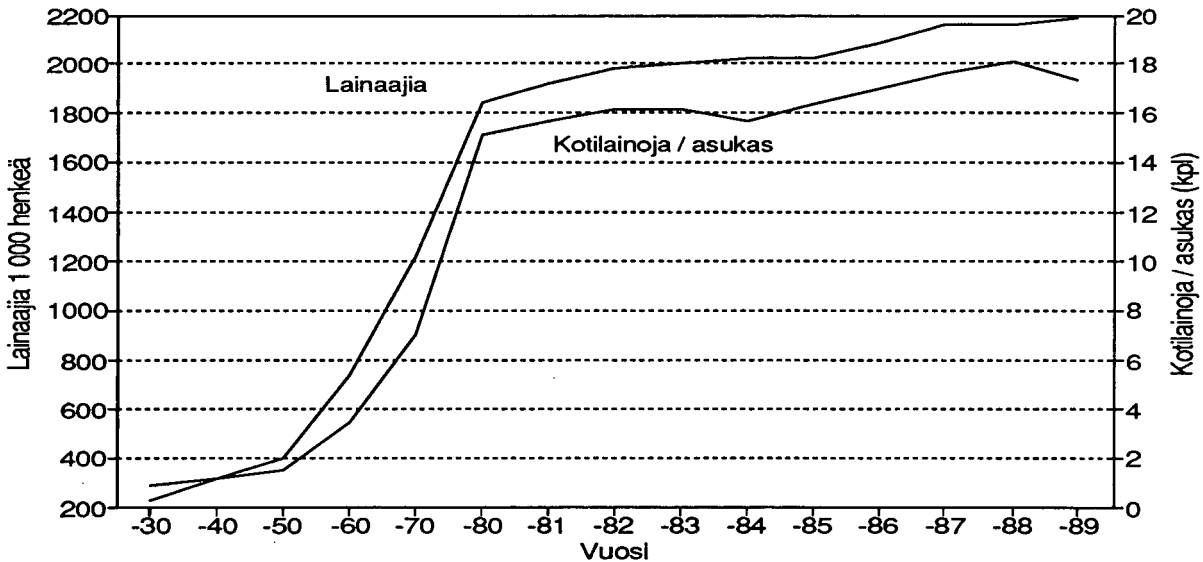
Vuosi	Lainaaaja		Kotilainoja ¹⁾			Sidoksia	
	1 000 henkeä	% väestöstä	1 000 kpl ²⁾	Asukasta kohti	Lainaajaa kohti	1 000 kpl ²⁾	Asukasta kohti
1930	227	6,6	3 175	0,9	14,0	1 358	0,4
1940	320	8,7	4 357	1,2	13,6	2 068	0,6
1950	399	9,9	5 974	1,5	15,0	3 090	0,8
1960	737	16,6	15 300	3,4	20,8	5 847	1,3
1970	1 225	26,6	32 429	7,1	26,5	12 084	2,6
1980	1 842	38,5	72 513	15,1	39,4	23 350	4,9
1981	1 919	39,9	75 352	15,7	39,3	24 881	5,2
1982	1 978	40,9	78 008	16,1	39,4	26 412	5,5
1983	1 999	41,0	78 730	16,2	39,4	27 674	5,7
1984	2 023	41,3	76 545	15,6	37,8	28 917	5,9
1985	2 021	41,2	80 335	16,4	39,8	30 469	6,2
1986	2 084	42,3	83 577	17,0	40,1	30 330	6,2
1987	2 160	43,7	86 985	17,6	40,3	33 004	6,7
1988	2 162	45,2	86 581	18,1	40,0	34 107	7,1
1989	2 191	44,1	85 989	17,3	39,2	34 902	7,0

1) Vuonna 1984 Ahvenanmaan maakunta ei ole mukana.

2) Sisältää myös AV-aineiston lainat.

Lähteet: Vuoden 1973 kirjastokomitea. Komiteanmietintö 1975:110; Suomen tilastollinen vuosikirja; Kouluhallitus/ Opetusministeriö, Kirjastotoimisto, Tilastotietoja yleisistä kirjastoista, eri vuosina.

KUVIO 7.3. Lainaaajat ja kotilainat 1930 - 1989.

Lähde: ks. taulukko 7.10

7.11 Yleisten kirjastojen¹⁾ lainaajat ja kirjallinat vuosina 1985 – 1989

Vuosi	Lainaaaja 1 000 henk.	Lainaaajista		Kirjalainoja 1 000 kpl	Lainoista		
		% aikuisia	% lapsia		Aikuisten tietok. %	Aikuisten kaunok. %	Lasten kirjat %
1985	2 012	73,0	27,0	77 914	20,6	37,3	42,1
1986	2 093	74,0	26,0	80 540	20,6	36,6	42,8
1987	2 149	74,0	26,0	80 067	19,7	35,9	44,4
1988	2 148	73,7	26,3	78 341	20,1	35,3	44,6
1989	2 162	73,9	26,1	76 405	21,1	34,5	44,4

1) Ahvenanmaan maakunta ei ole mukana luvuissa.

Lähteet: Kouluhallitus/ Opetusministeriö: Tilastotietoja yleisistä kirjastoista, eri vuosina.

8 Lehdistö

Suomessa ilmestyi vuonna 1990 kaikkiaan 252 sanomalehteä. Sanomalehdistön kokonaislevikki oli yli 4 miljoonaa kappaletta. Vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyvien nk. päivälehtien levikkiosuus oli 68 prosenttia. Seitsenpäiväisten lehtien osuus oli 47 prosenttia sanomalehtien kokonaislevikistä. (Taulukko 8.1.)

Päivälehtiä ilmestyi 66 kappaletta. Seitsenpäiväisiä niistä oli 27. Päivälehtien määrä on lisääntynyt viidellä ja joka päivä ilmestyvien seitsemällä vuodesta 1980. (Taulukot 8.1 & 8.3.)

Enemmistö sanomalehdistä on kuitenkin päivälehtiä harvemmin ilmestyviä sanomalehtiä (1-3 krt/vk). Näiden lehtien määrä laski vuosikymmenen puolivälissä mutta on jälleen noussut vuosikymmenen alun tasolle (186 lehteä vuonna 1990). Valtaosa korkeintaan kolme kertaa viikossa ilmestyvistä sanomalehdistä on nk. paikallislehtiä. Vuonna 1990 Paikallislehtien Liittoon kuului 168 lehteä. (Taulukot 8.1. & 8.9.)

Nykyisin huomattava osa paikallislehdistä on muiden sanomalehtien omistamia. (Taulukko 8.10.)

Sitoutumattomien lehtien osuus sanomalehdistön kokonaislevikistä on jatkuvasti kasvanut. Vuonna 1989 niiden levikkiosuus oli jo noin kolme neljäsosaa lasketuna 3-7-päiväisten lehtien levikeistä. (Taulukko 8.4.)

Kolme suurinta sanomalehtiyritystä ovat Sanoma Oy, (3 sanomalehteä, jotka ilmestyvät 3-7 krt/vko), Aamulehti-yhtymä (12 sanomalehteä) ja Turun Sanomat-yhtymä (3 sanomalehteä). Näiden kolmen yhtiön osuus 3-7-päiväisten sanomalehtien levikistä oli 42 prosenttia vuonna 1989. (Taulukko 8.6.)

Sanomalehtien suurin kuluerä on tekninen valmistus ja seuraavaksi suurin on toimitus. (Kuvio 8.2.) Toimituksen aineiston osuus sanomalehtien rekisteröidystä palstatilasta on keskimäärin noin kaksi kolmasosaa ja jäljelle jäävä kolmannes on ilmoitusaineistoa. Toimituksen aineiston kolme suurinta ryhmää vuonna 1989 olivat kotimaan aineisto (41%), urheilu (12%) ja radio- ja televisio-ohjelma-aineisto (9%). (Taulukko 8.7.)

Ilmaislehtien määrä on jatkuvasti kasvanut, mutta 1980-luvun puolivälin jälkeen kasvu hidastui. Vuonna 1989 Suomessa ilmestyi 141 ilmaislehteä, joiden kokonaispainos oli 3,7 miljoonaa kappaletta. (Taulukko 8.11.)

Aikakauslehtien kokonaismäärä vaihtelee suuresti rajauksesta riippuen. Helsingin yliopiston vapaakappaletoimiston mukaan Suomessa ilmestyi 4520 aikakauslehteä vuonna 1989. (Taulukko 8.12.) Määrään sisältyvät tässä vähintään kaksi kertaa vuodessa ilmestyvät aikakausjulkaisut. Posti ja Aikakauslehtien Liitto käyttävät tiukempia kriteereitä aikakauslehden määrittelyssä. Ne mm. rajaavat aikakauslehdistön vähintään neljä kertaa vuodessa ilmestyviin lehtiin. Näiden kriteerien mukaan Suomessa ilmestyy noin 1 100 aikakauslehteä.

Suurimmat aikakauslehtien kustantajat ovat Yhtyneet Kuvalehdet-yhtymä, jolle vuoden 1987 lopussa siirtyivät myös Lehtimiehet Oy:n lehdet, Sanoma Oy ja A-lehdet Oy. Ne kustansivat vuonna 1989 yhteensä 58 aikakauslehteä, joiden volyyymi (levikki kerrottuna ilmestymiskertojen määrällä) oli 106 miljoonaa kappaletta vuodessa. (Taulukko 8.13.) Tämä oli 30 prosenttia aikakauslehdistön kokonaisvolyymistä, kun volyymin mittana käytetään Postin jakamien ja Rautakirja Oy:n irtonumeroina myymien aikakauslehtien määrää. (Ks. taulukot 8.17 & 8.19.)

Aikakauslehtiä ryhmitellään eri tavoin. Eräs tapa on jakaa ne yleisölehtiin, mielipidelehtiin, ammatti- ja järjestölehtiin ja asiakas- sekä yrityslehtiin. Yleisölehdet voi edelleen jakaa yleisaikakauslehtiin, naistenlehtiin ja erikoisaikakaus- sekä harrastelehtiin.

Yleisaikakauslehdistä levikiltään suurin oli kerran kuukaudessa ilmestyvä Valitut Palat, jonka levikki vuonna 1990 oli 342 000. Viikkolehdistä suurin oli Seura 282 000 kappaleen levikillä. Kilpakumppani Apu jäi viime vuonnakin toiseksi 269 000 kappaleellaan. (Taulukot 8.14 & 8.15.)

Levikeiltään suurimmat naisten-, erikoisaikakaus- ja harrastelehdet ovat nimiään myöten kotiin keskittyviä. Kotivinkki (levikki 202 000) on noussut Kotilieden (196 000) ohi. Kolmanneksi suurin oli Kodin Kuvalehti (177 000).

Seuraavaksi suurimmat naistenlehdet olivat Anna (161 000) ja Eeva (116 000).

Sarjakuvalehdistä Aku Ankka oli edelleen kaukana kilpailijoitaan edellä 311 000 kappaleen levikillään. Ammatti- ja järjestölehdistä 200 000 kappaleen levikkiin ylsivät KTV:n julkaisema Kunta ja Me (216 000) ja akavalaisten Akava (200 000).

Levikeiltään ylivoimaisesti suurimpia olivat kuitenkin eräät ns. asiakaslehdet. K-kaupparyhmän asiakkailleen jakaman kerran kuukaudessa ilmestyvän Pirkan levikki oli mahtavat 1 659 000. Yli puoleentoista miljoonaa ylsi myös sähkölaistosten asiakaslehti Sähköviesti (1 509 000), joka tosin ilmestyy vain neljä kertaa vuodessa.

Yleisaikakauslehtien kokonaislevikin kehityssuunta on vuodesta 1983 lähtien ollut laskeva, vaikka vuonna 1989 kokonaislevikki nousi. Lehtiryhmistä parhaiten 1980-luvulla selviytyivät erikoislehdet ja asiakaslehdet. Niiden kokonaislevikki on useimpina vuosina kasvanut. (Taulukko 8.16; vrt. myös taulukko 8.15.)

Tilausten ja ilmoitusten osuudet tuloista ovat aikakaus- ja sanomalehdillä lähes käänteiset. Aikakauslehdet saivat neljänneksen tuloistaan ilmoituksista, mutta sanomalehdillä ilmoitustulojen osuus tuotoista oli kolme neljäsosaa. Tilausmaksut ovat aikakauslehtien ylivoimaisesti suurin tulolähde (62% vuonna 1989). Myös aikakaus- ja sanomalehtien kulurakenteet poikkeavat. Hallintoon ja markkinointiin kuluu aikakauslehdillä sanomalehtiä suurempi osuus menoista. Sanomalehdillä suhteellisesti suurempia menoeriä ovat toimitus ja jakelu. (Kuviot 8.2, 8.4 & 8.5.)

Tilastointi

Levikintarkastus Oy tarkastaa vuosittain sanoma-, paikallis- ja aikakauslehtien nettolevikkejä. (Tarkastettu levikki on voimassa kaksi vuotta. Osa lehdistä tarkastuttaa levikkinsä vain joka toinen vuosi, osa tätäkin harvemmin ja osa lehdistä ei tarkastuta levikkiään lainkaan.)

Sanomalehtien Liitto tilastoi jäsenlehtiensä toimintaa. Liiton julkaiseman Suomen Lehdistö -lehden vuosittaisessa medianumerossa on useita sanomalehdistöä koskevia tilastoja.

Paikallislehtien Liiton Paikallislehdistö-lehden vuosittaisessa medianumerossa on tietoja liiton jäsenlehdistä.

Posti ylläpitää luetteloja postimaksualennukseen oikeutetuista sanoma-, paikallis-, viikko- ja aikakauslehdistä.

PÄIVÄLEHDET ILMESTYMIS- PAIKKAKUNNITTAIN (7 - 4 -päiväiset)

Lähde: Sanomalehtien Liitto

Helsingin yliopiston kirjasto tilastoi vähintään 2 kertaa vuodessa ilmestyvät aikakausjulkaisut. Aikakauslehtien Liitto julkaisee vuosittain mediaoppaan jäsenlehdistään. Opas sisältää myös tilastotietoja aikakauslehdistöstä.

Posti- ja teletilastossa on tiedot postin kuljettamista lehdistä ja joukkolähetyksistä. Rautakirja Oy:n vuosikertomuksissa on tiedot koti- ja ulkomaisten lehtien irtonumeromyynistä.

Täydentävää kirjallisuutta

Aikakauslehdistön voimatekijät. Aikakauslehtien Liitto, Helsinki 1991.

Gustafsson, Karl Erik: *Sanomalehdistö Pohjoismaissa.* Sanomalehtien Liitto, Helsinki 1990.

Jyrkiäinen, Jyrki: *Joukkotiedotuksen keskittymistutkimus I-III.* Liikenneministeriön julkaisuja 19/88, 33/88, 2/89. Helsinki 1988, 1989.

KM 1989: 31. *Aikakauslehtien toimintaedellytykset Suomessa.* Liikenneministeriö, Helsinki 1989.

Kohvakka, Rauli: *Aikakauslehdistö 1980-luvulla.* SVT, Kulttuuri ja viestintä 1991: 1. Tilastokeskus, Helsinki 1991.

Kosonen, Ismo: *Lehdistön talous 1980-luvulla.* Teoksessa *Joukkoviestintätilasto 1989.* SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1989.

Löytyniemi, Veikko: *Sanomalehdistön rakenne ja talous 1940-luvulta 1980-luvulle.* Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.): *Suomen lehdistön historia 3.* Kustannuskiila, Kuopio 1988.

Rand, Max & Savisaari, Eero: *Lehdistö.* Teoksessa Nordenstreng & Wiio (toim.): *Suomen viestintäjärjestelmä.* 2. uud. pain. Weilin+Göös, Jyväskylä 1990.

Sassi, Sinikka: *Pienlehdistö ja uusi tekniikka.* Liikenneministeriön julkaisuja 38/90. Helsinki 1990.

8.1 Sanomalehdet¹⁾ vuosina 1950 – 1990 ilmestymistiheyden mukaan ja kokonaislevikin jakautuminen ilmestymistiheyden mukaan 1990

Vuosi	Ilmestymiskertoja/vko						Yhteensä
	7	6	5	4	3	2-1	
1950	14	47	1	2	38	78	180
1960	24	35	3	1	29	107	199
1970	23	23	12	8	22	149	237
1980	20	20	14	7	30	156	247
1985	28	14	16	7	32
1986	28	14	15	7	35	136	235
1987	28	17	14	8	34	138	239
1988	28	16	16	7	36	142	245
1989	27	16	17	6	36	140	241
1990	27	16	17	6	37	149	252
Levikki v. 1990 (1 000 kpl)	1 908	510	309	53	506	794	4 079
% kokonaislevikistä v. 1990	46,8	12,5	7,8	1,3	12,4	19,4	100,0

1) Vuosien 1950 - 1980 tiedot Suomen sanomalehdistön historia-projektin hakuteosaineistosta. 1980-luvun tiedoissa mukaan on laskettu päivälehdet (7-4 krt/vko) ja harvemmin ilmestyvistä kaikki postin sanomalehtiluettelossa mukana olevat lehdet, postin paikallislehtiluettelossa olevat paikallislehdet ja lisäksi muut Sanomalehtien liiton 3-1 krt/vko ilmestyvät jäsenlehdet, mikäli näillä on voimassa oleva levikintarkastus.

Lähteet: Löytyniemi, Veikko: Sanomalehdistön rakenne ja talous 1940- luvulta 1980-luvulle, teoksessa, Tommila, Päiviö (toim): Suomen lehdistön historia 3, Kuopio 1988; Sanomalehtien Liiton toimintakertomukset 1985 - 1990

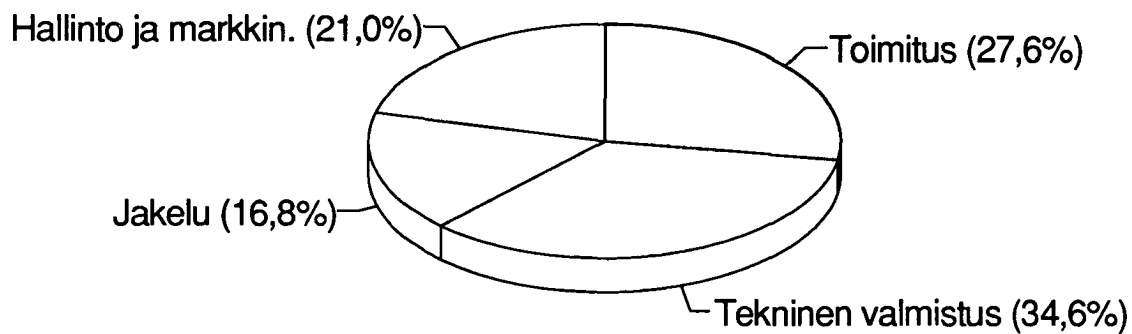
8.2 Sanomalehtien¹⁾ kustannusrakenne vuosina 1985, 1986 ja 1988

	1985	1986	1988
	%		
Toimitus	26,8	28,3	27,6
Tekninen valmistus	36,6	36,5	34,6
Jakelu	16,6	16,5	16,8
Hallinto ja markkinointi	19,9	18,5	21,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0

1) Jakaumat perustuvat vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyneiden sanomalehtien kustannusrakennetietoihin. Tilastointiosallistui 43 lehteä vuonna 1985, 44 lehteä vuonna 1986 ja 43 lehteä vuonna 1988. Eri vuosina osallistuneet lehdet ovat jonkin verran vaihdelleet.

Lähde: Sanomalehtien Liitto

KUVIO 8.2. Sanomalehtien kulurakenne 1988.

Lähde: ks. taulukko 8.2

8.3 Päivälehtien ilmestymistiheys, puoluekanta, levikki, volyymi ja liikevaihto vuonna 1989 sekä levikin muutos 1985–1989

Lehti	Ilm. kert. vko 1989	Puo-lue-kanta 1989	Levikki 1985 ¹⁾ kpl	Levikki 1989 ¹⁾ kpl	Volyymi 1989 kpl	Levikin muutos % 1985–1989	Lehden liikevaihto 1 000 mk 1989
Aamulehti, Tampere	7	kok	140 133	144 580	51 181 320	3,2	312 813
Borgåbladet, Porvoo	6	sit	11 861	11 449	3 491 945	-3,5	13 300
Demari, Helsinki	5	sdp	34 099	35 559	9 067 545	4,3	15 500
Etelä-Pohjanmaa, Seinäjoki	5	sit	10 876	11 688	2 957 064	7,5	8 100
Etelä-Saimaa, Lappeenranta	7	kesk	32 915	35 890	12 597 390	9,0	58 564
Etelä-Suomen Sanomat, Lahti	7	sit	64 237	68 799	24 354 846	7,1	129 498
Forssan Lehti, Forssa	6	sit	14 804	16 106	4 815 694	8,8	25 333
Helsingin Sanomat, Helsinki	7	sit	427 335	470 708	166 630 632	10,1	1 261 348
Hufvudstadsbladet, Helsinki	7	sit	66 996	66 680	23 404 680	-0,5	70 530
Hyvinkään Sanomat, Hyvinkää	6	sit	16 492	15 023	4 582 015	-8,9	13 622
Hämeen Sanomat, Hämeenlinna	7	sit	30 838	32 912	11 683 760	6,7	54 700
Iisalmen Sanomat, Iisalmi	7	kesk	18 766	19 779	6 942 429	5,4	25 033
Ilkka, Seinäjoki	7	kesk	52 114	55 433	19 456 983	6,4	77 670
Iltalehti, Helsinki	6	sit	76 083	92 287	27 686 100	21,3	94 940
Iltä-Sanomat, Helsinki	6	sit	181 294	206 934	62 080 200	14,1	174 560
Itä-Häme, Heinola	4	sit	14 307	14 683	3 039 381	2,6	13 374
Itä-Savo, Savonlinna	7	kesk	21 505	23 420	8 220 420	8,9	31 800
Jakobstads Tidning, Pietarsaari	6	sit	11 519	12 142	3 630 458	5,4	17 600
Kainuun Sanomat, Kajaani	7	kesk	29 330	30 323	10 643 373	3,4	47 700
Kalajokilaakso, Ylivieska	5	sit	10 594	8 588	2 164 176	-18,9	10 200
Kaleva, Oulu	7	sit	86 659	94 097	33 028 047	8,6	135 776
Kansan Lehti, Tampere	5	sdp	10 581	10 396	2 630 188	-1,7	5 426
Kansan Tahto, Oulu	5	skdl	16 551	16 015	3 955 705	-3,2	9 655
Kansan Uutiset, Helsinki	5	skdl	45 731	43 454	..	-5,0	..
Karjalainen, Joensuu	7	kok	53 221	55 725	19 559 475	4,7	83 600
Kaupparehti, Helsinki	5	sit	69 013	81 798	20 613 096	18,5	186 259
Keskijohjanmaa, Kokkola	7	kesk	32 746	34 784	12 209 184	6,2	45 100
Keskisuomalainen, Jyväskylä	7	sit	75 423	80 308	28 509 340	6,5	129 700
Keski-Uusimaa, Tuusula	7	sit	22 238	24 236	8 531 072	9,0	31 928
Koillissanomat, Kuusamo	5	sit	10 717	10 296	2 635 776	-3,9	8 961
Koillis-Häme, Jämsä	5	sit	9 596	9 510	..	-0,9	..
Kotkan Sanomat, Kotka	7	sit	-	23 351	8 196 201	..	44 993
Kouvola Sanomat, Kouvola	7	sit	32 493	34 153	12 021 856	5,1	60 700
Kymen Sanomat, Hamina	6	kesk	11 613	10 795	3 238 500	-7,0	21 192
Lalli, Kokemäki	5	kesk	11 417	10 431	2 607 750	-8,6	6 500
Lapin Kansa, Rovaniemi	7	sit	39 942	42 244	14 827 644	5,8	66 872
Liitto, Oulu	6	kesk	18 200	10 259	1 508 073	-43,6	..
Länsi-Savo, Mikkeli	7	sit	27 143	28 772	10 098 972	6,0	44 600
Länsi-Suomi, Rauma	7	kok	19 214	20 204	7 091 604	5,2	35 670
Länsi-Uusimaa, Lohja	6	sit	15 531	13 655	4 178 430	-12,1	20 850
Pieksämäen Lehti, Pieksämäki	5	sit	7 896	8 801	2 244 255	11,5	10 300
Pohjalainen, Vaasa	7	kok	63 715	64 420	22 611 420	1,1	70 690
Pohjanmaan Kansa, Vaasa	4	sdp	10 054	3 934
Pohjolan Sanomat, Kemi	7	kesk	38 123	41 311	14 541 472	8,4	60 698
Pyhäjokiseutu, Oulainen	4	sit	9 953	9 991	2 018 182	0,4	7 749
Raahen Seutu, Raaha	4	sit	9 484	9 422	1 940 932	-0,7	6 266
Riihimäen Sanomat, Riihimäki	6	sit	12 303	13 397	4 032 497	8,9	14 270
Salon Seudun Sanomat, Salo	7	sit	20 271	21 454	7 530 354	5,8	26 400
Satakunnan Kansa, Pori	7	kok	60 451	62 445	22 105 530	3,3	102 702
Savon Sanomat, Kuopio	7	kesk	84 712	89 138	31 376 576	5,2	131 471
Suomenmaa, Helsinki	5	kesk	32 802	13 321	3 316 929	-59,4	12 000
Tiedonantaja, Helsinki	4	skpy	30 838	5 000
Turun Päivälehti, Turku	5	sdp	10 958	11 012	2 708 952	0,5	4 830
Turun Sanomat, Turku	7	sit	131 399	136 408	48 288 432	3,8	240 861
Uudenkaupungin Sanomat, Uusikaupunki	5	sit	8 507	8 456	2 139 368	-0,6	9 240
Uusi Suomi, Helsinki	7	sit	91 815	73 284	25 722 684	-20,2	61 159
Uusimaa, Porvoo	6	sit	12 772	14 381	4 371 824	12,6	16 700
Valkeakosken Sanomat, Valkeakoski	5	sit	8 714	8 679	2 195 787	-0,4	8 900
Vasabladet, Vaasa	6	sit	27 231	27 199	8 132 501	-0,1	37 240
Västra Nyland, Tammisaari	6	sit	12 073	12 480	3 731 520	3,4	17 251
Warkauden Lehti, Varkaus	6	sit	13 531	13 851	4 141 449	2,4	17 719
Ylä-Vuoksi, Imatra	6	sit	15 418	15 504	4 635 696	0,6	19 566
Åbo Underrättelser, Turku	5	sit	7 928	8 013	2 027 289	1,1	6 500
Åland, Maarianhamina	5	sit	11 435	11 326	2 797 522	-1,0	15 830
Österbottningen, Kokkola	6	sit	5 152	5 527	1 652 573	7,3	9 555
Östra Nyland, Loviisa	4	sit	4 346	4 522	908 922	4,0	3 553
Levikki yhteensä			2 654 506	2 743 782			

1) Levikki on ilmoitettu lehdistä, joilla on voimassa oleva virallinen levikintarkastus. Vuoden 1985 levikeistä 5 on lehtien omia ilmoituksia. Molempina vuosina lehtien oma ilmoitus on otettu huomioon yhteislevikissä. Vuoden 1985 yhteislevikissä mukana myös Eteenpäin ja Etelä-Suomi.

Lähde: Suomen Lehdistö 7-8/1986 ja 7-8/1990

8.4 Sanomalehtien¹⁾ lukumäärä ja levikki puoluekannan mukaan vuonna 1989 sekä levikkiosuudet puoluekannan mukaan vuosina 1946, 1966, 1986 ja 1989

Puoluekanta	Osuus levikistä				1989		
	1946	1966	1976	1986	Lehtiä	Levikki	
	%				Kpl	1 000 Kpl	%
Sitoutumattomat	34,8	50,3	57,4	68,3	68	2 433,2	74,1
Ei-sosialistiset	49,8	36,9	30,4	23,5	18	648,7	19,8
Kokoomus	23,8	17,7	12,1	10,7	4	285,0	8,7
Keskustapuolue/ML	15,1	16,0	16,0	12,7	13	360,0	11,0
LKP/Edistysp.	6,1	–	–	–	–	–	–
RKP	4,8	3,2	2,3	0,1	1	3,7	0,1
Sosialistiset	15,4	12,8	12,2	8,1	14	202,1	6,2
SDP	7,9	6,0	6,1	4,0	7	79,3	2,4
SKDL/SKPy	7,5	5,7	6,1	3,4	7	122,8	3,7
TPSL	–	1,1	–	–	–	–	–
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100	3 284,0	100,0

1) 7–3 kertaa viikossa ilmestyvät sanomalehdet.

Lähteet: Viestintäpoliittisen komitean I ja II osamietintö: lehdistöä ja tietotoimistoja koskevat selvitykset ja ehdotukset. Komiteamietintö 1973:91 I ja 1973:148 II; Levikintarkastus Oy. Rand, Max ja Savisaari, Eero, Lehdistö, teoksessa Nordenstreng ja Wiio (toim.), Suomen viestintäjärjestelmä (2. uud. painos), Helsinki 1990.

8.5 Sanomalehdet¹⁾ lääneittäin lehtien ilmoittaman puoluekannan ja lehden kielen mukaan

Lääni	Sanomalehtiä				Puoluekanta 1989							Lehden kieli 1989	
	1985	1989	1985	1989	Sit	Kok	Kesk	Rkp	Sdp	Skdl	Skpy	Suomenk.	Ruotsink.
	Kpl		%		Kpl							Kpl	
Uudenmaan	24	26	25,7	25,2	21	–	1	1	1	1	1	21	5
Turun ja Porin	14	14	13,9	13,6	8	2	1	–	2	1	–	13	1
Ahvenanmaan	2	2	2,0	1,9	2	–	–	–	–	–	–	–	2
Hämeen	12	12	11,9	11,7	8	1	–	–	2	1	–	12	–
Kymen	9	6	5,9	5,8	4	–	2	–	–	–	–	6	–
Mikkelin	4	4	4,0	3,9	3	–	1	–	–	–	–	4	–
Pohjois-Karjalan	5	6	6,0	5,8	3	1	1	–	1	–	–	6	–
Kuopion	4	4	4,0	3,9	1	–	2	–	–	1	–	4	–
Keski-Suomen	4	4	4,0	3,9	4	–	–	–	–	–	–	4	–
Vaasan	11	11	10,9	10,7	6	1	2	–	1	1	–	7	4
Oulun	9	9	8,9	8,7	5	–	2	–	1	1	–	9	–
Lapin	3	3	3,0	2,9	2	–	1	–	–	–	–	3	–
Koko maa	101	101	100,0	100,0	67	5	13	1	8	6	1	89	12

1) 7-3 kertaa viikossa ilmestyvät sanomalehdet.

Lähteet: Suomen Lehdistö 7–8/1986 ja 7-8/1990

8.6 20 suurinta lehtiyhtiötä ja omistusryhmää sanomalehdistössä levikin mukaisessa suuruusjärjestyksessä ja kasautuva osuus kokonaislevikistä vuonna 1989

Omistaja/kustantaja	Lehtiä	Levikki	Kokonais- levikistä	Lehtiryhmän lehdet ¹⁾
	Kpl	1 000 kpl	%	
Sanoma Oy	3	693	21,1	Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Hyvinkään Sanomat
Aamulehti-yhtymä	12	521	36,9	Aamulehti, Uusi Suomi, Kauppalehti, Iltalehti, Pohjalainen, Etelä-Pohjanmaa, Koillis-Häme, Koillis-Lappi, Nokian Uutiset, Raahen Seutu, Suur-Keuruu, Pyhäjokiseutu
TS-yhtymä	3	166	42,0	Turun Sanomat, Salon Seudun Sanomat, Uudenkaupungin Sanomat
Maataloustuottajain Palvelu Oy	1	127	45,8	Maaseudun Tulevaisuus
Savon Sanomain Kirjapaino Oy	2	103	49,0	Savon Sanomat, Warkauden Lehti
Keskisuomalainen Oy	3	98	51,9	Keskisuomalainen, Sisä-Suomen Lehti, Kuorevesi-Mänttä-Vilppula
Kirjapaino Oy Kaleva	1	94	54,8	Kaleva
Oy Talentum Ab	1	85	57,4	Tekniikka & Talous
Esan Kirjapaino Oy	2	84	59,9	Etelä-Suomen Sanomat, Itä- Häme
Hufvudstadsbladet	3	83	62,5	Hufvudstadsbladet, Östra Nyland, Borgåbladet
Työväenlehdistön kannatusyhdistys ry.	6	77	64,8	Demari, Pohjois-Karjala, Turun Päivälehti, Kansan Lehti, Pohjanmaan Kansa
Kustannus Oy Kotimaa	1	73	67,0	Kotimaa
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy	3	71	69,2	Karjalainen, Lieksan Lehti, Ylä-Karjala
Satakunnan Kirjateollisuus Oy	1	62	71,1	Satakunnan Kansa
Kymen Viestintä Oy	2	58	72,8	Kouvolan Sanomat, Kotkan Sanomat
Ilkka Oy	1	55	74,5	Ilkka
Etelä-Saimaan Kustannus	2	51	76,0	Etelä-Saimaa, Ylä-Vuoksi
Kansan Uutiset	1	44	77,4	Kansan Uutiset
Keskipohjanmaan Kirjapaino Oy	2	43	78,7	Keskipohjanmaa, Kalajokilaakso
Lapin Kansa Oy	1	42	80,0	Lapin Kansa
20 Yhteensä	51	2 630	80,0	
KAIKKI SANOMALEHDET YHTEENSÄ	101	3 289	100,0	

1) 7 - 3 -päiväiset lehdet.

Lähteet: Jyrkiäinen, Jyrki: Suomen sanomalehdistön keskittymispiirteitä 1980-luvulla. Joukkoviestintätilasto 1989. STV, Kulttuuri ja viestintä 1989:3; Jyrkiäinen, Jyrki: Joukkotiedotuksen keskittyminen. Julkaisematon käsikirjoitus (1991)

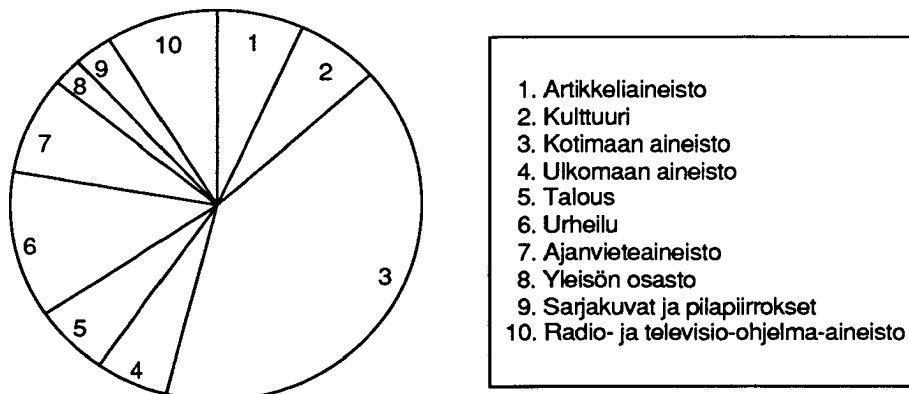
8.7 Sanomalehtien¹⁾ toimituksellisen aineiston jakauma vuosina 1986, 1987 ja 1989

	1986	1987	1989
	%		
Toimituksen aineisto:			
Artikkeliaineisto	5,4	6,5	6,8
Kulttuuri	6,3	7,0	6,6
Kotimaan aineisto	43,6	44,8	40,6
Ulkomaan aineisto	4,1	4,8	5,7
Talous	4,6	5,0	5,9
Urheilu	16,6	13,8	12,2
Ajanvieteaineisto	7,8	4,8	8,1
Yleisönsasto	1,8	2,7	2,3
Sarjakuvat, pilapiirroukset	3,1	3,0	3,0
Radio- ja televisio-ohjelma-aineisto	6,8	7,5	8,8
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
Koko rekisteröidystä palstatilasta²⁾:			
Toimituksen aineistoa	67,0	69,9	64,1
Ilmoitusaineistoa	33,0	30,1	35,9
Yhteensä	100,0	100,0	100,0

- 1) Jakaumat perustuvat vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien tietoihin yhdeltä otosviikolta. (Viikko 21 vuonna 1986 ja viikko 14 vuosina 1987 ja 1989). Jakaumat laskettu palstatilasta. Tilastointiin osallistui 43 lehteä vuonna 1986, 44 lehteä vuonna 1987 ja 43 lehteä vuonna 1989. Eri vuosina osallistuneet lehdet ovat jonkin verran vaihdelleet.
- 2) Rekisteröity palstatila on toimituksen palstatilan ja ilmoitustilan summa. Lisäksi osa lehden palstatilasta on nk. "tyhjää tilaa", joka muodostuu ilmoitusosaston otsikoista sekä juttujen, kuvien ja ilmoitusten väliin jääneestä tai jätetystä tilasta (7,5% vuonna 1989).

Lähde: Sanomalehtien Liitto

KUVIO 8.3. Sanomalehtien toimituksellinen aineisto 1989.

Lähde: ks. taulukko 8.7

8.8 Sanomalehtien¹⁾ tekstilaineiston lähteet vuosina 1986, 1987 ja 1989

	1986	1987	1989
	% tekstilästä		
Toimituksen tuottama	50,0	51,0	45,8
Avustajien tuottama	13,0	11,1	11,8
Julkaisu-oikeudet ostettu/Tietotoimistojen materiaali ...	26,0	26,1	29,6
Lähetetty aineisto ²⁾	10,9	11,9	12,7
Yhteensä	100,0	100,0	100,0

- 1) Jakaumat perustuvat vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien tietoihin yhdeltä otosviikolta. (Viikko 21 vuonna 1986 ja viikko 14 vuosina 1987 ja 1989). Jakaumat laskettu palstatilasta. Tilastointiin osallistui 43 lehteä vuonna 1986, 44 lehteä vuonna 1987 ja 43 lehteä vuonna 1989. Eri vuosina osallistuneet lehdet ovat jonkin verran vaihdelleet.
- 2) Sisältää tilaamatta lähetetyn aineiston kuten yleisönosastokirjoitukset, lehdistötiedotteet ja radio- ja tv-ohjelmaesittelyt, jotka eivät ole toimituksen tuottamia.

Lähde: Sanomalehtien Liitto

8.9 3-1 kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien¹⁾ ilmestymistiheydet ja levikit vuonna 1990²⁾

Lehti / Ilmestymispaikkakunta	Ilm./viikko	Levikki ²⁾	Lehti / Ilmestymispaikkakunta	Ilm./viikko	Levikki ²⁾
Alasatakunta, Eura	2	9 325	Kurun Sanomat, Kuru	1	2 414
Alavieska, Alavieska	1	1 713	Kuusaan Seutu	2	4 929
Anjalankosken Sanomat, Anjalankoski	3	7 863	Kälviän Seudun Sanomat	1	1 611
Arbetarbladet	2	3 007	Laitilan Sanomat, Laitila	3	5 769
Elimäen Sanomat, Elimäki	1	3 448	Lapuan Sanomat, Lapua	2	7 976
Hangötidningen, Hanko	3	3 699	Laukaa-Konnevesi-lehti, Laukaa	1	7 453
Hankasalmen Sanomat, Hankasalmi	1	3 781	Lauttakylä-lehti, Huitinen	2	8 840
Harjavalan Seutu, Harjavalta	2	6 463	Lempäälän-Vesilahden Sanomat, Lempäälä	2	7 594
Heinäveden Lehti, Heinävesi	1	4 401	Lestinjoki, Kannus	2	5 625
Hirvensalmen Sanomat, Hirvensalmi	1	1 947	Lieksan Lehti, Lieksa	3	8 791
Hämeen Kansa	3	5 540	Loimaan Lehti, Loimaa	3	10 259
Hämeen Yhteistyö, Tampere	3	11 155	Lopen Lehti, Loppi	1	4 594
Hämeenkulma, Oitti	1	3 959	Loviisan Sanomat, Loviisa	3	4 839
Hämeenkyrön Sanomat, Hämeenkyrö	2	6 823	Luot.-Satakunta/Merikarvian Kunn.lehti, Krist.kaupunki	1	1 327
Härmät, Ylihärnä	1	4 648	Luoteis-Uusimaa, Huhmari	3	6 730
Ijokiseutu, Pudasjärvi	2	6 354	Luoteiskunnat, Noormarkku	1	3 702
Iitinseutu, Kausala	2	4 872	Luumäen Lehti, Taavetti	1	3 749
Ilmajoki-lehti, Ilmajoki	2	5 958	Länsi-Saimaa, Mikkeli	1	3 392
Jalasjärven-Peräseinäjoen Kunnallis-sanomat, Jalasjärvi	2	8 070	Maaselkä, Haapajärvi	2	7 035
Jokiposti, Kiiminki	1	1 589	Maaseudun Tulevaisuus, Helsinki	3	127 302
Jokivarsi, Haapavesi	2	2 763	Matti ja Liisa, Lapinlahti	1	6 739
Joroisten Lehti, Joroinen	1	3 307	Merikarvialehti, Merikarvia	1	2 851
Joutsan Seutu, Joutsa	1	5 334	Meriporilainen, Pori	1	2 875
Joutseno, Joutseno	1	3 894	Miilu, Sonkajärvi	1	5 157
Jurvan Sanomat, Jurva	1	3 147	Mäntsälä, Mäntsälä	2	5 923
Juvan Lehti, Juva	2	5 202	Nivala, Nivala	2	6 889
Jyväskylän Maalaiskuntautiset, Jyväskylä	1	5 768	Nokian Uutiset, Nokia	3	8 208
Jyväskylän Ympäristölehti, Jyväskylä	1	2 585	Nurmijärven Sanomat, Nurmijärvi	3	7 671
Järviseudun Sanomat, Lappajärvi	1	9 265	Nya Åland, Maarianhamina	3	7 874
Järviseutu, Alajärvi	2	8 442	Orimattilan Sanomat, Orimattila	3	7 122
Kaakkoisseutu, Simpele	2	2 945	Oriveden Sanomat, Orivesi	2	6 781
Kaakonkulma, Virolahti	1	5 507	Outokummun Seutu, Outokumpu	2	6 083
Kaarina, Kaarina	1	3 787	Padasjoen Sanomat, Padasjoki	1	3 693
Kalajoki-lehti, Kalajoki	1	4 615	Paikallis-sanomat, Vammala	1	5 685
Kangasalan Sanomat, Kangasala	2	8 870	Pargas Kungörelser - Paraisten Kuulutukset, Parainen	1	5 103
Kangasniemen Kunnallislehti, Kangasniemi	1	4 845	Parikkalan Sanomat, Parikkala	1	5 021
Kankaanpään Seutu, Kankaanpää	2	10 230	Perhonjokilaakso, Veteli	1	5 466
Kansan Sana, Kuopio	3	..	Perniönseudun Lehti, Perniö	1	4 062
Kansan Ääni, Vaasa	3	..	Petäjavesi, Petäjavesi	1	1 910
Karjaan Seutu, Karjaa	1	2 082	Pidisjärvi, Nivala	2	5 469
Karjalan Maa	3	..	Pielavesi-Keitele, Pielavesi	1	7 155
Karkkilan Tienoo, Karkkila	3	5 835	Pielisjokiseutu, Eno	2	6 574
Karttulan-Tervon-Vesannon Sanomat, Karttula	1	4 067	Pietarsaaren Sanomat, Pietarsaari	3	3 702
Kauhajoen Kunnallislehti, Kauhajoki	2	8 796	Pitäjäläinen, Nilsinä	2	5 504
Kauhava, Kauhava	1	4 560	Pitäjänuutiset, Mäntyharju	2	7 679
Keski-Häme, Lammi	1	5 303	Pogostan Sanomat, Ilomantsi	2	7 638
Kiihtelys-Pyhäselkä Lehti, Hammaslahti	1	2 818	Pohjankyrö-lehti, Isokyrö	3	7 383
Kiuruvesi, Kiuruvesi	1	9 549	Pohjois-Karjala, Joensuu	3	7 328
Koillis-Lappi, Kemijärvi	3	8 599	Pohjois-Satakunta, Ikaalinen	2	6 987
Koillis-Savo, Kaavi	2	7 509	Pohjoiskaira, Sodankylä	3	4 259
Kokemäen Sanomat, Kokemäki	1	5 911	Pohjolan Työ, Oulu	3	6 316
Korpilahti, Korpilahti	1	3 186	Punkalaitumen Sanomat, Punkalaidun	1	4 446
Koti-Karjala, Kitee	3	7 662	Puruvesi, Punkasalmi	2	9 556
Kotimaa, Helsinki	3	72 655	Puumala-lehti, Puumala	1	3 729
Kotiseudun Sanomat, Pihtipudas	1	6 411	Pyhäjärven Sanomat, Pyhäsalmi	2	5 331
Kotiseutu-uutiset, Liperi	2	6 279	Päijät-Häme, Vääkky	2	4 282
Kotokulma, Turenki	2	5 519	Rannikkoseutu, Raisio	2	11 163
Kuhmoisten Sanomat, Kuhmoinen	1	3 584	Rantalakeus, Liminka	1	5 965
Kuhmolainen, Kuhmo	2	6 414	Rantapohja, Haukipudas	2	12 626
Kunnallinen Viikkolehti, Karinen	2	10 008	Rantasalmen Lehti, Rantasalmi	1	3 525
Kunnallislehti Kyrönmaa, Laihia	2	4 007	Reisjärvi, Reisjärvi	1	1 403
Kunnallislehti Paimio-Sauvo-Piikkiö, Paimio	2	7 143	Ruovesi, Ruovesi	1	5 470
Kuntasanommat, Halikko	1	2 371			
Kuorevesi-Mänttä-Vilppula, Mänttä	3	8 314			
Kurikka-lehti, Kurikka	2	6 171			
Kurkijokelainen, Loimaa	1	2 343			

Lehti / Ilmestymispaikkakunta	Ilm./viikko	Levikki ²⁾
Salmetar, Iisalmi	1	6 505
Sampo-lehti, Saarijärvi	1	6 739
Satakunnan Työ, Pori	3	10 175
Siepakka, Pello	1	..
Sieviläinen, Sievi	1	3 633
Siikajokilaakso, Ruukki	2	6 966
Sipoon Sanomat, Sipoo	1	3 417
Sisä-Savon Lehti, Suonenjoki	2	6 805
Sisä-Suomen Lehti, Äänekoski	3	9 064
Soisalon Seutu, Leppävirta	2	5 605
Somero-lehti, Somero	2	5 795
Sotkamo-Lehti, Sotkamo	2	5 531
Sulkava, Sulkava	1	2 730
Suomenselän Sanomat, Virrat	3	11 645
Suupohjan Sanomat	2	5 197
Suur-Keuruu, Keuruu	3	7 009
Sydän-Hämeen Lehti	2	6 678
Syd-Österbotten, Närpiö	3	8 875
Säkylän-Köyliön-Yläneen Sanomat, Säkylä	3	5 172
Säynätsalo, Säynätsalo	1	1 654
Teisko-Aitolahdi, Kangasala	1	1 801
Tejuka, Teuva	1	5 282
Tekniikka&Talous, Helsinki	3	82 225
Tervareitti, Muhos	2	7 956
Tohmajärven-Värtsilän Lehti	2	3 813
Toijalan Seutu, Toijala	2	5 367
Turun Tienoo, Lieto	2	6 820
Tyrvään Sanomat, Vammala	3	11 010
Ulvilan Seutu, Ulvila	2	4 928
Urjalan Sanomat, Urjala	1	6 136
Uusi-Aika, Pori	3	10 215

Lehti / Ilmestymispaikkakunta	Ilm./viikko	Levikki ²⁾
Uutis-Jousi, Siilinjärvi	2	6 885
Uutis-Valjakko, Turku	2	4 672
Vaarojen Sanomat, Juuka	2	5 174
Vakka-Suomen Sanomat, Uusikaupunki	3	9 599
Valkealan Sanomat, Valkeala	1	3 360
Valpas, Kuopio	1	..
Vanajaveden Seutu, Parola	1	4 860
Vantaan Seutu, Vantaa (ti levikki)	1	11 234
Vantaan Seutu, Vantaa (to levikki)	1	35 935
Vastin	1	..
Viiala-Lehti, Viiala	1	2 504
Viiden Kunnan Sanomat, Karstula	1	6 003
Viiskunta, Alavus	2	8 336
Viitasaaren Seutu, Viitasaari	1	5 449
Vuolinen, Otanmäki	1	1 391
Väylä, Paltamo	1	2 075
Yhteissanomat, Savitaipale	2	5 623
Ykkös-Sanomat, Saukkola	1	4 119
Ylä-Kainuu, Ämmänsaari	2	8 801
Ylä-Karjala, Nurmes	3	6 488
Ylä-Satakunta, Parkano	3	8 797
Ylöjärven Sanomat, Ylöjärvi	1	5 170
Ähtärinjärven Uutisnuotta, Ähtäri	1	4 638

1)Taulukossa mukana Paikallislehtien Liiton ja Sanomalehtien Liiton 3-1 krt/vko ilmestyvät jäsenlehdet sekä muut 3-1 krt/vko ilmestyvät sanomalehdet, joilla on voimassa oleva levikintarkastus.

2)Osa ilmoitetuista levikeistä on vuosilta 1988 ja 1989.

Lähteet: Levikintarkastus Oy; Paikallislehdistö 4/90; Suomen Lehdistö 6-7/90

8.10 Sanomalehtien¹⁾ omistuksessa olevia paikallislehtiä vuonna 1989

Omistaja / kustantaja	Lehtiä kpl	Paikallislehtien yhteislevikki	Lehdet
Aamulehti	7	55 100	Pyhäjokiseutu*, Koillis-Häme*, Raahen Seutu*, Nokian Uutiset*, Koillis-Lappi*, Suur-Keuruu*, Kurun Sanomat
Etelä-Saimaa	2	19 400	Ylä-Vuoksi*, Joutseno
Etelä-Suomen Sanomat	1	14 700	Itä-Häme*
Hämeen Sanomat	1	4 000	Hämeenkulma
Iisalmen Sanomat	4	25 600	Salmetar, Matti ja Liisa, Miilu, Pielavesi-Keitele
Ilkka	4	19 400	Hämät, Luoteis-Satakunta, Suupohjan Sanomat, Viiskunta
Kainuun Sanomat	3	20 700	Kuhmolainen, Sotkamo-lehti, Yläkainuu
Karjalainen	4	27 900	Lieksan Lehti*, Ylä-Karjala*, Parikkalan Sanomat, Pogostan Sanomat
Karjalan Maa	1	6 100	Outokummun Seutu
Keskisuomalainen	6	40 100	Kuorevesi-Mänttä-Vilppula*, Sisä-Suomen Lehti*, Hankasalmen Sanomat, Viitasaaren Seutu, Laukaa-Konnevesi, Viiden Kunnan Sanomat
Keskipohjanmaa	2	14 100	Kalajokilaakso*, Perhonjokilaakso
Keski-Uusimaa	2	14 600	Vantaan Seutu, Sipoon Sanomat
Lapin Kansa	3	-	Länsiraja**, Lounais-Lappi**, Itä-Lappi**,
Liitto	6	31 700	Koillissanomat*, Rantalakeus, Kalajoki-lehti, Iijokiseutu, Jokiposti, Jokivarsi
Luoteis-Uusimaa	2	7 900	Karkkilan Tienoo*, Karjaan Seutu
Pieksämäen Lehti	5	27 000	Länsi-Saimaa, Kangasniemen Kunnallislehti, Sisä-Savon Lehti, Pitäjänuutiset, Päijät-Häme
Pohjolan Sanomat	4	4 300	Siepakka**, Pohjan Tornio**, Lapin Kuriiri**, Pohjoiskaira
Satakunnan Kansa	4	22 600	Kankaanpään Seutu, Kokemäen Sanomat, Luoteiskunnat, Merikarvia
Savon Sanomat	7	43 500	Soisalon Seutu, Uutis-Jousi, Puruvesi, Koillis-Savo, Pitäjäläinen Karttulan-Tervon-Vesannon Sanomat, Heinäveden Lehti
Turun Sanomat	1	5 800	Somero
Tyrvään Sanomat	1	5 700	Paikallissanomat
Åbo Underrättelser	1	5 100	Pargas Kungörelser-Paraisten Kuulutukset
Yhteensä	71	415 300	
Paikallislehdet yhteensä ..	168	1 012 500	

1) 7-3 päiväisten sanomalehtien omistuksessa olevia paikallislehtiä.

* Vähintään 3 krt/vko ilmestyviä lehtiä.

** Lehdistä ei ole virallisia levikkitietoja.

Levikkitiedot Suomen Lehdistö 7-8/90 ja Paikallislehdistö 4/90.

Lähde: Jyrkiäinen, Jyrki: Suomen sanomalehdistön keskittymispiirteitä 1980-luvulla. Joukkoviestintätalasto 1989. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1989:3;

Jyrkiäinen, Jyrki: Joukkotiedotuksen keskittyminen. Julkaisematon käsikirjoitus (1991).

8.11 Ilmaislehtien¹⁾ määrä, kokonaispainos, volyymi ja ilmoitustulot vuosina 1975, 1979, 1984 ja 1989

	1975	1979	1984	1989
Ilmaislehtiä	66	88	131	141
Kokonaispainos (milj.kpl)	1,7	2,4	3,3	3,7
Volyymi (milj.kpl)	60	95	185	230
Ilmoitustulot (milj.mk)	33	70	215	315

1) Ilmaislehdillä tarkoitetaan tässä jakelualueensa ruokakuntiin säännöllisesti, vähintään 2 krt/kk jaettavaa maksutonta julkaisua, jonka julkaiseminen perustuu pääasiassa ilmoitustilan myyntiin ja joka sisältää myös toimituksellista aineistoa.

Lähteet: Suomen Lehdistö 5-6/1980 (Ylöstalo Pekka, Ilmaislehtien sisällöstä 49 % ilmoituksia); Suomen Lehdistö 4/1985 (Meriläinen Jouni, Ilmaislehtien sisällöstä 52 % ilmoituksia); Suomen Lehdistö 4/1990 ("Ilmaisjakelulehtien kasvu hidastunut")

8.12 Aikakauslehdistön¹⁾ lukumääräinen kehitys ilmestymistiheyden mukaan vuosina 1950 - 1989

Vuosi	Ilmestyminen			Yhteensä	Siitä			
	Kerran viikossa	1-2 kertaa kuu-kaudessa	2-11 kertaa vuodessa		Suomen-kielisiä	Suomen- ja ruotsin-kielisiä	Ruotsin-kielisiä	Muun kielisiä
1950	32	431	739	1 202	879	103	176	44
1960	59	516	965	1 540	1 179	130	183	48
1970	45	411	1 447	1 903	1 557	144	152	50
1980 ²⁾	68	546	2 992	3 606	3 080	271	195	60
1981	85	583	3 265	3 933	3 291	309	244	89
1982	93	640	3 583	4 316	3 608	322	261	125
1983 ³⁾	109	593	3 608	4 310
1984	115	517	3 800	4 432	3 817	285	233	97
1985	109	536	3 630	4 275	3 753	170	259	93
1986	97	566	3 889	4 552	3 940	243	267	102
1987	95	580	4 144	4 819	4 154	296	260	119
1988	88	507	4 065	4 660	4 174	202	188	96
1989	89	439	3 992	4 520	3 989	225	202	104

1) Aikakauslehtien määrään sisältyy tässä vähintään kaksi kertaa vuodessa ilmestyvät lehdet.

2) Laskenta-ajankohtaa muutettu. Myöhäisemmän laskenta-ajankohdan vuoksi tilasto on täydellisempi kuin aikaisemmin.

3) Vuodesta 1983 lähtien alle kolme kertaa viikossa ilmestyvät valtakunnalliset sanomalehdet on siirretty aikakauslehtiin. Vain osan vuotta ilmestyneitä sanomalehtiä ei ole laskettu tilastoon.

Lähteet: Suomen tilastollinen vuosikirja; Helsingin yliopiston kirjasto, Vapaakappaletoimisto.

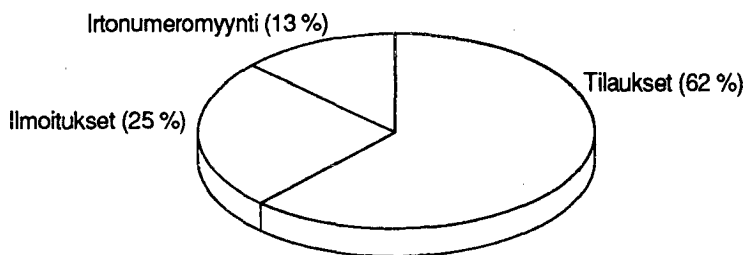
8.13 Suurimpien aikakauslehtien kustantajien volyyymi-osuudet vuonna 1989

Yhtiö	Lehtiä kpl	Volyymi	
		milj.kpl	%
Yhtyneet Kuvalehdet/			
Lehtimiehet Oy	28	48,2	42,1
Sanoma Oy	19	33,0	28,9
A-Lehdet Oy	11	24,6	21,5
Kolmio-Kirja	12 ¹⁾	4,6	4,0
Valitut Palat	1	4,0	3,5
Yhteensä	71	114,4	100,0

1) Ei sisällä Kolmio-Kirjan ristikkolehtiä.

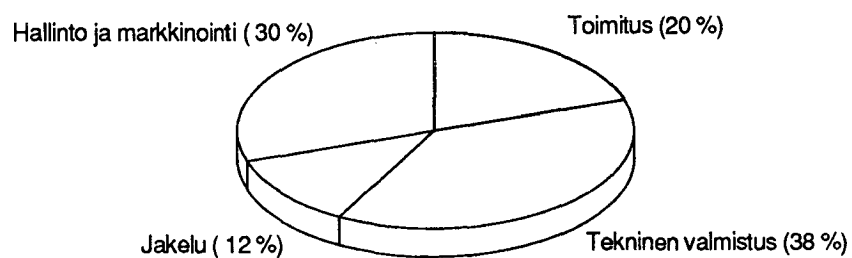
Lähteet: Jyrkiäinen Jyrki: Joukkotiedotuksen keskittymistutkimus, Liikenneministeriö, Julkaisuja 2/89. Jyrkiäinen Jyrki: Joukkotiedotuksen keskittyminen, julkaisematon käsikirjoitus (1991)

KUVIO 8.4. Aikakauslehtien tuottorakenne 1989.

Lähde: Aikakauslehtien Liitto ry

KUVIO 8.5. Aikakauslehtien kulurakenne 1989.

Lähde: Aikakauslehtien Liitto ry

8.14 Suurimpien aikakauslehtien¹⁾ ilmestymistiheydet, levikit ja kustantajat vuonna 1990

Lehti	Ilm.krt/ vuosi	Levikki	Kustantaja
Yleisaikakaus- ja perhelehdet:			
Valitut Palat	12	341 864	Oy Valitut Palat - Readers Digest Ab
Seura	52	281 686	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Apu	52	268 796	A-lehdet Oy
Nykyposti	12	151 531	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Hymy lehti	24	135 290	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Suomen Kuvalehti	52	109 121	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
SE!	12	86 363	Kustannus Oy Lukuhetki
Suurimmat²⁾ erikoisaikakaus- ja harrastelehdet:			
Kotivinkki	12	202 475	Kustannus Oy Forma
Kotiliesi	24	196 329	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Kodin kuvalehti	24	177 370	Sanoma Osakeyhtiö
Et-lehti	12	170 399	Sanoma Osakeyhtiö
Anna	52	161 346	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Tekniikan Maailma	20	125 194	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Eeva	12	116 277	A-lehdet Oy
Suuri Käsiyökerho	12	112 312	Sanoma Osakeyhtiö
Me naiset	50	102 350	Sanoma Osakeyhtiö
Tuulilasi	12	101 238	A-lehdet Oy
Suosikki	14	81 319	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Pellervo	20	78 744	Pellervoseura r.y.
Veikkaaja	52	77 806	Oy Veikkaus Ab
Katso	52	75 717	A-lehdet Oy
Voi hyvin	6	74 556	A-lehdet Oy
Alibi	12	72 088	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Kauneus ja terveys	12	67 012	A-lehdet Oy
Kaksplus	12	64 103	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Tieteen kuvalehti	12	59 612	Bonnier Julkaisut Oy
Koululainen	17	56 260	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Kotilääkäri	12	56 186	Väestöliitto ry
Talouselämä	43	55 132	Oy Talentum Ab
Koneviesti	22	53 844	Viestilehdet Oy
Avotakka	12	51 870	A-lehdet Oy
Sana (A+B)	52	51 423	Karas-Sana Oy
Gloria	12	50 905	Sanoma Osakeyhtiö
Muoti + kauneus	9	49 160	Yhtyneet Kuvalehdet
Eläinmaailma	12	48 186	Sanoma Osakeyhtiö
Lasten Pyhäkoululehti	10	46 271	Suomen Ev.lut Pyhäkouluyhdistys ry
Tiede 2000	8	43 364	Tieteen tiedotus ry
Erä	12	40 623	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
SinäMinä	24	40 228	Kolmiokirja Oy
Trendi	4	40 060	Kustannus Oy Forma
Tee itse	12	39 989	Bonnier Julkaisut Oy
Meidän Talo	12	39 737	A-lehdet Oy
Mikro BITTI	12	39 241	Erikislehdet Oy
VM Vauhdin Maailma	12	39 177	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Terveys2000	9	38 657	Tieteen tiedotus ry/Duodecim ry/
Regina	24	37 334	Kolmiokirja Oy
V8-Magazine	8	37 257	Veekasi Oy
Vene	10	34 998	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Kunto Plus	12	34 992	Bonnier Julkaisut Oy
Metsästäys ja kalastus	12	33 548	Yhtyneet Kuvalehdet Oy
Käytännön Maamies	12	30 018	Maatalouskeskusten liitto ja Agrologien liitto
Suurimmat³⁾ sarjakuvalehdet:			
Aku Ankka	52	310 646	Sanoma Osakeyhtiö
Roope-setä	12	53 234	Sanoma Osakeyhtiö
Nalle Puh	12	37 307	Sanoma Osakeyhtiö
Puh Puuhalehti	6	27 673	Lehtimiehet Oy
Villivarsa	12	24 435	Lehtimiehet Oy

Lehti	Ilm.krt/ vuosi	Levikki 1989	Kustantaja
Suurimmat⁴⁾ ammatti- ja järjestölehdet:			
Kunta ja Me	24	215 753	KTV ry
Akava	4	200 078	Akava ry
Kirkko ja kaupunki	48	172 815	H:gin ev.lut. seurakunnat
STTK-FTFC	11	160 522	STTK ry
SPR	4	155 557	Suomen Punainen Risti
Puntari-Pyndaren	21	120 174	Liikealan ammattiliitto ry
Sotaveteraani	8	117 550	Suomen sotaveteraaniliitto ry
TUL-lehti	17	116 588	Työväen Urheiluliitto ry
Taloustaito	9	114 388	Veronmaksajain Keskusliitto
Sydän	7	111 202	Suomen sydäntautiliitto ry
Suurimmat⁵⁾ asiakaslehdet:			
Pirkka	12	1 658 937	Kauppiaitten Kustannus Oy
Sähköviesti	4	1 508 744	Suomen Sähkölaitosyhdistys ry
Kulta YV	12	559 700	Osuuspankkien keskusliitto
Yhteishyvä	12	451 258	SOK
Kauppa ja Koti	12	420 188	Kauppa ja Koti Oy
Me	12	307 905	Viestintärens Oy
Silver News	4	209 486	Osuuspankkien keskuspankki Oy
Hippo (suomenk.)	6	182 938	Osuuspankkien Keskusliitto
Ykkösklubi	4	158 444	Samerka Oy
Rahapuu	8	153 605	Samerka Oy
Elanto	12	138 670	Oy Kaupparengas Ab
Asu Hyvin	10	123 431	Kauppiaitten Kustannus Oy
Maatilan Pirkka	6	119 240	Kauppiaitten Kustannus Oy
Milli (suomenk.)	4	104 718	Samerka Oy

1) Lehdet, joiden levikki on tarkastettu vuonna 1990. Eräiden lehtien levikkitieto on vuodelta 1989.

2) Levikki yli 30 000.

3) Levikki yli 20 000.

4) Levikki yli 100 000.

5) Levikki yli 100 000.

Lähde: Levikintarkastus Oy; Suomen aikakauslehdistö 1991, Aikakauslehtien Liitto

8.15 Eräiden aikakauslehtiryhmien levikkejä¹⁾ 1980–1990

	Levikki, kpl										
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Yleisaikakauslehdet:											
Seura	272 628	312 118	312 478	313 919	323 969	315 946	301 248	285 067	276 700	304 475	280 116
Apu	302 934	294 731	311 194	304 301	294 395	301 956	273 194	275 026	266 572	256 251	278 277
Nykyposti	212 818	254 936	247 225	226 070	194 327	183 576	166 501	155 485	152 441	161 591	155 640
Suomen Kuvalehti	127 813	127 736	120 064	121 187	121 465	120 465	111 484	111 022	106 118	104 314	108 993
Hymy	231 473	186 785	194 224	176 345	130 213	142 580	131 186	113 889	99 705	99 165	137 646
Valitut Palat	269 977	280 605	316 366	309 436	333 355	328 388	322 837	330 662	330 523	336 110	341 293
Naisten yleislehdet:											
Anna	114 962	150 095	136 090	144 380	150 262	183 013	160 399	157 182	151 852	160 760	159 834
Eeva	101 865	98 902	98 928	101 150	100 504	103 451	115 517	115 834	117 894	127 188	119 832
Me naiset	128 342	134 591	120 178	121 577	125 078	131 534	103 152	87 156	96 776	99 844	98 604
Jaana (– 1984)	128 509	129 300	135 546	132 229	132 398						
Kodin kuvalehti	183 776	180 458	180 613	168 889	176 309	171 234	159 812	164 809	166 697	168 911	175 376
Kotiliesi	214 039	215 590	215 647	215 696	212 653	206 397	205 078	190 796	191 636	197 502	197 533
Kotivinkki				121 577	175 373	184 696	189 584	188 505	191 482	198 499	208 687
Uusi Nainen	75 011	62 005	62 005	55 370	55 370						
Atk-lehdet:											
Mikro BITTI (1984 –) ..								41 641	39 346	37 748	38 841
Mikro PC									7 931	10 163	12 282
Printti (1985–88)						18 173	24 033	15 811	15 811		
Tietokone (1981 –)								11 172	14 112	17 498	20 336
Auto- ja venelehdet:											
Tekniikan Maailma ...	125 170	128 667	122 835	120 742	124 098	120 766	127 479	122 532	124 805	122 631	122 667
Tuulilasi	77 208	74 460	75 675	80 054	81 608	82 403	81 211	79 472	87 564	94 867	101 521
V8-Magazine	20 387	25 408	31 932	40 038	40 038	36 420	34 865	33 443	33 641	34 972	36 256
Vauhdin Maailma	38 032	38 556	40 577	47 338	47 894	46 120	44 144	40 744	39 821	39 052	36 869
Vene	26 731	28 605	28 091	30 318	33 954	32 426	31 514	33 166	35 422	37 008	38 215
Televisio- ja elektronikkalehdet:											
Katso	71 027	62 760	60 532	65 362	65 059	65 335	60 035	62 388	71 273	71 090	75 701
Veckan med radio och TV	18 763	18 843	18 501	16 690	16 183	18 676	18 071	17 444	17 045		
Videolehti (1986–88) ..							24 523	15 703	15 703		
HIFI-lehti (1980 –)								12 873	13 044	12 881	12 964
Asumis- ja rakentamislehdet:											
Makasiini (– 1989)	107 841	108 066	100 290	100 410	94 125	89 980	65 108	81 364	61 325	51 927	
Meidän Talo	49 478	44 861	51 325	56 238	57 669	55 774	43 255	42 817	42 427	44 205	40 191
Avotakka	103 570	73 053	79 725	87 351	80 113	77 889	52 123	70 116	53 567	51 235	52 330
Tee itse								45 778	51 699	55 681	42 692
Naisten erikoislehdet:											
Eevaneule (– 1987) ..	49 832	48 170	42 949	41 579	41 580	43 520	41 305	37 406			
Suuri Käsiyökerho ...	113 133	110 591	107 436	104 558	108 575	106 128	95 010	109 462	111 359	108 509	111 967
Sandra (1988 –)									14 817	29 305	25 992

	Levikki, kpl										
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990

Muotilehdet:

Gloria (1987 -)								42 741	45 968	46 460	51 112
Muoti + kauneus	61 547	60 471	61 520	53 594	59 740	68 281	59 031	55 473	51 528	50 002	46 841
Prima (1983-86)				20 150	21 891	21 816	21 816				

"Hyvän olon -lehdet":

Kauneus ja terveys ..	77 646	71 535	77 222	80 477	73 303	74 560	71 277	70 359	79 700	78 243	67 631
Kotilääkäri	46 487	48 165	50 069	52 060	54 479	55 880	53 319	55 019	51 881	55 824	54 322
Kaks'plus	55 749	56 360	53 212	55 757	52 860	49 793	47 846	55 913	55 881	61 897	63 646
Voi hyvin							26 504	42 226	53 787	67 334	74 395
Terveys 2000 (1986-)							14 657	22 822	27 178	31 764	38 898

Kalastus- ja metsästyslehdet:

Metsästys ja kalastus	25 276	25 962	26 883	26 378	24 642	26 069	26 845	26 157	30 559	30 824	32 460
Erä	23 167	25 153	25 310	25 859	27 296	27 047	27 090	28 540	32 634	35 313	39 072

1) Lehtien levikit esitetään vain niiltä vuosilta, joilta lehdillä on ollut saatavilla voimassa oleva levikintarkastus. Levikit ovat ensimmäisen vuosipuoliskon levikkejä.

Lähde: Levikintarkastus Oy; Kohvakka, Rauli: Aikakauslehdistö 1980-luvulla. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1991:1. TK, Helsinki 1991.

8.16 Aikakauslehtien levikkien muutoksia vuosina 1980 - 1989

	Aikakauslehdet yhteensä	Yleisaikakauslehdet	Naistenlehdet	Erikoislehdet	Asiakaslehdet
	Vuosi muutos %				
1980	+5,0	+8,8	+3,1	+5,1	-
1981	0,0	+2,5	-0,7	-0,5	-
1982	-1,8	+3,0	-1,0	-0,6	-
1983	-0,6	-3,5	-1,0	+3,4	-
1984	+0,7	-3,8	+5,5	+1,8	-
1985	-0,9	-0,4	-6,4	+3,2	-
1986	-4,3	-6,6	-6,1	-0,9	+5,6
1987	-2,0	-2,6	-5,4	+0,9	+3,0
1988	-0,5	-4,4	+0,5	+1,3	+1,0
1989	+3,4	+2,4	+3,4	+4,0	+0,4

Lähteet: Levikintarkastus Oy / Gallup-media; Aikakauslehdistön voimatekijät, Aikakauslehtien Liitto 1990

8.17 Postin kuljetettavat lehdet¹⁾ ja joukkolähetyskset vuosina 1980 – 1989

	Lehtien määrä								Joukkolähetysten määrä ³⁾				
	Sanomalehdet			Aika- kaus- lehdet	Paikal- lis- lehdet	Osoit- teettom. lehdet	Muita lehtiä	Yh- teensä	Joukko- kirjeet ²⁾	Ryhmä- kirjeet	Joukko- julkai- sukset	Ryhmä- julkai- sukset	Yh- teensä
	Yh- teensä	Postin päiväk.	Postin ²⁾ erillisk.										
	Milj. kpl	%	%	Milj. kpl					Milj. kpl				
1980	345,7	77	23	331,3	51,2	6,9	–	735,1	93,9	75,6	38,0	12,3	219,8
1981	385,1	72	28	343,2	53,8	7,8	–	789,9	115,1	91,5	40,5	15,1	262,2
1982	381,8	71	29	334,2	57,5	7,0	–	780,4	111,4	116,9	45,4	16,1	289,8
1983	392,0	61	39	342,4	62,1	10,2	–	806,7	126,3	135,9	45,8	21,8	329,8
1984	392,9	60	40	346,8	62,6	10,7	–	813,0	143,6	146,5	56,6	29,9	376,6
1985	402,7	61	39	338,6	65,2	8,9	–	815,4	150,9	146,9	61,9	33,2	392,9
1986	388,8	62	38	337,0	64,3	8,4	–	798,5	152,1	151,0	67,7	40,9	411,6
1987	386,7	63	37	335,8	64,1	7,2	–	793,8	169,9	157,5	70,8	44,6	442,8
1988 ⁵⁾	391,0	62	38	335,4	63,6	8,3	61,4	859,7	228,1	204,6	–	–	432,7
1989	377,9	63	37	323,5	82,6	8,6	62,4	855,0	239,0	250,0	–	–	489,0

- 1) Kotimaahan ja ulkomaille.
- 2) Erilliskantoon luetaan kaikki muu kuin päiväkanto. Sanomalehdillä erilliskanto on enimmäkseen varhaiskantoa.
- 3) Joukkokirjeessä ja -julkaisussa on vastaanottajan nimi ja osoite. Ryhmäkirjessä vain merkintä vastaanottajaryhmästä.
- 4) Kotimaiset ja ulkomaiset.
- 5) Vuoden 1988 tiedot eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien tietojen kanssa lukuunottamatta sanoma-, paikallis- ja -aikauslehtiä. Vuonna 1988 postin tariffiluokkia muutettiin. Aikaisemmin joukko- ja ryhmäjulkaisuihin luetut lähetykset sijoituivat vuonna 1988 joukko- ja ryhmäkirjeisiin sekä muihin lehtiin.

Lähde: SVT XIII: 104. Posti- ja telelaitos 1989.

8.18 Tilattujen kotimaisten sanomalehtien eri jakelutapojen¹⁾ osuudet vuosina 1986 – 1989

	1986	1987	1988	1989
	%	%	%	%
Oma jakelu	16	12	13	9
Yhteisjakelu	48	49	50	53
Postin varhaisjakelu	11	12	11	14
Postin päiväjakelu	25	27	26	24
Yhteensä	100	100	100	100

- 1) Laskettu jakelumäärästä numerokappaleina. Tiedot perustuvat kyselytutkimuksiin, joihin vuosittain on vastannut noin 50 Sanomalehtien Liiton jäsenlehteä. Luvut eivät sisällä irtonumeromyntiä, ks. taulukko 8.19.

Lähde: Sanomalehtien Liitto

8.19 Koti- ja ulkomaisten sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyynti vuosina 1985 – 1990

	Sanomalehdet				Aikakauslehdet			
	Kotimaiset		Ulkomaiset		Kotimaiset		Ulkomaiset	
	Milj. kpl	Milj. mk	Milj. kpl	Milj. mk	Milj. kpl	Milj. mk	Milj. kpl	Milj. mk
1985	79,6	246,7	0,8	5,0	28,6	329,8	4,1	49,4
1986	82,4	273,1	0,9	5,5	27,5	348,1	4,0	52,5
1987	85,1	309,5	0,8	5,1	29,2	378,1	3,8	55,5
1988	84,3	360,6	0,8	6,1	28,3	395,5	3,8	57,8
1989	91,6	404,4	0,9	6,5	29,7	437,2	3,9	65,3
1990	95,3	474,0	0,9	6,3	28,8	448,5	3,9	68,8

Lähde: Rautakirja Oy:n vuosikertomukset

9 Joukkoviestinnän julkinen tuki

Joukkoviestintäjärjestelmän ne osat, joiden toimintaan kohdistuu valtion taloudellisia tukitoimia, ovat graafisesta joukkoviestinnästä sanoma- ja aikakauslehdistö ja kirjallisuus. Sähköisen joukkoviestinnän ja tallenneviestinnän eri sektoreista tukea saavat yleisradiotoiminta, elokuva, äänitetuotanto ja kuvatallenne-tuotanto.

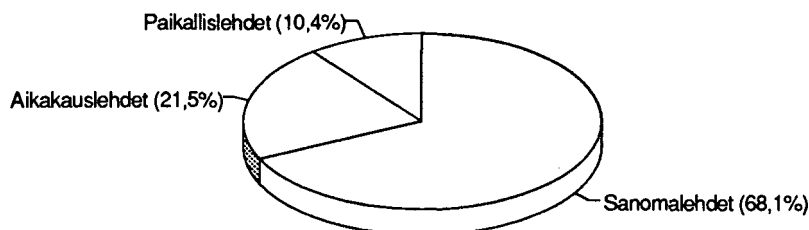
Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksessä lehdistön suoraan taloudelliseen tukeen varattiin noin 155 miljoonaa markkaa. Lehdistön epäsuoraan tukeen (postille maksettava korvaus lehtien postimaksualennuksista) myönnettiin 320 miljoonaa. (Taulukko 9.1.)

—1980-luvun loppupuolella suoran tuen osuus lehdistötuen kokonaismäärästä on jonkin verran kasvanut.

Lehdistön suoran tuen muotoja (ks. taulukko 9.1) ovat:

- Valtioneuvoston jakama tuki, jota myönnetään sanomalehtien kuljetus- ym. kustannusten alentamiseen.
- Nk. puoluetuki, joka jaetaan eduskunnassa oleville puolueille niiden lehdistön tukemiseen eduskunnan voimasuhteiden mukaan ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen.
- Yhteisjakelutukea myönnetään sanomalehtien ja jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin ja yhteisjakelun kehittämiseen.
- Uutis- ja tietotoimistojen tuesta maksetaan avustuksia tietotoimistoille.

KUVIO 9.1. Yleisen kuljetustuen kohdentuminen 1990.

Lähde. ks. taulukko 9.2

- Mieli- ja mielipidelehtitukea on jaettu vuodesta 1979 ja uskonnollisten lehtien tukea vuodesta 1977.

Lehdistön epäsuoraksi taloudelliseksi tueksi lasketaan yleinen kuljetustuki, joka maksetaan Posti- ja telelaitokselle sen kuljettamien sanoma- ja aikakauslehtien kuljetusmaksun alentamiseksi. Vuoden 1990 loppuun asti posti piti rekisteriä yleisen kuljetustuen laskennallisista lehtikohtaisista määristä. Vuoden 1991 alusta tuki muuttui kokonaistueksi Posti- ja telelaitokselle lehtiliikenneverkon ylläpitämisestä, maaseudun lehtijakelun turvaamisesta ja lehtiliikenteen kustannuksia alemmasta postimaksutasosta. Yleisen kuljetustuen kohdentuminen lehtiryhmittäin vuonna 1990 ilmenee kuviosta 9.1.

Kirjallisuustuen (taulukko 9.3) tasossa ei ole viime vuosina tapahtunut kovin suuria muutoksia. Varsinainen kirjallisuustuki on valtaosin kirjailijatukea, joka jaetaan hakemusten perusteella yksityisille henkilöille - kirjailijoille ja kääntäjille - sekä vähäisemmässä määrin tukea kirjallisuuden yleiseen edistämiseen ja kirjailijajärjestöille.

Keskeiset kirjailijatuken muodot ovat eripituiset kirjallisuuden taiteilija-apurahat, kohdeapurahat sekä kirjastokorvausapurahat.

Kirjastokorvausapurahat ovat luonteeltaan valtion maksamia tekijänoikeuskorvauksia, joihin tulo- ja menoarviossa osoitetaan vuosittain 10 % yleisten kirjastojen kirjahankintoihin käyttämästä rahasta. (Arviomääräraha 17,5 mmk vuonna 1990.)

Eripituisia kirjallisuuden taiteilija-apurahoja (taulukko 9.4) sai vuonna 1990 noin 100 kirjailijaa (vuosikustannukset noin 6,5 mmk).

Näiden lisäksi on lukuisia muita suuruusluokaltaan vähäisempiä kirjallisuustuen muotoja. Esimerkiksi vuodesta 1989 budjettiin on sisällytetty uutena tukimuotona kustantajille suunnattu kirjallisuuden julkaisutuki (750 000 mk vuodelle 1991) vähälevikkisen laatukirjallisuuden julkaisemisen tukemiseen. Määrärahan jakaa Suomen Kirjasäätiö.

Kirjallisuuden tueksi lasketaan toisinaan myös valtion tuki kirjastoille (taulukko 9.5). Valtionosuus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin oli yli 700 miljoonaa markkaa vuodelle 1991. Kirjastojen vuosittaisten kirjaostojen määrä on 80-luvun loppupuolella alkanut laskea.

Valtion elokuvataiteelle ja -tuotannolle osoittamat määrärahat ovat parin viime vuoden aikana kasvaneet selvästi. Tuen yhteisumma oli lähes 75 miljoonaa markkaa vuodelle 1991 (taulukko 9.6). Elokuvalle osoitettua taloudellista tukea voivat saada sekä alan yritykset että yksityiset henkilöt. Tukea jaetaan niin elokuvatuotantoon, elokuvateattereille kuin yksittäisten elokuvien esittämiseen.

Kotimaisen elokuvan tuotantotuen määrä on kahden viime vuoden aikana kaksinkertaistunut. Kasvaneesta rahoituksesta osa käytetään televisio- ja videotuotannon ja -jakelun edistämiseen.

Suomen elokuväsäätiö (ks. taulukko 9.7) on keskeinen kanava, jonka kautta valtion elokuvatuen eri määrärahoja ohjataan. Vuonna 1989 varoja osoitettiin kaikkiaan 547 eri tukikohteeseen. Tukea myönnettiin 77 prosentille hakemuksista.

Valtion taiteilija-apurahojen merkitys ei ole elokuvan tuessa yhtä keskeinen kuin kirjallisuustuessa. Taiteilija-apurahojen ja elokuvatuotannon kohdeapurahojen yhteiskustannukset olivat noin 1,7 mmk vuodelle 1990.

Lähivuosina Suomen elokuväsäätiötä ilmeisesti kehitetään entistä selvemmin elokuva-, televisio- ja videotuotannon yhteiseksi edistämisorganisaatioksi.

Tästä johtuen erillinen videotuotannon ja -levityksen taloudellinen tuki on viime vuosina supistunut. Tukea jaettiin ensi kerran vuonna 1986, silloin runsaat 2 miljoonaa markkaa. Vuonna 1989 tuki oli laskenut noin 1,2 miljoonaan markkaan. (Taulukko 9.8.) Viime vuosina tärkeä tuen lähde on ollut myös Audiovisuaalisen viestintäkulttuurin edistämiskeskus AVEK, jonka tukitoiminta rahoitetaan tekijänoikeudellisilla tyhjäkasettimaksuilla. - Myös elokuvasäätiön kautta kanavoiduista kolmesta videotuotannon tukimuodosta kaksi on rahoitettu kasettimaksuista.

Äänitetuotannon suora valtiontuki on vähäistä: 100 000 mk kahtena viimeisenä budjettivuotena (taulukko 9.9). Myöskään vuoden 1990 säveltaiteen kohdeapurahoista yksikään ei kohdistunut äänitetuotantoon. Nk. muista kohdeapurahoista myönnettiin samana vuonna tukea yhdelle levytyshankkeelle (20 000 mk). Äänitetuotannon tuki rahoitetaankin pääosin tekijänoikeudellisin kasettimaksuvain, joiden käyttösuunnitelman hyväksyy opetusministeriö.

Oy Yleisradio Ab on valtioenemmistöinen osakeyhtiö, jonka toiminnassa on lukuisia julkisoikeudellisia piirteitä. Niinpä se mm. vuonna 1951 vapautettiin tuloverosta lupamaksujen julkisoikeudellisen luonteen ja yleisradiotoiminnan yleishyödyllisyyden nojalla.

Yleisradiotoiminnan kokonaistuotoissa suoran valtion tuen osuus on ollut vähäinen. Vuosikymmenen alkupuolella se oli vain 0,2-0,3 %. Tuki oli 7,5 miljoonaa mk eli 0,5 % tuotoista tilikaudella 1989/90 (ks. luvun 2 taulukko 2.1.) Viime vuosina tuki on myönnetty lähinnä suomalaisten tv-ohjelmien välittämiseen Tukholman alueella ja Ruotsin tv-ohjelmien siirtoverkon rakentamiseen Etelä-Suomeen.

Tilastointi

Joukkoviestinnän julkiseen tukeen suunnatut määrärahat löytyvät valtion tulo- ja menoarvioesityksistä sekä valtion tilinpäätöksistä opetusministeriön ja liikenneministeriön pääluokkien eri momenteilta.

Posti- ja telelaitos on tilastoinut tiedot lehdistön yleisen kuljetustuen kohdentumisesta.

Suomen elokuvasäätiö tilastoi hallinnoimansa elokuvatuen jakautumisen eri tukikohteisiin

Täydentävää kirjallisuutta

KM 1989: 15. Viestintäkulttuuritoimikunnan I mietintö. Opetusministeriö, Helsinki 1989.

Lehdistön yleisen kuljetustuen muutostarpeet. Liikenneministeriön julkaisuja 15/91. Helsinki 1991.

Sauri, Tuomo: *Joukkoviestinnän julkinen tuki*. SVT, Kulttuuri ja viestintä 1990: 3. Tilastokeskus, Helsinki 1990.

Viestintäpoliittisia kannanottoja. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja. Sarja D 43/1990. Tampere 1990.

9.1 Valtion tuki lehdistölle vuosina 1980 ja 1985 – 1991

Tukimuoto	1980		1985		1986		1987		1988		1989		1990		1991	
	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%
Valikoiva lehdistötuki ¹⁾																
–valtionneuvoston jakama	32,0	11,4	45,2	10,2	48,8	11,5	60,2	13,2	61,3	13,0	62,8	13,2	66,0	14,2	73,2	15,4
–puolueiden kautta	32,0	11,4	45,2	10,2	47,0	11,1	40,1	8,8	40,9	8,7	42,4	8,9	45,0	9,7	48,8	10,3
Uutis- ja tietotoimistojen tuki ²⁾	3,0	1,0	4,8	1,0	4,7	1,1	5,2	1,1	5,3	1,1	5,7	1,2	6,0	1,3	6,9	1,5
Sanomalehtien yhteisjakelutuki	0,5	0,1	6,8	1,5	15,0	3,5	15,0	3,3	10,0	2,1	9,3	2,0	15,5	2,9	21,0	4,4
Mielipidelehtituki	1,0	0,3	1,4	0,3	1,7	0,4	2,0	0,4	2,1	0,4	2,3	0,5	2,4	0,6	2,5	0,5
Uskonnollisten lehtien tuki	1,4	0,5	1,6	0,3	1,7	0,4	1,8	0,4	1,8	0,4	2,2	0,5	2,0	0,5	2,1	0,4
Suora lehtituki yhteensä	69,9	24,7	105,0	23,5	118,9	28,0	124,3	27,2	121,4	25,7	124,7	26,3	134,9	29,2	154,5	32,6
Yleinen kuljetustuki ³⁾	209,6	74,9	334,4	76,1	302,0	71,7	331,6	72,7	349,4	74,2	357,5	73,7	331,0	71,1	320,0	67,4
Tuki yhteensä	279,5	100,0	439,4	100,0	420,9	100,0	455,9	100,0	470,8	100,0	474,7	100,0	465,9	100,0	474,5	100,0

1) Tuki sanomalehdistön kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseen.

2) Uutis- ja tietotoimistojen sekä niiden asiakaslehtien telekustannusten alentamiseen.

3) Tuki maksetaan Posti- ja telelaitokselle lehtien kuljetusmaksujen alentamiseksi.

Lähteet: Valtion tilinpäätökset 1980, 1985–88; Valtion tulo- ja menoarvioesitykset 1980, 1985–90.

9.2 Yleisen kuljetustuen kohdentuminen lehtiryhmittäin vuosina 1980 ja 1985 – 1990

Lehtiryhmä	1980		1985		1986		1987		1988		1989 ¹⁾		1990	
	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%	milj. mk	%
Sanomalehdet . . .	135	64,3	213	63,7	183	60,6	204	61,4	214	61,4	229	64,2	222	68,1
Aikakauslehdet . .	62	29,5	97	29,0	95	31,4	101	30,4	106	30,4	83	23,3	70	21,5
Paikallislehdet . . .	13	6,2	24	7,1	24	7,9	27	8,1	29	8,3	45	12,6	34	10,4
Yhteensä	210	100,0	334	100,0	302	100,0	332	100,0	349	100,0	357	100,0	326	100,0

1) Lehtiluokitus on muuttunut vuonna 1989. Luokituksen muutos pienentää aikakauslehtien osuutta ja kasvattaa paikallislehtien osuutta.

Lähteet: Aikakauslehtityöryhmän mietintö, Liikenneministeriön julkaisu 1/88; Aikakauslehtien toimintaedellytykset Suomessa. Kom.miet. 1989:31; Posti- ja telelaitos, lehtiyksikkö

9.3 Valtion kirjallisuusmäärärahat¹⁾ vuosina 1980 ja 1985 – 1991

	1980		1985		1986	1987	1988	1989	1990		1991	
	1 000 mk	%	1 000 mk	%	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	%	1 000 mk	%
Suomenkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen	65	1,2	95	0,6	100	100	100	100	100	0,5	105	0,5
Ruotsinkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen	40	0,7	85	0,6	90	90	90	90	90	0,4	100	0,4
Lukemisharrastuksen edistämiseen	190	3,4	370	2,5	370	370	380	430	470	2,2	500	2,1
Suomalaisen kirjallisuuden kääntämiseen ja julkaisemiseen	120	2,2	190	1,3	200	200	210	300	400	1,9	700	3,0
Kirjailija- ja kirjoittajakoulutukseen	135	2,4	200	1,4	250	250	260	270	290	1,4	300	1,3
Kirjailijajärjestöille	325	5,8	760	5,2	800	800	870	910	960	4,5	1050	4,5
Suomen maakuntakirjailijat ry:lle	110	2,0	160	1,1	170	180	190	260	290	1,4	305	1,3
Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutille	–	–	220	1,5	235	235	300	340	370	1,7	400	1,7
Kirjallisuuden ostotukseen	–	–	350	2,4	1 000	1 000	1 200	1 400	1 550	7,2	1 650	7,1
Kirjastokorvausapurahat	4 600	82,4	12 300	83,5	13 000	15 070	15 710	16 141	16 650	77,4	17 500	74,9
Kirjallisuuden julkaisutuki	–	–	–	–	–	–	–	200	500	2,3	750	3,2
Yhteensä	5 585	100,0	14 730	100,0	16 215	18 295	19 310	20 441	21 670	100,0	23 360	100,0

1) Käyttösuunnitelman mukaan.

Lähde: Valtion tulo- ja menoarviot 1980 ja 1985 – 1991, Valtion tilinpäätökset 1980 ja 1985 – 1988.

9.4 Kirjallisuuden osuus valtion taiteilija-apuraholista 1990

	Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat kpl	Vuosikustannukset 1 000 mk ¹⁾	(Taiteilija-apurahoja yhteensä) (kpl)
Taiteilija-apurahat:			
15-vuotiset	28	1 838	(90)
5-vuotiset	25	1 640	(100)
3-vuotiset	27	1 771	(123)
1-vuotiset ²⁾	19	1 246	(112)
Taiteilija-apurahat yhteensä	102	6 495	(425)
Kohdeapurahat ³⁾	10	134	(207)

1) Taiteilija-apurajojen osalta laskennallinen osuus vuoden 1990 budjetin arviomäärärahasta.

2) Puolitettut yksivuotiset apurahat on laskettu yhteen yksivuotisiksi apurahoiksi

3) Tukea myönnetty yhteensä 207 kohteeseen. Tuen yhteismäärä on 50 yksivuotista taiteilija-apuraha vastava summa.

Lähteet: Valtion tulo- ja menoarvio 1990; Arsis 2/89

9.5 Valtion tuki kirjastoille vuosina 1980 ja 1985 – 1991

Tukimuoto	1980		1985		1986	1987	1988	1989	1990	1991	
	mmk	%	mmk	%						mmk	mmk
Valtionosuus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin	207,4	89,7	383,2	91,4	418,1	470,4	516,3	565,0	566,0	665,8	93,8
Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin	20,0	8,6	25,0	6,0	28,0	30,0	30,0	35,5	41,5	42,5	6,0
Rakennuslainat kirjastoille	3,7	1,6	10,5	2,4	1,9	0,3	0,4	0,2	-	-	-
Valtionavustus yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan	-	-	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	- ¹⁾	-	-	-
Valtionapu yksityiseen kirjastotoimintaan	-	-	0,1	-	0,1	0,1	0,1	- ¹⁾	-	-	-
Kirjastotoimen suunnittelu ja kirjastokurssit	-	-	0,2	-	0,2	0,2	0,2	- ¹⁾	-	-	-
Avustus kuurojen tiedonsaannin edistämiseen	-	-	-	-	-	1,4	1,6	1,7	1,4	1,4	0,2
Yhteensä	231,1	100,0	419,2	100,0	448,5	501,2	548,8	560,4	608,9	709,7	100,0

1) Siirretty määrärahaan valtionosuus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin.

Lähde: Valtion tilinpäätökset; Valtion tulo- ja menoarviot

9.6 Valtion elokuvataiteen määrärahat vuosina 1980 ja 1985 – 1991

Tukimuoto	1980		1985	1986	1987	1988	1989	1990		1991	
	1 000 mk	%						1 000 mk	1 000 mk	%	1 000 mk
Kotimaisen elokuva- ja ohjelmatuotannon sekä jakelun tuki	6 250	59,5	17 400	19 500	19 300	19 000	21 000	31 500	54,8	43 000	57,9
Elokuva-alan järjestöille	200	1,9	360	500	1 300	1 300	1 730	1 830	3,2	2 150	2,9
Elokuvataiteen tukemiseen	750	7,1	2 450	2 700	2 700	2 700	-	-	-	-	-
Elokuvasäätöille	-	-	-	-	-	-	4 700	5 200	9,1	7 500	10,1
Elokuvateknisiä laitteita varten Elokuvasäätön käytettäväksi	-	-	1 600	1 600	1 600	1 200	1 200	1 000	1,7	1 050	1,4
Elokuvasäätön rahoitukseen säätön ja YLE:n sopimuksen mukaan	-	-	-	-	-	2 200	2 200	2 200	3,8	2 500	3,4
Elokuvatarjonnan kehittämiseen kunnissa	490	4,7	1 150	1 200	1 200	1 200	1 500	1 650	2,9	1 800	2,4
Elokuvateattereiden kunnostamiseen	-	-	1 000	1 200	1 200	1 200	-	-	-	-	-
Elokvakopioiden tarjonnan lisäämiseen	170	1,6	360	700	700	1 200	-	-	-	-	-
Elokuvateatteritukeen	-	-	-	-	-	-	2 400	3 400	5,9	3 700	5,0
Suomen elokuva-arkisto	2 647	25,2	8 659	8 829	9 246	9 154	9 933	10 113	17,6	11 794	15,9
Suomen maksuosuus Eurimage-rahastoon	-	-	-	-	-	-	-	550	1,0	800	1,1
Yhteensä	10 507	100,0	32 979	36 229	37 246	39 154	44 663	57 443	100,0	74 294	100,0

Lähteet: Valtion tilinpäätökset; Tulo- ja menoarvioesitykset.

9.7 Suomen elokuvasäätiön tukitoiminta 1980 ja 1985 – 1989

Tuenkohde	1980	1985	1986	1987	1988	1989
	1 000 mk					
Elokvatuotanto						
– pitkät elokuvat	5 938	12 579	11 609	7 194	14 414	18 302
– lyhytelokuvat	1 449	3 346	3 499	3 707	5 746	15 368
– kopiot	38	170	24	124	53	–
– käsikirjoitustyöt ja tuotannon valmistelu	505	982	769	854	1 706	29 835
– leikkaamon käyttö	30	114	945	747	666	878
– muu	–	580	557	490	390	120
Viennin edistäminen ja festivaalit	199	455	367	430	494	616
Elokvateatterien kunnostus	1 047	2 233	2 877	1 875	2 533	760
Esitystuki elokvateattereille, maahantuontituki	335	1 472	1 120	1 457	1 899	3 485
Elokvakulttuuri	945	1 075	1 207	1 318	1 173	1 147
Yhteensä	10 486	23 006	22 974	18 196	29 074	70 511

Tuen kohde	1980	1985	1986	1987	1988	1989
	%					
Elokvatuotanto	75,9	77,2	75,7	72,2	79,0	81,1
Viennin edistäminen ja festivaalit	1,9	2,0	1,6	2,4	1,7	1,9
Elokvateatterien kunnostus	10,0	9,7	12,5	10,3	8,7	2,4
Esitystuki elokvateattereille, maahantuontituki	3,2	6,4	4,9	8,0	6,5	11,0
Elokvakulttuuri	9,0	4,7	5,3	7,2	4,0	3,6
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Lähde: Suomen elokuvasäätiön toimintakertomukset.

9.8 Elokuvasäätiön tuki videotuotannolle ja -levitykselle 1986–1989

	1985	1986	1987	1988	1989	Tukikohteita -89	Tuettuja hakem. -89
	1 000 mk					kpl	%
Uustuotannon tuki	-	1 292	905	728	742	8	34
TV-tukirahasto	-	350	270	250	-	-	-
Elokuvienvideolevityksen tuki	-	519	334	682	498	21	53
Yhteensä	-	2 161	1 509	1 660	1 240		

Lähde: Suomen elokuvasäätiön toimintakertomukset

9.9 Valtion äänitetuotannon tuki vuosina 1985 – 1991

Vuosi	1 000 mk
1985	250
1986	250
1987	230
1988	230
1989	-
1990	100
1991	100

Lähde: Tulo- ja menoarvioesitykset.

10 Kansainvälisiä vertailutietoja

Tähän jaksoon on kerätty eräitä joukkoviestintää koskevia kansainvälisiä vertailutietoja. On hyvä muistaa, että tilastojen standardisointipyrkimyksistä huolimatta eri maiden tilastointiperusteet saattavat poiketa toisistaan. Tietojen täydelliseen vertailukelpoisuuteen ei siksi välttämättä useinkaan päästä.

Unescon tilastollinen vuosikirja on yleisesti käytetty kansainvälisiä vertailutietoja sisältävä lähdeos. Gearin vuosittain ilmestyvä tilastojulkaisu sisältää runsaasti tietoja viestintävälineiden levinneisyydestä, tavoitavuudesta, ajankäytöstä ja mainonnasta.

Tietoja sateliittikanavien levinneisyydestä on saatavissa useista muistakin lähteistä kuin tässä käytetyistä. Eri lähteiden tiedot pienempilevikkisten kanavien osalta poikkeavat toisistaan. Tietoja on siksi pidettävä näiltä osin vain likimääräisinä.

Pohjoismaisia vertailutietoja joukkoviestinnästä ja sen käytöstä löytyy esimerkiksi yhteispohjoismaisesta tilastojulkaisusta Yearbook of Nordic Statistics, joka ilmestyy vuosittain.

Täydentävää kirjallisuutta

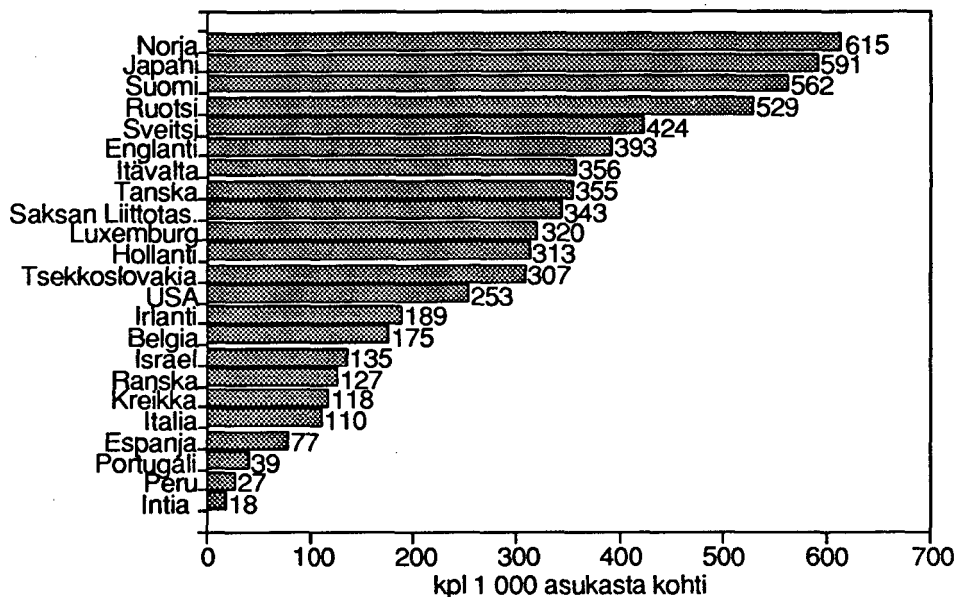
Gustafsson, Karl Erik: *Sanomalehdistö Pohjoismaissa*. Sanomalehtien Liitto, Helsinki 1990.

Soramäki, Martti: *Mediat yli rajojen*. Näkökulmia joukkoviestintään tuotantoon, jakeluun ja kulu-
tukseen. Gaudeamus, Helsinki 1990.

Yearbook of Nordic Statistics 1991. Nord 1991:1. Nordic Council of Ministers & Nordic Statistical Secretariat, Stockholm 1991.

Yleiskatsaus eurooppalaiseen viestintäkehitykseen vuonna 1990. Liikenneministeriön julkaisu
25/91. Helsinki 1991.

KUVIO 10.1. Sanomalehdistön kokonaislevikit 1989.

Lähde: World Press Trends, International Federation of Newspaper Publishers (FIEJ), Rooma 1991.

10.1 Kirjatuotanto maanosittain ja maaryhmittäin vuosina 1960 – 1988¹⁾

Maanosat, suuralueet ja maaryhmät	Nimikkeitä/milj. asukasta					
	1960	1970	1975	1980	1985	1988
Koko maailma	144	187	184	161	164	164
Afrikka	19	23	27	25	24	20
Amerikka	84	206	216	231	231	220
Aasia ²⁾	53	62	65	54	67	68
Eurooppa (ml. Neuvostol.)	374	464	471	548	558	584
Oseania	121	361	428	543	480	462
Kehittyneet maat ³⁾	296	420	431	497	493	507
Kehitysmaat ⁴⁾	35	41	45	44	59	57
Afrikka (pl. Arabivaltiot)	12	17	27	25	24	20
Aasia (pl. Arabivaltiot)	53	63	65	54	68	68
Arabivaltiot ⁵⁾	40	38	35	39	33	32
Pohjois-Amerikka ⁶⁾	91	367	389	393	392	390
Latinalainen Amerikka ja Karibian maat ⁷⁾	79	78	89	119	125	122

1) Kiina ei mukana ennen vuotta 1980.

2) Poisluettuna Neuvostoliitto, mukaanluettuna Turkin Euroopan ja Aasian puoleiset osat.

3) Kehittyneet maat: kaikki Euroopan maat, Neuvostoliitto, Yhdysvallat, Kanada, Japani, Israel, Australia, Uusi Seelanti ja Etelä-Afrikka.

4) Kehitysmaat: muu maailma.

5) Arabivaltiot: Algeria, Djibouti, Egypti, Libya, Mauritania, Marokko, Sudan, Tunisia, Bahrain, Jemenin Arabitasavalta, Jemenin kansandemokraattinen tasavalta, Irak, Jordania, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudi-Arabia, Syyria ja Arabiemiirikuntien liitto

6) Pohjois-Amerikka: Bermuda, Kanada, Grönlanti, St. Pierre ja Miquelon ja Yhdysvallat.

7) Latinalainen Amerikka ja Karibian meren maat: Muu Amerikka.

Lähde: UNESCO Statistical Yearbook 1990

10.2 Istumapaikat elokuvateattereissa vuosina 1970 ja 1987 ja vuosittaiset elokuvissakäynnit maanosittain ja maaryhmittäin¹⁾ vuosina 1970 - 1987²⁾

Maanosat, suuralueet ja maaryhmät	Istuimia elokuvateattereissa		Arvioidut vuosittaiset elokuvissakäynnit			
	1 000 asukasta kohden		Milj. kpl			
	1970	1987	1970	1975	1980	1987
Koko maailma	25	21	13 300	13 100	12 900	14 200
Afrikka	5	4	250	300	320	330
Amerikka	36	26	2 000	2 250	2 100	1 800
Aasia	8	7	3 690	3 720	4 300	6 780
Eurooppa (ml. Neuvostol.)	60	62	7 300	6 800	6 100	5 250
Oseania	42	22	50	45	40	40
Kehittyneet maat	53	50	8 640	8 400	7 500	6 530
Kehitysmaat	9	7	4 660	4 700	5 400	7 670
Afrikka (pl. Arabivaltiot)	4	3	90	120	160	210
Aasia (pl. Arabivaltiot)	8	7	3 600	3 600	4 200	6 700
Arabivaltiot	7	4	250	300	260	200
Pohjois-Amerikka	49	41	1 000	1 350	1 130	1 150
Latinalainen Amerikka ja Karibian maat	25	19	1 000	900	950	650

1) Määrittelyt ks. taulukko 10.1

2) Kiina ei mukana.

Lähde: UNESCO Statistical Yearbook 1990

10.3 Pitkien elokuvien tuotanto maanosittain ja maaryhmittäin¹⁾ vuosina 1970 - 1987²⁾

Maanosat, suuralueet ja maaryhmät	Arvioitu pitkien elokuvien tuotanto (kpl)			
	1970	1975	1980	1987
Koko maailma	4 170	3 920	3 630	4 040
Afrikka	60	100	70	80
Amerikka	480	530	530	840
Aasia	2 315	2 000	1 930	2 100
Eurooppa (ml. Neuvostol.)	1 300	1 250	1 060	980
Oseania	15	40	40	40
Kehittyneet maat	2 000	1 860	1 750	1 900
Kehitysmaat	2 170	2 060	1 880	2 140
Afrikka (pl. Arabivaltiot)	5	5	15	10
Aasia (pl. Arabivaltiot)	2 300	1 990	1 920	2 090
Arabivaltiot	70	105	65	80
Pohjois-Amerikka	250	220	300	610
Latinalainen Amerikka ja Karibian maat	230	310	230	230

1) Määrittelyt ks. taulukko 10.1

2) Kiina ei mukana tiedoissa ennen vuotta 1987.

Lähde: UNESCO Statistical Yearbook 1990

10.4 Yleiseurooppalaisten¹⁾ satelliittikanavien liittymät kohdemaittain syksyllä 1990

Kanava	Kieli	Liittymät						
		Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Englanti	Irlanti	Ranska
		1 000 kpl						
BBC World Service TV	englanti	12	130	30	320			120
MTV Europe	englanti	498	1 300	437	555	1 100	307	286
Eurosport	englanti	616	1 000	388	607	1 200	89	
Super Channel	englanti	605	1 130	430	640	170	310	160
3 Sat	saksa	..						
Sat 1	saksa				200			
Filmnet	englanti	30	130	25	40			
TV5	ranska	566	1 300	265	500	90	27	352
TV3	ruotsi		1 300	577	820			
Screensport	englanti	40	200	110	120	1 370	274	260
Lifestyle	englanti	10	185	45		1 370	274	
CNN	englanti	14	174	58	307	63	8	70
Children's Channel	englanti	12	224	45	19	1 123	330	
AFRTS	saksa							
Nordic Channel	ruotsi	51	1 000	200	400			
Rai Uno	italia		1 000					4
RTL Plus	saksa				1 000			
TV4 ²⁾	ruotsi	..	1 000	300				
TV Norge	norja		7	620				
Worldnet	englanti
Discovery	englanti	10	120	44	269	130		

1) Taulukossa mukana kanavat, joilla liittymiä yli kielialuerajojen. Lisäksi mukana kaupalliset pohjoismaiset satelliittikanavat, joilla liittymiä ainakin kahdessa Pohjoismaassa. Taulukon lähdejulkaisujen tiedot poikkeavat osittain oleellisesti toisistaan.

2) Kaupallinen ruotsalainen satelliittikanava. Ei sama kuin Etelä-Suomessa näkyvä TV4, jonka ohjelmisto koostuu Ruotsin yleisradion televisio-ohjelmista.

Lähteet: Cable & Satellite Europe 12/1990; Satellite TV Finance 2/1990.

Belgia	Hollanti	Luxemburg	Saksa	Sveitsi	Itävalta	Espanja	Yhteensä	Rahoitusmuoto
						3	615	tilaajamaksut
2 800	3 200	15	3 400	551	140	297	14 886	mainosrahoitt.
3 000	4 000	80	8 000	1 400	445	985	21 810	mainosrahoitt.
2 840	4 040	100	7 590	1 420	490	980	20 905	mainosrahoitt.
			7 100	900	590		8 590	lupamaks.,til.m.
200	2 000		7 180	1 200	700		11 480	mainosrahoitt.
100	145						470	tilaajamaksut
1 540	3 700	70	7 000	787	35	63	16 295	julk. rahoitus
							2 697	mainosrahoitt.
10	1 700		2 500	250	450	660	7 944	til.m.,mainosr.
	12						1 896	til.m.,mainosr.
1 273	1 225	20	570		224		4 006	til.m.,mainosr.
	514						2 267	til.m.,mainosr.
65	89		131			32	317	julk.rahoitus
							1 651	mainosrahoitt.
2 900	261	75					4 240	lupam.,til.m.
200	3 000		9 500	1 000	500		15 200	mainosrahoitt.
							1 300	mainosrahoitt.
							627	mainosrahoitt.
..	julk.rahoitus
	340						913	til.m.,mainosr.

10.5 Tietoja viihde-elektronikan omistuksesta, viestintävälineiden käytöstä ja mainonnasta erällissä maissa vuonna 1989¹⁾

	Itävalta	Saksa	Sveitsi ²⁾	Hollanti	Tanska	Belgia ³⁾	Ranska	Italia	Espanja ⁴⁾
14 vuotta täyttänyt väestö (milj.henkeä)	6,3	49,0	4,2/1,3/0,2	12,0	4,2	4,0/5,3	44,2	48,0	30,1/4,9
Kotitalouksien lukumäärä (milj.henkeä)	2,8	25,1	1,8/0,6/0,1	5,9	2,2	1,4/2,0	25,3	20,3	10,7/1,9
BKT henkeä kohden kuukaudessa (US\$)	1 383	1 608	2 175	1 255	1 690	1 276	1 411	1 249	802

Viihde-elektronikan ja viestintäpalvelujen levinneisyys:

%:lla kotitalouksista (* väestöstä)

Puhelin	86	92	94*/92*/93*	95	93	78*/78	94*	90*	68/82
Televisio	97	97	92*/94*/97*	97	94	96*/99*	97*	99	99/99
Väritelevisio	91	94	91*/94*/94*	94	86	90*/93*	90*	85	88/95
Kaksi tai useampi tv	30	19	10*/10*/19*	23	31	21*/26*	32*	40	26/32
Kaukosäädin	64	83	81*/76*/84*	62	54	60*/62*	63*	80	15/32
Videonauhuri	30	36	38*/47*/36*	47	38	33*/35*	35*	19	32/42
Teksti-tv	14	23	30*/23*/24*	39	18	-/17	-	21	8/-
Videopelejä	7	7	3*/5*/4*	-	16	7*/-	-	4	3/-
Kotitietokone	5	8	-/-/-	13	17	17*/17	14*	10	7/12
Autoradio	57	65	87*/85*/79*	62	69	49*/80	64*	39*	40/50
Hifi-stereolaitteet	51	66	-/-/-	84	78	67*/72*	45*	30*	19/26
CD-soitin	12	15	28*/30*/15*	31	17	17*/-	18*	4	2/4
Kaapeli-tv-liittymä	19	29	59*/33*/42*	80	17	90*/93*	2*	0	0/0

Päivittäinen tavoitavuus:

% aikuisväestöstä

Televisio									
- kansalliset lähetykset	73	53/56/35	55/55/47	55	69	58/-	71/62/52	-	86/81
- ulkomaiset lähetykset	13	13	-	-	-	30/-	8	-	-
- televisio yhteensä	76	70	66/67/67	63	-	72/85	81	-	-
Radio									
- kansalliset lähetykset	72	-	58/45/60	71	74	75/-	14/14/19/6	-	53/52
- ulkomaiset lähetykset	7	-	11/24/13	16	0	-/-	-	-	-
- radio yhteensä	75	80	77/65/69	80	74	87/70	74	53	-
Päivälehdet	72	82	50/36/48	76	76	52/66	-	45	30/36

Ajankäyttö:

Min/päivä

Keskimääräinen television katseluaika									
- kansalliset lähetykset	106	147	44/47/41	61	90	56/-	176	-	173/176
- ulkomaiset lähetykset	16	6	65/79/83	43	-	82/-	3	-	-
- televisio yhteensä	122	153	109/126/124	104	-	138/140	179	185	-
Keskimääräinen radion kuunteluaika									
- kansalliset lähetykset	130	-	152/81/112	148	173	126/-	74	-	112/96
- ulkomaiset lähetykset	11	-	20/42/19	24	-	26/-	-	-	-
- radio yhteensä	141	156	172/123/131	172	-	152/200	143	85	-
Mainonnan kustannukset (milj.US\$)	948	12 823	2 475	3 535	1 077	956/506	8 843	6 288	8 853
- henkeä kohden US\$	125	213	382	241	212	148	158	109	223
Mainonnan kustannukset mainosvälineittäin									
- televisio %	27,6	11,2	6,3	8,6	8,0	27/27,4	25,0	47,6	22,7
- radio %	12,3	4,1	1,7	1,7	1,0	2/0,9	7,0	3,4	8,4
- sanomalehdet %	32,3	40,3	59,7	30,0	42,0	20/19,7	28,0	22,9	27,3
- aikakauslehdet %	20,7	25,0	17,4	22,0	3,0	35/28,6	28,0	20,8	12,4
- muut %	7,2	19,4	14,9	38,0	46,0	16/23,4	12,0	5,3	29,2
Televisio/radiolupamaksu (US\$)	217	145	214	95	237	186	105	101	0

- 1) Eriaisista keräystavoista johtuen eri maiden tiedot eivät kaikilta osin ole vertailukelpoisia.
- 2) Tiedot Sveitsin saksan/ranskan/italiankielisestä väestöstä erikseen.
- 3) Tiedot Belgian ranskan/laaminkielisestä väestöstä erikseen.
- 4) Espanjan tiedot erikseen koko väestöstä ja Katalonian väestöstä. Osa Espanjan tiedoista vuodelta 1988.
- 5) Norjan tiedot vuodelta 1988.
- 6) Jugoslavian tiedot erikseen Serbian ja Slovenian väestöstä.

Portugali	Iso-Britannia	Irlanti	Norja ⁵⁾	Ruotsi	Suomi	Jugos-lavia ⁵⁾	Unkari	Tsekkos-lovakia	Puola	Bulgaria	USA	Japani
8,0	45,6	2,5	3,2	7,0	3,9	5,7/1,6	8,4	11,8	28,5	7,7	198,0	100,4
3,3	22,1	1,0	1,5	3,7	1,9	1,9/0,6	3,8	5,5	12,0	3,1	93,8	41,2
336	1 207	773	1 778	1 870	1 933	458	508	658	383	475	1 731	1 907
41*	83	63	90	99	90	-/61	19*	28	28*	52	99	98
91*	97	94	97	94	96*	-/81	98*	96*	99*	54	98	99
65*	91	91	95	91	90	-	61*	68*	44*	-	98	98
10*	45	17	30	23	40	-/7	39*	39*	28*	-	64	73
21*	59	46	61	64	57*	-	31*	20*	9*	-	77	-
19*	59	38	48	42	50	10/-	16	5*	9*	-	70	81
-	32	10	36	37	23*	-	3*	1*	-	-	-	2
-	5	4	10	5	6	-	-	3*	-	-	-	32
3*	19	6	16	6	15	1/-	6*	5*	1*	-	-	31
33*	59	54	75	62	58*	-/18	24*	32*	27*	-	95	74
20*	60	24	70	69	45	-	50*	8*	14*	-	-	29
2*	12	4	20	3	10	-	-	2*	-	-	-	42
0*	1	35	23	26	30	-/20	10*	2*	-	-	60	-
70	78	71	80	76	62	62/56	81	79	91/62	90/31	30,7	97
2	0	37	-	12	5	/-	-	15	2	4	-	0
70	78	80	83	80	-	-/62	-	88	92	-	-	97
39	44	75	66	79	58	37/85	86	87	67	74	73	48
0	0	-	-	0	24	/20	2	9	3	8	0	0
39	44	87	66	79	67	-/90	86	89	-	-	73	48
26	65	69	-	82	91	-	-	74	-	19	62	88
168	216	102	-	104	94	121/144	128	138	212	145	157	196
4	0	60	-	10	3	-/14	3	15	-	5	0	0
172	216	162	148	114	98	-/158	131	153	-	150	157	196
95	84	194	-	134	131	74/185	130	197	98	80	179	41
-	0	-	-	0	44	-/12	-	9	-	2	0	0
-	84	-	131	134	175	-/197	-	206	-	82	179	41
327	11 030	284	-	1 596	1 283	-	-	-	-	-	130 440	30 386
32	197	76	-	191	257	-	-	-	-	-	526	247
47,6	31,0	36,0	0	0	12,0	-	-	-	-	-	25,8	30,0
8,8	2,0	15,0	0	0	3,5	-	-	-	-	-	21,7	4,0
37,0	43,0	19,5	-	81,0	64,8	-	-	-	-	-	6,8	26,0
6,6	20,0	19,5	-	14,9	9,4	-	-	-	-	-	5,2	7,0
-	4,0	10,0	-	4,1	10,3	-	-	-	-	-	40,5	34,0
35	137	106	181	202	209	-/26	20	17	11	-	-	104

Asiahakemisto

	Taulukko/kuvio
Aikakauslehdet	
• kulurakenne	kuvio 8.5
• aikakauslehtien lukeminen	1.13, 1.15
• henkilökunta (kustant.)	1.5
• ilmestyminen	8.14, 8.18
• kuljetustuki	9.2
• kustantajat	8.13, 8.14
• lehtityyppi	8.14
• levikki	8.14, 8.15, 8.16
• liikevaihto	1.1
• lukumäärä	8.12
• mainonta	1.3
• postin kuljettamat aikakauslehdet	8.17
• valtion tuki mielipidelehdille	9.1
• valtion tuki uskonnollisille lehdille	9.1
• tuotorakenne	kuvio 8.4
Ajankäyttö	1.13 - 1.15
Elektroniset viihdelaitteet, ks. viihde-elektroniikka	
Elokuva	
• alkuperä (kotimaiset-ulkomaiset)	6.2, 6.3, 6.4
• elokuvakerhot	6.10
• elokuvamainonta	1.3
• elokuvateatterit	6.1, 6.7, 6.8, 9.6
• elokuvatoimistot	6.3
• elokuvien tarkastus	6.4, 6.6, 9.6
• elokuvien valmistus	6.5
• ensi-illat	6.1, 6.2, 6.3, 6.12
• katsojamäärät	6.1, 6.7, 6.8
• katsotuimmat elokuvat	6.11, 6.12
• käynnit	6.1, 6.7
• liikevaihto	1.1
• maahantuonti	6.2
• näytännöt	6.1
• elokuva-arkisto	9.6
• Suomen elokuvasäätiö	9.6, 9.7, 9.8
• televisiossa esitetyt elokuvat	2.12
• valtion määrärahat	9.6
• valtion tuki	9.6, -9.8
• yritykset	6.5, 6.6
Graafisen joukkoviestinnän liikevaihto	1.1
Graafisen tuotannon henkilökunta	1.5
Henkilökunta	
• elektronisten viihdel. valmistus	1.6
• graafinen tuotanto	1.5
• kustannustoiminta	1.5
• MTV	2.5
• paikallisoradiot	3.5
• tietoliikennev. valmistus	1.6
• Yleisradio	2.4
Ilmaislehdet	
• ilmoitustulot	8.11
• liikevaihto	1.1, 8.11
• lukumäärä	8.11
• mainonta	1.3
• painosmäärä	8.11
• volyymi	8.11
Ilmestymistiheydet	
• aikakauslehtien	8.14, 8.16
• paikallislehtien	8.9
• sanomalehtien	8.1, 8.3

Joukkolähettykset	8.17
Joukkoviestinmainonta	1.3
Kaapelitelevisio	
• henkilökunta	2.6
• kaapeli-tv-taloudet	2.10
• katselu	2.15
• liikevaihto	1.1, 2.3
• liittymät talouksia	2.8
• mainonta	2.3
• ohjelmapalvelut	2.10
• satelliitti-tv-kanavat	2.10
• toimiluvat	2.9
Kasetit, ks. äänitteet	
Kasettinauhurit, ks. äänentoistolaitteet	
Kirjat	
• kaunokirjallisuus	7.2, 7.3, 7.4
• kirjakaupat	7.6, 7.7
• kirjallisuuslajit	7.2, 7.3, 7.4 7.8
• kirjojen lukeminen	1.15, 1.16
• kotimainen kirjallisuus	7.1, 7.4
• koulukirjat	7.2, 7.4, 7.8
• kustantajat	7.8
• käännöskirjallisuus	7.1, 7.4, 7.5
• lastenkirjat	7.2, 7.4, 7.8
• myynti	7.7, 7.8
• myyntikanavat	7.6, 7.7
• nimiketuotanto	7.1, 7.2, 7.4
• tietokirjallisuus	7.2, 7.4, 7.8
• valtion kirjallisuusmäärärahat	9.3, 9.4
Kirjankustannus	
• liikevaihto	1.1
Kirjastoautot	7.9
Kirjastot	
• kirjalainat	7.11
• kirjavarat	7.10
• kotilainat	4.7, 7.10
• lainaajat	7.10, 7.11
• lukumäärä	7.9
• valtion tuki	9.5
• videotallenteet	5.10
• äänitteet	4.7
Kolmostelevisio	
• liikevaihto	2.2
• televisiolähettykset	2.11
Kotimaisuus	1.4, 2.13, 4.5 5.1, 6.1, 7.1 8.19
Kuvatallenteet, ks. videotallenteet	
Laitemyynti	1.9, 1.10
Lehdistö, ks. aikakauslehdet, paikallislehdet, sanomalehdet	
Lehtimainonta	1.2
Levikki	
• aikakauslehtien	8.14, 8.16
• paikallislehtien	8.9, 8.10
• päivälehtien	8.4, 8.6
Levysoitin, ks. äänentoistolaitteet	
Liikevaihto, liikevaihdon kehitys	1.1, 1.2, 2.2, 3.4
Lukeminen	1.16
Mainonta	1.2
Mainospainotuotteet	1.2

MTV, ks. myös Yleisradio	
• henkilökunta	2.5
• liikevaihto	2.2
• lähetystuntimäärät	2.11
• ohjelmatyypit	2.12
• ohjelmien alkuperämaat	2.14
• ohjelmien kotimaisuus	2.13
Paikallislehdet	
• ilmestymispaikkakunnat	8.9
• ilmestymistiheydet	8.9
• kuljetustuki	9.2
• levikki	8.9
• liikevaihto	1.1
• mainonta	1.3
• omistus	8.10
• postin kuljettamat lehdet	8.17
Paikkallisradiot, yksityiset	
• henkilöstö	3.5
• kuuluvuusalueet	3.6
• kuuntelu	3.7-3.10
• liikevaihto	3.4
• lähetykset	kuvio 3.4
• lähetysajat, viikkotuntimäärät	3.2
• ohjelmisto, ohjelmatyypit	kuvio 3.7
• radioasemat	3.3
Paikallisradiot, Yleisradion	
• asemat	3.6
• lähetykset	3.6
Radio, ks. myös Yleisradio, paikallisradiot	
• kuuntelu	1.16, 2.19
• laitteiden keskihinnat	1.10
• laitteiden myynti	1.10
• lupamaksut	2.1
• lähetystuntimäärät , Yle	3.1
• radiomainonta	1.3
• vastaanotinten tuonti	1.7
• vastaanotinten valmistus	1.8
• vastaanotinten vienti	1.7
Sanomalehdet, ks. myös paikallislehdet	
• henkilökunta	1.5
• ilmestymistiheys	8.1, 8.6, 8.9
• jakelu	8.17 - 8.19
• kuljetustuki	9.2
• kustannusrakenne	8.2
• lehtiyhtiöt	8.6
• levikki	8.1, 8.3, 8.4, 8.9, kuvio 10.1
• liikevaihto	1.1, 1.2, 8.3
• lukeminen	1.16
• lukumäärä	8.1
• mainonta	1.3
• puoluekanta	8.3, 8.4, 8.5
• postin kuljettamat lehdet	8.17
• sisältö	8.7, 8.8, kuvio 8.3
• valtion tuki	9.1, 9.2
• volyyymi	8.3
Satelliitti-tv-kanavat	2.10, 10.4
Suurimmat joukkoviestintäyritykset	1.2
Sähköinen joukkoviestintä	
• liikevaihto	1.1
Tallenteet, ks. äänitteet ja videotallenteet	
Teletietopalvelu	
• liikevaihto	1.1

Televisio, ks. myös kaapelitelevisio, Kolmostelevisio, MTV, Yleisradio	
• ohjelmien alkuperämaat	2.14
• ohjelmien kotimaisuus	2.13
• television katselu	2.15, 2.18
• televisiolupamaksut	2.1
• televisiolut	2.7
• televisiomainonta	1.3, 2.14
vastaanottimet	
• keskihinnat	1.10
• myynti	1.9
• omistus	2.15, 2.16
• tuonti	1.7
• valmistus	1.8
• valmistuksessa ollut henkilökunta	1.6
• vienti	1.7
Työntekijät ks. henkilökunta	
Videokamerat	
• keskihinnat	1.10
• myynti	1.9
Videokasetit, tallentamattomat	
• myynti	5.3
• tuonti	1.7, 5.1
• vienti	1.7
Videonauhurit	
• keskihinnat	1.10
• käyttö	5.9
• myynti	1.10
• tuonti	1.7
• valmistus	1.8
• vienti	1.7
Videotallenteet	
• alkuperämaat	5.2, 5.7
• hankinta kirjastoihin	5.10
• katselu	5.8
• katselu kirjastoissa, lainat kirjastoista	5.10
• liikevaihto	5.3
• nimikemäärät	5.6
• ohjelmatyypit	kuviot 5.3 - 5.5
• suurimmat levitysyrietykset	5.4
• tarkastus	5.7
• tuonti	1.7, 5.1, 5.2
• valmistus	5.1
• vienti	1.7
• vuokraus	5.3, 5.4, 5.5
Viestintä	
• liikevaihto	1.1
Viihde-elektronikka, ks. myös video, radio, televisio äänentoistolaitteet	
• keskihinnat	1.10
• laitteiden tuonti	1.7
• laitteiden valmistus	5.1
• laitteiden vienti	1.7
• laitteiden vähittäismyynti	1.9
• omistus	1.12, kuvio 1.2
• radioiden tuonti	1.7
• radioiden vienti	1.7
• televisioiden tuonti	1.7
• televisioiden vienti	1.7
• valmistuksessa ollut henkilökunta	1.6

Yleisradio, ks. myös radio, televisio	
• henkilökunta	2.4
• kuuluvuusalueet	3.6
• liikevaihto	1.1, 1.2
• lupamaksut	2.1
• lähetyksen peittävyys	2.12, 3.11, 3.12
• ohjelmat ohjelmatyypeittäin	3.1, 3.6
• radiolähetykset	3.6, 3.7, 3.8
• radiolähetysten kuuntelu	3.7
• tavoitavuus	2.7
• televioluvat	2.11
• televisiolähetykset	2.15, 2.18
• tulot	2.1
• valtionavustukset	2.1
Äänentoistolaitteet (levysoittimet, nauhurit)	
• keskihinnat	1.10
• tuonti	1.7
• vienti	1.7
• vähittäismyynti	1.9
Äänitteet (äänilevyt, kasetit)	
• kuuntelu	4.8
• kuuntelu kirjastoissa, kotilainat kirjastoista	4.7
• liikevaihto	1.1, 4.5
• myynti	4.5, 4.6
• myydyimmät äänitteet	4.9, 4.10
• nimiketutanto	4.3
• tuonti	1.7, 4.1, 4.2
• valmistus	4.1, 4.4
• valtion äänitetuotannon tuki	9.9
• vienti	1.7
• äänitteiden kuuntelu	4.8
Äänittämättömät kasetit	
• tuonti	1.7, 4.1, 5.1
• vienti	1.7

Joukkoviestintäalan virastojen, laitosten ja järjestöjen osoitteita:

Aikakauslehtien liitto ry
Lönnrotinkatu 33 A 00180 Helsinki
puh. 90/ 641 516

Elektroniikan tukkukauppiat ry
Mannerheimintie 76 A 00250 Helsinki
puh. 90/ 441 651

Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry
Hietaniemenkatu 2 00100 Helsinki
puh. 90/ 494 280

Gallup-Media Oy
Itälahdenkatu 21 00210 Helsinki
puh. 90/ 69 601

Graafinen Keskusliitto ry
Lönnrotinkatu 11 00120 Helsinki
puh. 90/ 602 911

Helsingin yliopisto
Tiedotusopin laitos
Aleksanterinkatu 7 00100 Helsinki
puh. 90/ 1911

Helsingin yliopiston kirjasto
Vapaakappaletoimisto
Teollisuuskatu 23 00510 Helsinki
puh. 90/ 70 851

Jyväskylän yliopiston kirjasto
Ääniteluettelointi
Seminaarinkatu 5
40100 Jyväskylä
puh. 941/ 603 448

Jyväskylän yliopisto
Nykykulttuurin tutkimusyksikkö
Seminaarinkatu 5
40100 Jyväskylä
puh. 941/ 601 211

Kirja- ja Paperikauppojen Liitto ry
Eerikinkatu 15-17 D 00100 Helsinki
puh. 90/ 694 4866

Kodintekniikkaliitto ry
Vuorimiehenkatu 21 00140 Helsinki
puh. 90/ 174 233

Kopiosto ry
Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus
AVEK
Hietaniemenkatu 2 00100 Helsinki
puh. 90/ 406 197

Levikintarkastus Oy
Runeberginkatu 19 A 00100 Helsinki
puh. 90/ 496 793

Liikenneministeriö
Viestintähallinto-osasto
Kaivokatu 6 00100 Helsinki
puh. 90/ 17 361

Mainostajien Liitto
Meritullinkatu 3 D 00170 Helsinki
puh. 90/ 662 622

Opetusministeriö
Taiteen keskustoimikunta
Mariankatu 5 00170 Helsinki
puh. 90/ 134 171

Opetusministeriö
Viestintäkulttuuri- ja tekijänoikeusasiaintoimisto
Videotoimikunta
Viestintäkulttuuritoimikunta
Meritullinkatu 00170 Helsinki
puh. 90/ 134 171

Oy Yleisradio Ab
Tutkimus- ja kehitysosasto
Viestinnän kehitysryhmä
Kesäkatu 2 00250 Helsinki
puh. 90/ 441 141

Paikallislehtien liitto
Arkadiankatu 18 A 00100 Helsinki
puh. 90/ 441 366

Posti- ja telehallitus
Talousosasto/tutkimus- ja tilastotoimisto
PL 445
Mannerheimintie 11 00100 Helsinki
puh. 90/ 1951

Puhelinlaitosten liitto
Sinebryhoffinkatu 11 00120 Helsinki
puh. 90/ 602 200

Sanomalehtien liitto/ Suomen Lehdistö
Kalevankatu 4 00100 Helsinki
puh. 90/ 607 786

Suomen elokuva-arkisto
Pursimiehenkatu 29-31 00150 Helsinki
puh. 90/ 171 417

Suomen elokuvakerhojen liitto
Annankatu 13 B 00120 Helsinki
puh. 90/ 648 354

Suomen elokuväsäätiö
Kanavakatu 12 K 13 00160 Helsinki
puh. 90/ 177 727

Suomen Elokvateatteriliitto SEOL ry
Kaisaniemenkatu 3 B 00100 Helsinki
puh. 90/ 632 617

Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry
Kaisaniemenkatu 3 B 00100 Helsinki
90/ 635 898

Suomen kaapelitelevisioliitto ry
Asemamiehenkatu 2 C 00520 Helsinki
puh. 90/ 144 718

Suomen kirjastoseura ry/Kirjastolehti
Museokatu 18 A 00150 Helsinki
90/ 441 984

Suomen Kustannusyhdistys ry
Merimiehenkatu 12 A 16 00150 Helsinki
puh. 90/ 179 135

Suomen Paikallisradioliitto ry
Itälahdenkatu 22 b C 00210 Helsinki
puh. 90/ 6821 322

Suomen Sanomalehtimiesten Liitto ry
Hietalahdenkatu 2 B 00180 Helsinki
puh. 90/ 647 326

Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat
ÄKT ry
Runeberginkatu 15 A 2 00100 Helsinki
puh. 90/ 440 877

Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto TEOSTO
Lauttasaarentie 1 00200 Helsinki
puh. 90/ 6922 511

Tampereen yliopisto
Tiedotusopin laitos
PL 607 33101 Tampere
puh. 931/ 156 111

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus
Hietaniemenkatu 2 00100 Helsinki
puh. 90/ 493 371

Telehallintokeskus Vattuniemenkatu 8 00210
Helsinki
puh. 90/ 69 661

Tieteellisen infomoinnin neuvosto TINFO
Pohjoisranta 4 A 00170 Helsinki
puh. 90/ 1341 7200

Tieteellisten kirjastojen atk-yksikkö
Teollisuuskatu 23 00510 Helsinki
puh. 90/ 70 851

Tilastokeskus
Joukkoviestintä- ja kulttuuritilastot
PL 770
00101 Helsinki
puh. 90/ 17 341

Tullihallitus
Erottajankatu 2 00130 Helsinki
90/ 6141

Turun kauppakorkeakoulu
Viestintäalan taloudellinen tutkimussäätiö
Rehtorinpellonkatu 3 20500 Turku
puh. 921/ 638 311

Valtion elokuvatarkastamo
Jaakonkatu 5 B 00100 Helsinki
puh. 90/ 17 341

Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
Graafinen laboratorio
Itätuulentie 2 02150 Espoo
90/ 4561

Videolevityksen valvontalautakunta
Runeberginkatu 15 A 2 00100 Helsinki
90/ 440 877

Joukkoviestintätilasto 1991

Joukkoviestintätilasto 1991 on monipuoliseen tilastoaineistoon perustuva kattava katsaus joukkoviestintään ja sen kehitykseen Suomessa. Julkaisu sisältää seuraavat alueet:

- televisio
- radio
- äänitteet
- video
- elokuva
- kirjankustannus
- lehdistö
- joukkoviestinnän julkinen tuki

Sarjassa aiemmin ilmestyneet julkaisut:

- Kulttuurin ja joukkoviestinnän ammattiteissa toimivat 1970, 1980 ja 1985. 1988:1.
- Joukkoviestinnän talous ja julkinen tuki 1988:2
- Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimipaikkarakenne 1984 ja 1986. 1989:1
- Kulttuurin julkinen rahoitus: Valtion kulttuurimenot 1983, 1985 ja 1987. 1989:2
- Joukkoviestintätilasto 1989. 1989:3
- Yritysten tuki taiteille 1987. 1990:1
- Finnish mass media 1989 (Joukkoviestintätilasto 1989 englanninkielisenä). 1990:2
- Joukkoviestinnän julkinen tuki. 1990:3
- Aikakauslehdistö 1980-luvulla. 1991:1

Julkaisujen myynti:

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
Puh. (90) 17 341

Försäljning:

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
Tel. (90) 17 341

Hinta-Pris:

140 mk

ISSN 0784-8765
= Kulttuuri ja viestintä
ISSN 0787-5584